

о. Кирило Рестле Ч. св. Б.

(Переклав о. Пл. Карпінський)

ВЕЛИКА ГАЙНА

Великопостні проповіді про подружжя

„Коли Господь не збудує дому, надармо трудилися будівничі“.

(Пс. 126, 1)

I

Хиткі підвалини подружжя:

- 1) брак духа віри,
- 2) брак чистоти,
- 3) брак розуміння ваги життя.

Побожні слухачі, зібрані в ревности покаяння!

Була темна ніч. Високо ген на вершочку гори стремить ще темніше, ніж ніч, Божий дім. Там зберігався дорогоцінний скарб, чудотворний образ Марії. Сотки і тисячі підходили, ділячи долю і недолю, в гору. Тепер спочивало святе місце у тихому спокою. Але там на долині в селі, в гостиниці дзвеніла і греміла свавільна і ропустна музика до танцю. Щораз то чорніше і темніше западалися тіні ночі понад горою і долиною, височиною, селом. Слухайте глухого гуркоту грому десь далеко! Звільна наближається. Лискавки замиготіли, громи загуркотіли. Вони того не слухають серед галасу і танечної метушні. А тут нараз лискавка і трепетливий удар грому. Все тріскоче, валиться і дрижить. Тепер розходяться пари. Все пхається на вільний воздух. „Огонь“, „огонь“ — гуде улицями. Грім ударив. Церков на горі падає. Все біжить скажено до сикавки і ген до гори. Поміж тими, що біжать, хитається стареча постать, то парох. Він мусить дістатися вгору, він мусить ратувати дорогоцінний скарб. Вже добувається полум'я, товпа кричить: чудотворний — чудотворний образ! Парох перепихається, він хоче дістатися до палаючої церкви. Його задержують. Пустить мене, пустить мене, кличе він, я мушу ратувати чудотворний образ. Тут впадає через товпу молодий чоловік і за димом, чадом і копотом щез він. Тривожні хвиці дождання! Невже він вернеться? Аж тут нараз через дим кидає чудотворний образ. Мужчини спішають, забирають його і підпомагають хитаючогося поратівника. „Вратований“, „вратований“ — летить від уст до уст. Всі падають на коліна і дякують Господу Богу.

Дорогі! Високо піднесена в гору святість серед людськості. То є святість подружжя. Довкола тієї святості люди танцюють і бенкетують. Вони не чують, як бють громи. Вони не бачать, як миготять дисківки, вони не слідають за тим, як основи хитаються. Невже все загине, неville є ще якийсь ратунок, коли чути жахливий крик: огонь, огонь? Огонь у святості подружжя, у Божому домі родини?

Посеред того гуркоту громів і світла дисківки стремить католицька Церква. На ній лежить обов'язок зберегти чудотворний образ подружжя перед шалючим пожежаром пристрастей. Вона є спосібна понести той святий образ через огненне море недовіри і розпусти. О, коби й ви могли одного дня почути веселу звістку: Вратований чудотворний образ католицького подружжя, вратований ідеал християнської родини!

Нема сумніву, що подружжя і родина є найбільше пекучим питанням нашого часу. Воно є питанням народів і народностей. Воно є питанням нашого народу. Воно є питанням цілої людськості. Воно є питанням католицької Церкви. Тому й зрозумієте мене, чому я саме подружжя вибираю як предмет пісних розважань. Постараймося понад великий заколот сьогочасних думок про подружжя засвітити старий золотий ідеал християнсько-католицького подружжя. Насамперед розслідім основи подружжя, і тут відносяться слова псалміста: „Якщо Господь не збудує дому, дармо трудилися будівничі“.

Дорогі! Чому сьогодні так багато святостей подружжя стоїть в полум'ю? Чому валиться нараз так багато з того, що ледви почалося будувати? Я дивлюся очима в широкий світ. Я виджу при праці сотки — і тисячі, що хочуть братися до будови подружого дому. Але я маю право закликати до вас громовим голосом: Затримайтеся! Ви гадаєте, що будете небо, а тимчасом будете пекло. Затримайтеся, нерозумні! Невже не бачите, що нема основ, підвалин? І я дивлюся далеко, ген у світ широкий і бачу сотки і тисячі. Вони стоять перед купою звалища. Небо, про яке вони мріяли, що його найдуть у подружжю, стало пеклом. Сьогодні можете бачити, як воно до того прийшло. Невже не світає вам: Ми будували на хитких підвалинах.

Хиткими підвалинами подружжя є брак духа віри, брак чистоти і брак розуміння ваги життя.

Брак духа віри. Дорогі!

Я питаюся вас усіх: Невже наша підростаюча, дозріла до подружжя молодь є релігійна і сильна у вірі? Чи сьогодні знайдете нашу молодь на місцях, де плакається і виконується релігійне життя, життя молитви і життя віри? Невже знайдете ту молодь у товариствах, в яких наші старі христ. католицькі ідеали високо ціняться, де релігійне життя

находить безпечну домівку? Певно, що є в нас рух між християнсько-католицькою молоддю, але він ще дуже слабкий, се тільки потішаючий початок. Але де цілі маси нашої християнської молоді? Де вони знаходяться? Отворіть очі і побачите самі! Більша частина нашої молоді і то так само мужеської і жіночої стала релігійно-нудною. Ах, Боже! Як то багато таких, що в неділі і святочні дні зовсім не ідуть на Службу Божу, не слухають проповіді, не приступають до святих Тайн? Якщо піде добре, то хіба коло великодних свят. Але що то за прийняття св. Тайн? Ніякого правдивого жалю, ніякої постанови поправи, ніякої рішучої волі втікати перед найближшою нагодою до гріха. А друга частина нашої молоді — є багато ліпшою; вони ще приходять до церкви, вони приступають до св. Тайн, але як? Невже се їхнє внутрішнє пересвідчення? Невже се потреба і справа серця? Вистане тільки раз ліпше приглянутися поведенню нашої молоді в Божім домі і зрозумієте, чому така побожність не може мати ніякого впливу на практичне християнське життя. А тоді зрозумієте, чому такі молодці і дівчата, що рано були в церкві, в полудне або вечер помандрували стежками диявола і бувають у домах диявольських.

Наша молодь немає високих ідеалів. Думка про другий світ завмерла. Молодь іде по найбільшій частині за змисловими розкошами. Вона не хоче навіть дозволити щонебудь собі сказати. Вони втікають перед священиком. Я пригадаю провідні думки наших Архипастирів у посланнях про сучасні моральні питання (моди, танці, купелі). Чи журиться про те нинішня молодь? Вони переходять над тим по більшій частині до денного порядку. А тоді вже небагато бракує до замирання віри. Треба тільки, щоб один раз надійшла буря. А тоді спорохнявіла гилляка ломиться й паде на землю. При таких релігійних станах приходить на молодого чоловіка чи підростаючу дівчину велика рішуча година в життю. Ось стають вони перед святістю подружжя, перед святими брамами. Невже вони стануть раз і другий читати: свята брами? Звідки надійде влучне поняття про подружжя? Звідки свідомість, що подружжя се щось високе, святе. Де розуміння для апостольських слів: „Се тайна велика, а я говорю від Христа і Церкви“ (Єфес. 5,32). Звідки відчуття невисказаної висоти і глибини св. Тайни, яку Апостол доводить до щасливого висновку, коли він порівнює подружжя зі зв'язком Христа і Церкви? Звідки має прийти та жертволюбна, віддана любов, що робить подружжя святістю щастя, коли бракує розуміння для ласки і сили Божої? Не треба думати, що те все сходиться у день весільний на подругів. Коли женихи досі не поклали солідних підвалин то і в день вінчання їх не положать. Тому не треба дивуватися, коли подружжя стає пеклом, з якого раді би якнайскорше втекти

коли воно одного дня розлізеться. „Якщо Господь не збує дому, надармо трудилися будівничі“.

Брак чистоти. Чому розходиться так багато подруж, чому бракує їм внутрішньої гармонії і вдоволення? Вони побудовані на хитких підвалинах, а хиткою підставою є брак чистоти. Ах, Боже, скільки то подруж будується на багні і то на багні нечистоти! Невже можна збудувати дім на багні? Невже такого чоловіка, що хотів би зробити таке, не будуть ганьбити і називати дурнем? А всетаки дуже часто в той спосіб будується дім подружжя. Св. Августин говорить десь про тісну зв'язь між невірством і неморальністю. Хто знає життя, відає, яка є тяжка боротьба за чистоту для нашої молоді. Зі всіх сторін наступають вороги, а найбільший ворог сидить у самім чоловіці, в тілі, що його унаслідковуємо через первородний гріх. Молодий чоловік, що забирається до такої боротьби не з Г. Богом, ледви чи може стати побідником. Як багато є бідолашних невольників тієї пристрасті! Безмовний гріх жене їх і лучить їх. І нехайби душа скричала, що аж серце краялося би, нещасні жертви того гріха майже ніколи не підносяться в гору. А множина таких гріхів розкрушує і розточує волю та енергію, а на розум і фантазію нападає і затроює їх. І так туди у пропасть заточуються. Вони стали зовсім мясом. Дорогі! Прислухаймося тільки розмовам нашої молоді, підслухайте їхніх пісень провіряймо їхні забави і веселощі. Довкруги чого усе крутиться? Густо часто тільки про полові справи. І отсей дух підсичує ще безстыдна книжка, безстыдні образи, пожадливі вистави, культ нагого тіла, що остаточно підриває всяке почуття стыду.

Але гріх нечистоти не остається сам. Пристрасть є наситна. Вона виступає з тісних границь власного „я“. Пристрастю кричить за мужчиною, за жінкою. Хто отворить очі, то перелякається бездонної пропасти, над якою стоїть наша молодь. Всюди розпустилася моральність, зруйнувалося почуття стыду, підірвалася чистота. Ми мусимо спокійно признатися: Жиемо серед розпусного і нечистого покоління. Число неправого ложа дітей, число молодечих злочинників і злочинниць, число злочинів супроти завязуючогося життя, число подружних розлук задля перелюбства дають нам свідощтво і поняття про дикі полові зносини, що вдираються і вкрадаються нерідко навіть до наших народних шкіл. Сьогодні молодий чоловік, що хоче жити чисто і невинно, виставлений на насмішки і глум, сьогодні дівчину, що шанує чистість і дівцтво, її безстыдні ровесниці беруть на глум і підозріння, бо вони хотіли би, щоби всі дівчата були такі, як вони самі.

Сьогодні такий молодий зіпсований хлопчина думає, що кожда зелена, мов трава, дівчинка, що ледви покинула

школу, мусить заходити вже в недозволені зносини — зносини, де все і все загибає! Милій Боже! І скільки то молодечої свіжости, принади і приманчивости топчеться ногами і розтоптується! Що тут марнується ніжності, чистоти, обичайности і чесноти! А скільки знову брусоватости, пожадливости, безсоромности, розпусти, брутальности і худобячости.

Дорогі! Що там станеться тоді, коли на таких зносинах збудується подружжя? Такі люди не можуть мати більше взаємної пошани і поважання. Вони ж не мають пошани до тайн життя. Досвід учить, що неприродність і злочинність щодо тайн життя є найбільше поширена серед молодих подруж. Вони не мають взаємно до себе ніякої пошани і не можуть її мати. Дівчина повинна б глядіти на мужчину як на взірць мужности і благородности. А коли вона сама є співвиновницею втрати своєї чистоти, то одного дня всетаки зрозуміє вона, що він хирляк, слабодух і розпустник. І мужчина повинен би глядіти на невісту як на взірць ніжності, чистоти і невинности, та коли він є співвиновний в занепаді такого дорожнього доброто одного дня всетаки зрозуміє, що та невіста не є благородна, ніжна, вартісна. Похмілля пристрасти дозволяє з початку забути на хвилю і менше відчувати. Але коли минеться похмілля і надійде отверезіння і пізнання загублених дібр вибухає зі стихійною силою, тоді приходять обопільні докори. Досвід учить, що розгніваний мужчина — також і тоді, коли й сам не є без провини, найперше робить своїй жінці закиди нечистоти.

В той спосіб молоді подруги не навчилися запанувати над самими собою. Вони час приготування змарнували без пожитку. Передподружжій стан є часом проби, часом виховання до подружого життя. Тут мусить двоє людських дітей показати і доказати, що вони мають силу зберегти шесту заповідь, зберегти заповідь вірности і чистоти. А коли вони перед подружжям потоптали ту святую заповідь, то ледви чи в подружжю зможуть її заховати. Звідси походить, що так багато подруж іде дорогою неприродности і протиприродности. І замість запанування над собою приходить розпуста в подружжю, що сама собою веде і мусить вести до внутрішнього і зовнішнього розриву подружжя. Ох, Боже, скільки то родин слабує на ту хоробу рака! Вони є збудовані на хитких підвалинах. Їм бракує чистоти і невинности.

Брак розуміння ваги життя. Оконечно многим молодим людям бракує застанови над вагою життя. Тяжко повірити, як багато подруж у теперішніх часах заключається легкодушо.

Ніхто не журиться про тілесні передумови. Не пита-

ється: чи є потрібне до того здоров'я? Ніхто не звертає уваги: чи нема дідичних слабостей і блудів? Минаємо тривожні образи, які вказує нам життя і не звергаємо уваги на питання здоров'я. Є чотири вороги, що поїдають щастя і тривкість нашого народу в наших подружжях. Полові слабости, туберкульоза (сухоти), умові слабости і алькоголізм. Скільки нужди і біди вони принесли до молодих подруж і родин, тому що жених не застановився над питанням: чи я є здоров? Невже се не є обов'язком сумління і тяжкою відповідальністю питати про здоров'я?

Не звертається уваги на господарські умовини. Жених не має ніякого звання, ніякої праці, ніяких засобів до існування, ніякого майна, ні навіть мешкання. Всього бракує. А невіста має ще менше. До того вони мабуть дуже мало розуміються на домашній господарности, а ще менше на ощадности. А тоді біда починається від самого дня весілля. А опісля приходить тривожне пробудження і свідомість, що так не треба було дружитися. А опісля ідуть докори за докорами, невдоволення і нужда у всякім виді.

Легкодушно провели вони молоді літа, легкодушно взяли й до сповнення тяжкої задачі. Кривавиться нераз серце, коли бачиться, що надходить біда, яку тяжко відвернути, бо молодята є сліпі. О, вони всі хотіли в подружжю збудувати небо, а воно стало пеклом. Вони призабули про сильну, кріпку й солідну в основах будову. Вони будували на хитких підвалинах.

Тому чувайте і сторожіть, родичі, ви батьки і матері! Допоможіть вашим дітям до доброго і добірного подружжя. Навчіть їх правдивих підвалин щасливого подружжя. Стережіть їх перед легкодушністю і буютою сваволею. А ви самі, християнсько-католицькі молодці й дівчата, що думаєте колись вступити в подружжя, запам'ятайте собі, і зясуйте, про що йде. Стережіть вашого найсвятішого добра.

Стережіть вашої католицької віри, що є живою у глибокім релігійнім життю, що горячо і чинно обявляється у добрих ділах. Бережіть вашу чистоту, що робить вас спосібними до життя і щасливими.

Дбайте про пам'ять на вагу життя, що при всіх радощах молодости не забуває, що життя чоловіка, передовсім християнина, є дорогою хрестною, а життя в подружжю є життям пожертвування.

Будьте сильні і мужні у самопереможенню. Віра, чистота, пам'ять на вагу життя дають добрі і сильні підвалини для щасливого подружжя. І в такому подружжю не сміє бракувати Господа Бога з Його любовю, добротою і милосердям.

Дорога християнська молоде, нехай веде тебе Дух Святий, коли рішення твого життя має запасти перед всту-

планням у подружжя. Не тіло і кров, не застанова і рахунок мають рішати, але дух. То є Дух Святий. Дух віри, дух любови, дух вірности, дух чистоти, дух сили і мужности.

Подумай над тим, що маєш зробити. Нехай рішається твій вибір. Не в голоснім гаморі життя, не на улиці, не в гостинниці при танці і на бенкеті, але у тишині Божого дому, в тишині домашнього огнища.

І коли серце припало до серця, наступає час спроби, час перемоги над самим собою. Тоді спокусник часом зачіпить „тіло“. А до нього відповідь Спасителя: „Іди геть від мене, сатано“!

І коли тоді освячені і скріплені святою ласкою Божою вступите в подружій стан, тоді буде то служба святих ангелів.

Так то, християнська молоде, будуй своє подружжя з сильною вірою, непохитною чистотою, з святою заставою над життям! Подумай над тим і приймай за своє н своїх пригтовних літах: „Як Господь не збудує дому, надармо трудилися будівничі“.

Амінь.

II

„Се тайна велика, а я говорю
щодо Христа і Церкви“ (Еф. 5, 32).

Над Мозелею від найдавніших часів несеться із уст люду така повість: У святу різдвянну ніч переміняється вода зі всіх керниць на вино. Кому вдається захопити саме слушну хвилю тієї переміни, закоштує напиту, якого ще нікому ніколи не подарувала винниця. Такому чоловікови судилося ще інше щастя, а саме бути вільним від слабости і смерти. Богато вже дожидало тої хвилі в різдвянну ніч, але нікому не довелося дістати того чудесного напиту. Тільки один чоловік се дожив. Він знав про одну керницю в Люксембурщині, що далеко-широко розливала смачну і принадну воду. Уважно чатував він у святу ніч при керниці. Час минав йому поволи. Замість занятися тайствами святої ночі, він став співати просту вуличну пісню. Йому не йшло про святе тайство, що мало скоїтися серед тихої ночі, він був жадний ласої насолоди. Заєдно черпав воду і коштував. Ще раз і знову розчаровувався. Аж тут нараз чарка наповнилася перлистим вином. Гейже га, закликав він у тиху ніч. Вся вода стала вином, вже хотів чарку дотулити до уст, та коло нього обізвалася страшна постать: І ти вже мій... Схопила його за карк і скрутила йому шию. А на другий день найшли нещасного трупа з очима, зверненими до карку.

Дорогі! Невже ми не придивлялися до чогось подібного у першій постній розважання? Скільки то молодих людей вірило, що в подружжю найдуть щасливу переміну. Вони вірили, що весільний день принесе їм все, що потрібне до тривалого щастя: поважання і пошану, вірність і любов. Вони гадали, що будують небо, а сотворили собі пекло. Чому? Бо їм не йшло про святе таїнство подружжя. Бо вони мріяли тільки про розкоші, змислові радощі. Але тут надійшла сувора і тривожна вага життя і жертвенні дні подружжя. А з тим і свідомість, що вони будували на хитких підвалинах, та що се правда, що каже св. письмо: „Як Господь не збудує дому, даремно трудилися будувати“.

Дорогі! Відвернім очі від того сумного і хмарного образу, на який ми дивилися. Пригляньмося подружжю, яке воно повинно бути, яким воно є в розумінні св. католицької Церкви. Католицьке подружжя збудоване на тривких і непохитних підвалинах. Воно побудоване на Христі і на Церкві. Так каже св. Павло: „Се тайна велика, а я говорю щодо Христа і щодо Церкви“.

Щодо Христа. Угольний камінь подружжя лежить у раю. Бог сотворив чоловіка на свою подобу. Бог злучив чоловіка і жінку у чудесну єдність і сказав до перших людей: „Ростіть і множіться, наповнюйте землю і пануйте над нею“.

Що за могутній образ розвернувся перед Божими очима! Всі покоління землі аж до кінця часів стояли перед Ним і Він бачив здійснення свого створительського приказу до людей; Він бачив, як з одної пари людей походила ціла людськість. Один муж і одна жінка в нерозривній єдності взаємно злучені — така була Божа воля. З двох осіб мала рівночасно стати одна у найсердечнішій подружній спільноті життя і любові. І ніщо не мало їх розірвати і розлучити, хіба Господня воля.

Так світив понад раєм Богом сотворений взірець подружжя: двоє людей, муж і жінка, злучені у святу звязь єдино і нерозривно. То тривка і непохитна підвалина подружжя, об'якорена на Божій волі.

Правда, що жида не осталися вірні взірцеві після Божої волі. Заражені від поганського оточення, двигаючи проклятих первородного гріха, напастовані бурею пристрастей, поламали вони Божу заповідь. Зірвали єдність подружжя, завели многоженство. Зруйнували нерозривність і дозволяли на розлуку. Взірець, як Його хотів Г. Бог, померк і зруйнувався. Суворо звертається тому пророк Малахія (2.16) проти шлюбної розлуки і п'ятує її як відступство від Божої волі.

Подружжя є життям, або смертю народу. Тому Спаситель поставив знову первісний взірець подружжя. Він прийшов, щоби людськість спасти. Тому захотів Він най-

перше лікувати надгризені корінці людськості — подружжя життя. Фарисеї питали його: „Чи годиться чоловікові відпустити свою жінку з якоїнебудь причини?“ Ясно і виразно відповідає Господь. Він відсилає питаючих до початку людськості: „Чи ви не читали, що той, хто сотворив з початку, мужчиною і женщиною їх сотворив. І сказав (Господь): тому покине чоловік батька і матір і злучиться зі своєю жінкою і будуть обое в одно тіло. Так, що вже не буде двое, а одно тіло. Отже, що Бог злучив, чоловік нехай не розлучає“ (Мт. 19, 3—6).

Але фарисеї не хотіли тим вдоволитися. Вони пригадують Спасителеві жидівський звичай „відпускнуго листа“: „Нашо ж Мойсей приказав давати відпускну лист і відпустити її“?

Але Спаситель відповідає ясно і виразно:

„Мойсей задля твердості вашого серця дозволив вам відпускати ваші жінки, а з початку не було так“.

І тепер ось Спаситель немов би ріс у безконечність. Силою свого Божого післанництва у повнім почутті своєї сили, яку передав йому Отець, каже Він:

„Та я вам кажу, що хто відпустить свою жінку, хіба за прелюбодійство, і ожениється з іншою, прелюбодійство творить, а хто ожениється з відпущеною, прелюбодійство творить“.

Отже слово зробило глибоке вражіння на всіх. Всі зрозуміли його як слід. Ученики кажуть: Коли така справа чоловіка з жінкою, то ліпше не женитися! Але Спаситель не відкликє ні одного слова. Ще раз кидає світло на взирець подружжя в раю. Спаситель окружав його повним блеском своєї Божої поваги. Зв'язку двох осіб, заключеному перед Г. Богом, Він надає вид зв'язку життєвої і нерозривної єдності. Він підносить подружжя до достоїнства тайни і надає їй незмінну тривкість. Яж кажу вам: Що Бог злучив, чоловік нехай не розлучає“.

Тепер чейже зрозуміємо відносини подружжя. Сам Спаситель був дівственником. Він відказується від всіх життєвих радощів. Відказується задля волі Отця, задля царства небесного, задля людських душ, щоби свобідно, без перепон міг усім послужити. Він сам сказав тверде слово: „Хто моя мати і мої брати? Хто чинитиме волю Божу, сей брат мій і сестра моя і мати“ (Мт. 3, 33—35).

А всетаки помилявся би той, хто відносився би до подружжя незичливо і відмовно. Ціле Христове життя говорить щось інше. Він хотів, як чоловік, на доні земської родини і поружжя замешкати. Він вибрав собі матір і опікуна, що заключили святе подружжя. Він захотів найбільшу частину свого життя провести посеред родини. Він прийняв на себе обов'язок, не зважаючи на своє Божество, вважати

себе за сина теслі. А яку любов і доброту показує Він на весіллі в Кані Галилейській! Він радів щастям молодят, Він освятив той звязок своєю присутністю. Він заявляє тим глибоку пошану до подружжя. Він навіть покликуються на свою всемогутність, щоби подругам і весільним гостям зробити щось милого і приємного, щоби не наразити їх на осоромлення. Тому вповні справедливо може сказати св. Павло: „Се тайна велика, а я говорю щодо Христа“.

Щодо Церкви. Слідами Спасителями іде св. Церква і вона вважає своїм святим обов'язком берегти і хоронити дорогоцінне наслідство християнського розуміння подружжя. Вправді свята Церква ще вище цінує безженне, дівственне життя задля Бога і задля небесного царства. Вона попирає те дівственне життя також у своїх слуг, оскільки вони добровільно того хочуть; вона хоче, щоби зовсім вільно, без перешкоди могли служити Господу Богу і безсмертним душам. Але хоч Церква цінує так високо безженність, то не робить того коштом подружжя. Церква ніколи і ніде не давала місця еритичним поглядам маніхейців, що хотіли вважати подружжя як щось менше вартне, а навіть морально зле. По всі часи Церква держить свою оборонну руку над подружжям, щоби воно осталося тим, чим мало стати по Христовій волі. У всіх часах св. Церква вірно і сильно придержувалася Божого слова: „Що Бог злучив, чоловік нехай не розлучає“. По всі часи Церква клала натиск на чистість і святість подружніх обов'язків. І коли сьогодні вона тільки сама стоїть у боротьбі за старий взірець одного і нерозривного подружжя і як заповідає і звищає також на цьому пікітійно святість і ненарушимість подружжя, то людськість все те завдячує Церкві. Бо подружжя є життям або смертю людськості.

Дорогі! Пригляньмося ближше, як Церква висказує пошану і пошану для подружжя, як одної зі святих Тайн.

Церква, заки ще покличе женихів перед жертвенник, починає вже свою благодатну діяльність і повну любови дбальість про подружжя. Як перед сонцем іде ранна зірниця, щоб звістити прихід сонця, так само Церква вже заздалегідь дає женихам відчуття величності надходячого таїнства. Вона кличе женихів до передпобної науки. Устами священника звищає Церква величину, високість і святість Тайни подружжя. Потім іде з благословенням до весільної кімнати; тут має повстати тиха святиня щастя і мира. Тому Церква благословить все, що належить до хати нової родини. Вона благословить весільні прикраси, одяги, цілий дім, у який новонароджені мають вступити. Вона каже женихам прикрасити новий дім побожними образами Святих, що як невидимі охоронні душі володіють у подружнім домі, які до подругів

безнастанно кличуть: Будьте Божими дітьми, бо щастя основується на Божім благословенню.

І коли настане великий день, коли женихи перед Господнім жертвенником і лицем Церкви хочуть скріпити свій зв'язок, тоді отвирає Церква річ достатків свого благословення і виливає його на дожидаючі і сподіючіся душі. У величавих молитвах і обрядах звіщає Церква пошану для подружжя.

Церква зачинає свої молитви благословенням перстенів-обручок. Благословиться обручки, що вкладаються женихам на пальці. Обручка є чудесним і таїнственим знаком-символом для подружжя. Обручка є округла і є в собі замкнена. В її округлості і замкненості, в її браку початку і кінця є символ безконечності і вічності Бога.

Так мусить подружжя мати щось з Божої вічності, бо воно не сміє кінчатися і не сміє нічим руйнуватися. Ніщо не сміє стати поміж подругами. Вони повинні знаходити своє вдоволення в Бозі і самі в собі. Горе, коли муж або жінка хотіли би шукати свого щастя не в Бозі і не в собі, щоб шукати помочі, потіхи, підпори і полекші поза подружжям. Найглибше і найтайніше родинне і подружє життя тоді було би виставлене на небезпеку, а хто знає, чи і не на поталу. Обручка на пальці кличе, накликає все знову до внутрішнього замкнення і спокуси.

Обручка звичайно є золота. Золото се найблагородніший, найтриваліший метал. Так Церква перестерігає подругів, що вони взаємно зробили собі найблагородніший і найтриваліший дарунок, а саме свою любов і свою вірність, своє серце і своє ціле буття й життя собі жертвували. Як золото в огні випробовується і чиститься, так і любов і вірність подругів в огні страдань і болю будуть очищуватися і випробовуватися. Коли прийдуть тяжкі дні в подружнім життю, тоді золото на обручці скаже вам: Золота є вірність, коли витриває в терпінню і біді. Невже Церква зовсім справедливо не благословить обручки, того величавого символу для подругів?

Так Церква, вкладаючи обручку, немов говорить: Беріть обручку, символ вашої подружньої спільності! Вона має все пригадувати вам, щоби подружжю вірність зберегти ненарушеною аж до смерті. А тоді Церква переходить до властивого благословення. Священик кладе епітрахиль, знак сили свого уряду, на зложені руки женихів і каже: „Соединяю вас в сіє святоє супружество і оное властію Церкви св. катол. утверждаю і знаменаю во ім'я Отця і Сина і Св. Духа. Амінь“

А потім сліднують багаті змістом молитви Церкви з проською про природні і надприродні дари: здоров'я і довгих літ, щастя і благословення в дітях, любові, вірності,

чистоти, жертвенності, згоди з волею Божою, терпеливості, витривалості і непохитності аж до кінця. Як остаточний вислід подружжя випрошує Церква для подругів „сподоби я вь старо ть глѹбоку достигнути, чистимь сердцемь дѣлающихь заповѣди Божія..“, а „вся яже кь спасеню прошенія“. Щасливий поворот по найдовших літах до небесного царства. І тут їхня любов має запастися в серці Господнім і остатися там на вічні віки.

І коли з вінчанням лучиться св. Служба Божа, як се по стародавньому звичаю повинно бути, тоді Церква повторяє у Службі Божій свої бажання і молитви і кладе цілу будучність подружжя на дискос, щоб Господь Бог подав своє благословення до жертвенного союзу до вступу на хрестну дорогу подружого життя.

Дорогі! Так то цінує Церква подружжя; щораз яснішими стають славити Павла: „Се тайна велика, а я говорю щодо Христа і щодо Церкви“. Тут лежить підвалина подружжя. Вона кріпка і непохигна, як Христос і сама Церква. Хто збудує подружжя на тій підвалині, той збудував на сильній підставі. І нехай життєві бурі шумлять і лякають нас чорні хмари, можуть і негоди вилаговуватися, ніколи християнсько-католицьке подружжя не похитнеться і не загине. Бо воно основане на Христі і на Церкві. То є причина, чому христ.-католицьке подружжя є всілі по найбільшій часті боронитися і опертися непривітливому духови часу, що хоче затроїти і обкромити коріння подружого життя. Церква ніколи не відступить від того розуміння християнського католицького подружжя. Радше дозволяє народам відпасти, як віддати на поталу правду: „Се тайна велика, а я говорю щодо Христа і щодо Церкви“.

Дорогі! Пригляньмося одному образу зі святого євангелія. Година на Таворі нашого Спасителя і Апостолів. Так ся подія захопила Апостолів, що вони закликали: Господи, добре нам тут бути. Тут могли би ми остатися на всі дні нашого життя. Та всетаки вони мусили попрощати з горою переображення, і вертали в долину звичайного життя на побоєвище світа, на хрестну дорогу свого звіння. Як то тяжко не одно їм приходилося, особливо коли Учитель вознісся на небо. Але коли стало темно в їхньому життю, як труднощі звання високо нагромадилися, коли довкола їхнього життя і особистого безпеченства лискало, коли загрожувала смерть, тоді сяв блеск Тавору над ними, а вони понад всі нужди гляділи на колишнє переображення. І відважно бралися до нових діл, живо палахкотіла стара вірність, вірність аж до смерти, до мучеництва, а понад їхньою годиною смерти ясніло слово таворське: Тут коло Христа є добре нам.

Дорогі! Я кличу всіх вас на свідків, що перед 5, 10, 20,

30, 40 і більше літами тут стояли і заключали подружжя в Христі і обличчю Церкви. Невже то не була таворська хвиля? У щасливій годині приступили ви до престола, повні святого дождання гляділи в обітовану країну Вашого подружжя. У святім захопленню любови і вірності ви відчували, що „тут є добре бути“. А потім перейшли до життя. Воно не все виходило так, як ви собі мріяли. А опісля таворських весільних годин надійшов деякий страстний тиждень. Але всетаки блеск весільного дня сяв таворським сявом, все наново приходила свідомість: Ми поклали підвалини на Христі і на Церкві. І ви пішли даліше життєвою дорогою і колиби сьогодні, по стільки літах приходилося ще раз зробити вибір, ви сказали: З Христом і Церквою хочемо той сам крок зробити. І з Його ласкою є добре бути. Тому також у будучности, в добрих і злих часах понесіть отсе чудесно сильне слово: Подружжя се велика тайна.

І ти, дорога християнська молоде, глянь на християнський подружний взірець! Поглянь на тих, що цілі літа той взірець переводили в діло! І колись, як надійте година життєвого рішення, будуй на тій непохитній підваліні, на Христі і на Церкві! А тоді також зможеш сказати у подружжю: Тут є добре бути.

Дорогі! Щораз остріше виступає питання подружжя і подружого життя на першій плян інтересу. Щораз частіше показується, що багато духів в пониманню подруж розходяться. В них хиткі підвалини, в настрівка будова. У блеску святої таворської гори пишаються понад землею: Тут у подружжю добре бути, коли по всі часи кріпко придержуватися будемо слів ап. Павла: „Се тайна велика, а я говорю щодо Христа і щодо Церкви“. Амінь.

III

„Кожде царство, розділене проти себе, запустіє“ (Лук. 11, 17).

Завсіди є се зворушуюча хвиля, коли ювілейна пара по 50 літах знову приступає до престола, щоби відновити звязок вірності і любови. Колись, як ще була розкішна молодість і повна сила, сказали вони так перед Господом Богом, Церквою і громадою, і як Мойсей на горі, гляділи вони повні туги і надії в обітований край свого подружжя. Але тепер приходять вони пригорблені з понуреною головою від тягару літ, зі зморщками віку і життя, зазначеними на лиці, тепер вони стоять з вечірним румянцем свого життя, а сюди світить з другого ствіта сонце вічності. Але їхнє серце осталося молоде, горяча любов, непохитна вірність, хоч і дрожачим голосом виходять те „так“ радісно

знову з їх уст. Так, ми належали до себе через 50 цілих літ і ми ще далше будемо до себе належати як довго того схоче Г. Бог, і ми надіємося обопільно остатися на цілу вічність у звязку вічної любови в небі.

Що се таке, що вчинило ваш звязок і союз таким вірним, сильним і непохитним? Ви заключили ваш звязок, опираючися на Христі і на Церкві. І тому він став тривалою і постійною підвалиною щастя. Цевно, що і коло вас про- шуміли бурі, але любов, що є сильніша смерти, перетривала все.

О, коби то всі хр. католицькі подружжя мали таку тривкість, щоби ніколи не похитнулися і ніколи не розлетілися! Але дійсне життя і голі числа статистики вчать нас чогось іншого. Чому бракує внутрішньої гармонії і чому заломлюється подружжя? Дорогі! Заколючується гармонія через мішані подружжя, а буриться і руйнується через перелюбство.

Мішані подружжя! Се суворе і незвичайно повчаюче слово, котре Христос говорить у євангелію: „Кожде царство, розділене проти себе, запустіє“. В тих кількох словах положений основний закон усіх царств. І чи те царство буде матеріяльне чи духове, сяке чи таке, завжди стоїть єдність і замкненою гармонією, а паде розкладом.

Дорогі! І подружжя є царством і то тайнственным, основаним від Бога, по його волі. Тому і його основним законом є єдність і гармонія і сердечна сполука. Де того нема, там бракує чогось сущного і незвичайно важного в подружжю. І тоді виходить шкода для подружжя.

І з тої причини католицька Церква ніколи не погоджується з мішаним подружжям. А навіть протестанти роблять католицькій Церкві закиди за її становище до мішаного подружжя. Не можуть їй дарувати, що вона не має нічого лишнього для подружжя. Особливо в краях, де релігії сильно помішані, часто ведегся ненависна війна проти кат. Церкви. Хто свобідний від упереджень, хто не кермується сліпою, фанатичною ненавистю проти всього, що католицьке, хто також має бодай бліде розуміння про св. Тайну, хто спокійно і річево застановляється над мішаним подружжям, той зрозуміє становище католицької Церкви і певно зрозуміє, що Церква, коли сама себе шанує, не може заняти інакшого становища. Церква, осуджуючи мішане подружжя, виходить з незаперечної думки. Подруже щастя тільки там забезпечене, де здійснюється основний закон союзу-злука: закон єдності. Та єдність дається тільки там повно і цілковито досягнути, де подруги єднаються передовсім у тому, що найвище і найсвятіше у вірі. Отся повна і всеціла єдність не дається досягнути в мішаним подружжю. Воно не залежить від осіб, але від самої речі. Дехто каже, що

ріжниці не такі великі. А вже ми всі віруємо в Господа Бога в небі, ми говоримо той сам „Отчечаш“! Хто так говорить, той не знає добре ні своєї віри, ні віри другої сторони. Він доказує, що заразився рівнодушністю у вірі. Дорогі! Колиби ріжниці були такі малі і маловажні, то чому розкол в нашій народі (у Німців) триває більше як 400 літ? Якби ми були ближше себе, то вже давно довершилася би єдність. Певно, що радості і втіхи молодих подругів кажуть позабути все те, що їх ділить. Але все таки опісля приходить протверезіння і пізнання великої ріжниці між поняттям світа і життя. А тоді приходить їдка свідомість, що подружжю бракує найглибшої єдності, єдності у вірі і що супроти-лежності не даються перемостити.

Дорогі! Пригляньтесь дещо ближше. Тієї єдності бракує вже в день шлюбу. Де є давний, красний звичай, що жених і невіста разом ідуть до св. сповіди? Тут хочуть і повинні приготувати серце на великий день св. Тайни. Що то за величавий образ єдності, коли невіста і жених разом при-клянуть при св. Причастю, щоби свою єдність занурити в єдності з Іс. Христом! Що то за красне весільне тор-жество, коли вони свій звязок заключать у св. безкровній жертві! А мішане подружжя уже тут розриває їх. І коли вже при престолі подають собі руку і обручку вкладається їм на пальці, внутрішнього провалля ніщо і ніхто не пере-мостить. І вже у весільний день виявляється величезна ріж-ниця у розумінню віри. Для католика подружжя є Тайною, а для протестанта є тільки чисто зовнішня світова річ, як кожда інша світова орудка. Для християнина католика є по-дружжя нерозривне і не може розійтись, коли схоче. А жених протестант може розірвати подружжя і одружитися наново.

І коли католицька сторона, як то — на жаль — часто луча-ється, вже заздалегідь зрікається католицького вінчання і виховування дітей, коли вона ломить свою віру і понехує Церкву, невже не розкривається новий злощасний роздор у душі католика християнина? І невже може хтось справді повірити, що він щасливий у дні свого вінчання. І знов при-ходить день переважного рішення в мішанім подружжю. Перша дитина лежить у колисці, треба її охрестити. Ах, Боже, скільки боротьби, скільки незгодин-суперечок, скільки болю серця приходить у той день. Невже не ведеться формальна війна за душу дитини? І не тільки поміж батьком і матір'ю, але нераз ще поміж їх родичами і свояками. Скільки то го-рячих сліз вилється у свячену воду! Як то часто като-лицькій стороні запоручується католицький хрест і като-лицьке виховання дітей і свято обіцяється, а навіть скрі-плюється присягою і власноручним підписом. А ппотім обі-тниця мужа ломиться ганебно і жорстоко обманується жінку. Всі сльози матері не помагають нічого. Дитя пропадає для

католицької віри, а з нею мабуть і цілі покоління. 60000 дітей пропадає річно у самій Німеччині в мішаних подружжях. І якже має спокій і радість, гармонія і єдність запанувати в подружжю? А коли мати іншої віри, як може виховати дітей по католицьки? Невже не відчуває муж католик, у який роздор кидає він самого себе, а ще більше свою жінку? І хоч мати є католичкою і по католицьки виховує діти, невже виховання не страдає на внутрішній гармонії, коли батько і мати не є одними в найглибших і останніх підставах виховання — в релігії?

Ще треба би згадати про один день з мішаного подружжя, а саме про день смерті. Ще раз приходить брак гармонії до болючої свідомості. Яка то потіха для католицького християнина, коли в найтерпкішій і найгіршій годині почує дзвінок, звіщаючий наближаючогося священника зі святими Тайнами. Він знає, що се надходить слуга Божий, що помагає умираючому, коли його всі, навіть найблизші, покинули. Він знає, що приносить Боже Тіло на останню дорогу до вічності. А як воно буде у мішаному подружжю? Чи вчуєш отой дзвінок? Невже покличуть священника? Невже буде зрозуміння того, що є найконечнішою потребою серця для умираючого в останній годині? Яка тривожна жура вкрадається до католицького подруга, коли подумає над судьбою своїх дітей? Невже друга сторона дотримає своїх обіцянок і виховає діти по католицьки? Невже се можливе? Невже мабуть той інший батько, або та інша мати не заведе в родині іншої віри? Невже католицькі діти не мусять попасти в найбільшу небезпеку, або стати рівнодушними, або навіть втратити віру? Досвід свідчить, що мішані подружжя є домітками релігійної рівнодушності і внаслідок того друге або третє покоління зовсім тратить віру. Так роздор і дисгармонія остається аж до останнього віддиху і щойно вічність справедливо докаже і відкриє, що Церква справедливо робить, коли перестерігає перед всяким мішаним подружжям, навіть перед таким, де жадання Церкви є сповнені: католичання, католич. хрест і виховання дітей, які походитимуть з родини.

(Продовження буде)

о. Кирило Рестле Ч. св. Б.

(Переклав о. Пл. Карпінський)

ВЕЛИКА ТАЙНА**Великопостні проповіді про подружжя**

(Продовження)

Дорогі! Дозвольте ще поговорити про три правди з мішаного подружжя. Вони творять і звіщають, як то безмірно тяжко мусить бути повну гармонію і єдність задержати аж до останньої межі подружжя. Перша правда: Мішані подружжя виказують найвищі цифри убійників і самовбійників. Як се пояснити? Богато, дуже багато мішаних подружж страдає щодо віри. Вони не мають тривких підвалин, бо нема в них живих діл віри. Віра там не має впливу на життя. Дуже часто релігійна рівнодушність бере перевагу. А тоді зникають думки про Бога і нема довіри до Бога. А потім приходять непорозуміння і знову труднощі і бракує моральної сили, енергії, щоби їх перемогти. Але чоловік ще не готовий з життям, життя розбивається і знаходять сумніви. А де бракує віри, там зовсім легко захитується вірність і любов. І одного дня заломлюється щастя. А тоді небогатові бракує до того, щоби відкинути життя, як то зробив той, що в день страстей Г. Іс. Христа попав у розпуку щодо Г. Бога, себе самого і людськості. Друга правда, що мішані подружжя виказують найменше число вродин. Дорогі! У тім показуються основні різниці в розумінню життя. І тут відчує католицька сторона ту незміриму пропасть, яка ділить їх обоїх в розумінню подружжя обов'язків. Бог один знає, а священник мусить деколи заглянути в глибини, яка то відси виростає мука для сумління. Ах, Боже! Скільки то сліз я бачив, скільки неказаного страждання серця, скільки грядучого душевного горя я пізнав, коли там бракує згоди в розумінню віри щодо святих прав і обов'язків. А третя правда що мішані подружжя найчастіше розходяться і розлучаються. Дорогі! Хто уважно думав над тим, що говорилося в розважаннях про подружжя, то це не стане йому зовсім дивним. Бо мішане подружжя не може ніколи дійти до цілої й повної згоди і єдності, навіть при найліпшій волі. Колись настане хвиля, коли прийде та свідомість. І душа, оскільки глибше є розположена, остільки глибше відчує той розвал. І те почування вдаряє на ціле подружжя і родинне життя, а дорога до внутрішнього і зовнішнього відчуження вже є отво-

рена. Католицька частина найде покріплюючу силу бодай у думках про нерозривність подружжя. Але коли частина з іншої віри так само відчує той брак, тоді вона почуває себе свобідною і може розірвати подружжя і заключити нове. І невже в той спосіб не спричинюється подружних розлук? Католицька частина є рівночасно страждучою частиною. Але що стоїть поза словом шлюбна розлука, часто знають найменше ті, що хапаються розлуки. Дорогі! Тепер певно зрозумієте, чому Церква так рішучо перестерігає перед мішаним подружжям, чому з таким тяжким серцем дає свою згоду в тій випадку, коли є надія, що жадання, які ставить Церква, будуть сповнені. О, Церква поступає справедливо! Вона зовсім не є безчутна і твердосердна. Ні, вона є мила і добра. Бо вона хотіла би своїх дітей захоронити перед великими небезпеками, які лежать у мішаному подружжю. Вона хотіла би заощадити їм всіх тих численних труднощів, які несе зі собою мішане подружжя. Ніхто цього не знає ліпше як людський місіонар, що сюди і туди по краю мусить заглядати до людських душ. Скільки мужів і жінок з мішаних подружж заклинали мене: Проповідуйте проти таких подружж, говоріть про це в сповідальниці!... Не робіть того, це є таке тяжке все те перенести, що приходить у мішаному подружжю. Бо навіть там, де добре ведеться, де обоє подружки взаємно шанують себе і люблять, там є так багато труднощів, що лежать у самій природі речі, що ліпше є так серед пригожих і добрих обставин відказатися від мішаного подружжя. І тому кличу до всіх, що жиєте в мішаних подружжях: Перемагайте труднощі через глибоку взаїму пошану і через часті молитви! А ви, що є ще вільні-свобідні, ідіть за радою Церкви і не беріть життєвого щастя як іграшку.

П е р е л ю б с т в о. Кожде царство, розділене проти себе, запусіє. Як згода руйнується у мішаних подружжях, так само руйнується вона через перелюбство.

Один муж і одна жінка — злучені в святім подружжю — це є воля Бога в раю. Це є заповідь Ісуса Христа. І як остро і строго розумів Спаситель ту заповідь і хоче, щоби так її розуміли, доказують Його слова (Мт. 5, 27): „Ви чули, що сказано старим: Не прелюбодій. А я кажу вам, що кожний, хто спогляне на жінку з пожаданням, вже вчинив прелюбодійство в своїм серці.“ Це слова предвічної правди. Світ певно думає інакше про прелюбодійство! Сміється вам в очі! Він проповідає і звеличує прелюбодійство. Що ж показують нам у кіні, в театрі, у всіляких романах? Про що там говориться? Невже по більшій часті їхні герої не є чужо-ложниками? Можна би навіть думати, що перелюбодійство є чимсь правильним і правесним, а подружжя вірність є чимсь незвичайним. Дорогі! Я зовсім не дивуюся, що перелюбодій-

ство є сьогодні на деннім порядку. Скільки то молодих хлопців чи дівчат приступає сьогодні до подружжя ненарушених, непочатих, чистих і чесних? Чи справді хтось поважно повірить, що ті, котрі через місяці, а може й літа вели нечисте життя, нараз у подружжю стануть чисті й чесні? І звідси походить стільки надужить у подружжю, звідси росте подружжя невірність і прелюбодійство.

І невже я смію мовчати над тим тривожним нещастям і страшною неправдою? Якби подруги ясно представили собі, що це є полomanня подружжю віри, то певно не стали би опісля чужоложниками і чужоложницями.

Прелюбодійство мужчини є злочином проти достоїнства і чести мужчини. При жертвеннику присяг мужчина вірність. Якже стоїть він сам тут, що присягнув? Полomanня віри є злочином проти жінки. Чужоложник обманює свою жінку в найсвятішій речі, щодо любови і вірности, щодо її найлюбіших і найкрасших надій-сподівань. Ах, Боже, як то неодна бідна жінка хирляє і мусить жалісно кирвавитися на душі, якщо чужоложний муж встромив їй у серце кинджал невірности! Прелюбодійство жінки є злочином проти чести і достоїнства невісти. Невіста є вартівницею чистоти, чеснотиніжности і обичайности. Чужоложниця топче те все ногами. Полomanня віри жінки є злочином проти мужа. Він вірить, що щастя родини стереже чиста і чесна жінка. Але вона обманює його і топче злочинною втіхою честь і добре ім'я своєї родини в болоті. Перелюбодійство є злочином супроти дітей. Бідні діти! Ви повинні глядіти на батька і на матір як на Богом установлені достоїнства. Ви повинні їх шанувати і любити. А тепер чужоложний батько і мати є злочинцями щодо щастя дітей. Бо прокляття, яке паде за прелюбодійство, переходить на покоління. І невже невинний погляд дітей на чужоложного батька і матір не коле їх стрілою і не приводить до опам'ятання? Але злочинці є безпошадні. Вони жертвують щастям своїх дітей. Чужоложство є злочином супроти родин, супроти цілого людського роду. Воно руйнує віру і вірність. Воно розідає взаїмну пошану членів родини і веде часто до знищення і розірвання подружжя. І в той спосіб сягає чужоложство у суспільність і цілість народу і стає злочином супроти людськості.

Але найстрашнішої речі я ще не сказав. Прелюбодійство є злочином супроти Бога. Він дав велику заповідь вірности „не чужолож“ і Він через ту заповідь хотів хоронити мужа, жінку, діти, родини і людське товариство. Але чужоложники і чужоложницї глумляться з тої заповіді Божої і жадають Божої помсти. Є тривожні Божі слова, що карують і помщаються за прелюбодійство („Ані розпусники... ані чужоложники... ані мужоложники... царства Божого не доступлять“, І Кор. 6, 9).

Дорогі! Кожде царство, розділене проти себе, запустіє. Подумайте над тими словами і кермуйтеся ними в життю. Ви, молоді, що стоїте ще перед подружжям, нехай воно стане вам перед очима, заки зробите вибір, і не заключаєте мішаних подруж. А ви, мужі і жінки, стережіть вірності! Втікайте перед небезпеками і гріховними спокусами. Покладіть вашу вірність у серце вірного Г. Бога. І коли муж або жінка зійшли на бездоріжжя, то мусите у той великопостний час навернутися і починати нове життя. А тоді повинно серце, розрадуване Великоднем, закликати знову при жертвеннику: Вірний аж до смерті!

Амінь.

IV

„Блаженна утроба, що тебе носила, і груди, що Ти ссав“ (Лук. 11, 27). Ісус стояв саме в осередку своєї чудотворної діяльності. Щойно вигнав злого духа з німого. Товпи народу, здивовані подивляють Його чуда. Але фарисеї скрегочуть в скаженій лютости задля успіхів Господа, а ще більше задля своєї безсильности. А, щоби зірвати Спасителів з голови сяйво, посуджують Його, що Він чуда творить при помочі злого духа. Але Ісус задержує спокій. Величю відкидає закид, з виразною обміркованістю робить ворогів уважними на супуречність їхньої бесіди: „Кожде царство розділене проти себе запустіє“. А вже діавол не може проганяти діавола, бо збував би власне царство. Товпа народу відчуває те, як слова Спасителів падають наче удари булав. Вона нахилє свою голову перед силою чудотворця. Під глибоким впливом Господньої величі кличе зпосеред товпи невіста: „Блаженна утроба, що тебе носила, і груди, що Ти ссав“. Зовсім по жіночому і зовсім по материнськи думає про ту, що носила дитя під серцем і що дала Йому життя. І відтоді любий образ дитини при материнській груді не зійшов з круга гадок християнського народу. І потім все і все гомонить через всі століття, через народи пісня пісень пошани матери і дитини. (Хтож сьогодні в день першого св. Причастя наших дітей не відчуває, що це за щастя мусить бути для родичів, тим більше для матери, коли її дитина вперше приступає до Господньої трапези, щоби з радістю і невинністю свого серця прийняти свого Спасителя і понести Його в родинний дім, до батька і матери, з якими дитина творить для Г. Бога милу спільність. Хтож сьогодні міг би, глядячи на діти при Причастю, не закликати, як та невіста: Блаженна утроба, що тебе носила і груди що ти ссав?)

Дорогі! Дитина є найсушніша складова частина в подружжях. Дитина це Божа воля, але також є людською волею. І тому також кождий злочин, за-

подіяний дитині, є злочином проти Божої волі і злочином, проти людської волі.

Сегантіні намалював величний образ. У соняшній, розм'ясої країні з самотного вершка гори бухає скалисте жерело.

Гомінким крутіжем спускає воно яснохрустальну воду у глибину. Коло жерела сидить ангел. Захистно простирає він свої могучі, білі лебедині крила над водою і жерелом. З долини надходить молода пара, що розкошується у солодкій нестямі світа. Лиця звернені тужно до себе, ясні одяги повівають з вітром. Довкола палають у червоному жарі гірські рожі, а до синього неба стремить блискуче вічний сніг і снігові шовби, все скупане у засліплюючій білості. Яка чудова гармонія, який блаженний суголос, молода пара, хрустальне жерело і ангел Хоронитель. Невже вони не замикають у вимовний спосіб найглибшої тайни природи, тайни життя? Невже не кличуть до нас: Дитя є Божа воля і людська воля, що стереже її рука ангела.

Дитя є Божа воля! Де лежить жерело життя? Св. апостол Іван показує нам чудесне жерело життя: „На початку було Слово і Слово було у Бога і Богом було Слово. Воно було на початку у Бога. Все Ним сталося, і без Нього ніщо не сталося, що сталося. В Нім було життя“. Бог-Життя є Божа воля. Тільки Господь не хотів держати Життя в собі замкненого. Бо Г. Бог є безконечна плодючість. Бо так отворилася Божа премудрість і любов і доброта і всемогутність, перше лоно життя, і сотворив Бог чоловіка.

І знову зашуміли життєві води з лона Божеського Життя і живий Г. Бог наказав св. життєву воду переплести у святий союз мужа і жінки: „ростіть і множіться і наповнюйте землю“. Життя є Божою волею.

Так стає подружжя після Божої волі земною вітчиною життя. Це є не висказане і незбагнене таїнство Божої премудрости: То є в глибокій пошані величність імені Отця, бо всяке вітцтво в небі і на землі походить від Г. Бога: „Згинаю свої коліна перед Вітцем від котрого всяке вітцтво, на небі й на землі, має свою назву“ (Єфес. 3, 5). То є торжественна великість матери, бо „назвав Адам імя жінки своїй „Життя“, бо вона є матір'ю всіх живучих“ (Бит. 3, 20).

То є принада і розкіш дитини, бо є подобою Бога і до кожної дитини може сказати Г. Бог, як до свого єдинородного Сина: Ти син мій, я сьогодні зродив Тебе.

Дорогі! Невже в глибині душі не робиться прикро, коли нераз простацькі мужчини і безстидні невісти здирають заслону з таїнства життя і коли в безсоромний спосіб говориться про права і обов'язки в подружжю і коли не звертається уваги на кожду виспу і надприродну думку,

а покладаються на грубо змислове і тілесне? Невже то не пожалування гідне звиродження? Я прошу і закликаю вас, любі родичі, будьте все обережні супроти ваших дітей у розмовах і ділах. Будьте святими сторожами, як ангели при скалистім джерелі. І коли раз надійде година, що ви з вашими дітьми мусите говорити про такі речі в чотири очі, тоді вкореніть їм глибоку пошану до тайнства життя. А також ти, моя люба молоде, держи високо і свято те тайнство життя і носи Його в своїй душі як об'явлення Господне. Так, дитя є святою Божою волею.

Але дитя є також святою людською волею. Певно, що життя є єдино і виключно зависиме від Г. Бога. Людина приходить до життя тільки тоді, коли Г. Бог хоче. Але безконечна Божа мудрість запорядила, щоби дитя не приходило на світ без людської волі. Господь Бог дав чоловікови не тільки творчу здібність, але також дав і творчу волю. Бо в природі людини лежить не тільки воля життя, але також воля примножувати те життя. Творча воля належить до сутності подружжя як єдність, нерозривність. Невже воно не так? Я питаю вас, батьки і матері. Що вас разом злучило? Невже сама любов? Невже сама взаїмна пошана? Невже сама думка про забезпечення жеттєвих потреб? Невже тільки думка про спільноту життя і долі? Невже бажання взаїмно собі допомагати? Ви всі скажете мені: то було щось інше. Те, чого ви не висказали, але що жило в душі, в природі людини. То була тиха туга, щоби любов могла бути творча. То була думка про дитину. Невже не було в думках бажання жити далше в потомках, поколіннях і поколіннях? Невже у серцю невісти-жінки не горіла жага за тою блаженною хвилиєю, коли вона свому мужеві дасть в руки дитя як солодкий плід волі Божої і її любови? І то правом природи в людях: Любов життя і любов дитини.

І тому також зрозуміємо, що у вибраному народі Ізраїля багатство дітей уважалося як особливе щастя і особливе благословення Господне. Неплодність і брак дітей уважалися загально нещастям і наче Божою карою.

А туга людини за життям, за дитиною є така глибока що безбожне покоління, яке не має змислу до святости тайни подружжя, голосить закон вільної любови, а також материнство поза подружжям. Як ні великий є моральний блуд отих змагань, як ні далеко відбігає отсей погляд від св. Божого закону, одно всетаки слідує з того: Дитя є не тільки Божою волею, але воно є також людською волею. Бо глибоко є записаний у людській природі закон життя.

Дорогі! Божа св. воля і людська св. воля є злучені в дитині. Якже отся думка повинна потрясати серця родичів! Невже не мусять вони стояти з пошаною перед тайн-

ством життя? І невже не мусять з безмежним довірям глядіти на Бога, коли вони мусять сказати: Кожде дитя є благословенням Божим. І чи можуть чоловік або жінка, пронизані такими думками, допуститися злочину супроти святости життя, чи можуть вони підняти руку на дитину, на сотворіння Бога?

Злочин на дитині є злочином супроти Божої волі і людської. Один погляд на теперішнє життя покаже нам, що дитини вже не вважають благословенням Бога. Воно саме є найсумнішою річю теперішніх часів, що загинула честь і пошана поред святістю подмужжя. Страшенне надуживання святих прав і обовязків розширилося далеко і шаліє у Божому городі родини. Щораз то спадає число уродин, щораз то більшає число злочинів щодо життєвих завязків. Один визначний біоолог наших часів каже: 30—50 процентів всіх дітей вбивається, заки вони ще побачили світло світа. Доси становила католицька родина все ще сильну твердиню проти здичіння подружого життя і проти занепаду в поганство. Але сьогодні отой тривожний дух втиснувся також у безчисленні католицькі родини і поїдає серця католицького ества та життя.

Справді ми тому не потребуємо дивуватися. Матеріялістично заповітрене, заражене покоління відкидає віру в Бога. А коли вона паде, то паде рівночасно й моральне життя. Заражене гниллю покоління немає змислу до жертвенного подружого життя, для трудів і журби батька, для страждань і горя матери. Воно хоче тільки розкошувати і ще раз розкошувати. Тому також не має стриму перед святістю подружжя. І так воно дальше буде тривати, поки не встановиться пересвідчення: Кождого року більше трумн, як колосок. О, коби ми вже мусіли замкнути очі на таке нещастя і горе!

Дорогі! Мовчати на те було би новим злочином. Повірте, що священник не може не зрозуміти великанських труднощів теперішнього життя. Атже він, як ніхто, глядить у глибини і крийвки теперішнього життя. Але не зважаючи на всяке розуміння і на всяке спочування: Божого закону не може священник змінити і знести. Бо Божий закон остане завсіди і вічно той сам.

Декуди є мильна думка, немовби у діточім питанню ішло про заповідь Церкви. При такім ложнім пониманню міг би дехто з подругів сказати: Ми не позваляємо нікому мішатися у наші права і обовязки. Але тут вмішується і говорить сам Господь Бог. Бо дитя є святою Божою волею і святою волею людини. Тому не може ні Папа римський, ні єпископ, ні священник, ні чоловік нічого в світі змінити.

Дорогі! Кажуть, що господарська скрута зневолює до

обмеження числа дітей. Бо вже стає неможливо викормити дальші і дальші, численніші діти. Я не хочу тритити слів на представлення дійсної нужди.

Але, дорогі, чи занепад у родинах ґрунтувався дійсно на господарських причинах, коли пропадали і загивали народи? Тоді починався занепад народів, коли добробут і багатство залоскотало народи і кинуло їх в обняття матеріалізму. Не біда, але розкошування є найбільшим ворогом дитини. І колиб ми сьогодні приглянулися — де найдемо бездітні подружжя? Не в дільницях бідних і нуждарів, але в дільницях маючих і найбагатіших людей.

Деякі сторожуть і хоронять здоровля жінки. То так само тривожна обмана. Послухайте, що кажуть лікарі. Славний лікар жіночих хоріб каже: „Жінки, що не мають зовсім дітей, приходять майже всі під мій ніж“. А другий знову пише: Цвітучі людські сотворіння, здорові і сильні, що могли би ще довгі літа для себе і своїх кривих на радість і благословення прожити, таких навішають слабости і нужди, тому що не хотіли дітей обдарувати життям. І хочби навіть лікарі того не засвідчили, то воно остане зовсім ясне. Бо в той спосіб насилується природу, а кождий злочин проти природи мститься саме на природі. Я живо пригадую собі одну молоду, умираючу жінку, що виразно сказала: То є заплата за мої злочини щодо тайни життя. А була то тяжка, гірка смерть.

Одначе що значить те все супроти сумних наслідків для релігійного і морального життя! Подружжй гріх оскверняє і затроює найтайніше єство подружжя.

Евхаристийні мужі, евхаристийні невісти порішають ту важку справу теперішнього часу. В найсвятішій Тайні найдуть силу, щоби задля Бога, задля дітей, родини, безсмертної душі бути повздержними, коли того вимагають обставини часу і родини.

Дорогі! Не кажіть, що воно неможливе. На одній місії говорилося про це. По проповіді надійшов чоловік і сказав: То єдиноке і доцільне рішення того важливого і тяжкого питання. Я так і робив, пять літ я приносив ту жертву і невже те маю назвати жертвою? Деколи буває воно жертвою. Але з тої жертви виросло неописане внутрішнє щастя. Тому тільки відваги і довіря в ласку і силу Божу. А тоді боротьба буде побідоносна.

Дорогі! Церква оповідає про чудесне помноження хліба. А ми нині гляділи на ще більші чуда. Чудо розмноження і удержання людського роду. Перед тим чудом мусимо так само похилити голову. Так, люба християнська молоде! Стань, розумій і подивляй жерело життя і гляди з глибокою пошаною на батька і матір, і коли сам Господь Бог покличе тебе до участі у тім таїнстві, приступай зі свя-

тою вірою і безмежним довірям до Бога Творця в подружжю. А ви, любі батьки і матері, не забувайте великого свого достоїнства. Ваше подружжя нехай буде службою при тайнстві життя, при Божій волі. Нехай би теперішній час і наші покоління зрозуміли ублажаючу свідомість: Дитя є Божою і людською волею. Амінь.

V

„Більшої від цієї любови ніхто не має, як щоби хто свою душу положив за своїх друзів“ (Йоа. 15—13).

З сьогоднішньою неділею ми щораз ближше до розгадування Господніх страстей. Щораз то більше життя Спасителя впродовж церковного року вливається в хрестну дорогу страстного тижня. Певно, що ціле життя Спасителя було хрестною дорогою, тижнем неперервних страстей. Вже при Його колісці пароститься страдна цвітка і від тоді вже ніколи не зезала з життєвої дороги Господа. Повсякчасно находимо її, повсякчасно звіщає своєю глибокою червоністю своєрідне таїнство життя Спасителя: Життя є любовю, любов є стражданням, страждання є жертвою, жертва є посвятою. Але, мої дорогі, це таїнство ніколи не промовляє так ясно і виразно до нашої свідомости, як у наближаючійся страстній тижні. І тоді всі інші таїнства Христового життя вступаються на бік. Тільки одне бачимо, тільки одне відчуваємо: То є найвисше, найглибше і найвеличніше в життю Спасителя: Його страсти і смерть за людськість. Що Він сам сказав і найвисше цинив у життю людей, це Він звершеним способом учинив: „Більшої від цієї любови ніхто не має, як щоби хто свою душу положив за своїх друзів“. А Христос учинив ще більше: Він віддав своє життя за ворогів.

А всетаки люди мають так мало розуміння для Христа, для таїнства Спасителевого життя. Люди втікають і ненавидять хрест, вони не хочуть бути хрестоносцями, вони не хочуть нічого знати про страстну цвітку. А коли раз вложить хто на їхні рамена хрест, то нарікають і воркочуть. Вони стискають п'ястук і підносять руку проти неба, вони кленуть і хулять. Вони зовсім призабули, що сказав їх Господь і Учитель: „Коли хто хоче за мною йти, нехай відречеться себе і візьме свій хрест та йде за мною“ (Мат. 8, 34).

І невже можемо вимагати від такої людини розуміння для того, що найглибше в життю Христа: Що Він поніс хрест не для себе, але задля других, а навіть помер задля своїх ворогів? А всетаки має своє значіння слово предвічної премудрости: „Більшої любови ніхто не має, як щоби хто свою душу положив за своїх друзів“.

Дорогі! Коли те слово має значіння для кожної людини, для кожного християнина, тоді так само має воно значіння для подружого життя. Бо тут двоє людей злучилося в Бозі до сердечної спільноти життя і любови. Справді отся спільність життя і любови останеться холодною і безхосенною, коли не збудують її на основі спільности страждань. Але та спільність страждань може тільки тоді зацвісти, коли подруги мають непохитне пересвідчення: Подружжя є любов, любов є страждання, страждання є жертвою, а жертва посвятою. Вони з усіх сил мають працювати, щоби перевести в діло слово Спасителя: „Більшої любови ніхто не має, як щоби хто положив свою душу за своїх друзів“. А тоді справді в подружій життю станеться так само, як у життю Спасителя. Зі страсного тижня вийшла воскресна перемога і воскресна радість. Так само страстний тиждень подружжя переміниться у вітиху, щастя, перемогу і торжество. І хочби зацвило ще багато страстних цвіток у подружій горі, так вони не порушують блиску рожі. А навпаки: вони ще піднесуть його. І тому перенесімся сьогодні у страстний подружій тиждень.

Це прастарий і похвальний звичай, який, на жаль, щораз частіше виходить з ужитку, приймати тайну подружжя зі Службою Божою. Воно має своє глибоке значіння. Женихи приходять до престолу, а на нім приноситься жертва. Та жертва є та сама, що хрестна жертва. То жертва страждання, жертва смерті, жертва посвяти, жертва вірності, жертва любови. У ту жертву занурюють свою душу, свого духа, свій розум, свою волю, своє ціле життя, щоби досягнути Спасителевого благословення, щоби виблагати у Нього жертвенний настрій, жертвенну любов і жертвенне діло. І від престолу, від хреста Христового ідуть вони вперед до жертвовного престолу свого нового подружого життя. І хоч нове щастя, бухаючи любов через якийсь час прикривають ті думки, то все таки спостережуть незадовго, що коло рожі цвіте і страстна цвітка та що її червоність звіщає, що страждання, недомагання почалися в подружжю.

Ми всі люди є слабі. Ми всі маємо свої блуди. Св. Йоан учить: Коли хто думає, що він не має ніякого гріха, тоді він помиляється і нема правди в нього. До тієї правди признатися приходиться чоловікові тяжко. Ми всі носимо в грудях злочасний спадок, кусник тієї гордині, задля якої Адам і Ева не хотіли признатися до своєї провини. Але наші блуди все таки добудуться наверх. І хоч ми самі не помічаємо їх, але помічають їх інші. Так само і в подружжю.

В подружому стані, там ніби все гарно і добре. Ніхто не звертає уваги на блуди і недосадки. Не хочеться їх навіть бачити. Стараємося запанувати над ними. Бачиться

тільки добрі сторони і прикмети. Потім приходить подружжя, а з ним спільність життя. Потім день по дневи і година по годині спільної праці, спільних молитов, спільної журби і спільного несення хреста. А тоді виступають і темні боки вдачі, браки і блуди, неуміння заволодіти над собою, пересердя, вразливість, химерність, упертість, завзяття, вигідність і лінощі, брак змислу до порядку, господарности і ощадности, і як там називаються всі ті злі духи, що так по тихоньки підсунулися у святиню подружжя і які тепер часом зовсім немило залякують. Тоді робиться великі очі і летється не одна тиха сльоза, а знову не одну сльозу гордо і завзято придушуеться. Невжеж то любов і щастя в подружжю? Обое забули, що подружжя то страстний тиждень. Вони не помічали, як поволі терпіння поширилося і як наблизилися до першого перестанку подружжю хрестної дороги. А властиво повинні були про це перше знати. Скільки менше було би журби! Хто вінчається, то не вінчається з ангелом, хочби навіть подруги так себе тисяч раз називали. Хто вінчається, вінчається з людиною з мяса і крови, з людиною з первородним гріхом, блудами і недостатками. І невже та невігода мала би остатися на все і невже не можна її побороти і перемогти? Св. Павло подає добрий лік (Галат. 6, 2): „Один одного тягарі носіть і так сновните закон Христовий“. То золота розвязка: взаємно нести і зносити, взаємно розуміти і прощати. А тоді пристрасть лишається на боці. Бо з того росте кріпка Божа сила, що перемагає.

Щасливо минули перший перестанок хрестної дороги. Але вже знову виростає на життєвій дорозі нова страстна цвітка, кождий день приносить нові пізнання і нові обовязки. Муж мусить увійти в обовязок батька родини. Св. Апостол Павло визначає йому становище в подружжю (Ефес. 5, 25): „Бо муж голова жінки, як і Христос голова Церкви“. Із того становища ростуть нові обовязки: журби про родину. Горе мужеві, що схотів би викрутитися від тих обовязків. Св. Павло дає йому присуд (I Тимот. 5, 8): „Колиж хто не дбає про своїх, рідних, вирікся віри, і є гірший від невірного“. Така журба спричиняє неодному прикрости. Він мусить багато втратити зі своєї свободи. Він не може свobodно розпоряджатися своїм часом, своїм зарібком. Він мусить уважати на жінку і діти. То вимагає деякої жертви і обмеження особистих забаганок. З широкої натури мусить стреміти до погамування, з безжурности до одвічальности, від самовлади до підчинення і підпорядкування самого себе. Жінка має бути господинею і матірю. Вона мусить журитися тисячними дрібними справами. Вона мусить багато втратити зі своєї особистої свободи. Вона мусить кермуватися волею свого мужа. Вона є звязана часом обовязків свого мужа, працею, службовими обовязками, їдою і годинами відпочинку. Ми

знаємо з життя своєї власної матери, скільки обов'язків на її голові. Ніколи немає спокою, все на ногах, ніколи відпочинку. Всюди вона там, щоби вдержати лад у домашнім господарстві.

І від чого та праця і журба ще тяжчі, що дня вони повертають, що дня їх треба залагодити. І ніхто не говорить про те, не признає тихого заряду, порядку і ладу, а може навіть сам муж того не признає. Як то часто можуть страстні цвіти добутися зі землі і звістити матери, що подружжя є страстним тижнем.

Тільки отся страстна цвітка не на все остається страстною цвіткою. Коли обоє є пронизані жертвенними думками, переміняється страждання голови і матери родини в щастя і радість. Муж приймає всі труди і обмеження своєї свободи радісно на себе. Він знає, що все те робить для дорогої жінки і дорогих діточок. А жінка суперничає з ним у тім святім стремлінню. Вона не нарікає перед мужем, не дорікає (туркоче) і не жалується, що вона мусить безнастанно працювати, що для неї нічого не приходить від життя. Вона щаслива, коли муж радо остається в дома, серед родини. Вона горда на те, що йому приходить важко покидати хату, щоби шукати розривки поза домом. Все, все дишає у такому жертвенному гурті чудесним духом слів Спасителя: Більшої любови ніхто не заявив, як щоби хто віддав своє життя, свою працю і свої труди жертвував за своїх.

Подружжя є страстним тижнем. Про це не вміє передовсім мати оповідати. Італійська пословиця каже: Матірю бути, то значить бути мученицею. Те слово має початок в Бозі. Була то болюча година, коли справедливий і святий Господь Єві, праматери всіх живучих, звістив великі материнські страждання (Бит. 3, 16): „Пмножу твої печалі, в болях родитимеш діти“. Відтоді подружжя життя переходить у великі печалі матери. Так дорога до дитини буває часто повним терпінням злетом на гору Голгофту. Бог один знає всі степені тілесного, а навіть часто душевного страждання; та, що має стати матір'ю, мусить все те перейти, поки не надійде година освободження. А коли ця година вже надійшла, ах, Боже, скільки страждання і муки, скільки тривоги і переляку, туги і біди приносить вона з собою! О, тоді може мати закушати цілої глибини подружжю долі: Подружжя є любов, любов є страждання, страждання є жертвою, а жертва є посвята. Але тепер, дорогі, треба сказати зі Спасителем: Звершилося! І з родільних страждань зростає ясний ранок, повен сонця, повен щастя і втіхи. Приходить до душі неописане щастя, таке високе і глибоке, що сам Спаситель говорить про нього (Йо. 16, 21): „Жінка коли родить, має смуток, бо прийшла її година; колиж вродить дитину, вже не памятає терпіння задля радости, що народилася на світ

людина". І ще висше росте радість, коли дитину приносять з церкви. Тут воно через хрещення сталося святинею Св. Духа. Невже воно не так, що мати в глибині душі почула таїнственный Господній голос (Мат. 3. 17): „Се мій син улюблений, в котрім я уподобав собі“. Деж те велике страждання матери? Гора Голгофти запалася, а Тавор сияє, як колись при весільнім торжестві, Тавор невисказаного щастя і блаженої розкоші.

Певно, що приходять також такі страстні тижні в подружжю, що не так легко і скоро минаються, але остаются, аж смерть, як визволитель і ратівник надійде. День за днем повинні серця зростатися разом, а тут щораз даліше розходяться. Серця, що повинні би себе найти, не знаходяться; душі, що повинні звучати суголосно, не годяться з собою. Одно другому не хоче дати доброго слова. Щораз холодніші і морозніші стають відносини і щораз то глибше і більше болоче стає відчуження. Вкінці вони кажуть до себе: Ми не підходимо до себе. Яке то нещасне слово! Коли вийшло раз з уст одного подруга — тоді вже пропала згода і гармонія. Те слово мов той гриб в стіні. Чому не годяться зі собою? Вони забули думку про жертвенну спільноту в подружжю. Вони все на першій місці ставлять своє „я“. Вони позабули і не звернули уваги на найглибше в подружжю: Подружжя є любов, любов є страждання, страждання є жертвою, а жертва посвятою. Пропав для них зміст слів Спасителя: Більшої любови ніхто не знав, як коли хтось жертвує своє життя за других. Колиж духа того в подружжю не відновиться, тоді страсть остане в подружжю, з внутрішнього відчуження прийде до зовнішнього, а це доводить до розриву.

Страстні тижні надходять в подружжю, коли слабкість, біда і недостаток приходять. Слабий тато, слаба мати, слаба дитина — о, то є тяжкі хрестні стадії для членів одної родини, особливо для батька і матери, для мужа і жінки. О, тоді можуть нераз здійматися гора Оливна і гора Голгофти в хмарних облаках. І аж як дванадцята стадія надійде: гірке вмирання і розлука, і чотирнадцята: зложення до гробу, тоді відчувають муж і жінка, батько і мати і діти, що подружжя є страстним тижнем. Але також до тої страсти надходить лагідне, усмиряюче проміння і надія на блаженне поновне побачення.

Мушу назвати ще один страстний тиждень. Найтяжший і подучений з найбільшим терпінням. Якаж то потрясаюча і подавляюча хвиля для одного подруга, коли надійде страшна свідомість: Я обманений, обманений і то в найвисшій і найсвятішій речі подружжя, обманений у вірності і любови! Пригадується мені подібна година у нашого Спасителя, отся найскрайніша скрута серед пітьми, коли закликав:

„Боже мій, Боже чому ти мене покинув?“ Погасли зорі, на небі настає темна чорна ніч і земля дрожить і трясеться. Подружжя у своїх підвалинах захитане. Дорогі, втім випадку ніщо більше не зможе допомогти, тільки всеціло здатися на слово Спасителя: „Більшої любови не заявив ніхто, як той, що віддає життя своє за других“. Дуже часто така жертвенна любов зможе прогрівшись до половини привести до опам'ятання, жалю і навернення; певно, що подасть силу також покривджені втривати під тим тяжким хрестом, щоби з Матір'ю Господньою непохитно втривати до кінця.

Дорогі! Це велика потіха подружжя, кріпка непохитна сила: йти хрестною дорогою зі Спасителем і страдальною Матір'ю. Напереді повинен йти Христос, цар страсти, як ідеал мужа і батька. Потім спасення жінки й матері, спасення дітей. Напереді повинна йти страдальна Мати Божа, цариця мучеників. Потім спасення мужа і батька, спасення дітей. А тоді лагодяться непорозуміння у милословності і вдоволенню і подружжя стає городом цвітів, в якому суперничать щодо краси рожі і страстні цвіти. Тоді слово Спасителя одержує чудове визорення у щоденному житті подружжя і родини: Більшої від цієї любови ніхто не має, як коли хто положив свою душу за своїх друзів.

Дорога християнська молодь! Не дайте себе налякати і відстрашити від ідеалу подружжя, коли я вам сьогодні змалював страсти подружжя. Майте відвагу і візьміть хрест подружжя життя та несіть його сміливо і хоробро аж на гору Голгофту, а навіть несіть його ген понад гору Голгофту аж до царства перемоги і торжества, у царство щастя. І ви, мої дорогі батьки й матері, мужі і жінки, що саме стоїте на хрестній дорозі, втривайте! Не забувайте ніколи, що подружжя є жертвенною спільнотою. І як деколи нависнуть громові хмари і шаліє буря, тоді блищить на небі вашого подружжя щастя слово Спасителя: „Більшої від цієї любови ніхто не має, як щоб хто положив свою душу за своїх друзів“. Такий жертвенний союз, така любовна спільнота мусить запастися в спільноту вічності, у Найсвятішу Тройцю, відки походить подружжя і родина. І аж тут уповні переминається страстний тиждень подружжя у вічний воскресний час небесного царства. Амінь.

VI

Ласка Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога Отця і спільність Св. Духа з усіма вами.

(II Кор. 13, 13).

Страстний тиждень — ті два слова зі своїм незміримим змістом падають важко на віруючу душу. Справді ні одна

пора церковного року не зможе душі так глибоко захопити і потрясти, як гіркий час страсти і прикрий час смертної конечности нашого Спасителя. А всетаки у віруючій душі дрижить щось, що не дає їй поринути у глухий песимізм і нещасну розпуку. Це повна віри надія і певність, що страстний тиждень не означає ціли і кінця, але переходу і початку, не розгрому і ганьби, але пролом, честь і перемогу. На місце Розп'ятого Спасителя являється пресвітлий і торжествуючий Христос і Його знамя вже не дерево ганьби і хрест муки, але побідний прапор воскресення і прапор життя. По страстним тижні слідує воскресний тиждень.

Страстний тиждень подружжя і його незгодин — те слово і розважання минулої неділі припало неодному тяжко на душу. І невже наша молодь, що є вільна і нежоната, мала би подумати і сказати: то подружжя мав би бути край, до якого ми зі всіх сил стремимо з такою тугою цілого серця? І мали би ми брати на себе такі обов'язки, а при них будучність наша була би така тяжка? І невже ті всі, що вже живуть у подружжю і які вже відбули шмат дороги, мали би подумати собі по тихоньки: Так то правда, що подружжя є страстним тижнем. Та власне тих останніх кличу сьогодні і питаю їх: Невже подружжя є тільки страстним тижнем? Невже воно приносить тільки гіркий тягар і терпіння? О, бачу вже, що не одно око падає, що голова відноситься і немов би чути було голосний удар серця. О, вони скажуть нам: Подружжя є не тільки страстним тижнем, воно є також і воскресним. Бо подружжя не є ціль і кінець, ні, воно є передом і початком. Справді може воно нераз бути проломовою боротьбою. Але поза страстним тижнем подружжя слідує воскресний тиждень. І ми сьогодні хочемо на закінчення наших великопостних наук про подружжя глянути також в небо подружжя. Де воно процвітає, де його знайти і як його досягнути? Там, мої дорогі, де подружжя дозріває до справжнього католицького родинного життя: до того життя, що замикає в собі у спільноті з Г. Богом членів родини, до тої подружжюї спільноти, яку св. Павло велично малює своїми словами до великої християнської родини в Коринті: „Ласка Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога Отця і спільність Св. Духа нехай буде зі всіма вами“.

Дорогі! Подружжя, родина стає раєм і небом, коли виростає з найсвятішої Тройці і вростається у Найсвятішу Тройцю. Отче, Сину і Духу Святий, дозвольте нам пізнати щастя християнської родини і його досягнути!

Нема сумніву: Найбільша недостача нашого родинного життя у тім, що родина загубила свою душу, вона вже не є св. спільнотою, де в осередку стоїть Г. Бог, тому стала вона безбожною! Тому запустіла вона і занеслася піском

і тратить свою найглибшу вартість. Вона стає чисто механічним зв'язком і холодним взірцем вирахування.

І тоді певно не стане вона раєм і небом. Поверніть, віддайте родині душу, віддайте їй Бога, дозвольте, щоби вона увійшла у спільноту зі св. Тройцею, а тоді знову зацвите і засияє небо у християнській родині.

Родина мусить зростати у св. Тройці. Коли кажемо слово „родина“, то сам зір наш звертається до початку тої спільноти, до першої родини, до вічної спільноти Божої у св. Тройці. І хоч як необняте, незбагнене і незрозуміле є таїнство Пресв. Тройці, то наближуємося до нього, коли розважаємо таїнство родини.

Тут стоїть у Божій родині, коли мені так вільно сказати, як голова Бог Отець. Він є вічний, безконечний Бог, в Його руках жезл панування лежить вічно. Він всемогучий Творець неба і землі. Отцем називаємо Його, бо Він нас сотворив, і тому, що Ісус Христос учив нас молитися до Нього: „Отче наш“. Але Бог є Отцем ще в іншому, дійсному розумінню. Бо перед віками в вічній любови родив Він Бога Сина, Ісуса Христа, однакового ества з Отцем і у вічній любови з Ним злученого.

Але Божа родина все ще не завершена. З любови Бога Отця і Бога Сина походить Святий Дух, третя особа Божа. Всі три: Отець, Син і Дух Святий є разом злучені через Боже ество і любов так тісно і чудесно, що вони є трьома особами, але тільки одним Божим еством.

З того незбагненого лона Божої спільноти іде також земська спільнота, родина. То є велике і високе в родині, що вона носить на собі риси Божої спільноти у найсвятішій Тройці.

Колись сказав Господь при сотворенню чоловіка: „Сотворім чоловіка на наш образ і подобу“. І те слово можна також прикласти до Божого діла в родині.

Як Бог Отець стоїть як голова понад Божою родиною, так само муж у земській родині. Він є голова, він вінець сотворіння. Св. Апостол Павло називає його „образом і славою Божою“ (5 Кор. 11, 7). Муж походить безпосередно з руки Божої. І в той спосіб його становище в родині вважається становищем поваги.

(Докінчення буде)

о. Кирило Рессле Ч. св. Б.

(Переклав о. Пл. Карпінський)

ВЕЛИКА ТАЙНА

Великопостні проповіді про подружжя

(Докінчення)

Також жінка походить від Бога. Але всемогуча воля Божа сотворила невісту не безпосередно так, як чоловіка. Невіста у чудесному творчому ділі походить з боку чоловіка. Але в той спосіб не змальовується лишень зависимість жінки. Ні, у творчому ділі лежить щось глибше і більше. Невіста взята від чоловіка і тільки з боку, з місця, де є серце, то хоче сказати: Як Бог Отець і Бог Син є злучені в найтіснішим зв'язку любови, так само муж і жінка в родині є між собою нерозривно злучені. То є високе почування Адама, коли глядить на Еву. Він відчуває себе не паном і володільцем. Ні! свідомість і поваги іде на бік і Адам відчуває найтісніший зв'язок з Евою. Бо він кличе (Бит. 2, 23): „Сеж кість від моїх костей і тіло від мого тіла“.

О, чудесна, Богом сотворена єдності у двоїні! чудесна, Богом сотворена любовна зависимість! Так маємо в родині дві особи: чоловіка і жінку, обоє злучені у любові і єдності.

Тому тісному зв'язку любови додає тепер Господь Бог плодючість. Про цю спільність вирік Він слово: „Будьте плодючі! Ростіть і множіться!“ І так довершується таїнство: Як з любови Отця і Сина походить Святий Дух, так росте з любови мужа і жінки подружжя, з тої святої сполуки в Бозі, з єдності їхнього серця і їхньої душі і їхнього тіла нове життя! Як третя особа вступає в родину дитина. Батько, мати і дитина є три між собою різні особи, але тільки одна родина, одна в любові і одна у святій і блаженній спільноті. Невже то не велична подоба до найсвятішої Тройці? Яка велика і висока є християнська родина! Батько є голова, мати серце, а дитя солодкий плід любови обоїх.

Дорогі мужі і жінки, батьки і матері, ви, сини і доньки! Не забувайте ніколи, що вам дав Господь Бог в християнській родині! Ставте собі завжди перед очі, як родина зростає і мусить зростати у св. Тройці, а тоді вона сама через себе стане раєм, стане небом. Бо в ній живе любов Бога Отця, ласка нашого Спасителя Ісуса Христа і спіль-

нота Св. Духа. А де є Бог Отець, Син і Дух Святий, там є небо.

Але християнська родина є ще більше раєм і небом, коли буде вростатися в святу Тройцю.

Родина мусить вростатися в святу Тройцю. Як воно має статися? Воно станеться, коли поодинокі члени беруть участь у великих ділах святих трьох Божих осіб, коли вони намагаються наслідувати Божі діла Отця і Сина і Святого Духа. Ділом Отця є сотворення. Ділом Сина є відкуплення. Ділом св. Духа освячення. Невже те не є задачею родини?

Сотворення. Творча діяльність виступає в родині як святе право і святий обов'язок. Муж і жінка, злучені в святій тайні подружжя стають співтворцями життя. Дорогі! Як воно буває тепер у наших родинах? Невже вважають ці права і обов'язки як від Бога дані? Невже наші мужі і жінки є свідомі свого святого покликання? Невже часто зовсім природний змісл не загостив до родини? Невже тайнство життя і участь у нім мужа і жінки не стало чистим взірцем рахунку? Невже не обернули святе в несвяте? Невже тоді можна дивуватися, що також пошана щезла з родини? Взаїмна пошана подругів і пошана дітей до родичів. Якби то інакше мусіло в родинах виглядати, колиб високе розуміння співтворчості пронизувало всіх членів родини! Муж і жінка беруть участь при будові людського товариства. Атже воно походить з родини, як зародкової клітинки людськості. Муж і жінка беруть участь при будові небесного Єрусалима. Бо Боже місто є зложене з живого каміння віруючих. І яка пошана буде переймати всіх членів родини взаїмно, коли вони є переняті думками співтворчості! Муж і жінка будуть себе взаїмно випереджати у ніжній і любій самопошані. А діти з дрожачою пошаною будуть глядіти на родичів, як на носіїв Божої творчої волі.

О, святий предвічний Господи Боже, Творче, дозвожь, щоби наші родини пізнали щораз то ліпше великість і висоту творчої діяльності! Дозвожь, щоби вони врослися у святу Тройцю!

Визволення й спасення. Християнська родина має вроститися у визвольну діяльність Спасителя Ісуса Христа. Спасительська діяльність, що вона є? Вона не є нічим іншим, як великою і любовною жертвою. Вона не є нічим іншим, як посвятою за других і до других. Певно, що це хмарний образ, який представляє терпіння подружжя і теперішня родина з цього боку. Без числа мужів і жінок, батьків і матерей і дітей іде сьогодні в родині більше коло себе, ніж разом з собою і разом для себе. Божок „самолюбства“ всадився також у нутро родини. Поодинокі члени родини стараються по змозі зробити себе незалежними

один від другого. Є родичі, що старіються, як мога найскоріше, відсунути свої діти від себе, зробити їх і лишити їх самостійними, щоби позбутися жури, трудів і відвічальности. Але найсумнішою появою є, що безчисленні діти, сини і доньки, ледви щонебудь зароблять, а вже усуваються від впливу родичів. Про обовязки супроти родичів зовсім не думають. Хиба що користуються добродійствами родинного дому, але навіть не прийде їм на думку якнебудь відплатитися добром для родичів. А навіть є такі, що спокійно глядять на те, що їх бідні родичі терплять біду і нужду і пропадають! Я хотів би, щоби ви хоч раз прислухалися в товариствах для допомоги бідним, як то обходяться недобре діти зі своїми родичами. А тоді певно битимете себе в голову: Як то родинне життя тепер виглядає, як далеко зайшла наша мо-лодь з небереженням четвертої заповіді!

Невже це не буде зовсім інакше виглядати, якщо наші родини вживуться у спасительську діяльність Ісуса Христа? Тоді буде мати значіння найвисший закон: Служити, жертвуватися: один за всіх і всі за одного. Тоді муж і жінка будуть змагатися, щоби собі обопільно послужити. Тоді батько і мати певно будуть бачити свою найвисшу і най-благороднішу задачу, бути всім для своїх дітей. Тоді діти у горячий вдячності будить признавати кожне добре діло своїх родичів і остануть їм вірними аж до останнього від-диху. Тоді діти заступляться за своїми родичами і будуть старатися у днях їхньої старости і слабости прикрасити і осолодити вечірну годию їхнього життя. Чудесна святість жертвенної любови в християнській родині! Невже то не сам Спаситель буде гостювати у тій родині і вливати в неї повноту своєї спасительської любови та в той спосіб ро-бити в родині рай і небо!

Освячення. Св. Дух освячує. Дорогі! Невже то не перша і остання задача родини — освячення? Муж і жінка, родичі і діти, рідня — всі вони, як члени родини, повинні взаємно себе вести до досконалости, совершенства і святости. Вони всі повинні леліяти в серці найвисше бажання вести себе взаємно до неба. Тут на лоні Пресвятої Тройці має повернути родина. Чи наші родини є святинею-храмом Св. Духа, храмом освячення? Невже не зовсім інакше найшов приступ до них — злий дух, дух розпусти, дух сваволі? Ах, Боже, якже то часто муж і жінка, родичі і діти є не ангелами хоронителями, але ангелами душителями! Души-телями віри і побожної молитви, душителями боязни Божої і побожности, душителями пошани і послуху, душителями невинности і чистоти, душителями згоди і святого спокою, душителями чесноти і сумлінности, душителями правди і ши-рости, душителями ощадности і простоти, душителями помір-кування і тверезости, душителями довіри і вірности, души-

телями повного родинного життя. Тому не дивуймося, що родина нераз не стає раєм і небом. Але вона повинна і може стати раєм і небом! Вона мусить вжитися у освячуючу діяльність Св. Духа, в діло освячення.

Коли муж і жінка переняті правдою, що родинне життя має бути освяченням, тоді вони найперше стануть себе самих освячувати. Будуть себе уважати за храм Св. Духа, за святиню освячену Г. Богом, яка мусить удержуватися святою. Вони будуть стерегти найціннішого родинного скарбу: Божої освячуючої благодати. Вона є Божим життям у людській душі. Вона є святим духом від Святого Духа. Через святі взаємини мусить життя мужа і жінки освячуватися. Коли батько і мати освячують себе і є самі храмом Св. Духа, тоді той дух мусить переллятися на цілу родину. У області струй Божого життя найперше будуть виховуватися діти. Вони захоплюються прикладом родичів і його наслідують. Бо приклади притягають. Який же вигляд? А з тої співучасті у Божеському життю зростає Божя спільність і ціла родина стає храмом Св. Духа. А плоди Св. Духа стануть плодами родини: любов, радість, мир, терпеливість, зичливість, доброта, довіря, лагідність і здержність. Де живуть і ділають ці плоди Св. Духа, там родина є раєм і небом. О, Святий Духу, Утішителю, Духу Правди і Освятителю людськості! Просвіти наші родини, щоби пішли за твоїм світлом і досягнули щастя!

Дорогі! Родина, що виросла при св. Тройці, родина, що врослася у святу Тройцю, родина — святість пощани, родина — святість жертвенности, святість освячення, мусить стати раєм, стати небом. І коли так ціниться і розуміється родина, тоді безслідно минуться страстні дні подружжя родини. Вони розплинуться у чудовій згоді з святою волею Божою.

Тому потішай себе, християнська молоде, що твоєю ціллю є мусити стреміти до тої високої задачі. Тіштеся, батьки і матері, ви мужі і жінки, з великості вашого звання і змагайтеся зі всіх сил досягнути оцього добро.

Я скінчив і прошу для вас Божого благословення словами ап. Павла: „Ласка Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога Отця і спільність Св. Духа з усіма вами“.

Амінь.

о. Волод. Лиско

Слово

над могилою бл. п. Івана Малиновського, поч. кривошанина, ювілята і пароха Жукова.

Дорогі в Христі! Ось тут кінець нашої дороги. Ми зближаємося до мети. Ще хвиля, а ця сира могила прийме

в свої холодні обійми тлінні останки бл. п. о. Івана. Ще хвиля, а ось ця могила закриє перед нами нашого доброго батька, широкого друга, ревного душпастиря і провідника цієї громади.

Лишаєш нас, Дорогий Брате, тих, що так сердечно з Тобою зжилися. Лишаєш свої діти, яких Ти так любив і які Тебе так сердечно любили. Лишаєш своє стадо, свою Церкву, який ти стільки літ служив, свою парохію, для якої ти цілий свій вік трудився. Відходиш від нас і йдеш у краший світ, а нам лишаєш смуток і жаль.

Ти кажеш, що не з власної волі відходиш, а на приказ Божий. Так! Ми віримо Тобі. Ти все був точний у своїх обов'язках, Ти був вірний Божий слуга, вірний син свого народу. Тож і нині, коли Божа воля кличе Тебе до себе, Ти певно без нарікання — вірний Його волі — йдеш за Божим приказом. Але ми, Твої діти, Твої друзі, Твої парохіяни, ми не можемо отак мовчки з Тобою розстатися. Ми хочемо Тобі віддячитися, ми хочемо з Тобою попрощатися.

Мені припав цей почесний обов'язок в імені деканального проводу подякувати Тобі за Твою ревну і плідну працю для Бога, для парохії, для народу.

Поглянь, Дорогий Отче, ми всі нині до Тебе зійшлися. Ось тут стоять Твої смутком прибиті діти, Твої сини і Твої дочки, Твоя слава і Твоя гордість. Ці діти нині гордість нашої Церкви і нашого народу. Ти їх виховав, Ти дав їм провід, Ти влив у їх серця ті цінні прикмети, якими вони присвічують другим, бо вони нині на провідних становищах нашої Церкви. Вони все так радо до Тебе приїзджали, так Тобою тишилися, а нині із раненим серцем стоять пригноблені й прибиті отцею сумною дійсністю, що між ними нема вже того сонця, що їм від ранньої молодости світило, що нестало того сердечного тепла, яке їм тільки радості справляло. Вони нині, цілуючи востаннє Твою батьківську руку, дякують Тобі за всі Твої старання, за Твою любов батьківську, перепрошують за — може часом — спричинені якісь прикrostи й обіцяють, що образ Твоєї сердечности все буде стояти перед їх очима, а любов, яку вони все мали до Тебе, не лише не погасне, але ще більшим полум'ям у сердечних молитвах — горіти буде, доки віку їм стане. Ти відходиш, Дорогий Отче, на дальшу дорогу, благослови їх.

Глянь, Дорогий Друже! Ось тут зійшлися ми, Твої снівбраття, ОО. кондеканальні і дальші Твої знайомі. Ти був для нас все такий ширий, Ти був все гостинний, Ти був сердечним другом, Ти все так радо старався прийти другому з поміччю чи порадою. А нині Ти вже від нас відходиш! О, як хотілиби ми Тобі за це віддячитися. Та нині Ти вже земської вдячності не потребуєш. Ці наші молитви, наші Служби Божі нехай будуть подякою для Тебе.

Глянь, Дорогий Отче! Ось тут зібралися Твої духові діти, Твої парохіяни. Вони хочуть з Тобою попроситися. Ти між ними працював звиж 50 літ. Ти всіх їх знав, Ти всіми ними журився. Ти давав їм свої труди і своє знання — тому й хочуть вони тобі подякувати. Може за життя часом Тебе не слухали, може зробили Тобі якусь прикрість, може часом не добре Тебе розуміли, може вже в старости, як то часто буває — за великі вимоги до Тебе ставили, а Ти не був всилі їх вдоволити, — вони хочуть Тебе за це перепросити. Я це читаю в їх лицах, а бачу їх жаль в їх очах. Поглянь, Дорогий Отче, на ширість Твоїх парохіян.

Дорогі в Христі! Знайте, що найкрасшою подякою для Вашого бл. п. Духовного Отця і поміччю для нього на Божім суді буде, коли ви підете за тими науками і вказівками, які він з Божої волі до вас голосив, коли будете добрими дітьми Христової Церкви. А може хто дався намовити лукавим підшептом Церкви і пішов блудною дорогою, нині нехай розважить, що і за нього бл. п. Духовний Отець мусить здати рахунок. „На стражи дах тя дому Ізраїля“. На сторожі свого народу поставив я Тебе — каже Господь Бог до священика. Нехай ті зпоміж парохіян Покійного, про котрих я при кінці згадав, звернуть з блудної дороги і тим сплатять довг вдячності для свого душпастиря.

Я нині маю смілість попросити бл. п. о. Івана в імені українського народу. Він вийшов з цього народу і всім вам відомо, як широко він любив цей нарід. Він радів його радістю, а сумував його смутком.

Від ранної молодости служив він тому народови, цілий свій вік декладав цеголки в будову його майбутнього — все, де треба було, ставав в обороні його прав і за це приходилося йому неодноразово терпіння перенести. Тож за цю вірну службу належить йому дяка від цілого українського народу.

Ця могила буде дорога не лише для його любих дітей, буде дорога для вас, чесні парохіяни, але буде дорога і благословенна для цілого українського народу, бо вона заховає це горяче серце, яке так широко любило все, що наше рідне. До тих багатьох могил, що так густо засіялися по нашій країні, а дорогах кожному українському сердцю, приходиться свіжа могила бл. п. о. Івана.

У Вашу опіку, дорогі парохіяни, віддаємо цю могилу. Доглядайте її і шануйте, як могилу Вашого Духовного Батька. Приходіть сюди і моліться. Моліться за його душу, моліться за себе і за цілий український нарід.

Як те місце в полі, де колись патріярх Яків заснував і бачив драбину, що сягала аж до неба, а по тій драбині Божі ангели сходили і виходили, було для патріярха Якова благословенне через ціле життя, так і для вас ця могила буде бла-

гословенною, якщо будете тут молитися, якщо будете пам'ятати свого О. Духовного та голошені ним науки. Ангели Божі будуть зрошувати засіяне ним зерно, принесуть йому заслужену нагороду, вам і вашим родинам більше благословення, а українському народови красшу долю.

Вічна пам'ять покійному о. Іванови!

Амінь.

Геллер Николай з Інзольштату

Цвітка на задушний день

„Призри на мя і помилуй мя,
яко єдинород і нищ єсьм аз“. Пс.
24, 16. (Зглянься на мене і помилуй
мене, бо я одинокий і бідний!“)

Прежалісні і заупокійні дні вертаються рік річно. Ми їх вже так часто переживали, а всетаки кожного року вони роблять глибокі вражіння на наші почування. Як той час зі своїми ніжними тайнами, почуваннями і потіхами, зі своїми болючими споминами і тугою за чимсь певним, що неозначено хвилює у серцю, може кожного року захопити в чудесний спосіб наново духа і серце! Поважно й торжественно гомонягь дзвони на дзвінницях, щоби занести для тих, що в гробі, мир і спокій, обітницю і надію, але також, щоби пробудити побожні думки і ділову любов в серцях тих, що осталися при життю.

І сотками спішать люди на поминальниці зі спогадами про своїх дорогих осіб, кождей в своїй душі бодай нагадує собі частину своєї життєвої історії, коли він згадує собі місце вічного спокою тих дорогих осіб, що вже минулися, сердечні спомини пробудяться в душі і виливаються в струях сліз, які ніколи не плинуть так вщерть, як у дні поминальниць. Як застав, чи безпека вірної любови чи вдячного спомину несуть люди хліби, чи інші жертви, або, як по містах, несуть цвіти на ті гроби, де похоронене те, що для них було найліпше, найлюбіше і найцінніше.

То розумний звичай прикрашувати гроби померших вінцями й цвітами. Але коли хочемо, щоби душі, котрі ще не осягнули вічного спасення, мали з того користь, тоді не можемо обмежитися на тих прикрасах, а мусимо постаратися, щоби в нашому серцю зацвили цвіти, цвіти великодушних замислів, цвіти вдячної побожности, цвіти, милосердної любови, а передовсім цвітка поминальниці. Якою повинна бути отся цвітка?

Порівняйте свята церковного року з цвітами; свята дійсно спілітаються в запашний вінок, що вється навкруги церкви. Червоні рожі то ознака крови мучеників, біленькі

лелії, то знаки чистих дів, зелені пальми, то свято ісповідників, а у свято поминальниці звиваються вони у незрівняну красу незабудьки, Та мила цвітка є промовляючим символом тих днів.

Вона мусить зацвісти наперед у нашому серці, коли ті дні, багаті у спомини, мають стати для померших днем спасення. Якже зворушуючо і діймаючо говорить сьогодні незабудька до християнського серця! Скільки сердечних просьб вона має до нас! Ми хочемо, щоби у ту годину зашепотіла зворушлива бесіда і отворила глибину нашого серця своїм голосом перестороги.

I

Не забувай про їхнє вигнання!

Це перша просьба, що сьогодні летить до твого серця.

Бути на прогнанню це гірка доля! Вражливі люди, що проти своєї волі мусять далеко перебувати від родинного огнища, терплять більше, ніж ми можемо собі уявити. Принади рідної землі, приємности, рідної мови, того всього мусяться вони виректися.

Вітчина! В тім слові спочиває якийсь особливий чар. Він несеться таємною силою у серце прогнаних до того місця, де Боже сонце заблиско їм перший раз, де блиски йому у перве небесні зорі, де мати співала йому солодкі колискові пісні. Чужина така сумна, в чужині так бракує любови, хочби то був край наче рай, то він не може ніколи заступити нам вітчини. Як болюче відчував колись ізраїльський нарід вавилонську неволю! У жалісних піснях вони, ті вигнанці, голосять свою скаргу на життя в чужім краю і їхня туга несеться в Єрусалим: „На ріках вавилонських, там ми сиділи і плакали, згадуючи свій Сіон“.

Вони могли тільки плакати, над самотніми берегами, ген далеко від них було те все, що колись було втіхою їхнього життя і любовю їхнього серця. Чужина не давала їхньому серцю ніякої принади; вони жили тільки святими споминами про Сіон, гарфи висіли неторкані на вербах понад годовами заплаканих, як німі свідки їхнього болю. А це тільки слабкий образ стану страждучих душ. Ах, яка то страшна судьба бути прогнаним! Вони знають, що вони є покликані „до живого міста Божого, до небесного Єрусалиму“, „де Божому народови є приготовлений вічний суботний спокій“ і повнота супокію миру ублажає кожду душу, але на них припав ще тягаром неспокій невгомного прогнання, в яким поїдає їх невимовна туга.

Вони знають, що небо є вітчиною для душ, осяяною надприродним промінням, вони прочували щастя, що там приготовлене для душ, вони знають, що „праведні в царстві

свого Отця будуть сяяти як сонце“, вони знають, що (II Кор. 4, 17) „приготовляється для них вічну ваготу безконечно надмірної слави“, що вони будуть мати право участувати в безконечнім життю, в безмежній розкоші Божества. Але до того царства слави вони ще не включені, бо вони ще не вільні від кари, яка посідає за провиную, вони не сміють прислухуватися до шумного звука небесних гарф, до радісного співу, що несеться з уст ізбавлених, вони певні, що чують музику переображених, і вони могли би в нестримнім леті розмахнутися до хору блаженних, але оловяний тягар ще неспокутованої провини відіймає їм крила їхнього духа.

Бідні душі знають, що мають свого Отця в небі, що є вічною красою і добротою, вони знають, що в небі зазнають і посідати будуть невисказане щастя, що вони (Пс. 35, 9) „будуть уповні багатством дому свого і з потоку солодости твоєї напоїш їх“.

А то є терпінням бідних душ, що по словах Ап. Павла (II Кор. 5, 6) „коли мешкаємо в тілі, мешкаємо далеко від Бога“. Яке могутно мусить степенуватись їхня туга за Богом! Їхнє пожадання не дається втихомирити так довго, як довго не сплатиться останніх слідів кари. Винагороджуюча справедливість заслонює лише Боже лице перед ними і глибока пропасть отвирається між ними та Богом.

Як довго ми є увязнені в тілесних путах, як довго чар сотворених річей обманює нас, доти не можемо як слід зроз'ясувати, що мусять витерпіти душі, котрі за кару є виключені зі спільноти з Богом. Але ті душі, що є відсунені від світла того світа і перейшли браму вічності, вони пізнають ясно, які вони бідні, котрі мусять виректись Бога і посідання Його.

Невже навіть і в сім житті біль розлуки не належить до найприкріших страждань душі? Давид порішив просьбу о помилування свого прогнаного сина Авесалома в той спосіб: нехай вертає до свого дому, та нехай не сміє глянути в моє лице. Це було для того сина на довгий час нестерпне. Авесалом певно, що не був добрим сином, а всетаки якаж кара зі всіх була для нього болюча, що мав перетерпіти задля того, що вбив брата? Не трілітне прогнання в Бессур, не розлука зі всім маєтком і життєвими вигодами, він уважає за малу річ прощення, змогу вернути в круг родини і привернення посідання майна, поки не мав права глянути Отцеві в лице. І цю ласку осягнув він тільки при допомозі полководця Йоава (II. Цар. XIII/32), „я хочу побачити лице царя, коли я винувати, нехай вбиває мене“. Коли той, всежтаки негодящий син, так глибоко почував себе нещасливим тою розлукою з батьком, що він вибирав смерть, хтож змалює болюче почування тих благородних і святих

душ, котрих надземська любов тягне до Бога, але вони покищо відкинені від Бога?

Тому цвітка поминальніці спрямовує сердечну просьбу до твого серця. Не забувай про їхнє вигнання. Не забувай, що бідні душі ще далеко від неба, своєї вітчизни, що вони ще відділені від Бога, свого Отця, що вони борються ще з найгорячішою тугою, з найблаженнішою своєю цілею.

II.

З тою просьбою сполучує цвітка поминальніці ще другу, не менше зворушуючу просьбу: Не забувай їхню неволю!

Коли чоловік, захоплений пристрастю, дозволив пірвати себе аж до злочину і потім мусить їсти хліб ганьби, якже болючо відчуває він те у мрачних годинах гіркої своєї долі. Самітна комірка, скупий хліб, страва, тверда постіль і все те мабуть на довший час, така вязниця є подібна до мученництва. Мусити бути самому з хробаками сумління замкненим в чотирьох зимних стінах — невже Ви не розумієте біди і нужди в тім положенню?

Св. Письмо оповідає нам про пророка Даниїла у вязниці. Це була не тільки страшна вязниця, але також дивна. Та вязниця була глибокою яскинею в скалі, до якої не було іншого доступу, тільки через отвір з гори. Мрачне світло, що могло лиш деколи впасти, вистарчало хіба на те, щоби вязень побачив всю суворість свого положення. Чатували довкола нього спрагнені крові і виголоджені льви. Вони справді лежали немовби освоєні в його ногах і гляділи несміло в гору, немовби дивувалися тому, що не сміють зачепити і доторкнутися його, але вязень не міг позбутися тривоги, бо він не знав, чи сила Господня ще довго буде у послузі держати тих диких звірів, чи ні. Години і дні миналися, а нишком другий ворог, голод, має його знищити. У тій львиній ясині неволився Даниїл повних 6 днів.

Подібним, але ще в жахливішій положенню знаходяться ті душі, що затрималися в просторах чистилища. Те місце може не таке обмежене і може мають ще якусь свободу, але все те є таки вязницею, і там страждають вони серед незрівняно болючіших почувань, ніж колись Даниїл. З одного боку будуть вони безперестанно непокоєні докорами сумління і каянним жалем, з другого боку мучить їх і поїдає невтишимий голод оглядати Бога. Наша уява є заслаба, наше серце занадто земське, щоби відчутти, чого вони зазнають у тім відокремленню. Найбільше діймаючі образи бліднуть перед дійсністю, а навіть найглибший ступінь земської безрадности ледви чи дається порівняти з їхнім станом в чистилищі. Деж є такий ясно видючий дух, щоби зрозумів той жар пожадання, яким ті душі прагнуть і ба-

жяють освободження? З Давидом вони благають (Пс. 125, 4): „Відклич, Господи, нашу неволю, як потоки на полудне! Верни нарід свій з неволі, як воду на суху долину“! О, красивий дню у вічності, коли відчиняться Твої золоті брами? Коли ранна зірниця запалає нам у тій самоті? О, свободо, соняшне тепло для серця, світло для духа, у Твоєм промінні дозріває наше вічне щастя. Апостол Павло перестерігає (Євр. 13, 3): „Пам'ятайте в'язнів“! Але той спомин не сміє вичерпатися на сердечнім спогаді, а мусить завершитися спасаючим словом і освободжаючим ділом. Пророк Авакум хотів занести косарям на полі страви, які він приладив, але несподівано станув Ангел Господній перед ним і сказав: (Дан. 14, 34) „Занеси обід, котрий маєш, до вавилону Даниїлови в яму львів“. По тих словах забрав ангел Авакума зі собою і полетіли до Вавилону. Авакум спустив посудину до ями, кажучи (Дан. 14, 37): „Даниїле, Даниїле, возьми обід, котрий післав тобі Господь“. Ще куди успішніше, ніж Авакум Даниїла, ми можемо в'язнів Божої справедливості підкріпити обідом, що є без порівняння цінніший і помічнійший. Тим св. кормом є Евхаристія, де Христос є стравою і запорукою будучої слави. Ми можемо за них пожертвувати своє святе Причастя. — Немоżliвість прийняти того корму душі може бути найбільше болючим недостатком у чистилищі, але нема найменшого сумніву, що любов віруючих може подати надолуження через подання евхаристійних плодів. Цар Ірод зловив верхнього апостола Петра і запроторив у в'язницю. Але коли Петро під строгою сторожею дожидав своєї долі, заношено молитву без перестанку від Церкви до Бога за нього. Так само і ми у спільних поминаннях згадуємо о в'язнях другого світа і молимося безстанно за їх освободження. Невже ви не хочете брати ревної участі в тих поминаннях? Спільна молитва віруючих зі священником має силу, що не кінчиться в межах сього світа, вона зможе в'єднати також там свободу для ув'язнених, посередничати в спасенні і ввести їх у країну блаженних. Як ті душі будуть радуватися, коли вдарить для них година спасення, коли остаточно наспіють до цілі своєї найгорячішої туги. Втіха задля несподіваної величі їхнього щастя буде така непереможна, що вони заспівають грімку пісню свободи:

„Коли звертав Господь полон Сіону, ми стали мов потішені. Тоді наповнилися радістю наші уста і язик наш веселістю. Тоді говорить будуть між народами: Великі речі вчинив Господь з ними, як стали веселими. Відклич, Господи, неволю нашу“!

III

Але хто знає, в якій віддалі часу лежить для многих душ ця година великої радості?

Тому цвітка поминальниці ще раз бере слово і шепоче зворушливим голосом сердечну і задушевну просьбу: Не забувай про їхнє убожество і безпомічність! Бідні душі не можуть самі зі себе вчинити найменшої річи, щоби скоротити час вигнання і гореч своєї неволі влєкшити. Вказівки на їхнім життєвім годиннику вже застановилися. Час заслужних діл вже скінчився! Міра благодати вже вичерпалася! Вони вже не можуть, зі збільшеною ревністю, наздігнати земського життя. Вони не можуть вже задоситьучинити за оставшу рештку своїх провин ще неспокутованої кари. Для них настала ніч, про яку Божественний Спаситель жахливо каже: „Прийде ніч, коли ніхто не зможе зробити“ (Йоан 9, 4). І та нездатність до діл і нездатність здобувати заслугу і осягати піднесення благодати і чеснот становить якраз властиву нужду страждущих душ. Певно, що і тут на землі є багато біди і недостатків. Однак хочби дочасні діла були повні розпуки, ми всетаки находимо кріпку опору в свідомості, що терпеливе зношення прикрестей є ділом заслужним, ділом висшої доброти, що збогачує нас морально і дає право до винагороди.

Тієї свідомості, підіймаючої нас висше, бракує тим бідним душам у чистилищі, лишається тільки потіха, що кождий день життя наближає їх на один крок ближше до визволення, хоч вони самі не можуть того визволення приспішити ні на одну мить, вони можуть тільки терпіти, вичікувати і покутувати.

Тут на землі пригнетена душа ніколи не є без потіхи, остається майже все хтось, що ділиться з нею смутком і дбає за рани серця, вона має змогу шукати розривок і бодай на хвилю забути біль, вона має змогу шукати полєкші у сні-дрімоті, має кождої хвилі до розпорядимости надприродні засоби потіхи, які подає їй віра, як ангел милосердя. Але життя в чистилищі є безнастанним терпінням без потішаючого спочування, без відвороту, без розривки, без перерви. Бідні душі відчувають без перестанку болючо свій стан, без змоги хочби на хвилю звільнитися від свого глибокого болю.

Тут на землі найнужденніший грішник має доступ до жерел і скарбів спасення, але бідним душам у чистилищі бракує тих таїнственних засобів помочі і спасення, що тут мали все під рукою, нема дому Божого, нема священика, нема олтаря-жертвенника, ні святої Жертви безкровної, ні одної Тайни, всі ті добра, що становили колись для них багатство, мають їх хіба в споминах, а ті спомини наносять невисказану гореч через думку: „Колиб ми за життя висше цінили засоби благодати і користувалися ними ревніше, то тепер не мусіли би так болючо відчувати їх браку“.

А так мусять зітхати зі псалмопівцем (78, 8): Ми збід-

ніли дуже (бо до краю вже змарніли). Тужно простягають рамена, щоби нас просити о потіху, поміч і покріплення. Тисячними голосами налягають вони тривожним криком до нас, щоби ми не замикали своїх сердець твердими змислами! Невжеж ми хотіли би бути подібні до лакомого шо богача, остався без чуття навіть на таку зворушаючу нужду, як у Лазаря, вкритого струпами, що лежав перед його дверми.

Ми підемо бідним душам тим більше і радше назустріч, коли ми застановимося, як дуже вони заслуговують на наше милосердя. Ми вже з природи готові помагати, коли з бідю лучиться гідність. Але нема інших таких бідних, щоби на те так дуже заслуговали, як душі в чистилищі. Тепер на усім облуднім світі можуть нераз нашу зичливість осуджувати недостойно. Тої тривоги нема, коли йде про душі в чистилищі. І ми мусимо немало думати про поміч тим душам, бо хоч вони бідні, всетаки як приятелі Божі, осінені Його любовю в весільній одежі Божої освящаючої благодати розсталися з цим світом.

Вони є святі, вибрані душі, вони є в постійних зноснах молитви з Богом, їхня воля тісно переображувалася після волі Божої, вони хочуть того, що Бог хоче, вони люблять Бога наді все досконалою, чистою і безінтересовною своєю любовю, вони є вільні від грішних спонук, вони відсувають всякі намови і спокуси і є певні вічного спасення. Деж найдемо душі, що більше заслуговали би на наше милосердя?

Як, вони за те вдячні! У дочасному життю вражає нас доволі часто невдячність тих, що зазнали від нас добродійств. Невдяка то нагорода цього світа. Той прикрий стан міг би відібрати від нас охоту до добрих діл.

Коли Йосиф в Єгипті у вязниці пересказав підчашому, що по трьох днях відзискає назад своє місце і буде подавати чашу цареві, рівночасно навязав свою просьбу: Спогадай про мене, як добре тобі буде і змилосердившись нагадай про мене фараонові, тай визволь мене з твердині сієї, я нічого лихого не вкоїв і без провини вкинули мене до вязниці (Бит. 40, 14). Такої осоружної невдячності не треба нам боятися від тих бідних душ в чистилищі. Ті душі мають благородну волю за ті добродіства віддячитися нам у Господа Бога. А що вони є в ласці в Бога і користаються приязнею Божю, то їх просьба подобається Господу Богу і є певна вислухання, коли відповідає Божому Провидінню. Але якже вони тоді стануть нас не опускати в своїх молитвах, і захищати нас, коли осягнуть ціль своєї туги! Тому те писав св. Августин (De civitate Dei): „Я молюся за бідні душі, щоби вони, коли наспіють до неба, не занедбали промовити також добре слово за мною“.

IV

Але коли прогнання і безпомічність бідних душ не знаходить відгомону в твоїй груді, тоді цвітка поминальниці має ще один відклик, якому вже не опреться твоє серце. „Не забувай того кріпкого і святого зв'язку, яким ті душі є злучені з твоєю душею“. Це душі, що належать до одної великої родини Божої, душі, що походили з того самого народу, з того самого краю, з тої самої громади, душі, що ісповідували ту саму віру і були членами тої самої Церкви, душі, що колись в тім самім званні працювали, що оберталися в тих самих товариських кругах, душі, що були з нами получені зв'язами приязни. Невже ми не мали би з ними мати тісних, теплих і ділових зносин?

Є між ними душі, що в цьому світі були найбільшими нашими добродіями, нашими душпастирями, настоятелями, вихователями, яким ми колись відміряли заскупу міру любови і вдячності, яким може колись спричинили журу і затроювали життя. Невжеж ми не обов'язані віддати їм за-недбану любов і належну вдячність?

Між ними може й такі, яким ми спричинили грижу, або дали злий приклад, яких ми спокусили і привели до гріха, і в їхніх терпіннях ми почуваємо себе винуватими. Невже можемо запертись свідомості, що тяготить на нас правесний обов'язок спричинену грижу вирівняти через подання помочі? Є між ними душі, що в життє носили те саме ім'я, жили в тіснім кружку з нами, що нас найсердечніше любили, що жертвувалися за нас, що всю користь їхніх земських трудів нам полишили, це батьки і матері, браття й сестри, мужі і жінки, діти й кривні. Невже не повинні ми бути милосердними для них? Або не вже маємо приглядатися без спочування, коли вони з далекої Божої даліни підносять до нас благальні руки? Коли Агар, мати Ізмаїла, прогнана з дому Авраама, ішла зі своїм сином через пустиню, минулася вода в шкірянім міху, який вона несла зі собою і тому дитя гинуло зі спраги. Тоді Агар положила хлопця під деревом, яке там було, припала до землі задля того, що вчула десь далеко стріл з лука і промовила (ісх. 21, 15): „Нехай не бачу смерті дитини моєї“ і сіла напроти нього та плакала“. І материнське серце кирвалося на вид смерті своєї дитини. Невже наше серце остане непорушне і наша воля бездільна, коли ті, яких ми довжні рівнож любити, знаходяться в важкій біді, нужді, і потребі? Як сильно говорить цвітка номинальниці до наших сердець? Не забувай за мене, так кличуть померший батько, що не лякався колись ніякого труду і праці для нас, що був охоронним духом в твоїм життє, якого слово і приклад ще стоїть з пересторогою перед твоєю душею.

Так просить покійна мати, котрої серце навіть у хвилину смерті — билося для тебе.

„Не забувай мене“ — просить тебе кохана дитина, якій ти колись віддав всю ніжність серця і всю журбу твоїх днів. „Не забувай“ — просить вірна жінка, що перед аналоєм переймала присягу вічної любови з твоїх уст. „Не забувай мене“ — так просять браття, сестри, кривні, що колись з тобою спочували, та мило і щиро відносилися до тебе.

Невже та просьба прогемонить невислуханою? О, ні! вона повинна порушити всі струни твого серця! Вона повинна збудити тебе до щирої любови. Ми хочемо посередничити для страдаючих душ через жертву Служби Божої і через Причастя Дорогоцінної Крови. Ми повинні сплачувати на їх хосен заслуги невичерпаного скарбу Ісуса Христа через виеднання і приноровлення відпустів. Ми маємо через молитву принести їм покріплення і спасення.

У мешканців гористого Афганістану панує цікавий звичай: підчас похоронів мужчини ходять між тими, що плачуть, і їм за порядком притискають до очей бавовняний платок, в який збирають їхні сльози і той платок кладуть на уста помершому, щоб їх той платок, промочений сльозами, звохчував і зрошував аж до страшного суду. Хоч і нестійне те намірення, то всетаки значіння того звичаю є глибоке, бо висказує гадку, що любов оставшихся іде слідом за помершими і підкріплює і помагає їм.

Так само і ми повинні все багатство нашої спочуваючої і діяльної любови пересилати на другий світ. Ми не забуваймо за наших померших ні одного дня, бо забування то тверде і студене слово. Ми маємо присвятити їм спомин впливаючий зі шляхотности і вірности. Маємо в кождий час памятати ті перестороги і заохоту, які подає поминальна цвітка. Амінь.

Переклав о. І. І.

О. Й. Осташевський

3. „Блаженні лагідні, бо вони наслідять землю“. Мат. 5, 5.

I

Хто є лагідний? Звичайно думають, що лагідність означає мягкосердність, улягливість. Лагідний батько є ніби той, що своїм дітям дає у всім вільну руку; лагідний підприємець, інженер, шеф, це той, що крізь пальці дивиться на нелад, службові спізнєння, фушерку в роботі; лагідний голова

якоїсь організації сам нічого не робить і від других нічого не вимагає; лагідний господар ні до чого в громаді не мішається після засади: „моя хата скраю, я нічого не знаю“.

Але поправді лагідний є той, що покійно признає власну неміч і грішність тай має виrozumіння на слабій стороні ближніх; це той, що ставить великі вимоги до себе, а має згляд на ближнього; це той, що в дусі покути і без жадоби мести переносить всякі противности та обиди, а свогого права доходить завсіди не насиллям, а моральними засобами; це той, що має сталі життєві засади і в непевних ситуаціях не потребує кидатися від скрайности до скрайности; вкінці лагідний засвоїв собі прийняті форми зверхної ввічливости та все ними послугується.

Коротко: лагідний чоловік є правий і чесний; не потребує він ні посторонньої контролі, ні чужої опіки; він докладно знає, чого хоче і під ніякою умовиною від цього не відступить. Він справедливістю і любовю рядить у своїм домі, а хоче, щоб любов і справедливість рядили цілим світом. Отже лагідність є моральною чеснотою, яка нормує наше відношення до зовнішнього світа, кермує нашим поступованням за поміччю розуму й віри; здержує нашу волю перед грішними порушеннями гніву й мести; стримує обидливе слово, затиснений п'ястук; поручає спокій і панування над собою.

Ще з великої європейської війни памятаємо ударні гасла бувшого німецького цісаря: „Той побідить, хто сильніші нерви має і довше видержить“. А Христос Господь поручає людям геройську лагідність, бо каже: „А хто вдасть тебе у праву щоку твою, повернись до нього й другою. І хто схоче судитись із тобою і зняти з тебе свиту, віддай йому й жупанок. І хто силуватиме тебе йти мило, йди з ним дві. Дай, хто в тебе просить, і хто хоче в тебе позичити, не відвертайся від нього“. (Мат. 5, 39—43.) В зацитованих словах находимо правдиве героїство, надчоловічество, бо рішаємося стерпіти несправедливу зневагу чи кривду ради позискання нашого ближнього для Бога, для нашої ідеї, для спільної праці, для загального добра. Дуже здалосяб нам приноровити ці науки до нашого життя! Зноваж великий знавець людської вдачі накликає: „Кажуж оце вам я, вязень у Господі, ходити достойно поклику, яким вас покликано, з усякою смирнотою й тихістю, з довготерпелівістю, терплячи один одного в любови, стараючись держати єднання духа в мирному союзі“. (Єфесян 4, 1—4). Хоче апостол, щоб ми вишукували спільні нам цілі, спільні ідеї, спільні в нас ціхи, словом все те, що нас єднає, бо доповнім іншим місцем св. Письма „де бо зависть та сварка, там безладдя і всяке лихе діло“. (Яків 3, 16).

(Докінчення буде).

О. Й. Осташевський

3. „Блаженні лагідні, бо вони наслідять землю“ Мат. 5, 5.

(Докінчення)

Повсякчасним приміром правдивої лагідності являється божественний Спаситель. Лагідною дитиною приходить на цей світ. З лагідністю приймає найбільших грішників і прощає їм провини, як свідчить Його слово до чужоложниці. „І я тебе не суджу: йди, і більш не гріши“. (Іван. 8, 11). Лагідний з апостолами, а навіть з фарисеями, а навіть з Юдою Іскаріотом у хвилинах чорної зради: „Юдо, цілуванням Сина Чоловічого зраджуєш?“ (Лук. 22, 48). Він сам, що кликав: „Хто з вас докорить мені за гріх?“ (Ів. 8, 46) — сам Божий Син став перед злобним судом і несправедливо оскаржений, нелюдсько зганьблений, дав своє скатоване тіло прибити на позорище до хресного дерева і мимо всемогучої влади у своїх руках спромігся тільки на молитву за своїх катів: „Отче, відпусти їм; не знають, що роблять“ (Лук. 22, 34). Самого Його окружав вже сумерк смерті, а Він серед найстрашніших болів розбійника розрішає: „Істино кажу тобі: Сьогодні зо мною будеш у раю“. (Лук. 23, 43). Така лагідність здобуває людські серця, підбиває світ. Знав це всевидючий Христос і тому, висилаючи апостолів на підбій народів, сказав до них: „Ось посилаю вас, як ягнята між вовки“. (Лук. 10, 3). Дуже лагідна атмосфера окружала перших християн, тоді почувалися найбільшні раби і недоуки за рідних з римськими багатіями і вченими. Перші християни протиставили жорстоким переслідуванням тільки лагідність. Цілий їх спротив містився в спокійній заяві: „Більше треба коритись Богу, ніж людям“. (Діян. 5, 29). Цим тисячі тисячей поган наvertsали. Бо „як хорі очі уникають сильного світла, так люди сторонять від терпких і сварливих, а пошукують людей лагідних і ввічливих“. (Ів. Золот.). Прегарний примір занотували нам життєписці бл. Климентія Гофбавера. Раз прийшов він за збіркою на сироти до дуже багатого, але скупого й церкві ворожого громадянина. На пресьбу Гофбавера, щоб запоміг сиріт, плюнув богач йому просто в лице з криком: „на, маєш!“ Кров вдарилася в благородне лице праведника, але він в моменті опанував себе і преспокійно обтерся, якби ніщо не сталося, та сказав: „Це було для мене, а ще попрошу

щось для бідних сиріток“. Глибоко застиджений багач став просити о вибачення і напавду став від тоді першим благодітелем сиріт. „Лагідність усуває упередження, розбрює нехит, будує, наvertsає, більше ніж наука, більше навіть ніж чуда“. (Ів. Золот.). Людський досвід зазначає, що чимбільше хтось знає, більше передумав, висші ступні в суспільній ерархії займає, тим більше буде він приступний, чемний, людяний, лагідний. Натомісць з поверховної інтелігенції все буде оприскливо капральство вилазити. Не даром вигадав нарід: „Не дай, Боже, з Івана пана“. Люди сварливі та необтесані, хочби й на найвисших становищах стояли, не здобувають для себе ніколи пошани, а виключно тільки ляк. х найкрасші заміри й потягнення лишаються неприємливі, їх починам ніколи суспільність не повірить, бо їх вдача тхне безнастанним пеклом, оприскливим простацтвом. Розум диктує, що не тоді в природі йде творча праця, як сирі хмари зачнуть градом і зливою до ниви примілюватися, а навпаки, коли тиха роса зависне многобарвним кришталом на кождій бадилинці, а лагідне черневе сонце пішле свої теплі проміння на землю з роси намисто собі низати; хоч підчас науки не чути в шкільнім будинку ні криків, ні галасів, але саме тоді там не вгаває праця над формуванням людського духа. Наше покоління відчуває ще нині й буде певно ще довго відчувати страшні моральні наслідки минулої війни. Хто памятає 1914 р. і початок війни, цей пригадує собі певно, як страшно було тоді жити, колито скинула людина зі себе культурну поволоку і розпутала в цілій наготі свої жорстокі пориви й пристрасти, а місто розважної справедливости заволоділи світом безпраство й пімста. Як у природі, так у родині, так і в суспільнім життю тільки тиха, сумлінна праця забезпечує людині лад, справедливість і культурне життя, а державам добробут і могутність. Потвердив це Христос. От жида понимали царство Месії як царство гніву проти поган, а себе вважали виконавцями цього гніву. Христос протиставить таким поглядам правдиве поняття Божого царства. Проти мести ставить лагідність, проти гніву знова кладе ввічливість—кладе їх як чesnоти, яких вплив вирішує і поводження в дочасности, а ще більше у вічности. „Якою мірою мірите — такою відміряться вам“. Отже Христос Бог не хотів свого царства основувати ні поширяти зовнішньою силою, а тільки лагідністю і покорю.

II

Запитаєте: Чи християнська лагідність не є часом труслівістю, безхарактерністю, слабкістю, солодкавим спочуванням?

Ми часто таки так думаємо про лагідність, бо ми виростили на засадах: „Лагідне теля дві корови ссе“; „моя хата з краю, я нічого не знаю“. Ми ви-

ростали з нахилом до уягливості переможцям, у вірі в чужу ласку; до нині надіємся, що спасе нас чужа інтервенція і на сторонніх обставинах і силах будуюмо нашу будучність. Ми дійсно „поцтивий“ люд. Дякуємо наперед за те, чого ми ще не дістали, дякуємо за те, що нам відібрали; дякуємо, як нас гладять, дякуємо, як нас бють. Ми поблажливі й нам здається, що ми дуже лагідні, коли ми провокацію, зраду, найтяжший релігійний чи громадський злочин даруємо за марний даток на „Р. III.“ чи якусь іншу добродійну ціль. Наш загаль у своїй „лагідности“ не заангажовується ні до жадних громадських справ і не поносить ні найменшої відповідальности за них. Навіть обурюється, як рухливіші одиниці його до чогось закликають, чогось від нього хочуть, якісь громадські обовязки йому пригадують, або занедбання витикають. Ще перед стопадесять літами звільнив нас Йосиф II. з кріпацтва. Від тоді не жие наш нарід на рабським хлібі „ласкавого“ дідича, тільки жие на власну відвічальність. А до нині не годен наш нарід встояти на власних ногах. Начеб кликав: „Пане! не можемо нічого самі вдіяти! Ми за слабі до самостійного життя. Коли не чуємо на плечах вашого батога, а на пятах нам не стає ваш гайдук, то нічого нам робити, бо ніщо не вдається. Возьміть, просимо, назад нашу землю в посідання, а нам дайте опіку, їду та старунок, як за давних часів“. „Хочемо назад до Єгипту! Бо там нам мяса й цибулі давали. Не хочемо поносити труду й жертви на пустині задля обіцяної землі. Ми лагідні люди й прагнемо спокою“. Наші люди звичайно поза домом лагідні як правдиві ангели, але в своїй хаті, в рідній громаді, парохії то вже не такі.

Тому привикли ми бачити в христ. лагідности або трусливу кволість або подлу безхарактерність.

Але заявляємо сміливо, що так зле воно не є. Христ. лагідність є силою живого духа. Христос, коли уздоровляв грішника, то виразно жадав: „Більше не гріши“. Отже жадав найбільшого геройства, цілковитого поконання слабій волі в собі. Жадав, щоби Його ісповідник визнавав, що брехня, ненависть, занедбання доброго є богопротивне, тому ненавидить цього всього правий чоловік у собі та в оточенню. Христос закликає нас на найвисші божествені верхи духового самоопанування: „Будьте звершені, як Отець ваш звершений є“. Кільки то праці треба, щоби бути звершеним? Всі люди на світі є виrozumілі, коли ходить про них самих, а все склонні до терпкої злосливості, коли ходить про ближніх. І це одно вже тяжко в собі поконати. А життя таке дуже складне. А звершена людина не сміє мати в собі ні одної тіни, всюди в ній має сияти повним блеском Христова правда.

Найтрудніше панувати над нашою власною природою,

фантазією, серцем, над пристрастями. Все це збунтовані невільники, з якими нема ніколи помиріння. Або вони твоїм паном, або ти їх держати мусиш на сталій увязи. Отже дійти до звершенности можна тільки через цілковите опанування своєї природи, через запряження її до Божого ярма, бо лиш тоді ми можемо наслідити землю, поділитися з Богом пануванням над нею. Тому христ. лагідність є дуже енергійною активністю, є безустанною революцією, якої кличем є: „Не давайся подужати злу, а подужуй зло добром“. (Рим. 12, 21). Християнин мусить бути сильно переконаний і спокійно приготований на те, що де порушено справедливість, де Божа воля потоптана, де добра справа насилувана, там для нього один безкомпромісовий приказ: „Бога більше треба слухати, ніж людей“. Чого Бог домагається від мене, як одиниці, чи як громадянина, до цього мушу почуватися безумовно зобов'язаним і це мушу виконати без страху на наслідки. Бог тоді сповнить дану обітницю: „Не лякайся, мале стадо: бо вподобалось Отцеві вашому дати вам царство“. (Лук. 12, 32).

Християнська лагідність рішучо не є браком відваги, ані браком активності. Атже найбільша реформа суспільного устрою, перебудова цілого тодішнього життя, переоцінка всіх тодішніх цінностей зачалася у світі з появою християнства на землі. Тільки християнство зводить затяжну боротьбу з кожною душею аж до перемоги. Єдино християнство зі всіх знаних реформ, революцій не перевелось, не зманирувалося, не заперечило себе самого в наслідках, а триває до нині, загортає під свій вплив більше і більше ділянок людського життя, викazuje найбільше життєздатности й героїства, приносить найщедріше щастя чоловікови й народови. Бо Христові борці були найідейнішими реформаторами в історії, посвячувалися за найвисші ідеали цілого людства і всіх його станів. Ніколи не вязала їх за перебудовою людського життя ні особиста кар'єра, ні особистий інтерес. В світових революціях часто щойно стихія висуває революції нові постуляти, а зяграва революції щойно вперше освічує їм дорогу в життя, щоб завтра оголосити нові кличі, а жаром і кров'ю затопити вчорашні. Християнські борці знають ясно й певно, чого вони хочуть, куди вони ведуть своїх прихильників та хто їм запевнює поміч і перемогу. Тому спокійно і самопевно йдуть навіть на смерть, а не відхиляються ні на волос від ідеалів Христової правди, бо вірять, що тільки ця правда вічна, вона єдина мусить оконечно перемогти на світі та принести найвище щастя всім людям на землі.

III

Вже у Ст. Зав. обіцяє Бог нагороду лагідним. Псалмопівець каже: „Ти дав почути суд твій з неба; земля зля-

кавшись зааніміла, як Бог встав на суд, щоб спасти всіх лагідних на землі". (Пс. 75, 10). На іншому місці читаємо: „Господь тихих підносить, а беззаконних принижує до землі". (Пс. 146, 6). Находимо також: „Бо полюбив Господь людей своїх і вознесе тихих до вічного спасення". (Пс. 149, 4). Після пророка спливуть на лагідних Божі блага: „І будуть страдаючі щораз більше радуватися у Господі, і вбогі будуть веселитися в святім Ізраїлевім; бо не стане вже тих, що других зобиджали, щезнуть ті, що на сміх підіймали, й будуть вигублені всі, що за неправдою побивались; що ошукували ближнього словами; що заставляли сіті тому, хто в воротах суду добивався, а правого на бік відсували... Тоді ті, що блукають духом, спізнають мудрість, а ті, ставили опір, навчаться послуху". (Іса. 29, 19—24). Нов. Завіт записав виразно спеціальну нагороду обіцяну лагідним, а саме: Посідання землі. Слушно. Боже благословення і єдність переконань та єдність чину дозволяють родині здобути й посісти для себе землю, а розважне зберігання цієї землі та панування над власними забаганками й пристрастями дозволяють її вольною і незадовженою передати своїм наслідникам. В цім людське щастя лежить! Те саме діється і в більших розмірах. Тому постановім собі: Маємо виховувати себе і других людей на громадян сильних кат. переконаннями. Нехай не буде між нами людей без жадних переконань і без моральних засад. На ціле наше життя маємо глядіти очима кат. віри, тоді будемо певні Божої помочі й бажаного успіху. Життя з віри не дозволить нам сваритися між собою, а подиктує щирі співпрацю в ім'я в ім'я спільних ідей і справ, що нас лучать як українців. Старатися будемо панувати над нашими нервами і пристрастями, бо через них багато пекла по наших хатах, багато шкоди по установах, а навіть злочинів супроти цілої нації. Всюди і зі всіми стараймося поводитися ввічливо, без огляду: чи хтось нам милий чи осоружний, чи приносить щастя чи смуток і невдачі. Ніколи не даймося випровадити з духової рівноваги. Ніколи не послугуймося простацтвом. Бо „як тя видять, так тя пишуть". В кожній громадській установі відлучім совісно зерно від полови та станьмо вже раз спокійно і гідно на порозі невдаваної релігійності та непорочної ідейності нашого життя і стережім його розумно перед моральним розбоям. Тоді певно Бог допоможе діяти нам до належного у світлі значіння і посісти обіцяну Землю. Амінь.

Божа Мати в Люрд

Розважання на місяць травень

І. Це — син Твій, це — Мати твоя

На горі Голгофті був розпятий Божий Син між двома розбійниками. Під хрестом стояли: Божа Мати, Пречиста Діва Марія, і улюблений ученик Ісуса — св. Йоан. Спаситель поглянув на Матір і ученика й відізвася до Пречистої Діви: „Невісто — це Син Твій“, а до ученика: „Це — Мати Твоя“. І від того часу взяв св. Йоан Пречисту Діву Марію як свою Матір до себе, заопікувався Нею, шанував і поважав її, як свою власну Матір. Вона від цього часу полюбила св. Йоана, як свого сина.

Не думаймо, що через ті слова Спасителя, які Він висловив із хреста, тільки для св. Йоана Марія стала Матір'ю. Ні, Марія стала Матір'ю всіх добрих христ'ян, Матір'ю всіх тих, що не відступають від розп'ятого Спасителя і доховують йому віру. Марія стала Матір'ю і то правдивою, що широко любить свої діти і нічого більше для них не бажає, як правдивого добра. Вона стала нашою Матір'ю. Її материнське серце є повне великої й широкої, як світ, любови і та любов її обнімає усіх, що до Неї, як діти до Матери, прибігають у потребі та туляться до Її серця.

Були випадки, як виказують це різні незвичайні події чи то в історії св. Церкви, чи в житті святих, коли Пресвята Діва Марія появлялася і видимим способом подавала поміч із неба. Появилася Вона у Церкві Влахернській на горі на бані і покровом ослонювала зібраний нарід. На ту пам'ятку рікрічно святкуємо пам'ятку Покрови Пресвятої Діви Марії. Є багато таких випадків появи Цариці Неба людям. Було це давно, дуже давно. Але і в наших часах дає Пресвята Діва Марія явні докази, що Вона не тільки Божа Мати, але що Вона і наша Мати.

Недавно, в 1858 р., отже 77 літ тому взад являється Пресвята Діва Марія в місті Люрд в полудневій Франції убогій дівчині Бернадетті, являється їй аж 18 разів. Від того часу мале незнане містечко, Люрд, стає славою цілого католицького світа. Від того часу діються в Люрд дуже часто ненадійні й чудесні уздоровлення по ужитті води, що витрисла в тім місці, де Пр. Д. М. появилася. Ті чудесні уздоровлення пригадують слова св. Євангелії: „сліпі видять, глухі чують, хромі ходять, прокажені очищуються“. А скільки там, крім уздоровлень на тілі, уздоровлень на душі! А скільки

там невіруючих відзискало світло св. віри! А скільки грішників там опам'яталось і навернулося до Бога!

Це місце Люрд славне. Тому і я хочу в тім місяці травні говорити наперед про об'явлення, потім про ті чуда, що діялися і рікрічно діються, про ті ласки, що відтам спливають на цілий світ від Божої Матери, Пресвятої Діви Марії.

II. Дитя Божого Провидіння

В полудневій Франції близько еспанської границі лежить невелике, сьогодні на цілий світ славне місто, Люрд. Це місто знаходиться в дуже гарній околиці: чиста і бистра ріка Гав пливе попри саме місто. Довкола зносяться горбки, порослі дубиною, над містом на високих скелях зноситься давний, величавий замок, а ген далеко видніють піренейські гори, вкриті навіть у літі снігом.

В цьому році минає 77 літ, як місце Люрд стало славним через те, що в нім появилася Божа Мати, Пр. Діва Марія.

Жив у тім місці убогий зарібник з родиною, звався Франц Суборі. Працював тяжко, щоби удержати себе і свою родину. Часом були тяжкі хвили, часом недоставало хліба в хаті. Тоді додавала йому надії його побожна жінка, що вірила в Бога і в Боже Провидіння. У тих двоїх бідних та побожних людей було четверо дітей. Найстарша звалася Бернарда, а кликали її Бернадеттою. Була то дитина Божого Провидіння. Вибрала її Цариця неба, Пресв. Діва на те, щоби через неї сплило на людей Боже милосердя і Божа ласка. Та дівчинка Бернадетта була слабого здоров'я і вже від молодости западала на грудну недугу. Але було щось у її лиці ангельське. На її обличчі відбивалася дуже велика лагідність, найсолодший спокій, повна невинність, чистота й щирість. Можна сміло сказати, що та невинна дівчина, Бернадетта, хіба тим ріжнилася від ангела, що мала людське немичне тіло.

І на ту невинну дівчину споглядала з неба Цариця небес, Пр. Діва Марія, як на свою дитину, через котру забажала зіслати на світ багато, багато ласк.

Читати й писати вона не вміла, але за те вміла вона молитися. Вміла вона „Отче наш“ і „Богородице Діво“ і „Вірую“, знала вона 6 головних правд св. віри, зокрема мала вона від наймолодших літ велику пошану до Пречистої Діви Марії. Дістала вервицю і все з неї молилася. З тією вервицею ніколи не розставалася. Коли пасла за містом мале стадо овець, тоді або молилася з вервиці, або збирала цвіти й ними тішилася.

Тій невинній і побожній дівчині явилася Пресвята Діва

Марія дня 11. лютого 1858 р. Від тієї хвили місце Люрд стало славне на цілий світ. Від того часу діються великі чуда, спливає Божа ласка на грішний світ.

III. Таємна Пані

Було то в четвер, 11. лютого 1858 р. в мясницю перед великим постом. Батьки вислали Бернадетту разом із двома молодшими сестрами до ліса, щоби там назбирали сухих гіляк. По дорозі дівчата мусіли перейти через ріку. Дві молодші сестри поскидали з ніг дерев'яні сандали і скорше перейшли. Бернадетта сіла на березі й зачала скидати з ніг сандали. Нараз почула недалеко якийсь шум. Підносить голову, глядить довкола, але така довкола тишина, що ані одна гіляка на деревині не рухається. „Може мені так щось здавалося“ — подумала Бернадетта й далше стала роззуватися. В тій хвилині той дивний шум повторився, але тим разом чути його було, як іде з одного місця, а саме з отвору, що находився в скелі. Той отвір є там по нинішній день. Є з гори на діл подовговатий, заокруглений і такий великий, що в ньому може стати чоловік зовсім вигідно. З того отже отвору ішов той таємний шум. Коли Бернадетта почула другий раз дивний шум і глянула в тім напрямі, трохи не зімліла на вид, який представився її очам: У скельнім отворі стояла якась прекрасна Пані. На її лиці, якого краси ніхто не всилі описати, малювалася невинність, получена з материнської добротою. З її очей світила любов і ласка. Одіж її була біла, як сніг, перепоясана була синім поясом, якого два кінці спадали на діл. Стопи не були нічим покриті, спочивали на скелі і злегка притискали галузку дикої рожі, що там росла. Ніяких прикрас ані на пальцях, ані на руках не мала; держала лиш у руках, побожно зложених, білу вервицю, на кінці якої був золотий хрестик. Цілу її постать окружало ясне, але лагідне сяйво, подібне до ранньої зорі.

Коли Бернадетта її побачила, стратила силу і впала на коліна. Не могла ані голосу зі себе видобути, ані навіть перехреститись. А Таємна Пані, щоби їй додати відваги, усміхнулася до неї, витягнула до неї руки. Потім взяла в праву руку коронку і зробила нею знак св. хреста. Побожна дівчина Бернадетта зрозуміла тоді, що має робити, витягнула свою коронку і стала на коронці відмовляти одно „Богородице Діво“ за другим. Красна Пані усміхнулася до неї і коли дівчина скінчила відмовляти коронку, зайснила ще більшим світлом, отворила рамена, якби хотіла бідну дівчину взяти в свої материнські обійми і в тій хвилині зникла з її очей.

Хто була ся Дивна Пані, що дня 11. лютого р. 1858 перший раз явилася убогій дівчині Бернадетті в Люрд —

кожний догадається. То була Пресвята Діва Марія. Не було це одинока поява, бо як дальше будете чути, та Таємна Пані розмовляла з нею, висказала свої бажання. Про це буде мова на слідуєчий раз. Нині лиш зроблю одну замітку: По деяких ваших хатах я бачив образ Пресвятої Діви Марії в скелі. — Це образ, що саме представляє Пресвяту Діву Марію в Люрд. Коли будете купувати образ Пресвятої Діви Марії до хати, купіть саме той образ, її появи в Люрд. Богато з вас має той образ у хаті, але може до сього часу не знали ви, що він означає. Тепер хто має цей образ, буде знати вже, що він значить. Хто його не має, певно схоче собі його справити.

Про дальші явлення Пресвятої Діви Марії в Люрд будемо говорити продовж місяця травня, будемо говорити про прославлення цього славного на весь світ місця та про чуда, які там діялися й діються.

Коли ви цікаві чути ті дальші історії, явлення Пресвятої Діви Марії, коли любите її і хочете для себе від Неї ласк, прибігайте тут до Неї на ширу молитву та розважання. Тоді велика й правдива радість наповнить раші серця.

IV. Друга поява

Коли Бернадетта вернула до дому зі своїми сестрами, ті зворушені стали оповідати, що їх сестра Бернадетта мала якесь дивне видіння. Але мати Бернадетти не хотіла в те вірити. Подумала собі, що їй щось привиділося, подумала і про те, що то може який підступ злого духа й заборонила Бернадетті дальше в те місце ходити. Бідна дівчина послухала приказу мати, але її серце кривавилося з болю, що не може знову туди піти. Шептала тільки молитву: „О Маріє, Мати Божа, молися за нами“ та ревними сльозами плакала. Бо серце Бернадетти чуло, що та Дивна Пані, що їй показалася, то не був ніхто інший — тільки Пречиста Діва Марія, Божа Мати. І тому не дивниця, що бажала конче в те місце піти, знову ту Дивну Постать побачити.

Тимчасом до хати Бернадетти стали сходитися цікаві люди, бо вістка про чудесну появу якоїсь Таємної Пані розбіглася дуже скоро. По четвергу, в котрім перший раз явилася Пречиста Бернадетті, наступива неділя. Бернадетта зачала просити дуже свою маму дозволу піти в те місце, де була в четвер. За нею стали просити інші жінки і мати дозволила Бернадетті піти. Була неділя. дня 14. лютого 1858. Пішла Бернадетта, знову з обома сестрами. Взяла зі собою свячену воду й умовилася так, що коли Дивна Пані їй покажеться, має Бернадетта покропити її свяченою водою і вимовити слова: „Коли ти від Бога, то приближися, коли від злого духа, віддалися“.

Коли прийшли до знаної вже нам скали, станули на хвилинку, почім Бернадетта промовила: „Клякнімо й зачинаймо молитву“. Клякнули й почали молитву. В тій хвилині змінилося лице Бернадетти. На ньому показалося якесь неземське захоплення, очі вдивилися нерухомо в одно місце. „Чи бачите її“ — запитала свої сестри, але вони не бачили нічого. Чому ті дві інші дівчини не бачили нічого? Тому, бо на оглядання надземської істоти не вистарчає наш природний, тілесний зір. (Ученики в дорозі до Єммаус і воскресення Ісуса Христа).

В тій хвилині одна Бернадетта мала завдяки окремії Божій ласці усунену земську заслону зперед очей і її зір міг оглядати істоту не з того світа. Згідно з умовленим пляном дівчата подали Бернадетті свячену воду. Тоді Бернадетта збрала відвагу й покропила ту Таємну Постать свяченою водою та вимовила слова: „Коли ти від Бога, то приближися“. На ті слова Пречиста схилила голову, приближилася до Бернадетти, зробила над нею знак св. хреста. Тоді Бернадетта також перехрестилася і стала молитися. У часі молитви її лице збіліло, як полотно, зір став нерухомий, з очейпо плили рясні сльози. Чудесна Пані похилила до неї голову і зникла.

Тому що то була неділя, отже по вечірні, коли люди вийшли з церкви, розійшлася вістка, що коло скелі в лісі діються дивні речі. Одні вірили, інші — ні. Сходилися до дому Бернадетти і та щиро оповідала їм, що бачила. Бернадетта була це дівчина, що брехні й облуди не знала. Була це душа проста, щира невинна і тому її вибрав Бог для своїх великих цілей і задумав, щоб через неї ширилося Боже царство на світі.

Закінчу нинішнє оповідання зазивом до християнських родичів, щоби вчили свої діти любити правду, говорити все правду, а не дозволяти своїм дітям на брехню, на лож.

Бог — це сама правда, любить правду, мерзиться ложю. Сказав Ісус Христос до Пилата: „Я на то родився, я на то прийшов на світ, щоби дати свідоцтво правді“. І ви, християнські родичі, любіть самі правду і ваші діти вчіть, щоби говорили все правду, стереглися ложі і неправди.

Невинна, щира була Бернадетта, оповідала щирю правду про появу Пречистої Діви Марії. Бог дав їй душевне щастя вже тут на землі, дозволив їй побачити Царицю неба та через неї зіслав великі ласки на цілий світ.

V. „Твоє щастя на тім світі“

Перші два видіння, які мала Бернадетта, 11. лютого і дня 14. лютого 1858 р., були перед великим постом. Наступив великий піст. Дня 18. лютого в четвер вибралася

Бернадетта за дозволом родичів третій раз до скелі, до місця, до якого тягнула її якась непереможна сила.

Пішли з нею дві інші вже товаришки. Одна замужня, що звалася Мілля, друга дівчина, Антоніна, що належала до Марійського товариства.

Бернадетта зблизилася до скелі, впала на коліна і стала відмовляти коронку. З тугою звернула свій зір в те місце, де вже два рази бачила Дивну Паню. Не чекала довго. За малу хвилину заясніло неземське світло і з того світла вийшла постать. „Бернадетта“! — закликала Пречиста до дівчини, як до своєї улюбленої дитини, витягнула до неї руки і приблизилася до неї. Бернадетта в простоті свого серця взяла приготований папір, перо і чорнило, станула на падьцях і хотіла подати тій Чудесній Пані. При тім промовила: „Моя Пані, чи не була би Ти така ласкава написати мені, хто ти є і чого бажаєш?“

На просьбу Бернадетти Таємна Пані так відповіла: „Що я тобі маю сказати, того писати не потребую; але прошу тебе: зроби мені ту приємність і приходи через два тижні“.

Було то перше слово, яке промовила Пречиста Діва до дівчини Бернадетти, котра обіцяла приходити. Пані додала ще ось ті слова: „Я обіцяю тобі зробити тебе щасливою, та не на цім, але на другім світі“.

Тимчасом дві товаришки Бернадетти також приклякнули, хоч не бачили нічого, тільки велику зміну на лиці Бернадетти і запалили свічку. То була перша свічка, що її в тім місці запалено і від цієї хвилини горять їх там день і ніч по кількасот без перестанку.

При кінці запитала Бернадетта чудесну Паню: „Чи можуть зі мною приходити тут ті дві товаришки?“ Тоді глянула Пречиста на молодшу Антоніну, що належала до Марійського товариства і промовила: „Можуть приходити і вона й інші, бо я хотіла би тут бачити багато людей“. На тих словах сейчас зникла, тільки ясне світло якийсь час позістало і помалу розходилося. Згідно з оповіданням Бернадетти все так було, що при кожному явленні наперед показувалося ясне світло і з нього виходила Таємна Пані. Колиж Вона мала зникати, наперед зникала її постать, а шойно потім розходилося ясне світло.

VI. Хвилина призадуми

Ви чули, що два перші рази Таємна Пані являлася лишень Бернадетті. За третім разом не тільки явилася, але заговорила до неї. Перші її слова були: „Зроби мені ту приємність і приходи тут через два тижні“. Призадумаймося над тими її словами. Отже тій Цариці

неба й цілого світа, Тій, котру Бог поставив на першому місці коло свого престолу, Тій, яку славлять небесні Ангели: Херувими й Серафими, справляє велику приємність, коли хтось з нас, бідних і грішних людей, приходить в те місце, котре собі вибрала, коли приходить до церкви перед престіл Божої Матері і тут до Неї молиться. Їй справляє то велику приємність! І хоч тут не показується нам у блиску своєї краси, як там у Люрд Бернадетті, але бачить нас тут і чує, приймає наші просьби, розділяє ласки, про які ми Її просимо. Таким місцем, то свята церква, то престіл в її честь улашований. Тут Вона хоче бачити багато людей, слухати їх молитов, роздавати їм свої ласки.

Приходить отже охоче й радо до св. церкви, у місце, де Ісус Христос перебуває день і ніч у ковчезі у Найсв. Евхаристії, приходить до престолу Божої Матері зі своїм терпінням зі своїми смутками, бажаннями. Вона радо всіх приймає, вислухає, потішить і розрадить.

Пресвята Діва обіцяла Бернадетті, що зробить її щасливою, тільки не на цьому, але на другому світі.

Ті слова мають для нас велику науку. Вони нас учать, що цей світ — це долина горя й нужди. На цьому світі може нам обіцяти щастя тільки злий дух і ті люди, що йому служать, аби нас дурити до кінця і позбавити щасливої вічності. Не даймося дурити тим, що голосять про якийсь справжнє щастя на цьому світі. Ніхто на цім світі цього щастя не найшов і не знайде, бо як сказав Соломон: „марність над марностями і все марне“. Чи Божя Мати була щасливою? Старенький Симеон пророчив їй, що „душу твою просить меч“, коли прийшла з Дитятком Ісусом до храму, й Вона, свята й непорочна, мусіла глядіти, як вороги мучили і розпинали на хрест її Сина. Отже ні сам Божий Син, ні його Мати не мали щастя на світі і ми, християни, його тут не надіймося. Досить буде для нас, коли в цім дочаснім житті буде нам Пречиста Діва помагати в терпіннях, отирати нам сльози, а надіве, як допоможе нам до спасення нашої душі.

На кінці сказала Пр. Діва: „Я хотіла би тут бачити багато людей“. То бажання Пр. Д. Марії сповнилося. Від того часу напливають до Люрд непроглядні товпи, сотки, тисячі народу з цілого світа, звідси пливе джерело Божої ласки на цілий світ. Там діються великі чуда: тяжко хворі стають здоровими, великі грішники й недовірки навертаються, Божу ласку одержують.

Хоче Пр. Діва Марія бачити багато людей не тільки у тій святій місці Люрд, але по всіх церквах цілого світа, при всіх престолах в її честь ушанованих. Хоче бачити тому, що нас любить, що є нашою Матір'ю, що хоче нам зіслати багато ласк. У першу чергу хоче нас всіх бачити в небеснім царстві та зробити нас вічно щасливими.

VII. „Молися за грішників“

Вістки про те, що вбогій дівчині, Бернадетті, показується Пресвята Діва, розійшлися дуже скоро по околиці.

Одні повірили, що та Таємна Пані — це Божа Мати, інші не хотіли повірити. Були й такі, що висмівали ту цілу подію. Єпископ заборонив священикам до тієї справи мішавися, навіть в те місце ходити з дуже важних зглядів: якщо — казав Єпископ — та справа походить від Бога, то тона побідить, а коли є людською справою і полягає на неправді, мусить упасти. Тому заборонив єпископ покищо духовенству там ходити, але велів чекати, що далше буде діятися.

Родичі дозволили Бернадетті ходити в те місце що дня і щаслива Бернадетта що дня мала нагоду глядіти на Дивну Паню, котра їй являлася.

Дня 21. лютого зібралося коло скали кілька тисяч народу. Був також місцевий лікар, доктор Дузе. За хвилину надходить Бернадетта, клякає й починає молитися. В тій хвилині попадає в стан захоплення. Очі вдвляються в одне місце, лице стає бліде, як полотно, але повне радості й щастя. В руці держить запалену свічку й оглядає Божу Матір. Одначе в одній хвилині змінється її лице. Стає сумна, з очей течуть сльози. Що сталося? Чудесна Пані зачала відступати взад і поглянула, зором, повним смутку, по зібранім народі. „Що маю робити, моя Пані?“ запитала залякана дівчина Пресвятої Діви, а Вона відповіла: „Молися за грішників“. Пресвята Діва Марія повела смутним оком по зібранім народі, відступила і посумніла. — Чому? Бо між тим народом побачила багато грішників, що в те святе місце прийшли з тяжкими гріхами, прийшли може тільки в тій цілі, щоби заспокоїти цікавість і може щоби потім висмівати ще чудесні видіння вибраної Богом Бернадетти.

І що казала зробити Бернадетті? Казала молитися за грішників. І ми тут у тім Божім храмі, зібрані перед престом Пресвятої Діви Марії і на нас Вона глядить.

Я запитаю: чи ми всі без тяжкого гріха, чи всі ми в Божій ласці? Чи тут Пресвята Діва Марія, що на нас глядить невидимо, не відступає від нас і не сумує?

Що ми маємо робити, запитаємо Пресвяту Діву, як Бернадетта. Вона нам каже і просить нас: „Моліться за грішників“. Милі браття, зрозуміймо те бажання Пресвятої Діви Марії і молимся за грішників: Молимся за тих, що каменями кидають на Бога, на св. віру на церкву, на духовенство. І за тих, що в розпусті живуть і велике згіршення дають. І за тих, що в ересь попали, виреклися св. Церкви, св. Тайн, Божої Матери. Молимся за грішників, бо вони

бідні, нещасливі, не тямлять про те, що прийде незадовго смерть, по смерті божий суд, а потім вічна погибель у пеклі, відки вже виходу не буде. Нехай те травневе Богослуження і ті молитви, що тут заносимо до Божої Матери будуть за тих непоправних грішників, що живуть у тяжким грісі. Молімся за грішників до Спасителя світа, що, як сам говорив, не прийшов для праведників, але для грішників, щоби їх привести до щастя, що за гріхи наші терпів муки, і кров свою пролляв!

Молімся за грішників до Пресвятої Діви з Люрд, бо за грішників Вона наказала молитися і ту свою волю Вона обьявила вибраній Богом дівчині, Бернадетті.

VIII. „Не смій туди ходити“

Я вже згадав про те, що багато народу збиралося в Люрд при скелі, але Пресвяту Діву Марію оглядала лиш одна дівчина, Бернадетта.

Чому так було? Раз тому, що до оглядання надземської істоти не вистарчає наш природний, тілесний зір (гл. уст. IV.), по друге тому, що до оглядання Нашої Матери потрібна велика святість і невинність душі. Такою душею була душа Бернадетти.

Натомісь всі люди, що находилися з Бернадеттою при скелі, бачили на лиці Бернадетти неземське захоплення й чули коло себе приявність Божої Матери. Божа Мати приказала Бернадетті молитися за грішників. Одначе незадовго показалося, що вона буде не тільки молитися, але й терпіти у тій святій справі.

Однієї неділі по вечірні зішлося коло скелі дуже багато народу й Бернадетта, котрій знову явилася Божа Мати. Коли Бернадетта хотіла вертатися до дому, заступив їй дорогу жандарм, положив їй руку на рамени і промовив: „в іменні права я тебе арештую“. „Що хочете від мене?“ — запитала налякана Бернадетта. „Маю наказ тебе увязнити й завести до комісаря поліції“.

Комісар поліції був то чоловік строгий і невіруючий ані в Бога, ані в Божу Матір. Спочатку показався для Бернадетти лагідний, але коли дівчина оповіла докладно, як їй щодня являється Божа Мати під скелею, зібрався з крісла, прискочив до Бернадетти і закричав: „Брешеш, ошукуєш людей, скажу тебе за то замкнути у в'язниці.“ Але над Бернадеттою був Господь Бог і Цариця неба і тому бідна пастушка не злякалася, але сміло відповіла гордому панови: „Можете мене замкнути, але я інакше не буду говорити, тільки так, як сказала, бо то є правда“.

В тій хвилині отворилися двері і до канцелярії поліції вийшов отець Бернадетти зі словами: „Я прийшов по свою

дитину". Тоді комісар поліції сказав до батька Бернадетти: „Батьку Суборі, стережіться і закажіть своїй дівчині від нині ходити до скелі. Коли того не зробите, то замкну вас обоє до в'язниці". Налякався батько Суборі і так відповів: „Якщо пан комісар того жадає, то я їй заказую. Вона послухна дитина, певно більше не піде“.

Коли вернули до дому, отець сказав до неї: „Бачиш, дитино, я бідний без грошей і маєтку. Якби ти там ще пішла, то комісар замкне мене й тебе! Заказую тобі там більше ходити, щоб ми не стягнули на себе гніву великого пана“.

Нічого не відповіла на це Бернадетта, але душа її роздвоїлася. З одного боку заказ поліції і заказ батька, щоби там не ходити. З другого боку обіцяла Таємній Пані, що буде через 14 днів приходити під скелю. Роздиралася душа бідної дівчини: „Що мені тепер робити? Там мене тягне серце до тієї Таємної Пані, тут ті два закази задержують!“ Засумувалася бідна душа дівчини та пригадалися їй слова Пресвятої Діви Марії: „Зроблю тебе щасливою, та не на цім, але на другім світі“.

IX. Батько відкликуює приказ

На другий день, 22. лютого 1858 р. зібралося коло скелі дуже багато народу. Всі чекали на Бернадетту. Але вона, послухна приказови батька, не пішла до скелі, тільки до монастиря законниць, що був недалеко. Коли в полудне верталася від законниць до дому, якась невідома сила завернула її з дороги до знаного нам місця при скелі. Були там ще люди. Бернадетта уклякла й зачала дуже горячо молитися. Постійно дивилася в те місце, де перше бачила Божу Матір. Одначе надармо тієї днини в те місце гляділа. Таємна Пані їй не показалася. Бернадетта сподівалася, що за всі прикрости, яких дізнала від комісаря поліції, за всі насміхи злих людей одержить кілька слів потіхи. Тимчасом із усього того ні сліду так, якби Пані про неї вже забула.

Коли вернула до дому, отець зараз запитав її, де була. Оповіла, що якась невидима сила затигнула її під скелю, але що Чудесна Пані їй не показалася.

Зрозумів бідний отець, зрозуміла й Бернадетта, розуміємо й ми, чому того дня Божої Матері не явилася. Не явилася, бо Бернадетта пішла там проти заказу батька, не явилася може й тому, щоби пригадати нам всім четверту заповідь Божу: „Шануй, слухай вітця і матір твою“.

Призадумався над тим батько Суборі і так промовив до Бернадетти: „Відкликаю свій заказ. Коли висша сила тебе там кличе, то я тобі не забороняю там ходити і лишаю тобі повну свободу“.

Довідався комісар поліції, що Бернадетта була при скелі і сейчас завізвав її та її родичів до себе. Але в біднім зарібнику зродилася якась сила й відвага і він так промовив до комісара поліції: „Якщо мою дочку Бернадетту кличе до себе висша сила, Господь Бог або Божа Мати, то я її заборонити не можу“. На то відповів комісар поліції з гнівом: „Якщо дівчина не перестане давати причини до збіговища людям, то я вас всіх кажу замкнути“.

Тоді Бернадетта промовила: „Я йду до скелі сама, нікого зі собою не кличу і не беру, а що стільки людей за мною йде — я тому не винна. Біжать за мною, бо кажуть, що та постать, що мені являється — то Пресвята Діва Марія. Але я досі не знаю, чи так є“.

Комісар був дуже лютий, та нічого не міг зробити, бо

1) Бернадетта нікого за собою до скелі не кликала;

2) збіговища не робила, бо люди самі за нею йшли;

3) місце коло скелі було громадське і не було такого права, щоби заказати комусь приходити до нього на молитву. Безбожний комісар мусів уступити. Над бідною дівчиною була Божа опіка й опіка Пресвятої Диви Марії.

Х. „Нехай зацвітуть рожі“...

„Блаженні плачучі, бо ті утішаться“ — сказав Ісус Христос.

Бернадетта плакала й сумувала, коли безбожники її висмівали, її серце скигло з болю, коли комісар поліції заказав їй ходити до скелі, плакала, коли останнім разом Пресвята Діва Марія їй не показалася. Але прийшла по смутках знову радість і потіха.

Як ви чули, комісар поліції кричав на бідну дівчину, страшив її вязницею, але остаточно не міг знайти такого параграфу, на основі якого міг би був Бернадетті заказати ходити до скелі, і дав спокій.

Дня 23. лютого 1858 р. в вівторок зібралося коло скелі вже дуже раненько приблизно 10 тисяч народу. Погода була прекрасна. Всі чекали на Бернадетту й незабаром побачили її, як йшла спокійно, не зважаючи, що на неї звернули очі тисячі народу. Робила таке вражіння, якби її цілий світ нічого не обходив, крім тієї Чудесної Пані, яку цілим серцем бажала побачити. По хвилині на лиці Бернадетти показалося незвичайне захоплення.

Чудесна Пані так промовила до Бернадетти: „Іди, моя дитино, до священників і скажи їм, щоби на тім місці збудовано церкву і щоби тут приходила процесія“. По тих словах зникла.

Бернадетта встала і щоскорше побігла до місцевого

пароха. Парох був старшою людиною, визначався дуже строгими обичаями, був буже побожний і милосердний для бідних.

Коли Бернадетта явилася перед парохом і розповіла, що та Пані, котру бачила при скелі, жадає, щоби в тім місці поставлено церкву і щоб там приходила процесія, парох так сказав: „Я твоїм словам вірити не можу. Нє знаю, що то за одна та Чудесна Пані, що тобі являється, і жадаю якогось певного доказу від Неї. Якщо вона є напrawdę Пресвятою Дівою, то попроси її, нехай галузки рожі під її стопами зацвітуть тепер у зимі“.

Х. Значіння каяття

Зараз на другий день побігла Бернадетта під скелю, де знову чекали на неї тисячки народу. Знову впала в великім захопленні на коліна, знову її лице змінилося, знову побачила свою Паню, до якої стала посуватися на колінах, цілувати землю, при тім кликати голосно: „покути, покути, покути“. Потім встала й побігла до міста.

Отже рожа в зимі не зацвіла, як того жадав парох, бо коли Бернадетта сказала Пресвятій Діві, чого домагається парох, Пресвята Діва усміхнулася і промовила до Бернадетти: „Молися за грішників, поцілуй землю, проси про їх навернення“. Потім додала три рази: „Покути, покути, покути“. Тому то всі люди бачили, як Бернадетта посувалася на колінах до скелі, цілувала землю як покутниця і повторяла за Пресвятою Дівою слова: „Покути, покути, покути“.

Можемо ось тут бачити велику Божу премудрість. Парох жадав чуда, жадав, щоби в зимі зацвіла галузка рожі. Пресвята Діва у відповідь на те жадання зажадала покути від людей. Хто згрішив, образив Бога, тому не pomoже чудо, того чекає страшна загибель, нещаслива вічність. Одна дорога для грішника, що може його врятувати, — то покута, то шире визнання гріхів перед священником, щирий жаль і поправа життя.

І тому жадала Пречиста Діва Марія від нас покути, щоб ми самі за свої гріхи покутували і за грішників молилися, щоб їм Господь дав ласку навернення.

Отже рожа не зацвіла в тім дні, але сталися там більші чуда, про які будемо говорити далше, бо Пресвята Діва не перестала далше являтися Бернадетті.

ХІІ. Цілюще джерело

Надійшов дуже важний день 24. лютия 1858 р. Вже раннім ранком зібралися коло скелі непроглядні юрби на-

роду. Між зібраними були такі, що прийшли собі жарти робити. Але коли надійшла Бернадетта, запанувала велика тишина і всіх огорнув ляк. Бернадетта клякнула на своїм місці, її лице проявляло велике захоплення, очі вдивилися нерухомо в одно місце. Пречиста Діва так відізвалася до Бернадетти: „Тепер іди, напийся і умийся в джерелі і зідж траву, що коло нього росте“. Бернадетта оглянулася довкола зі здивуванням, бо близько не було жадного джерела. Хотіла встати і бігти до ріки, що недалеко плила, але Пресвята Діва затримала її рухом руки і сказала: „Там не йди, я тобі не сказала пити з ріки, але з джерела. Воно є тут. „Сказала, це витягнула свою ніжну руку і показала Бернадетті закутину по правім боці скелі. Була це та сама закутина, до якої попереднього дня йшла Бернадетта на колінах і кликала три рази: „покути, покути, покути“. На даний знак почала Бернадетта руками розгортати землю і за хвилину стала відтам добуватися вода. Бернадетта напилася тієї води, що зразу була мутна, стерла нею своє лице, зіла дещо трави. У тім часі вода щораз більше добувалася і за хвилину витриснуло велике джерело чистої води.

Вістка про те джерело, що ненадійно, чудесним способом забило зі скелі, рознеслася блискавкою по цілій околиці. Стали напивати товпи народу. При джерелі стали діятися незбагнуті чуда.

Вода, котра витриснула зі скелі, мала і має по нинішній день чудесну силу. Богато хорих людей, що напилися тієї води, прийшло в одній хвилині до здоров'я.

Зраз на другий день по витрисненні джерела зачали діятися чуда.

Був один робітник, звався Людвік Буріет. Одного разу при розсаджуванні скель вибухла міна так нещасливо, що його брата забила на місці, а йому камінням пошарпала лице й нарушила праве око, на яке він не бачив. Коли довідався, що при скелі в Люрд явилася Пресвята Діва і що в тім місці витриснуло джерело, казав своїй доньці принести собі води з джерела. „Пресвята Діва, що там показується, коли схоче, може мене уздоровити!“ — говорив він. Донька принесла води, якою робітник став змивати зіпсуте око з горячою молитвою на устах. Нараз крикнув на цілий голос і задержав із радости на цілому тілі, бо густа мряка зачала десь розходитися з зіпсутого ока. Вкінці зникла зовсім і він прозрів. Слід додати, що цей робітник лікувався довший час у лікаря, доктора Дозе, але цей доктор заявив йому, що зору в недужому оці вже ніколи не відзискає. Яке здивування було доктора, коли на другий день хорий приходить до нього зі здоровим оком і заявляє, що його уздоровила Пречиста Діва Марія чудесною водою!

В тім самім дні зайшли ще інші чудесні уздоровлення. Троє людей, що лежали смертельно хорі й не було надії на їх одужання, Марія Доб, Бернард Субі і Фабіян Барон, встали в одній хвилі з ліжок у повнім здоров'ю.

Рука Яніни Красі, котрою десять літ не могла рушити, через занурення в чудесне джерело відзискала давню живучу силу. Отсі чудесні уздоровлення, що їх перевірили окремі лікарські комісії, признано як чудесні уздоровлення за діланням Пресвятої Діви Марії!

XIII. Велике чудо

Що дня приходила Бернадетта до скелі, з якої вже відтепер спливала чиста джерельна вода, що дня гляділа в лице Преч. Діви Марії. Що дня за нею йшли юрби народу, йшли хорі і каліки, щоби уздоровитися.

У хвиликах, коли Бернадетта гляділа на Божу Матір, її обличчя змінювалося. Блідло й ясно великою красою. Очей не зводила з одного місця, повік не примикала, немов із ляку, щоби навіть на одну хвилину не стратити виду Таємної Пані. На лиці Бернадетти бачили люди щастя й ангельський усміх, часом сльози. Коли по тім видінні питали її, як виглядала та Чудна Пані, що її являється, відповіла, що її лице чисте, як у Пречистої Діви, з виразом материнської поваги й доброти.

Тепер удалася Бернадетта другий раз до місцевого о. пароха і промовила: „Жаданням тієї Чудесної Пані, котра мені являється при скелі, є, щоб там при скелі збудовано церкву і щоб там приходила процесія“. О. парох на те промовив: „Я вже тепер тобі вірю, але від мене це не залежить, лишень від єпископа. Звернуся до нього і представлю йому справу“. Дня 4. березня 1858 р. явилася Бернадетті знову Божа Мати, але того явлення вже не будемо описувати. Натомісь розкажу про велике чудо, яке сталося того самого дня за ласкою Пр. Діви Марії.

Убогий зарібник, Іван Буор, мав малого сінка Юстинка. Дитина була від уродження хвора, тепер запала в тяжку недугу і кінчила життя. Коли батьки побачили, що дитя вмерло, хотіли вбрати його в смертну сорочку. Мати тієї дитини зірвалася й закликала: „Ні, мій сине, не вмер Божа Мати зі скелі заховає його при житті“.

Після тих слів пірвала неживу дитину, завинула в свій фартух й понесла просто на місце, де явилася Божа Мати і де витриснуло джерело. Дитину кинула до води, зимної, як лід, і довший час там держала. Було при джерелі багато людей, що на те все дивилися. Потім витягнула дитину з води, занесла до дому й побачила, що дитина починає віддихати. На другий день рано дитина будиться зі сну здо-

рова, весела й свіжа і хоче вийти з колиски, але мати не дозволяє. На третій день отець і мати пішли до роботи, й полишили сплячу дитину в колисці. Мати вертає до дому й очам не вірить: її улюблений синок, що передучора лежав метвий, ніколи ще не ходив, бо був від уродження уломний, ходить собі сам по хаті й усміхається до надходячої мами.

Сталося велике чудо. Вчинила його Божа Мати з Люрд. Упали родичі на коліна й сердечно дякували Божій Матері.

Вістка про це чудо розійшлася знову скоренько. Прийшло сейчас трьох лікарів, Др. Пейрі, Дозу і Веррес, і заявили, що уздоровлення малого Юстина не можна інакше пояснити, як чудесним способом.

Такі й подібні чуда діялися в Льорд по кілька на день. Росла віра в Бога, ширилася по цілій околиці слава Пресвятої Діви Марії.

XIV. „Я є Непорочне Зачаття“

Від дня 4. березня, в якому Бернадетті явилася Пресвята Марія, минуло більше як два тижні. В тім часі Бернадетта з іншими людьми ходила до скелі на молитви, але Пречиста вже їй не показувалася. Надійшов день 25 березня, в якому по латинському обряді святкується свято Благовіщення Пресвятої Діви Марії.

Це свято Благовіщення святкує свята Церква на пам'ятку, що Архангел Гавриїл з'явився Пр. Діві в часі молитви в Назареті й оповістив їй, що Вона, як чиста Дівця породить Божого Сина.

В тім дні досвіта встала Бернадетта й побігла до скелі з тим прочуттям у душі, що свою дорогу Паню там побачить. Побачили сусіди і зараз повибігали за нею. Зібралось кілька соток людей, між котрими був і Людвик Бурієт, що відзискав чудесним способом зір, і богато з тих, що їх Пресв. Діва уздоровила.

Цей день 25. березня 1858 р. є може найважливішим і найславнішим днем в історії обявленнь Божої Матері в Люрд, тому дуже докладно мусимо при тому дні обявленнь задержатися.

Як тільки Бернадетта улякнула, впала в стан захоплення. Лице зблідло і дістало якусь дивну красу. Очі звернула вона в одно місце і відразу заговорила до Таємної Пані під скелею: „О Моя Пані, будь такою ласкавою і скажи: хто ти є і як тобі на імя?“

Таємна Пані усміхнулася до дівчини, ще красшою стала, але відповіді не дала. Тоді бідна дівчина знову стала благати і просити. Тоді Чудесна Пані розпростерла свої руки, котрі звичайно були зложені, як до молитви, піднесла свої очі догори і промовила великі, пропам'ятні слова: „Я є Непо-

рочне Зачаття". Такі слова промовила й зникла в одній хвилині, навіть не прощаючися з Бернадеттою, як досі робила.

Бернадетта встала і в тій хвилині повідомила про те чудесне видіння о. пароха. Тепер вже і церковна влада і всі вірні дізналися, що та таємна Пані, що показувалася вбогій дівчині, Бернадетті, це ніхто інший, тільки Мати Спасителя світа, наша Мати Марія.

„Я є Непорочне Зачаття“ — так сказала Пресв. Діва до Бернадетти і тими словами закріпила віру св. Церкви, що вона без первородного гріха, що ніколи жадного особистого гріха не сповнила, що була чистою Дівою без найменшої тіни гріха.

Тими словами застидала всіх недовірків, еретиків, баптистів, що не хочуть віддавати чести її Непорочному Зачаттю.

Тими словами навчила нас, що хто хоче вести чисте, безгрішне життя, хто хоче з гріхів двигнутися і йти дорогою, що веде до щасливої вічності, мусить віддатися під опіку Божої Матери, непорочно зачатой.

Тими словами „Я є Непорочне Зачаття“ жадала від нас, щоби ми торжественно святкували свято Непорочного Зачаття в її честь. Тими словами вкінці закріпила догму (віру) у Непорочне Зачаття Пресв. Діви, що його Папа Пій IX проголосив в 1854 р., отже тільки 4 роки передтим, як правду, що походить із Божого об'явлення.

Величаймо Пресв. Діву, непорочно Зачату: „Нехай прославляється непорочне зачаття Пресв. Діви!“

XV. Нерівна боротьба

Відвічним нашим ворогом і ворогом нашого спасення є злий дух. З ненависти до людей привів перших людей, Адама й Еву, до гріха. І почув від Господа Бога отсі слова: „Положу ненависть між тобою та між Женою, між потомством твоїм та потомством її. Її потомок зітре Тобі голову“.

Пречиста Діва Марія — це така Жінка, яку ненавидів, і ненавидить злий дух.

Коли Преч. Діва Марія промовила до Бернадетти: „Я Непорочне Зачаття“, тоді злий дух попав у крайню лють і завзявся знівечити ту святу справу великих об'явлень і ласк у Люрд. Він спокусив деяких людей, що з усією завзятістю накинулися на Бернадетту і на всіх віруючих в об'явлення Божої Матери. Було це у Великодний понеділок. Бернадетта прийшла під скелю, за нею, як звичайно, юрба народу.

Принесла зі собою тим разом запалену свічку й оперла її о землю, сама приклянула. Коли їй явилася Пресв. Діва

знову Бернадетта, піднесла свої руки так високо, що були саме над запаленою свічкою. І сталося диво. Полум'я зі свічки переходила поміж її пальці, а вона зовсім того не чула, захоплена чудесним видінням Божої Матери. Вона не чула найменшого болю і не бачила нічого, лиш люди, що були довкола неї, не могли з дива вийти що, діється. Доктор Дозе держав у руках годинник і запевнив, що вогонь зі свічки чверть години палив пальці Бернадетти. Коли по скінченні видіння стали люди оглядати її руки і пальці в найбільшій здивуванні вневнилися, що на них не було ані сліду попарення.

Місце коло скелі стало дійсно святим. Надходили путники зі всіх сторін. Робітники зачали направляти дороги, ставляти з власної волі огорожу. Зносили свічки і лампки та запалювали їх перед скелею. Зносили цвіти, дивани, золоті хрести, складали гроші на будову святині, котру мали тут збудувати.

Те все складано перед скелею. Ніхто того не замикав, не стеріг і дивне диво! Не знайшовся ні один злочинець, що на ті дари Марії смів був би піднести руку.

А ще яка дивна річ показалася: відколи Пр. Діва стала являтися Бернадетті, суди не мали кого судити. Так люди поправилися, так стали каятися гріхів, що ніхто не чув про жадну крадіж, розбій або злочин.

Є то доказ, що жаден суд, жаден уряд, ніяка тюрма не всіли зробити того, що Пр. Діва Марія може зробити.

Але злomu духови було вже того за багато і він взявся на спілку зі злими людьми нищити Божу справу.

Я вже згадував про комісара поліції, що грозив Бернадетті тюрмою, якщо буде ще ходити під скелю. Але її в'язнити не було основи. Тоді комісар ухопився іншого способу. Наняв віз, зіхав перед скелею, де являлася Божа Мати, і при допомозі служби забрав, skonфіскував на очах народу всі ті дари, які побожні люди тут приносили, отже: статуї, дивани, свічки лампки, гроші, які зложили вірні на будову святині.

Крім цього проголосив отверто оповісткою по цілм місті, що нікому не вільно зближатися до таємного місця під карою 5 франків і брати воду з цілющого джерела. А щоби той заказ був ще сильніший, казав площу перед скелею огородити. Також поставив військо, щоби день і ніч стерегло вступу до святого місця.

Заворушився і заплакав нарід. Певно було би прийшло до ворохобні, але місцевий парох наказав вірним терпіти й успокоїтися.

Забув безбожний комісар, що боротьба, яку він розпочав, це була нерівна боротьба. Забув, що виступив против Пресв. Діви непорочно зачатої і що Вона так, як зло-

мила силу злого духа, так всілі зломити і силу злого чоловіка.

XVI. Звір отвирає уста

Чули ми про нелюдяну поведінку комісара поліції і його товаришів. Насувається мимоволі питання: що тим панам шкодило, що нарід збирається коло скелі, молиться, співає побожні пісні, складає добровільні жертви, плете вінці для Пресвятої Діви Марії? Що їм шкодило, що сліпі, недужі каліки сходяться до чудесного джерела, щоби тут доступити уздоровлення душі й тіла?

Чому ті панове так завзято переслідували Бернадетту, ту тиху, бідну дівчину, чому з такою ненавистю гляділи на місце під скелею, на джерело, на віру і побожність народу, на ті вислови почувань і пошани для Пречистої Діви Марії?

Ясну відповідь найдемо в книзі Об'явлення св. Йоана гл. XIII. Бачить св. Апостол у видінні, яке одержував від Бога, як то змій — диявол — висилає на світ звіра, як цей звір злі люди — отвирають на приказ змія свої уста на хулу проти Бога, щоби зневажити Його Імя і оселю. А тією Божою оселею це Церква, це кивот з Найсвятішими Тайнами, це Марія!

Тому то ті панове так ворожо ставилися до об'явлення Божої Матери в Люрд, стали знарядям у руках найбільшого ворога людей, злого духа, котрому Бог предсказав ще в раю, що його прокляту голову зітре своєю стопою Жінка, та Жінка, до котрої що дня молимося: „благословенна Ти в женах“. Діти стали горнутися до своєї Матери, віддаватися їй в опіку, кидати гріх, рятувати душі, а змій — диявол, що прибрал собі товариство безбожних людей-звірів в пекольний злості розпочав своє діло.

Пан комісар загарбав дари, що їх принесли побожні люди для Пресвятої Діви Марії, загородив площу коло скелі, поставив жандармів і строго заборонив зближатися до Святого Місця.

Що сказав на це віруючий нарід?

Нарід бачив велику несправедливість, одначе терпів та ще більше став виявляти горячу любов для Пречистої Діви Марії, — а не маючи змоги зближитися до скелі, клячав побожно за огороженням і сердечно молився до Тієї, що себе назвала Непорочно Зачатою.

XVII. Божа Мати перемагає

Надійшов день 16. липня 1858. р., в якому Пресвята Діва Марія ще раз явилася Бернадетті. Була це вісімнадцята і вже остання поява. Того дня відізвалася у Берна-

детти якийсь внутрішній голос, якому дівчина не могла опертися, щоби скоро поспішила до скелі.

Як тільки прийшла, клякнула поза огорожею, бо ближче не вільно було прийти. Свій погляд звернула на скелю. І сейчас прийшло на неї надземське захоплення. Лице стало біле, але чудово гарне, очі вдивилися в одно місце, де саме показалася Цариця Неба. Була то вісімнадцята і остання поява Божої Матери, якби хотіла вже з улюбленою Бернадеттою попрощатися і скріпити її на дальшу життєву дорогу.

А тепер слід ще вернути до пана комісара, що такі видав острі закони. Хто побідив? Комісар, чи Пресвята Діва Марія? Послухаймо:

В часі об'явлень Божої Матери в Люрд був французьким цісарем Наполеон III. Коли комісар повидавав на власну руку зарядження, що мали на цілі спинити вірних, аби не ходили до Чудотворного Місця, тоді стали вірні писати збірні листи до Цісаря, в котрих домагалися відкликання заряджень комісара. Тягнулося то досить довго, аж одного дня надійшла телеграма ві Цісаря до комісара поліції, в якій Монарх наказав відкликати усі попередні зарядження, знести огорожу коло скелі, позіставити кожному вільний вступ до Чудотворного Місця.

Як грім з ясного неба, так несподівано став цісарський наказ на комісара і начальника міста, які хотіли дальше нищити Боже діло. Коли побачили, що то не жарт, що це цісарський наказ, видали нове зарядження, що усунуло усі попередні заклази.

Настала тепер хвиля неописаної радості. Тисячки народу заповнили місце коло скелі. Принесено й запалено безліч свічок, місце накрито безліччю пвітів і вінців, залучала благальна пісня в честь Божої Матери. До джерела приходили хорі, сліпі, каліки, милися в чудесній воді, калялися гріхів, а Пречиста уздоровляла їх тіла.

XVIII. Радість у країні віруючих

Як св. Церква відносилася до тих подій, які ми ось тут описали? Покищо церкорна влада не вмішувалася до тих подій. Мовчав о. парох, мовчав Епископ.

Аж в осени, дня 17. листопада 1858 р. прибула до Люрд епископська Комісія, щоби розпочати досліди. Епископська Комісія переслухала наперед Бернадетту, потім удалася під скелю, куди покликано найстарших людей, які впевнили, що там не було ніколи жадного джерела і що це джерело витриснуло зпід рук Бернадетти. Потім удалася Комісія до всіх хорих і калік, що неприродним способом відзискали здоровля, і переслухала всіх під присягою. По відбутій комісії не сказала Церква свого слова впродовж чотирьох років. Епи-

скопська влада вичікувала, не видаючи свого осуду, чи віра в чудесні об'явлення буде далі поширюватися, чи чуда будуть далі діятися. І коли по 4 літах показалося, що чуда й уздоровлення під скелею повторюються далі, що чудесно уздоровлені полишалися здоровими, що нарід щораз більше горнеться в чудесне місце під скелею, що вияви великої пошани для Пресвятої Діви ростуть, тоді Єпископ ще раз завізав Бернадетту, вона мусіла ще раз повторити зізнання, що їх зложила перед 4 роками.

Коли Бернадетта в оповіданні прийшла до опису тієї хвилини, як просила Таємну Паню, щоби їй відкрила, хто Вона є, як повторила відповідь, що „Я є Непорочне Зачаття“, як при тім виконала перед Єпископом рухи Пречистої, — тоді Єпископ у голос розплакався з превеликого зворушення.

Тепер уже Церква не хоче далі мовчати. Під датою 18. січня 1862. р. появляється Пастирський Лист до духовенства і до вірних, в яким Духовна Влада проголошує, що по переведених доказах і пробах признає об'явлення Бернадетти певними і правдивими. А що Божа Мати зажадала через Бернадетту, щоби на тім місці, де являлася 18 разів і де витриснуло джерело, збудовано Церкву, — взиває Єпископ до жертв на будову святині в честь Божої Матері.

І знову запанувала велика радість між вірними, бо тепер закріпила об'явлення Пречистої Діви Марії в Люрд свята Церква, якою кермує св. Дух, якої слово непомильне, яку установив сам Ісус Христос на те, щоби всі правди і об'явлення подавала людям до вірування, щоби вела всіх до одної цілі, якою є щаслива вічність в небі.

XIX. Дорогою покори до щастя

До виконання цього великого діла, до якого візав Єпископ т. є до здвигнення святині на скелях Маккіявельських, як цього зажадала Божа Мати через Бернадетту, найвідповіднішим мужем був парох з Люрд о. Пейрамале, священник перенятий Божим духом, горячий поклонник Пресвятої Діви Марії.

Прийняв він на себе цей великий труд, щасливий, що саме в його парохії появилася Божа Мати. Від тієї появи тільки продумував над тим, щоби святиня, яка має там стати, була гідна імені Марії.

Розпочалася будова величавої святині. Добровільні жертви пили з цілої околиці. Тимчасом відбулося торжество обняття в посідання цілої площі коло скелі, яка перейшла на власність Церкви. Рівночасно відбулося посвячення статуї Божої Матері з білого мармору, яку уставлено в тім місці, де явилася Непорочно Зачата.

Дня 4. квітня 1864. р. зібралося близько 60.000 народу й розпочалася величава процесія з парохіяльної Церкви до скелі серед звуку дзвонів. На переді йшло військо в параді, потім церковні Братства, монахи і монахині, далі близько 400 священників, а на кінці Єпископ. Сповнилося отже бажання Пресвятої Діви, яке висловила перед Бернадеттою: „Иди, моя дитино, скажи священикам, щоби тут прийшла процесія“. Тільки Бернадетти на тій процесії не було! Чому то Господь Бог так зарядив, що та, якій непорочно Зачата явилася була, саме тоді тяжко хора і лежала в шпиталі? Здається тону, що якби Бернадетта була на тій процесії, то її покора була би нараженою на тяжку пробу. Нарід був би її величав, може її одіж цілував, а того Бог і Пречиста Діва не хотіли. Дорога до прославлення йде через покору, бо і слова Пречистої зросли з покори, яку Вона сама ще за життя звеличала в словах: „Бог поглянув на покору слуги своєї і від нині будуть мене величати всі народи землі“. І від нас жадає Бог покори і зсилає на нас тяжкі терпіння, як це зділав з Бернадеттою, яка попала в тяжку недугу в хвилині, коли її серце рвалося йти з процесією до непорочно Зачатої. Дорога до неба, до прославлення — це дорога покори й терпіння!

XX. Божя Мати спішить із поміччю

В днях 2. і 3. липня 1876. р. відбулося ще більше свято: посвячення величавої святині, збудованої при скелі, де явилася Пресвята Діва Марія, і свято заложення золотої корони на голову статуї Божої Матери, непорочно зачатої. Зібралося в тих днях сто тисяч народу з цілого світа. Між народом було до три тисячі священиків. Тодішній Христовий Намісник Папа Пій IX. вислав з Риму двох кардиналів, з котрих один посвятив величаву святиню, другий довершив коронування Божої Матери.

Тому, що від цієї хвилини стали напливати до Люрд путники з цілого світа, побудовано до Люрд залізницю з вигідним двірцем, багато готелів для путників, а для хорих і калік, що шукають рятунку і помочі від Пресвятої Діви Марії, збудовано просторий шпиталь під опікою Божої Матери. Крім цього зладжено у тім святім місці „бюро провірки“. В тім бюрі засідають учені і лікарі і справджують ті чуда, які по нинішній день відбуваються на хорих, сліпих і каліках за ласкою Божої Матери, після ужиття чудесної води з джерела.

А нарід напливає без перестанку у те святе місце. До дому вертає просвічений світлом св. віри, навернений з блудної дороги, очищений із гріхів. А хорі, сліпі, каліки відходять уздоровлені, бо хоч безконечно важнішою справою

є і більшим чудом відпущення гріхів та очищення душі, як уздоровлення тіла, одначе всемогучий Бог ділає там ще чуда через уздоровлення хорих, щоби дати доказ правди і закріпити віру, без якої душа не всилі пізнавати Бога та заслужити собі на Його святу ласку.

Чудесних уздоровлень було в Люрд не сотки, але тисячі. Згадаймо тут лишень про одне. В 1876. р. у місті Анже мала дівчинка, Фільомена, була вже вмираючою. Лікарі заявили родині, що нема найменшої надії на її подужання й покинули недужу. Мимо такого стану родина не стратила надії, умираючу дівчину завезла до Люрд і занурила в цілющу воду. Бідна дівчина спершу зімліла, одначе коли її витягнули з води, прийшла до сил, сама встала, зібралася й прилучилася до процесії, яка у тій хвилині переходила, так, якби була зівсім здорова.

Ми навели лишень одне чудо, а таких є великанське число. Ті чуда є доказом, що Пречиста Діва Марія, непорочно зачата, дійсно являється, дальше жива між нами, як Мати помагає всім, що є в потребі, всім, що до Неї о поміч удаються і звірою Її просять.

XXI. Великим скарбом — чиста душа

Кого тільки займає історія чудесних обявлень в Люрд, цікавий знати, що сталося з Бернадеттою, як жила вона на світі, чи живе вона ще, чи може померла, бо недавні ще то часи.

По чудесних обявленнях коло скелі в Люрд ходила Бернадетта ще якийсь час до школи, а потім в 1867. р. вступила до монастиря в місті Неверт, де зістала сестрою Милосердя.

Наймилішим її заняттям було читання св. Письма, зокрема тих місць, у котрих є згадка про Божу Матір. Молилася, працювала. Була слабого здоров'я й мала часто великі тілесні терпіння, аж вкінці надійшов кінець її земської дороги. Смерти не боялася, бо Божа Мати обіцяла своїй вибраній слугі, що зробить її щасливою, але не на цім, тільки на другім світі. Бернадетта не боялася смерті, але бажала її, щоби вже не хвилю, а без перерви глядіти на Царицю неба, що на землі їй 18 разів являлася.

Знала, коли умре. Перед смертю мала подібне захоплення, як колись під скелею в Люрд. Здається, що при смерті явилася їй Божа Мати 19-тий раз, щоби її душу взяти до неба. Умерла Бернадетта, проживши всього 39 літ, дня 16. квітня 1883. р. в 3. год. попол., отже в тій самій годині, в котрій Спаситель умер на хресті.

Її тіло, що було виставлене через три дні на публичний вид, не тільки, що не псулося, але виглядало, як живе, з виразом захоплення на лиці.

З усіх сторін сходилися люди і прикладали до її тіла хрестики, вервиці, образки, вважаючи її святою. Прекрасний похорон мала Бернадетта. Було на ній дуже багато народу, монахів, духовенства. Прибув також Єпископ і виголосив таку проповідь: „Маю ту надію, що душа Бернадетти є тепер у небі. Пресвята Діва Марія обіцяла, що зробить її щасливою, але не на цім, а на другім світі. Тут щасливою не була. Тяжко хорувала, виреклася світа, коли вступила до монастиря, отже тепер повинна уживати щастя, яке їй обіцяла Божа Мати у небесній вітчизні. Непорочна прийшла сама до вмираючої, щоби її душу взяти в небесну країну“.

Убога, тиха дівчина, Бернадетта досягнула справді дуже великої ласки. Пресвята Діва Марія являється їй у цім земськім житті аж 18 разів, робить її своєю повірницею, обіцяє небо.

Чому собі її так сподобала, чому саме собі вибрала таку бідну, покірну, неписьменну? Не можемо того збагнути і над тим розумувати, одначе бачимо наглядно, що Боже провидіння вибирає собі для своїх цілей не можних цього світа, не гордих і учених, але убогих і покірних. Подібно, як Божий Син вибрав собі на помешкання не царські палати, тільки вифлеємський вертеп на місці свого уродження, а на Матір свою убогу Дівичку з Назарету, так Пречиста для своїх об'явлень вибирає Бернадетту, вбогу дівчину, на якій не було жадної скази, лишень чесноти, що їх подибуємо у великих святих.

Коли Пресвята Діва Марія явилася Бернадетті, усміхалася до неї солодко. Видко, що Бернадетта була милою для Пресвятої Диви. А що робило Бернадетту милою в очах Цариці неба? Краса ні, одяги ні. Тільки що? Покора, лагідність, невинність і чистота серця. Через це до неї Пречиста в об'явленнях усміхалася. Стараймося і ми, поклонники Пресвятої Диви Марії про ті чесноти. Нехай наші думки будуть чисті і святі, нехай наші слова будуть чисті і святі, нехай наші діла будуть чисті і святі! А коли ми наше серце занечистили гріхом, тоді творім покуту, а Боже милосердя очистить душу з гріхів. Тоді Пречиста гляне і на нас ласкаво і усміхнеться, як колись усміхнулася до вибраної і милої її серцю Бернадетти.

XXII. Краса Дівочої чистоти й материнства

Коли Бернадетту запитували, чи гарною була та Пані, що її під скелею являлася, — вона не находила слів, щоби описати красу Пречистої Диви. Віруємо і визнаємо, що Пресвята Діва Марія найгарніша зі всіх Божих сотворінь, що перевисшає небесних духів, ангелів і архангелів.

Красна Вона передовсім у своїй дівочій чистоті, при

котрій ціле життя тривала, якої стерегла як найбільшого скарбу. Коли до Неї загостив Архангел Гавриїл і звістив Їй, що породить Божого Сина, Вона налякалася. Її перші слова, які промовила до Ангела, були: „Як то станеться, коли я мужа не знаю?“ І щойно тоді, коли Архангел Гавриїл вияснив, що це станеться чудесним способом через св. Духа, що скарб, який Вона стерегла т. є. Її дівоча чистота, не буде порушена, щойно тоді Пречиста дала свою згоду словами: „Нехай станеться, як ти кажеш“. Слушно вчать великі святі Отці Церкви, що коли Бог мав статися чоловіком, то за Матір міг мати тільки чисту Дівичу.

А та Пречиста Дівича є zarazом Матірю. Подібно, як Ісус Христос був в одній особі Богом і чоловіком, так само і Пресвята Діва Марія є рівночасно Дивою і Матірю і в тім краса Божої Матери, якої Бернадетта не всілі була описати. Яку честь мав Ісус Христос для своєї Пречистої Матери, показав це на весіллі в Кані Галилейській. Коли там для весільних гостей нестало вина, приступила Божа Мати до свого Сина зі словами: „вина не мають“. І хоч Ісус Христос відповів, що „не прийшов ще мій час“, однак на бажання своєї Пречистої Матери, якій не може нічого відмовити, творить перше своє чудо, замінюючи воду в вино. Зовсім подібна справа з явленнями в Люрд. Пречиста Діва Марія, Божа Мати й zarazом і Наша Мати, гляділа з неба на нас і бачила, що нам недостає живої віри, як тим гостям в Кані Галилейській нестало вина. І сказала до свого Сина: „Сину, живої віри не мають, треба їм помогти, всім невірющим, грішникам, хорим на душі й тілі“. І Божий Син на бажання своєї Матери творить чуда. Чуда в Люрд творить сам Бог, бо тільки Бог є всілі зділати чудо, творить ті чуда на бажання своєї Матери, — як колись в Кані Галилейській, — в місці, де Вона об'явила через те джерело, що стало свідком любови Божої Матери до нас. Подивляймо і ми красу Божої Матери, величаймо Її Дівочу Чистоту і Материнство, памятаймо, що до Бога, до неба можемо дійти тільки при допомозі і за ласкою Пресвятої Діви Марії. Велике зло вчинили такі відступники від св. віри, як Кальвін і Лютер, що заперечили почитання Божої Матери, якого у протестантів нема. Вони не відмовляють молитви „Богородице Діво“, не признають свят в честь Божої Матери, не відправляють маєвого Богослуження в Її честь. Подібно і інші секти, як баптисти, штундисти не хочуть чути про почитання Божої Матери, а є й такі, що кидають зневагу і хулу на Пресвяту Діву Марію. Як щира побожність до Пресвятої Діви є знаком спасення для чоловіка, так ненависть до Неї є знаком вічної загибелі. Навіть на цьому світі таких виродків Бог карає. Ми діти єдиної, святої, соборної і апостольської Церкви, визнаємо, що дорога до не-

ба веде за посередництвом і за ласкою Дівичі і Матери Марії, Матери Божої й нашої.

XXIII. Прийми наші молитви

Пригляньмося ще, в яким одягу явилася Пресвята Діва Бернадетті в Люрд. Бернадетта так описує: Її одіж була біла як сніг і такий самий білий серпанок закривав Її голову й рамена. Була перепоясана поясом синьої краски, подібним до голубого неба. Її стіпи прикрашували рожі.

Якже розуміє св. католицька Церква цей стрій Пресвятої Діви Марії? — Біла, як сніг, одіж означає невинність, чистоту, святість і радість.

Пречиста Діва є непорочно зачата, Цариця неба, чиста Дівича, Мати Божого Сина, вільна від всякого гріха в цілім своїм житті. Синій пояс, котрим Пречиста була перепоясана, означає, що Вона відвернулася від радощів цього світа, щоби тільки служити одному Богу. Золоті рожі, якими були прикрашені Її стопи, — це дорога чеснот, які цвили під Її стопами, як ті рожі в часі Її земського життя, це віра і уповання на Бога, дівичтво; покіра, послух, лагідність, терпеливість у терпіннях. Пречиста держала ще в своїх руках вервицю, а одного разу пересувала її в руках, як це робиться при молитві, щоби пригадати нам обов'язок молитви, якої, на жаль, так мало між людьми. Коли сьогодні тільки зла на світі, тільки гріхів і злочинів, то причиною цього є брак молитви. Свята Церква напминає, закріплює до молитви. Митрополит просить про спільні молитви по хатах. Пречиста показує вервицю Бернадетті, закликаючи весь світ до молитви, тим самим до повороту до Бога. Отже послухаймо Пречистої! Молімся богато, за себе, за рідню і за єретиків, що їх гордість завела до відступства від св. Церкви і за грішників і за душі померших, що потребують помочі. Молімся до Пречистої, щоби занесла наші прошення до Бога: „прийми молитви наша і донеси я Синові Твоєму і Богу нашому, да помилує і спасет душі наша“.

XXIV. „Много може молитва праведного перед Господом“

Одного разу Бернадетта улякнула під скелю і попала у велике захоплення. Її лице збіліло, стало красне якоюсь неземською красою, її очі вдивилися в місце під скелею. Їй явилася Божя Мати і сказала ось ті слова: „Моліся за грішників“.

Дуже це важні слова, які вийшли з уст Божої Матери, тому застановімся над ними в нинішній науці.

Є такі, що говорять: „Пощо я маю за грішників молитися, нехай грішник сам за себе молиться“. Хто так говорить, — цей зовсім не знає духа Христової віри. Атже наш Спаситель Ісус Христос виразно висказав, що не прийшов на світ для праведників, тільки для грішників, щоби їх привести до покаяння. Всі муки, смерть на хресті жертвував Спаситель за грішників, а розпятий на хресті молився за своїх ворогів до Отця Небесного: „Отче, відпусти їм, бо не знають, що творять“. Заговорив Спаситель і про доброго пастиря, що лишає 99 овець, а біжить за однією, що зблудила, щоби її привести до стада. Наведені докази повинні нас спонукати до молитви за грішників, як цього зажадала Божа Мати від Бернадетти.

Так отже нехай ніхто не каже: „що я маю за обов'язок молитися за грішника, нехай грішник молиться сам за себе“, бо саме в тім біда, що грішник сам за себе перестає молитися, а навіть внаслідок гріхів тратить віру в Бога, в безсмертність душі, в Найсвятішу Евхаристію, забуває за заступницю грішників, Пресв. Діву Марію. А прецінь і такого чоловіка можна ще вирятувати від вічної загибелі, коли хтось другий такий, що має в душі Божу ласку, буде за нього молитися.

Такою душею, милою Господу Богу і Пресв. Діві була та вибрана і чиста душа Бернадетти і тому до Неї відізналася Божа Мати: „Молися за грішників“. І тому то, як з одного боку місце Люрд стало святим внаслідок чудесних uzдоровлень різних недужих, калік, сліпих, так багато більше повинно бути і є славним через те, що там діялися і діються незвичайні навернення недовіроків і тяжких грішників. Тому то Церква і сама молиться за грішників і людей напминає до горячої молитви за тих, що кинули св. віру, за тих, що живуть у гріхах.

І ми в часі того маєвого Богослуження молимося до Пречистої Діви за впертих грішників. Також кожної неділі і кожного свята кожний парох обов'язково жертвує Службу Божу за своїх парохіян та за тих, що на злій дорозі. Нехай знають про те всі баптисти, штундисти, нехай знають про те всі, що в розпуді живуть, що їх парох що неділі і свята згадує їх у часі Служби Божої і просить Бога, просить Пресв. Діву ласки для тих, що на Бога і на Пресв. Діву призабули.

І ви молитесь одні за других, бо „много може молитва праведного перед Господом“. Молимося за тих бідних християн, що то в Мексику і в Росії так тяжко за св. віру терплять. Нехай невинна дитина молиться за грішного тата, побожна сестра за грішного брата, побожна мати за грішного сина, щоби їм Господь Бог дав ласку навернення, щоби заки їх Бог покличе, на свій справедливий суд, могли покаятися і спасти свою душу.

XXV. „Каяття“

Коли дня 24. лютого 1858 р. явилася Пресвята Діва коло скелі, почувла від неї Бернадетта три рази повторені слова: „Покути, покути покути“!

Тими словами хотіла Пр. Діва Марія сказати, що для кожного чоловіка, що допустився тяжкого гріха, остає одна дорога рятунку душі, творити покуту.

Як покутувати за гріхи? Чи так, як покутувала Марія Магдалина, св. Петро, пророк Давид? Чи йти на пустиню, жити корінцями, як святі робили? Такої покути від нас Бог не вимагає. Нам вистарчає до змазання гріхів така покута: зробити докладний іспит совісти, визнати гріхи перед священником, що заступає місце самого Бога, збудити щирий жаль за сповнені гріхи і конечно по сповіді розпочати поправу.

Покуту творити за гріхи значить приступати до св. сповіді з вірою і з покутою.

Памятаймо, що той священник, що сповідає, в тій хвилині заступає місце самого Бога і має в своїй руці власть розрешення. Про те, що чує на св. сповіді, мовчить, як гріб, і тому тайну сповіді понесе зі собою до гробу. Отже відкрий свою душу перед сповідником, визнавай гріхи і жалуй за них — це буде та покута, котрої жадає Пр. Діва Марія! Це буде та покута, що всім найбільшому грішникови отворити небо.

XXVI. Вільна від гріха

Щасливими і добрими були перші люди, Адам і Ева! У гарнім їх тілі мешкала душа одарена Божою ласкою.

Дав їм Господь Бог прекрасні дари душі: розум і свободну волю. Розумом могли пізнавати Бога і цілий сотворений світ, свободною волею мали вибрати поміж добром та злом.

Правда про свободну волю є основою нашої святої віри. Всім розумним сотворінням дав Господь Бог свободну волю і від тієї свободної волі залежить їх доля або недоля.

Якби не було свободної волі, не було би кари за гріх. Лиш звірина не має свободної волі, тому звірина згрішити не може. Тажко згрішили злі ангели, бо мали свободну волю, могли вибрати між добром і злом, і тому Бог покарав їх.

(Докінчення буде)

о. Омелян Радзикович

Божа Мати в Люрд

Розважання на місяць травень
(Докінчення)

Свобідну волю мали і перші люди, Адам і Ева, і тому зажадав Бог від них послуху, зажадав від них, аби вони не їли овочів з одного дерева. Дехто може думати, що їх гріх може не був такий великий, щоб аж така кара за нього наступила. Хто так думає, той зле думає, бо той гріх Адама і Еви, хоч видається ніби легкий, був дуже тяжкий. Прецінь їм того наказу не дав хтонебудь, але сам Бог, від котрого дістали життя.

Заховати той наказ, було їм дуже легко, бо в раю мали овочів дуже багато і могли їсти, скільки хотіли.

Але вони послухали злого духа, що їх одурив. Казав їм, що як зідять із заборонених овочів, то будуть мати розуміння доброго і злого.

Отже в первороднім грісі Адама і Еви була і гордість (хотіли бути, як Бог), було лакемство, була зневага найвишого Маєстату, було невірство.

Вони сповнили той гріх свідомо і добровільно з власної, свободної волі, через той гріх стягнули нещастя на весь людський рід, замкнули небо перед собою і перед нами.

І наслідки того гріха полишилися в нашій природі. Кождий із нас носить наслідки того гріха на собі: розум затемнився, свободна воля, хоч позістала, але більший нахил має до злого, ніж до доброго.

Бачимо це на прикладах: Як тяжко приходить родичам навчити дитину молитви, божого закону, наломити її до послуху, а як з другої сторони та дитина легко навчиться злого, проклонів, поганих бесід.

Як тяжко священикови притягнути людей до якоїсь доброї справи, до доброго діла. За те зло виростає в парохії, як той кукіль у житі, хоч його ніхто не проповідує, як ніхто не сіє куколю. Звідки це береться? З зіпсутої нашої природи гріхом перших родичів. Діється це через той нещасний первородний гріх, що від Адама і Еви перейшов на нас усіх, як каже пророк Давид: „се бо во беззаконїх зачат єсмь і во грісїх роди мя мати моя“.

Одна тільки зпосеред мільонів людей не мала зіпсутої натури, не мала первородного гріха — Преч. Діва Марія.

Знаємо, чому так Бог зарядив. Пр. Діва Марія мала

бути Матір'ю Божого Сина, мала Йому дати людське тіло і кров.

Тому то Преч. Діва Марія, коли Бернадетта стала Її просити, щоби виявила, хто є, відповіла: „Я є Непорочне Зачаття“.

Маємо отже обов'язок по Бозі почитати найбільше Пресв. Діву Марію, в кожній потребі у Неї просити помочі, благи ласки для себе, для інших, для Церкви.

Нехай з почитання Преч. Діви Марії зродяться в наших серцях чесноти: любов Бога і ближнього, любов правди і добрих діл, а в молоді любов до чистоти, непорочного життя. Станемося тоді і ми дітьми Пресвятої Діви, дітьми чистими й благородними, для яких небо з радістю отворить свої брами.

XXVII. І сьогодні бє чудодійне жерело

Сімдесять і п'ять літ минуло від часу перших явлень Пречистої Марії. На пустім і дикім місці при скелі богато змінилося. Стоять там сьогодні два великі храми, стоїть шпиталь, монастир. Зі скелі бє чудодійне жерело і при нім по сьогоднішній день діються дивні й незбагнуті розумом речі. Сходиться туди нарід із усього світу, приходять бідні, недужі, терплячі, сліпі й глухі від уродження і відзискують в одній хвилині здоров'я.

Комісія, що постійно уряджує в Люрд, засвідчила не сотки, але тисячі чудесних уздоровлень, яких ніяка лікарська наука не може вияснити.

Записані цілі книги описами чуд, які там діялися й діються.

Спинююся при одному.

В 1882. р. повнив військову службу Франц Віон Дури. Осінню повстала в місті пожежа. Франц скочив до хати, що занялася полум'ям, щоб рятувати людей. Щоправда виригував їх, але вогонь, що вдарив йому до очей, випалив йому їх і він осліп. Його звільнено зі служби. Правління визначило йому пенсію на основі лікарського свідоцтва.

Доктор Дор у свідоцтві написав: „Франц Віон Дури є сліпий на оба ока і його недуги ніяк не можна вилічити“.

На цій основі одержав бувший жовнір інвалідську ренту, однак гірко відчував нещастя сліпоти. Зголосився до захисту, де пробув до дня 16. липня 1890. р.

При каліках була сестра милосердя. Вона так сказала раз до сліпого: „Нещасний ти. Ти такий ще молодий, шойно тобі 30 літ і все мусиш терпіти нещастя сліпоти. Коли маєш сильну віру й любиш Пресвяту Діву, можеш досягнути ласки подужання. Як хочеш, дам тобі води з жерела в Люрд. Якщо будеш мати віру — будеш бачити“.

По тих словах сестра принесла у флящині цілющої води і поставила на столі.

Нещасний сліпець узяв у руки флящину з водою. Поклався до ліжка, умочив тричі палець у воді з Люрд і тричі повів ним по сліпих очах. За третім разом почув нараз великий біль, якби хто ніж устромив йому в очі. В тій хвилині побачив Божий світ. Годі описати його щастя, його радості. Став дякувати Пресвятій Діві за чудо разом із усіми, що кругом нього зібралися.

В неділю пішов до церкви, де вислухав Служби Божої і приступив до св. Причастя. Від тієї хвилини бачив так добре, якби ніколи не мав сліпоти на очах.

Таких прикладів надприродного uzдоровлення було сотки й тисячі. Проявилася в них сила й слава непорочно зачатої Диви Марії.

XXVIII. Вічні правди

Які правди закріплюють нам ті чудесні об'явлення Божої Матери і ті чуда, що там діялися і по нинішній день діються?

Вони закріплюють:

1) що є Бог, Творець неба і землі, Вседержитель і Управитель цілого світа. Є Бог. Він творив чуда давно, Він і тепер пригадує людям свою велич і свою силу.

2) Чуда в Люрд є доказом існування Марії Живучої, Могучої й Ділаючої. Марія Живуча об'явилася Бернадетті 18 разів. Вона до неї говорила, вона їй дала різні прикази, вона вказала на чудесне жерело там, де перше жадного не було, й веліла йому витриснути зі скелі. Вона вислухує просьб тяжко хорих та повертає їм повне здоров'я.

3) Чуда в Люрд є доказом, що в Найсв. Тайни Евхаристії перебуває Живий і Правдивий Ісус Христос. Богато хорих і калік відзискало здоров'я саме в час тих великих процесій з Найсв. Тайнами.

4) Чуда в Люрд є доказом правдивості католицької Церкви, бо то, що заявив Папа Пій IX про Преч. Діву, непорочно Зачату 1854 р., Преч. Діва Марія сама закріпила в Люрд словами, що їх сказала Бернадетті: „Я є Непорочне Зачаття“.

4) Чуда в Люрд доказують нам існування душі і по-загробового життя. Пречиста Діва каже: „Я тебе зроблю щасливою, та не тут, але по смерті“. І справді, Бернадетта тут на землі щасливою не була. Жила в убожестві, в монастирі, хорувала за життя і недовго навіть жила, в молодім віці померла. Преч. Діва Марія творила чуда для інших, Бернадетти не уздоровила. Це вказує нам, що не тут ціль нашого життя, але щойно по смерті.

6) В Люрд указала Пр. Діва Марія дорогу до вічного

щастя, говорячи три рази до Бернадетти: „Покути, покути, покути“.

І Ісус Христос, як жив на світі, так само взивав до покути і творив чуда. А чи всі увірили? Знаємо, що ні.

Так і в Люрд. Мимо великих чуд, які там діються, не всі вірять, бо не хочуть закинути грішного життя. А тільки правдива покута, закинення грішного життя, поворот до Бога і Його закону може нам запевнити вічне щастя.

7) Також про те треба знати, що не всі хорі через занурення в чудесну воду в Люрд приходять до здоров'я, бо грішників не вислухає ні Бог, ні Пресвята Марія! Богато є хорих, що приходять там і шукають uzдоровлення тіла, натомісць не шукають uzдоровлення страшної недуги душі, котрої передовсім повині шукати. Тому то й відходять вони там без вислухання їх просьб.

Оттаке то славна те місце Люрд, відки плывуть ласки на цілий світ, куди спішать люди з цілого світа, щоби повернути назад до дому скріпленими у вірі в Бога, розпаленими любовю Бога і Пр. Діви Марії, з надією на вічне щастя в небі. Там могли б колись оглядати ту Пречисту Непорочно Зачату, що хвилево зволила об'явитися вибраній дівчині Бернадетті. Умоли і для нас грішних, Пречиста Діво Маріє, тієї ласки у Бога, Твого Сина.

XXIX. „Под Твою милость...“

Кінчимо отсей місяць травень, присвячений Преч. Діви Марії. Ми величали у піснях Божу Матір і з тим прославленням Марії получили ми звеличання і прославлення її Сина, Ісуса Христа у Найсвятішій Тайні Евхаристії.

Що дня слухали ви наук про обв'язання Пр. Діви Марії в Люрд те про славу того великого і на весь світ нині славного місця.

Сьогодні на закінчення того для всіх нас милого богослуження хочу вас всіх просити, щоби ви всі піддалися під опіку Пресвятої Діви Марії, Божої Матери і нашої Матери і зрозуміли те, що Пресв. Д. Марія є для нас у тій мандрівці життя нашою потіхою, у смутку поміччю в потребі, спасенням нашої душі і вічною щасливістю.

Пречиста Діва є нам потіхою у смутку. Самі знаєте і може досвідчили того, що коли радість у вашій хаті, коли достаток, тоді приятелів багато. Але коли загостить смуток, слабість, недостаток, тоді годі найти приятеля. Не шукай у смутку потіхи в людей, бо там її не найдеш. Шукай потіхи у Небесної Неньки, у Пресв. Діви Марії, що тебе успокоїть і потішить краще, як світ і люди.

Коли хто у великій потребі, чи недолі, чи у терпінні, нехай шукає помочі у Пресв. Діви Марії.

Коли на весіллі у Кані Гал. нестало вина, приступила до Ісуса Христа Його Мати і сказала: „Сину, вина не мають“. І хоч Ісус Христос відповів їй, що „ще не прийшов мій час“, але не міг не вислухати просьби своєї Матери, яку так дуже любив і шанував. І на її слово перемінив воду на вино.

Ось чому то говорить великий учитель Церкви, що від віків не чувано, щоби той, хто до Пресв. Діви в потребі прибігає, не найшов у Неї потіхи й розради.

Пр. Діва Марія є спасенням нашої душі і вічною щасливістю.

Умремо всі певно, умремо, скорше, як того сподіваємося. По смерті чекає нас друге, вічне життя. Чекає нас за гробом або небо, або пекло, і від нас самих залежить, чи будемо мати вічність щасливу, чи нещасливу. Як отже маємо уладити собі це дочасне життя, як маємо поступати, щоби колись мати щасливу вічність?

Отже слід нам пам'ятати про смерть і просити Ісуса Христа і Пр. Діву Марію про щасливу смерть. Слід нам усе старатися бути чистими на душі та жити в Божій ласці, а коли попадемо в гріх, сейчас змити його у св. сповіди та св. Причастю.

Слід нам творити добрі діла. Треба нам віддати своє ціле життя під опіку Пресвятої Діви Марії. Засновуються тепер по цілм світі Марійські товариства. І в нас це товариство є. Дав би Бог, щоб воно росло й розвивалося та зєднувало якнайбільше людей до служби в честь Пресв. Діви Марії, щоби в нім і через нього ширилася слава Божа та Пр. Діви Марії.

Дай, Боже, щоби всі люди зрозуміли ту правду, що найбільша Божа ласка, найбільша мудрість: добре вмерти та здобути по смерті щасливу вічність.

Викиньмо зі серця найбільше зло, котрим є гріх, і до цього більше не вертаймо, бо гріх відводить нас від неба. Преч. Діва Марія нехай провадить нас до вічності.

XXX. Молитва Томи з Аквіну

Жив на світі великий муж, св. Тома з Аквіну, монах, якого св. Церква проголосила святим за його велику віру, святе життя й великі чесноти. Мав він дуже гарну смерть, але перед смертю бачив злого духа, що — як розказує цей, що описував щого життя — прийшов до св. Томи поглянути, як умирає святий. Св. Тома кличе злого духа до своєї смертної постелі й закликає його в ім'я Ісуса Христа: „Скажи, чого ти найбільше боїшся?“ „Боюся — відповів злий дух — і то дуже боюся, як хто щиро сповідається“.

Пам'ятаймо про те, що найбільша радість для злого

Духа, коли він бачить, як люди, які живуть у тяжкому грісі, сторонять від святої сповіді, або при сповіді затають свої гріхи.

Ми, діти Пречистої Диви Марії, що стерла голову злому духови, стараймося через ширу й добру сповідь бути пострахом для злого духа, бо він лакається тих, що гідно сповідаються.

Цей святий муж, Тома з Аквіну, великий поклонник Пречистої Диви, ціле життя молився до Неї і своєю молитвою випросив собі щасливу смерть і щасливу вічність.

Ось і його молитва до Пречистої Диви Марії:

„О Преблагословенна, Найсолодша Діво

„Маріє, ласки Повна Пані ангелів і

„Мати Сотворителя. В огнище Твоєї

„любови я віддаю сьогодні і по всі

„дні мого життя тіло й душу, всі

„свої думки, бажання, слова,

„Ціле своє життя і кінець його. Будь мені,

„Царице моя Найсвятіша, помічницею й утішителькою

„перед засідками відвічного ворога, злого духа.

„У свого Сина й нашого Господа, Ісуса

„Христа введнай мені ласку, щоби при її

„помочі я міг відважно опиратися спокусам

„світа, тіла й злого духа, щоби завсіди мав

„ту сильну постанову більше не грішити й

„видержати в Твоїй службі і Твого улюбленого Сина.

„Випроси мені також, о Найсолодша моя Пані,

„досмертну чистоту духа й тіла, щоби я міг

„чистим серцем ревно служити улюбленому

„Тому Синови і Тобі, Пречиста Мати.

„Випроси мені ще, о Найсолодша Пані,

„правдиву любов, якою я полюбив би

„з цілого серця Найсвятішого Твого Сина,

„Господа Нашого, Ісуса Христа, й Тебе,

„Пречиста, над все, а ближнього, щоби я

„любив у Бозі і для Бога, щоби я ніколи не

„гордив, нікого легкодушно не судив, ані у

„свому серці понад нікого не виносився.

„Зроби ще, Царице неба, щоби я за

„добродійства, що їх одержав від Твого Сина,

„завсіди складав подяку, щоби з моїх

„гріхів широко й сердечно сповідався й за

„них широко каявся та доступив милосердя

„й прощень від Бога.

„Благаю Тебе вкінці, Пресвята Мати,

„Небесна Брамо, Заступнице грішників,

„не допусти, щоби я, негідний Твій слуга,

„зійшов із дороги святої, католицької віри.

„В годині смерти прийди до мене з поміччю,
 „з ласкою і милосердям, оборони мене
 „перед злими духами, а у Свого Сина
 „вимоли мені відпущення гріхів.
 „Так умираючого в Твоїй і Твогого Сина
 „любови веди на дорогу спасення
 „й вічного щастя. Амінь“.

о. Кирило Ганущак

єромонах ОО. Студитів,
 завідатель Коростова

Про четверту церковну заповідь

(Наука виголошена з нагоди деканального соборчика в Синевідську
 вижнім скільського деканату дня 18. IV. 1935.)

Дорогі в Христі! З нагоди соборчика душпастирів нашого деканату на мене припало сказати до вас, вірних, науку. Я хочу сказати науку про найважливішу справу теперішнього часу.

Ото ми переживаємо весну. У весні під впливом сонця обновляється ціла земля. Та на весну припадає і пасхальний піст, в котрім під впливом страстей Христа Господа обновляються і людські душі. Отже наша найважливіша справа підсю пору обновитися на душах, а се приказує нам і св. Церква в четвертій своїй заповіді: кожного року бодай раз в рік перед Великоднем сповідатися і причащатися. Про се буду нині до вас говорити.

Чи треба сповідатися і причащатися? Хто нас повчить? Повчить нас перше людський розум. Розумом ми ріжнимося від звірини, розумом перевищаємо звірину, розумом руководимося на кождім кроці, а і релігія каже нам у правдах віри утверджуватися розумом. Св. Письмо говорить: „Нехай ваша віра буде розумна“.

Ми всі належимо до родин. В родині найстарший батько, а потім мати. їх задачею вести дітей до щастя. Робота то нелегка, тому батько і мати діляться нею. Батько дбає про добро для дітей поза домом, а мати старається про добро дітей дома. Батько, опускаючи дім, дає прикази і матери і дітям. До матери каже батько: Уважай, щоб діти не смарувалися, щоб не були брудні, щоби були чисті, щоби їли, щоби не голодували. А до дітей каже: Діти, слухайте маму — а як не будете слухати, то мама мають вас карати і як я верну, то також покараю за непослух. Такі прикази дає батько для добра дітей. А чи розум осуджує таке поступоване батька? Ні. Так не робити булоб нерозумно.

В неприсутности батька мати виконує його волю і майже безупинно напминає дітей: А не смаруйтеся, а вмийтеся, ідіть їсти, слухайте, бо буду карати, а слухайте, бо скажу татови!

Та може дехто скаже: а щож се має спільного з великодню сповіддю та св. Причастям? Лиш слухайте далше, а все поясню.

Ми жиємо в родині. Але наша родина не одинока на землі. З своєю родиною ми входимо в більшу родину — громаду. А з своєю громадою ми входимо в більшу громаду — нарід. А з своїм народом ми входимо у людський рід.

А у людстві подібні відносини до тих, що в малій родині. Як у родині є батько і мати, так і в людстві є батько — Бог, а мати — Церква. Перше місце займає батько людства — Бог, а друге мати людства — Церква. Їх задачею є допровадити своїх дітей-людей до щастя дочасного і вічного. Коли в малій родині та справа нелегка, то тим більша вона в родині всіх людей. І як у малій родині працею для добра дітей діляться батько і мати, так і в родині всіх людей. Бог-батько поза домом людей, поза землею, в небі працює над запевненням людям щастя, а мати-Церква неустанно є між людьми на землі, уважаючи на своїх дітей, щоби того щастя не втратили. Богочоловік, наш Спаситель, відходячи з землі на небо, дав прикази і матери-Церкві і дітям-людям. До матери-Церкви сказав: Паси ягнята мої, паси вівці мої. Тими словами Ісус Христос немов сказав до Церкви: Уважай, щоб мої діти не смарувалися — не грішили, щоби були чисті, без гріхів, щоб не були голодні, щоби приступали до св. Причастя. А до людей сказав Ісус Христос: Повинуйтеся наставникам вашим... Коли хтось Церкви не послухає, нехай тобі буде як поганин і митар.

І справді від хвилі розлуки Богочоловіка з дітьми-людьми, мати-Церква не перестає перестерігати людей-дітей. А не грішіть — не смаруйтеся, а мийтеся — сповідайтеся, а їдте — приступайте до св. Причастя. А чи розум може осудити Церкву за таке поступування? Ні. Осудив би, якби того не робила.

Отже бачите, яка велика є подібність між малою родиною і цілим людством.

А тепер запитаю вас: Чи діти в родині мають обовязок слухати приказів батька і матери? Мають. А котра дитина ліпше виходить: Чи та, що слухає? Чи та, що не слухає?

А котрі люди-діти Божі ліпше виходять: Чи ті, що слухають Бога-батька і Церкви-матери? Чи ті, що не слухають? Питайте вашого розуму, що він відповість?

А що має мати в родині на змиття бруду дитини? Воду. А що має мати в родині на їду дитини? Хліб.

А чи Мати-Церква має також якусь воду на змиття

бруд-гріхів з дітей-людей? Має Св. Тайну покаяння, сповідь. А чи мати-Церква має також якийсь хліб на заспокоєння голоду дітей-людей? Має — св. Тайну Евхаристії, св. Причастя.

Буває, що дитина не слухає матери і смарується, не миється, не їсть. І що з того виходить? Для батька нещастя, для матери жура, для дитини шкода і то велика. Дитина, коли не миється, дістає з бруду коросту, боляки, пархи... А коли дитина не їсть, тратить сили і легко підлягає всяким недугам.

Подібне буває в родині Бога-батька і Церкви-матери. Буває, що деяка людина не слухає Бога, грішить, не сповідається, не причащається.

І що з того виходить? Людина, коли не сповідається — не миється з гріхів, дістає з того душевного бруду душевні струпи, душевну коросту, душевні пархи, душевну проказу, що ведуть душу в загибель. А коли людина не причащається — не їсть, вона душевно слабне шораз більше. Така людина тратить любов Бога, тратить здоров'я душі, а і батьківське — Боже наслідство — небо. А чи мудро так робити?

Коли в родині дитина слухає, то вона для батька є щастям, для матери радістю, має любов батька і матери, має здоров'я, життя і отримує батьківське майно.

Подібно і в родині Бога-батька.

Коли людина в Божій родині виконує волю батька-Бога і матери-Церкви, то вона має любов Бога-батька і Церкви-матери, має здоров'я душі, життя душі і отримує Боже — батьківське майно, щастя дочасне і вічне, небо.

Ми всі під теперішню хвилю то в більшості такі діти Бога-батька й Церкви-матери, що цілий рік не слухали їх, грішили.

Зближаємося до світлого празника Христового Воскресення, а з тим бажаємо собі воскресення долі особистої, родинної, громадянської і народної. А чи батько, вернувши з дарунками домів, дасть дарунок брудній дитині? Ні. Скаже: умийся, а щось дам. І дитина миється і дістає батьківські дарунки. Так і нам брудним, грішним Бог-батько не дасть дарунків воскресення, але як умиємося-висповідаємося, то одержимо воскресні дари, воскресного Христа.

І ще одна понука. Ціла природа під теперішню пору обновляється: земля, звірина, рости́на, а і ви обновляєте господарства, одержуєте те все, що тілесне. Обнови́мся ще і душевно, щоб вповні достосуватись до цілої землі. На обнову душі є лиш один одинокий спосіб: Тайна покаяння.

Остання понука. Ви любите нашу вітчину, хочете поправити її долю, а не маєте способу. Виповніть гідно обов'язок великодної сповіді і св. Причастя. А що допоможе, скажете, великодна сповідь і св. причастя для вітччини? По-

може і то дуже багато. Через св. сповідь і св. Причастя станете приятелями Бога, а яку силу має приятель Божий перед Богом і що він може зробити для вітчизни, видно з історії Мойсея. Мойсей просив для свого народу визволення з єгипетської неволі, хліба, води, відвернення ідовитого гаддя, побіди над народами, що його народи перешкоджали по дорозі до св. землі, заключення завіту між Богом і своїм народом і все те отримав. Таку силу може кождий мати перед Богом, як лиш стане приятелем Бога по взірці Мойсея. Дорога до приязни з Богом лише св. сповідь і св. Причастя.

Тут згадаю і за другого приятеля Божого Авраама. За його життя Бог рішив спалити Содому і Гомору, та Авраам просив ласки для тих міст. І Господь обіцяв вислухати Авраама, якщо в Содомі і Гоморі знайдеться п'ять праведних. Та п'ять праведних в Содомі і Гоморі не нашлося. Нині наш нарід на Великій Україні переживає долю Содому і Гомори.

Отже треба праведників, задля котрих Бог помилював би цілий нарід. Дорога дістатися до числа тих праведних се великодна сповідь і великодне св. Причастя.

Отже так на підставі розумних заключень ми пізнали, що конче треба нам послухати св. матір Церкву, коли вона нам заповідає, що бодай раз у році, коло Великодня, треба висповідатися і запричащатися.

Обмиймо наші душі Тайною покаяння, скріпім наші душі Тайною Евхаристії, а тим зискаємо любов Бога для себе, родини, громади і вітчизни. Амінь.

о. В. Несторович

Успення Пречистої Діви Марії

Наш славний артист-маляр Курилас намалював прегарний образ: візд гетьмана Хмельницького до Києва. Хмельницький, окружений козацькою старшиною, полковниками і сотниками вертає по побіді до столиці України. Спішить до церкви, до собора св. Софії, щоб тут зложити глибокий поклін і подяку за побіду. Йому на зустріч виходить Митрополит з Єпископами і духовенством, всі в святочних ризах та зі світською старшиною і множеством народа, і благословить святим хрестом.

Але се лишень образ з давньої минувшини. Ми бачили самі власними очима подібний візд до батьківщини нашого дорогого Архієрея Митрополита Андрея Шептицького, коли повертав з царської неволі, де багато-багато перетерпів за католицьку Церкву і за наш український нарід

Всюди по дорозі виходять на залізничі стації прецесійні походи і витають свого Архієрея з великою радістю. А вже дуже, дуже гарний був візд Арієрея до Львова — поворот до св. святоюрської Церкви, на свій митрополичий престол. Непроглядні маси народа з цілої Галичини витають свого дорогого і улюбленого Владику, дзвонять дзвони в усіх церквах, а всюди гомонить грімке: Слава, слава, слава.

Але, але як небо перевисшає безконечно землю, так безконечна ріжниця між тими віздами до батьківщини, а віздом до небесної батьківщини Пречистої Діви Марії, Матери Божої.

З рук Христових одержала Преч. Діва вінець-корону Цариці Небес, чеснішої Херувимів, славнішої Серафимів, і всі ласки від Духа Святого, щоби ними наділяти Христових вірних у всяких потребах.

Дорогі християни, ми всі призначені до неба. У мого Отця багато осель на небесах — каже Ісус Христос. І наші душі тужать за тою небесною Батьківщиною, де нема ні болів, ні печалі, але безконечне життя в радощах, яких ні око не бачило, ні ухо не чуло, ані серце не прочувало.

Але чи всі християни дістануться до неба? На жаль, ні. Дорога до неба тяжка, не рожами устелена, а терням і стрімка, небезпечна та вузька, по боках стежки пропасти пекольні, а бурії похотей і пожадлиностей хочуть нас у ті пропасти скинути на віки. Щож нам діяти, як ратуватися, як опертися бурям гріхів і спокусам?

Коли хтось іде звидіти високі гори, так бере собі провідника, котрий його поведе і охоронить перед небезпеками. Подорожний мусить добре триматися провідника, мусить ступати за ним крок за кроком, щоби в небезпеченстві задержав його перед упадком у пропасть.

А ми маємо таку провідницю, котра вже перейшла ту тяжку, небезпечну дорогу до висот небесних. Се Пречиста Діва Марія, Мати Божа і Мати наша. Лиш мусимо слухати Її на кождім кроці нашого життя і ступати крок за кроком за Нею.

Тому пригляньмося Її життю. Найсамперед заглянемо до Її дівочої хатини в Назареті. Відхиляємо двері і бачимо: Діва Марія молиться щиро Богови, ціла Її душа неначе злинула в небесні простори — всі гадки звернені до неба. В тім являється ангел Гавриїл і поздоровляє Її словами: Радуйся благодатная, Господь з Тобою. Ото зачнеш і породиш Сина, котрий буде Спасителем світа, Сина Божого.

Марія стане Матір'ю самого Бога, Сина Божого, Ісуса Христа, Спасителя світа. Гідність понад усіх Святих, понад Херувимів і Серафимів, а Марія в найбільшій покорі, а не в гордості, не в зарозумілості приймає сю вістку з неба. Тепер починається з різдвом Дитяти Ісуса тернева дорога

Марії. Дитя приходить на світ у вертепі, в холоді. Цар Ірод хоче убити Дитя. Втікає Мати Божа з Дитямом і своїм обручником та опікуном, св. Йосифом, аж до Єгипту. В біді далеко від добрих людей, з місця на місце переходить. На Божий приказ, у сні Йосифови даний, вертає до Назарету і тут тяжко працює. А який страшний біль переймає серце Марії, коли іде за Сином на Голгофту і тут під хрестом стає Матір'ю нашою. Терпить враз з Сином за спасення людського роду.

А Вона не упадає під тягарем тих терпінь, не нарікає, а терпить в покорі, в тихості. Її удержує віра, надія і любов. Вірить у всемогучість Божу, надіється на милосердя Боже і любить Бога всім серцем своїм, всею душею своєю, всіми думками своїми, зі всіх сил своїх, а людей любить більш себе самої, бо терпить сама, щоби не терпіли люди вічно, а були спасені.

Хочемо ми дістатися до нашої Небесної Вітчизни, ідім за Марією, наслідуймо Марію. Нехай наші серця переймуться вірою, надією і любов'ю Бога. Благаймо в покорі о поміч Божу і не переставаймо молитися щиро, як Марія молилася.

Просім небесну Царицю о ласки нам потрібні до християнського життя, щоби ми могли дістатися на висоту небес перед обличчя Триєдиного Бога, Бога Отця, Бога Сина і Бога Духа Святого, і там радуватися з нашою найліпшою Матір'ю, з нашою Провідницею до неба, Пречистою Дівою Марією, і зі всіми Силами небесними та всіми Святими.

Мати Божа Маріє, Мати наша, Ти наша Провіднице свята, молися за нами і упроси Сина Твого і Бога нашого, щоби ми могли дістатися до Тебе і веселитися у radoшах небесних на віки вічні. Амінь.

о. Володимир Кармазин

Уривки з проповідей св. о. Віянея

Бажаю передати загалови духовенства декілька фрагментів з проповідей св. Віянея, пароха з Арс у Франції. Може декому послужать вони в пригоді, а декого й повчать, якою повинна бути духовна наука. З тих уривків видно, яким теплом і чуттям намащені його проповіді, як природно плывуть думки з глибини душі правдиво віруючого і Божим духом перенятого слуги Божого, з яким відчуттями і переконаннями вони були виголошувані. Вичувається, наче ціле серце і душа говорить. Не диво проте, що вони мали велику потягаючу силу, що з цілого краю стягали тисячі прочан до незнаної передше парохії і наvertsали найбільш закамeнілих грішників. Не шабляоновість у тих науках видно, а ту правдиву оригінальність, яку всили створити тільки чоловік Божий.

1. Про любов до Бога

„Чим ближше пізнається людей, тим менше їх любиться. З Богом навпаки: чим більше Його пізнається, тим більше любиться. Чоловік сотворений з любови, тому склонний є до любови, а серце його таке велике, що ніщо на землі не всилі його наситити, і шойно тоді заспокоїться, як звернеться до Бога.

Вийми рибу з води, а жити не може: так само і чоловік без Бога“.

2. Про Найсв. Т. Евхаристію

„О, браття, колиб ми могли очами ангелів глядіти на того Бога, утаєного в тім олтарі, що дивиться на нас, якби ми Його любили, вже ніколи не хотіли би з Ним розлучитися, а раді би у стіп його на все остатися. Ми відчули би передсмак неба; все, що не є Богом, стало би нам немиле. Але ото брак нам віри. Ми нещасливі сліпці — густа мряка залягла нам очі. Одна віра могла би розігнати темноту. Так отже, мої браття, коли за хвилю триматиму в руках Господа Ісуса і коли Він буде благословити вас, кажіть йому так, як сліпеч з Єрихону: Господи, дай, щоб я прозрів! Певно вислухає вас, бо Він бажає тільки вашого щастя і добра. Його руки повні ласк, оглядається, кому би їх роздати, а на жаль, ніхто їх не хоче. О, які нещасливі ми, що сього не розуміємо, колись зрозуміємо, але вже буде запізно“.

3. Заохота до св. Причастя

„Ідіть, браття, до св. Причастя, ідіть до Ісуса з любовю й надією. Ідіть споживати Його, щоб ви могли жити для Нього! Не вимовляйтеся працею, бож сказав Спаситель: Прийдіть до мене всі, що спрацьовані й обтяжені, а я вас успокою. Чи могли би ви опертися такому ніжному і приятельському візанню!

Не вимовляйтеся негідністю. Правда, ми не є гідні, але нам потрібно Господа. Якби Він мав зважати на нашу гідність, з певністю не був би установив тої Тайни Любови, бо гідним зі самого себе ніхто не є на світі, ані Святі, ані Ангели, Архангели, навіть Пр. Діва. Господь мав на увазі нашу потребу, а ми всі Його потребуємо.

Не вимовляйтеся, що ви грішні, що не важитеся. То так, якби ви говорили, що ви є дуже хорі і тому не будете уживати лікарства, ані посилати по лікаря.

Всі сотворіння потребують поживи до життя, тому Бог казав рости деревам і ростинам і то є обильна трапеза,

з якої звірята беруть, чого їм треба. Але й душа потребує поживи — де вона? О, мої браття, кормом душі є для нас Бог. Що за знесла річ: душа тільки Богом кормитися може! Сам Бог може її наповнити — заспокоїти, їй конечно потрібно Бога. В кождім домі є спіжарня для запасів, в церкві є теж така спіжарня, в тому домі душ християнських, а нею є кивот. Якби хтось запитав нас, що то є кивот — скажемо: спіжарня для наших душ“.

4. Про молитву

„Бог нас не потребує, а коли нам наказує молитву, то тому, що хоче нашого щастя, а воно є єдино в молитві. Коли зближаємося до Бога, знижує Він серце до своєї сотворіння, як Отець, що прихиляється до дитини, коли вона говорить. Чим більше чоловік молиться, тим більше прагне молитви так, як риба, що спершу пливе на поверхні води, а потім занурюється щораз глибше.“

Від самого ранку робім так, як мала дитина: як тільки відкриє оченята, зараз виглядає з колиски мами. Як побачить її, усміхається до неї, плаче, як її не бачить.

Чоловік видає два оклики: один ангела через молитву, а другий звіряти через гріх. Ті, що не моляться, риються в діру, як той крет, що копає яму, щоби скритися. Такі подібні до звірят, що не відривають думки від дочасних річей. Коли умираючому скупареви дали поцілувати срібний хрест, то він питав, скільки коштує“.

5. Чому рільник має молитися

„Рільник мусить молитися, бо він змушений безустанно вичікувати з Божих рук благословення, без якого всяка праця його даремна. Не має для нього іншого способу, як молитва, на те, щоби дістати з неба для своїх нив краплі дощу чи промінь сонця, молитвою ослонює свої ниви від спеки або зливи. Рільник заєдно залежний від Бога, щоби земля могла видати плоди, і Бог та чоловік лучать спільно свою волю, силу і співділання; предивна та таємна спілка. Бог дає насіння, чоловік його сіє, чоловік ниву оре, Бог зсилає дощ і росу; коли чоловік вже признає свою неміч, що вже більше не всилі зробити для майбутніх жнив, Бог доповнює і dokonує діла“.

6. Про терпіння

„Хрест мав би позбавляти супокою? Таж він дав світові мир, він має його внести до наших сердець. Вся наша нужда походить відси, що не любимо Христа. Страх перед хре-

стом робить його нам тяжшим. Хрест несений у простоті, без самолюбви, вже перестає бути хрестом. Спокійне терпіння перестає бути терпінням. Нарікаємо, як прийдеться нам щось терпіти, радше ми повинні нарікати, коли нічого не маємо терпіти, бо ніщо не робить нас такими подібними до Христа, як хрест. Не розумію, як християнин може не любити хреста і втікати від нього. Чи через се не втікає від Того, що з любови дав себе прибити до хреста? Щасливі на світі тільки ті, що заховують спокій душі серед прикростей життя: ті заживають веселости дітей Божих.

Солодкі є терпіння, як лучиться їх з терпіннями Ісуса Христа“.

7. Терпіння се не кара

„Земля є мостом до переходу через воду і служить підпорою нашим ногам, більш нічого. Ми є на сьому світі, а не є з сього світа, коли щоденно говоримо: Отче наш, іже еси на небесіх. Чекайте проте нагороду, як будемо в себе, в домі нашого Отця. Тому то добрі християни переносять безнастанно хрести, противности, нещастя, погорду, очорнення. Богу дякувати за них! А люди тому дивуються; здається їм, що люблять трохи Бога, тож не повинні нічого терпіти. Не розуміємо вартости і щастя в хрестах. Кажуть: Бог карає тих, що їх любить. То неправда. Досвіди Божі се не кари, але ласка для тих, що люблять Бога. Не треба зважати тільки на труд, але на нагороду задля нього. Купець не числить труду, але зиск, який йому принесе інтерес.

І що ми так дуже терпимо: трохи упокорення, прикрости, якесь злобне слово. Тож се не забуває! Гарна то річ, що ми, хоч такі нужденні і малі, можемо подобатися Богу“.

8. Про пекло

„Не Бог нас губить, але ми самі через наші гріхи. Прокляті не оскаржують Бога, самі себе оскаржують кличучи: з власної вини стратив я душу і небо.

Ніхто не зістав погубленим, що за богато нагрішив, але богато є в пеклі за один смертний гріх, за котрий не хотіли жалувати. Якби проклятий хоч раз міг сказати: Боже, люблю тебе! — не було би пекла для нього. Але, на жаль, бідна та душа втратила змогу любити, яку дав їй Бог, а якої не вспіла зужити. Серце її висхло як виноград під прасою. Страчене в ній щастя, бо нема любови. Пекло виходить з Божої доброти. Ах, колиб Бог не був нас так полюбив, менше би ми терпіли і пекло булоб зносніше, але бути любленим, а мимо того згинуту на віки, ах, се страшне! Колиб ті, що в пеклі, мали той час, який ми марнуємо, як добре уживали

би його. Колиб їм дано пів години, то за тої пів години випорожнилося би ціле пекло“.

9. Вказівки для священників

„Шорсткою і твердою мовою ніхто нічого доброго не вчинив; навпаки: до більшої злости привів злих, слабих знеохотив, а неохочих сквасив до решти. Хто відразу забагає всього, може бути певний, що все стратить. Нагальні й строгі середники не докажуть нічого іншого, хиба розбурхають і скріплять пристрасти. Коли євангельські слуги хотіли виполоти кукіль з пшениці, сказав господар: ні, щоби вириваючи кукіль, не вирвали й пшениці. Так і Божі слуги повинні стерегтися нищити свою ниву непотрібним поспіхом у поленню кукою.“

Священик повинен бути чоловіком великої лагідности і солодкости, навіть у самій ненависти до гріха і тоді, як хоче вирвати йому жертву, нехай двигає упавших зі співчуттям, милосердям і добротою; нехай заливає рани, які хоче гоїти, нехай заливає їх вином і оливою, а борони, Боже, оцтом і жовцю; нехай лікує, а не раниць, бо раниць, хто кого уздоровив?“ „Ніколи не гнівався я на своїх парохіян“ — каже о. Віяней — „не пригадую собі, чи робив я їм закиди“. „Довго не може опертися чоловік доброму, улягає впливови того, що працює над його спасенням“.

10. Кілька відірваних думок

„Ласка Божа помагає нам і скріплює нас. Вона нам так потрібна, як кулі калікам на ноги“. „Ідучи до сповіди, треба розуміти, що робиться. Можна сказати, що йдемо тоді здійсмати нашого Спасителя з хреста“. „Душа чиста є подібна до гарної перлини. Поки вона укрита в мушлі і знаходиться на дні моря, ніхто її не подивляє, але вистав її на сонце, її блиск притягне очі свіх. Так і чиста душа укрита перед світом, блищатиме колись перед ангелами в сонці вічності“. „Зле серце є муравлиском гріхів, подібне до кусня зіпсутого мяса, яке точать хробаки“. „Добрий Бог скорше прощає каючомуся, ніж мати зможе видобути з вогню своє дитя“

о. Микола Декайло

Проповідь на посвяченню Церкви

(в Бернадівці парохії Струсів 8. VI 1935 р.)

Бо ви є церквою живого Бога, 2. Кор. 6, 16.

Перед хвилиною Їх Преосвященство посвятили вашу церкву і пояснили вам обряд посвячення. Ви бачили Архієрея, убраного в білі ризи, зі збанком, ручником і мидницею в руках. Той обряд нагадує мені першу Церкву, першу Службу Божу, а також і перше посвячення. Се Тайна Вечеря. І там не обійшлося без збанка, миття і ручників. Ісус Христос не мив стола, на яким приніс безкровну жертву, але умив ноги дванадцятьом апостолам, першим членам Христової Церкви.

Кожний чоловік є живою церквою, в якій мешкає Бог своєю ласкою. Ісус Христос висказав ту думку перший раз, коли сказав у храмі до своїх противників: „Розваліть ту церкву, а в трьох днях поставлю її“ (Йоан 2, 19). А св. Йоан поясняє: „Та він говорив про церкву свого тіла“ (Йоан 2, 21). Св. Апостол Павло висказує ту думку словами: „Чиж не знаєте, що ви храм Божий, і Дух Божий мешкає в вас? Коли хтось знищить храм Божий, його Бог знищить, бо храм Божий є святий, а тим ви є“ (2 Кор. 3, 16 і 17).

Цілий світ є найвеличнішою святинею Бога. Небо і земля повідають славу Його. Та по всі часи чоловік вибирав означене місце, посвячене на молитву і жертву Богови. Було то спершу місце під чарівним деревом, чи коло жерела, чи шатро, чи з часом величавою святинію. Коло того місця гуртувалось родинне, громадське і державне життя. Хто не збудував передше жертівника, той не збудував і держави. Та чоловік був свідомий своєї немочі, щоби поставити гідний храм Богови.

І вже Ісаїя кличе: „Так говорить Господь: Небо престолом моїм, а земля підніжком ніг моїх. Деж тоді буде той дім, що мені збудуєте? або де місце мого відпочинку?“ (Ісаїя 66, 1). Соломон при посвяченню своєї величавої святині відчуває, як мало достойною великого Бога є його святиня, і кличе: „Чиж справді Бог буде мешкати на землі? Ото небо — і небеса небес не можуть тебе обняти; як далеко менше той дім, що я збудував“ (3 Царств 8, 27). А святий Стефан проповідує своїм противникам: „Але Найвисший не мешкає в церквах, утворених руками“. (Діян 7, 48). Деж той храм,

храм, гідний великого Бога? Тим нерукотворним храмом є кождий чоловік, чи радше кожда християнська душа. Велич і краса того дому є укриті перед нашим тілесним оком. Коли родиться християнське дитя, то тілом воно родиться для світа, душа його має стати ще церквою Бога, має відродитися водою і Святим Духом. Тому говорить Ісус Христос до Нікодіма: „Амін, амін говорю тобі, коли хто не відродиться з води і Духа, не може ввійти до царства Божого. — Що народилося з Духа, є духом“ (Йоан 3, 5 і 6). В Тайні хрещення стається дитина — дитиною Божою, „наслідниками, співнаслідниками же Христовими“ (Рим. 8, 17). Подібно як довкруги нутра церкви Єпископ 12 разів миром помазував хрести на стінах, так і дитя при миропомазанню 12 разів помазується св. миром: на чолі, очах 2, носі, устах, ухах 2, грудях, руках 2, ногах 2. Тепер поставлено вітвар у серцю дитини, на яким буде приноситися жертва умертвлення, відречення, терпеливості, чистоти, християнської любови Бога і людей. Вітвар сей буде прикрашений чеснотами віри, любови надії — моральними чеснотами, мудрости, справедливості, мужества і здержности. В тій церкві мають царити 9 плодів св. Духа: любов, радість, мир, терпеливість, доброта, милосердя, віра, лагідність, здержність.

Чим більша й величніша святиня, тим більше потребує старання і опіки в удержанню її і в дальшій прикрашуванню її. Коло церкви св. Петра в Римі, св. Стефана у Відні стало трудяться архітекти і робітники. Найвеличніший храм людська душа, потребує сталої опіки, вона мусить удосконалюватися аж до совершенства: „На усовершення святих, на діло служення, для збудовання тіла Христового, — щоб ми не були уже дітьми колаблючимися і унесеними від кожного вітру науки — через лукавство людське, через зручну хитрість обманства“ (Єфес. 4, 12—14). Ріжні сектярі підходять вже до вас і хочуть збудити ту церкву. Але окрім сектярів є один великий ворог нашої святині — се тяжкий гріх. Він її осквернює або й цілком руйнує.

Прикро дивитися на опустілу церкву. Стоїть у Струсові, так званий „старий костел“. Се є давна, українська василіянська церква. Є там і первісна церква, печера, викута в скалі. Заховалися прастарі престоли і в печері і пізніший перекв, взірцеві престоли східнього обряду, але сумом від них віє. Будова сеї церкви після оцінки знавців красою перевищає всі доколичні церкви і костели, а нині пустокою стоїть. Чому? Чому стоїть пустокою і друга монастирська церква — руїна на українській землі? Біль стискає серце і горло — і тяжко відповісти на питання: чому воно так є? Але ті церкви оживуть і наново понесеться слова Богови і народови, якщо між нами не буде живих трупів. Дорога до повернення

тих церков до життя веде через наші серця, серця чисті, а коли упадемо, умиті в тайні покаяння.

Хто поставив церкву в Бернадівці? Поставили її тому 53 роки місцеві селяни, шляхтичі Марія і Михайло Жабські. Він латинського обряду, а вона грецького. Живою церквою св. Духа була покійна Марія, коли свого мужа, латинника, склонила до богоугодного діла. Віра, не маєток збудували сей храм Божий.

Стоїть ваша церква під візванням: „Воведенія во храм Пресвятої Богородиці“. Марія, Мати Божа була першою живою церквою, в якій замешкав Ісус Христос.

Будьтеж і ви живою церквою через ласку освячаючу. Помножуйте її в собі — будуйте царство Христове в собі і в серцях своїх найблизших. Будуйте ту живу церкву Христову, що обіймає всі народи світа. Ворог за Збручем руйнує церкви нашого народа, але стократь страшніше те, що він руйнує живу церкву в серцях молоді. Тим усильніше мусимо ми працювати тут, щоб, коли прийде слухний час, ми були здібні відбудувати те, що ворог знищив і нищить. А колиб нам особисто і не судилося діждати сеї щасливої хвили, то спокійно повторимо за св. Апостолом Павлом: Коли наш земський дім завалиться, ми маємо від Бога мешкання на небесах, дім не утворений руками, вічний (2 Кор. 5, 1).

Амінь.

о. Омелян Квіт

Неділя XVI

(Про працю)

По довгій часі прийшов пан тих слуг і зажадав від них рахунку (Мат. XXV 1).

Перед хвилею ви чули, як сказав пан до лінивого слуги, що закопав свій талант в землю: Слуго злий і лінивий, ти знав, що я жну, де не сіяв, і збираю, де не розсипав. Чомуж ти, коли сам не хотів працювати, не віддав мого срібла торговщикам, а я прийшовши відібрав би від них з відсотками. Візьміть від нього цей талант... вкиньте його в темницю...

Паном, що роздав таланти, є Господь Бог, слугами ми — люди, а талантами всі дари, природні й надприродні. Ми маємо їх уживати, помножувати, а колись скласти рахунок, що придбали. Щоби й ми колись на страшному суді не почували слів Господа до лінивого слуги, треба нам працювати й помножувати ті дари. Ап. Павло каже: „Кожного робота буде явна, бо день покаже, бо в огні обявиться; а огонь випробує кожного роботу, яка вона є“. (1 Кор. 13). „Хто сіє скупю, скупю також буде жати; а хто сіє в благословенстві, щедру, той буде в благословенстві жати“ (2 Кор. IX, 6).

На жаль багато є людей, які одержаний від Бога талант марнують, ведуть життя в лінивстві й на безділлі. Вони є журбою своїх родичів, тягарем громади, соромом громадянства. Саме до них відносяться слова ап. Павла: „Як хто не хоче працювати, той нехай не їсть“ (2 Сол. III 10). Вони також почують колись слова Господа: „І негідного слугу киньте в темницю, там буде плач і скрегіт зубів“ (Мат. XXV 30.). Тому в нинішній науці буду говорити про працю та умовини й плоди доброї праці.

I

Вже Бог, проганяючи Адама з раю, вложив на нього закон праці, кажучи: Ціле життя будеш працювати в поті чола свого. Відтоді праця стала конечною потребою нашої природи.

1) Ви є родичами дітей і на вас тяжить обов'язок забезпечити їм життя. Ви маєте обов'язок розвинути їх сили, фізичні й духові, і запрацювати для них кусок хліба, щоб колись не терпіли нужди і дали собі раду в злиднях часу. Ви маєте вивести їх між люди зі здоровою душею, чесними й характерними, щоб принесли вам славу і не принесли вам сорому. Ви маєте дати їм талант землі і розуму. Тому треба працювати, щоб полишити гідну спадщину і не почути прокльону на старші літа.

2) Ви є членами суспільности. А наша суспільність бідна, знищена. На вас тяжить обов'язок праці також з огляду на свій нарід, свою націю. Ви маєте розвинути його силу економічну й духову. Скільки у нас є товариств, тих живчиків суспільного життя, а всі вони ледви животіють, бо люди втікають від праці з них. Коли далше будемо держатися за сади „моя хата з краю“, тоді всі пропадемо. А жертву на народню ціль треба в нас аж видирати, бо нема зрозуміння справи загального добра. Коли в нас є спромога підпирати моду строїв і викидати гріш на річі зайві, а навіть шкідливі, то чому ж нарікаємо, що нам біда? А щоб стягнути людей на сходини, свято чи якусь імпрезу, так годі вже й слів дібрати, яким способом їх заохотити. Треба читати й працювати, бо даром нам ніхто нічого не дасть. Треба здобувати економічний і культурний стан посідання і то великими кроками вперед.

3) Ви є християни. Як син належить до батька, так ми належимо до Христа і наш розум мусить засвоювати собі його науку, щоб після неї жити. Ви мусите прикрасити свою душу чеснотами віри, надії й любови, а це вимагає труду, праці й діл. Віра без діл є мертва — каже св. Письмо. А як тяжко чоловікови в непогоду перейти кілька кроків до церкви, як над такою трясеться його рука, як трудно вислухати

кілька слів божої науки! Нераз божя ласка стукає до вашого серця, через голос совісти кличе вас до великих діл, але ліниві тілом і душею закопують Богом даний вам талант в землю і не знайдете відсотків.

II

Але щоби ваша праця вінчалася успіхами, мусить відповіді умовинам доброї праці.

1) Ваша праця мусить бути стала й постійна. Люди легкодухи, слабодухи, гуляйволя нічого не зроблять, а великих діл і поступу вперед dokonують люди сталі, характерні. О'Коннель, провідник незалежницького руху, освободитель Ірляндії, по трьох століттях її невільництва, виборів Ірляндії свободу. Він через 40 літ в англ. парламенті працював постійно, завзято, словом і ділом, тому праця його принесла волю Ірляндії. Німецький політик Віндгөрст через 20 літ вів завзяту боротьбу проти Бісмарка, кажучи: „Я знаю, що за життя не віднесу перемоги, але проте наслідники мої побідять“. „Бо в тім слово є правдиве, що інший є котрий сіє, а інший котрий жне“ (Йоан IV, 37).

І капля води, що постійно спадає в долину, скали розбиває. Треба вчитися цієї сталості, і з вірою в перемогу починати кожне діло. На жаль, в нашому народі запал вогню до праці вже при першій нагоді потахає. І приходять зневіра і дальша невдача і нівеється почате діло, марнується праця, гризнуть в землю таланти.

2) Ваша праця мусить бути упорядкована. Як часто люди вимовляються браком часу. Але це самообман. Часу в них було доволі, тільки не вміли своєї праці упорядкувати і робили дрібніші річі, поминаючи дуже важні. Праця повинна бути так розложена, щоб наперед сповнити обов'язок супроти Бога, потім свого стану і нації. На все треба визначити відповідний час.

Як з одної сторони осуджуємо лінохіїв, так з другої сторони працю треба виконувати по своїх силах, а ніколи понад міру. Інакше чоловік нищить своє здоров'я та вкорочує життя, якого господарем є Бог. Немічні й старці йдуть за плугом, двигають тягарі й нагло кінчать при тім своє життя. Це праця нерозумна. Щонебудь робимо, робимо в ім'я Бога, а праця понад міру приковує нас тільки до землі.

3) Дуже важною є річчю звернути увагу на особисту працю свого замишування. Скільки буває вроджених талантів, що в будуччині стали би мужами світової слави, але вони за ліниві боротися з труднощами, не працюють в своїм замишуванні, родичі про них не дбають, громадянство не розуміє їх, і таланти пропадають. Хтож був би сподівався, що Т. Шевченко, той простенький, сільський, закріпощений хлопчина

мав пізніше стати духовим батьком України? Йому казали вівці пасти, паркани розмазувати, в кухні варити, та впертою працею він розвинув свій талант на генія світової слави. Він геній. Хлопчину св. Йосафата родичі заправляли до купецтва. Тимчасом цей хлопчина роздував в собі іскру божого покликання на велику місію, для зєдинення наших братів під один стяг Христового намісника. Він святий.

І між вами може в неодного криється талант на великого мистця, політика, місіонаря, святого — але ви не працювали в тому напрямі, ви скоро його покинули і він занидів.

III

Якіж є овочі доброї праці?

1) Праця дає вдовolenня. Хто працює сподіється плодів. Він сам в житті не буде бідувати і забезпечить життя другим. Він не буде нарікати, злоститися, бо в самій праці знаходить приємність. Він ще за життя бачить успіхи своєї праці, тішиться її плодами, а хочби аж другі мали їх збирати, то сама надія на плоди є для нього милою нагородою.

2) Працею для загального добра чоловік кладе цеглину під будову могутньої кріпости і сили свого народу. За це наряд платить йому шаную й любовю. Теплим словом прощає над могилою, ставить мармурні пам'ятники, а імя його записує золотими буквами до історії.

3) Праця захоронює чоловіка перед його змисловими пристрастями й спокусами та убагороднює його душу. Хто працює, не має часу на дурниці, плюгаві розмови й грішне життя. Тільки в лінивстві й на безділлі чоловік нудьгує, плодить безстыдні думки, які ведуть на погибель його душу. Чоловік праці є все поважним, характерним.

4) Вкінці праця є покутою за гріх. Один монах кравець все просив свого настоятеля, щоб дозволив йому працювати за 4 братчиків, бо працею хотів відпокутувати свої і других гріхи. Особливо, коли кожній нашій праці дамо інтенцію Божу, вона заслуговує нам нагороду. Хочби ця праця була менше приємною для нас, та виконана для Бога змиває гріхи наших душ.

М. Д. Працюйте й полюбіть вашу працю. Щонебудь робите, робіть в імя Бога, а заслуга ваша велика на небі. Працюйте! Кличуть до вас ваші діти, громадянство і сам Господь. Не закопуйте в землю талантів, але розробляйте їх. Помножуйте ласку Божу, що є скарбом ваших душ, помножуйте дари природні, що є заporукою вашої красної долі. Працюйте не чекаючи заплати, а Господь, що на небі, відмірить кожному після діл його. Він поблагословить вашу працю на землі і віддасть нагороду неба. „Щасливі всі, що

боятися Господа, що ходять дорогами його. Плоди трудів твоїх споживати будеш, ти щасливий й добре тобі буде" (Пс. 127, 1-2).

Аміль.

о. А. Галандюк

Успення Пресвятої Богородиці

„Марія добру часть вибрала, що не видійметься від неї“. Лук. 10, 42,

Є одна безсумнівна правда, якої не заперечуть навіть ті, що ніби в ніщо не вірять. Тою правдою є невмолимий закон природи, що людині призначено вмерти, й ми всі мусимо вмерти. Від смерти не можна втекти й нема такого зідля, щоб охоронило нас перед нею. В одній годині вмирає пересічно 6000 людей, в однім дні около 150000 людей, в однім тижні около мільон людей, а в однім році понад п'ятдесят мільонів людей. За тридцять літ вимер би весь людський рід, якщоб усе нові люди не приходили на світ. Всі ми згрішили й тому всі мусимо вмирати, бо смерть є карою за гріх. Збираємо те, на що заслужили; ми завинили, тому мусимо бути покарані. Навіть святих не пощадила смерть. І сам Божий Син, Ісус Христос, мусів умерти, хоч не поповнив ніякого гріха. Мусів умерти, бо сам того хотів. Хотів умерти, щоби ми жили по смерті. Також Божа Мати, та непорочна Дівиця, без гріха зачата й народжена, та вірна рабиня, яка ніколи не засмутила свого Господа гріхом, мусіла вмерти, не тому, що на смерть заслужила, але тому, що се закон природи.

Божий Син, який добровільно, тільки задля нашого спасення, підчинився карі смерти, був паном життя й смерти, тому власною силою воскрес третього дня з гробу. Божу Матір, яка ділила з людьми їх долю, але не провину, забрав Божий Син до неба, щоби не зазнала гниття й зотління в гробі. А де Христос, наш Господь, де Марія, наша Мати, там також ми повинні бути. Тому не смутімся, що мусимо вмирати. Смерть є переходом до вічного життя, а небо є тою доброю частию, яку хочемо вибрати.

Послухаймо отже, чи справді небо є тою доброю частию і яка дорога веде до неба?

1. Коли питаємо себе, що є для нас доброю частию, що ми вважаємо своїм небом, то на се знайдеться в кожного з нас готова відповідь. Але й само життя свідчить про те, що людина уважає за найвище своє добро то, що є її небом. Євангеліє малює нам чоловіка, який вбрався в пурпур

й дорогоцінний висон, кожного дня були в нього заставлені столи, грала музика, чути було гомінкі розмови й неслася далеко весела пісня, а при його воротах лежав бідний Лазар, що радий був зісти окрушини, що спадали зі стола богача, але йому їх не давали. Гордість і змислові розкоші були для богача найвисшим даром, у них шукав він свого неба, але його не знайшов. Святе Письмо говорить: Лазара занесли ангели на лоно Авраамове, а богач по смерті, пішов до пекла. Про іншого чоловіка оповідає нам Євангеліє, що він у почуванні свого щастя по багатім жниві сказав: спочивай, їдж, пий, душе моя, й веселися, маєш много добра, що лежить на многі літа. Для нього було багатство найвисшим добром, у ньому шукав він свого неба, але його не знайшов. Бог сказав до нього: ще сеї ночі твою душу візьмуть від тебе, а те, що наготував ти, кому буде? Честилобивість, слава змислові похоти, багатство й сила манять і принаджують нераз серце людини, вона вмовляє в себе, що вони є найвисшим добром, остаточною ціллю її бажань, її щастям, але се щастя скоро улітає як дим, наступає розчаровання й гіркий жаль виповняє серце в щерть.

Нема такого добра на землі, що могло би дійсно на все ушасливити. Чисті й невинні радощі на землі можуть справді приємність людині справити, але ніколи не можуть ушасливити, бо вони коротко тривають і ніколи не є без терня. А спокій хиба в гробі знайдемо, бо як довго злоба виповнює людське серце, так довго солодке життя є в небезпеці. Хибаж можна назвати людину щасливою, коли вона заедно мусить побоюватися, що кожної хвилини може утратити своє добро, свій спокій? Шукаймо неба не на землі, не в скарбах землі. Найвисшим добром є той, про якого говорить Спаситель: „Ніхто не є добрий, тільки Бог“. Шукаймо свого неба в Бозі, в почуванні тої радості, що випливає з оглядання й почитання Бога. Як дуже потішають і підносять нас на душі слова святого Письма, які поучують нас про оглядання Бога й радощі в небі: „Блаженні чисті серцем; бо такі побачать Бога“. (Мат. 5, 8.) Про се щастя так говорить святий Павло: „Бачимо тепер загадочно, якби в зеркалі, а тоді лице в лице“ (Кор. 13, 12.) А яка радість, яке щастя з того оглядання найвисшого добра випливає, описує святий Павло словами: „Чого око не виділо, ні ухо не чуло й що в серце чоловікови не ввійшло, ісе приготував Бог тим, що люблять його“, (1. Кор. 2, 9.) Святий Григорій Великий так описує радощі в небі: „Який язык є всилі висказати, який розум зрозуміти, які великі є радощі тої надземної батьківщини, знаходиться в товаристві ангелів, стояти з блаженними душами поблизько Всевишнього, глядіти на лице Бога, дивитися на неприступне світло, не знати страху перед смертю, радіти ласкою вічної неминущости!“ Таким добром є небо,

яке заслужив для нас Ісус Христос. Се добро можемо досягнути й повинні досягнути. Дорога промошена, двері отворені для нас. Шукаймо тої дороги, йдім нею, а знайдемо на ній двері до неба й будемо впушені крізь них.

2. Дорогу до неба показав нам Той, котрий сам про себе каже: „Я дорога й правда й життя: ніхто не приходить до Отця, як тільки через Мене“. (Ів. 14, 6.) Ісус Христос показав нам дорогу до неба своєю наукою, й промостив її своїм життям і своїм терпінням. Хто хоче слідом за Ісусом Христом іти, мусить вірити в те, що Ісус Христос учив, робити те, що приказав, терпіти, як Він страдав.

„Сеж є життя вічне, щоби пізнали Тебе єдиного правдивого Бога й Того, що Ти післав, Ісуса Христа“. (Ів. 17, 3.) Тими словами викладає нам Ісус Христос головний зміст своєї святої науки. Хто тільки одного Бога Отця узняє як свого сотворителя, вседержителя, добродія й Господа, сей мерзиться й утікає перед ідолопоклонством гордості, захланности, тілесної похоти, сей любить свого Отця, почитає свого Господа, служить своєму Богови в мирі й простодушности свого серця. Хто узняє Ісуса Христа за Божого Сина, за нашого самотнього Спасителя й Посередника, сей піде безумовно за проводом Христової Церкви, сей горячо жадає засобів спасення Нового Завіту.

Люби Бога над усе, а ближнього свого, як себе самого! Ті слова містять у собі все, що Ісус Христос приказав нам робити; та не тільки приказав, але також своїм прикладом навчив нас, як маємо любити Бога й ближнього. Хто в усім, що думає, говорить і робить, старається тільки Богови подобати, хто все з Богом починає, на славу Бога продовжує, по волі Бога доводить до кінця, сей любить Бога по приказови й прикладови Ісуса Христа. Хто задля Бога намагається відвернути від своїх ближніх нещастя, шкоду й стид, хто намагається бути супроти них сердешним і зичливим у гадках, словах і ділах, хто терпеливий на їх немочі, поблажливий на їх похибки, сей сповняє заповідь християнської любови ближнього. А хто виповняє подвійну заповідь любови, сей стоїть у життю близько Ісуса Христа, сей знаходить дорогу до неба. Однак хто хоче заслужити собі на небо, не сміє стати в половині дороги. Великий є християнин у життю по прикладі Ісуса Христа, але ще більший у терпіннях по прикладі Ісуса Христа. „Коли хто хоче за Мною йти, нехай відречеться себе й візьме свій хрест і за Мною йде“. (Марк. 8, 34.) Бог подбав, щоби всякий міг іти слідом за Його Сином на хрестній дорозі. Всякий має свій хрест, більший або менший, що сам на себе наложив або наложено йому його. Всякий має його й мусить його нести, хоче чи не хоче. Але запам'ятаймо собі добре, не всяка хрестна дорога веде до неба, бо тільки християнська хрестна

дорога є дорогою життя. А християнською хрестною дорогою йде тільки той, хто невинно страдає, як Христос, терпеливо страдає, як Христос, задля справедливості страдає, як Христос, переносить терпіння, як Христос, прошає й добро творить своїм ворогам, як Христос.

Християни! Яке тяжке нам ярмо божих заповідей, як тяжко нам взяти на себе сей солодкий і лагідний тягар! Тому й недивно, що не хочемо нічого знати про хрестну дорогу. Але не забуваймо, що відколи Ісус Христос умер на хресті, ще ніодин християнин не став святий, ніодин недоступив вічного щастя, як тільки через хрест. Колиб се не було правдиве, як міг би Ісус Христос говорити: „Царство небесне здобувається силою, й хто здобуває, той силоміць бере його“. (Мат. 11, 12), як міг би Ісус Христос говорити: „Вузькі бо ті двері й тісна та дорога, що веде до життя, й мало таких, що їх знаходять“ (Мат. 7, 14).

Християни! Звернім свої очі до неба, там сидить на престолі Пречиста Діва Марія як цариця ангелів і святих. Дорога, по якій Вона до небесної слави ввійшла, є тою самою дорогою, по якій ми повинні йти, дорога Христа, дорога правди, життя й терпіння Христа.

Подумаймо, яке коротке наше земне життя, як скоро проминають усі земні добра й радощі, знесім свої очі до неба, де чекає нас вічне, щасливе життя, життя без журби й терпінь, життя, що не знає смерті, життя повне блаженства й радощів, життя при Бозі і в Бозі, нашим найвищим добрі. Хтож знайдеться такий, що не хотів би піднятися трудів і терпінь, щоб добитися нагороди такого життя.

Нехай отже сезнуть і полишать нас у спокою марнота й блеск світа! Ми сотворені для Бога й наше серце не знайде спокою, тільки в Бозі. Ісус Христос покликав нас до вічного щастя, тому хочемо йти за Його покликом, хочемо вірити, надіятися, любити, страдати, боротися й витривати на землі, аж смерть нас вибавить і Ісус Христос увінчає нас вінцем справедливості.

Амінь.

о. А. Галандюк

Всесвіт і Бог

„Небеса розповідають славу Божу,
діло же рук Його звіщає небозвід“.
Пс. 18,2.

Бог сам об'явився людям, говорив до людей через своїх післанців, пророків і апостолів, та об'явив людям свою волю. Святе Письмо говорить: „Почасту й всяково промовляючи здавна Бог до батьків через пророків, а в останні сі

дні говорив до нас через Сина, котрого настановив наслідником усього, через котрого й віки сотворив" (Євр. 1,1). А святі, Богом натхнені мужі, списали божі об'явлення, щоб остали для людей усіх часів. Тому праведні не знають нічого кращого над думку про Бога.

Але навіть без надприродного божого об'явлення можна дійти до пізнання правдивого Бога, Творця й Господа. Справді тілесними очима не можна Бога видіти, бо Бог є безтілесним Духом. Та не так то дуже тяжко пізнати Бога світлом розуму по Його слідах у видимім світі. Святий Апостол Павло говорить: „Невидиме бо Його від сотворення світа через роздумування над тим, що сотворене, робиться видиме й вічна Його сила й божество“ (Рим. 1,20). Без такого природного пізнання Бога не було би можливості пересвідчитися про надприродне об'явлення Бога. Всім тим, що поважилися би перечити можливість природного пізнання Бога, загрозила Церква клятвою, словами: „Коли хто каже, що неможливо напевно світлом розуму пізнати одного правдивого Бога, нашого Сотворителя й Господа, нехай буде Церквою виклятий“¹⁾.

Християни! Божі сліди у видимім світі, а передовсім причиновість і доцільний лад у світі свідчать аж надто переконуючо про існування невидимого Бога, Творця й Вседержителя світа.

1. Кожда річ на світі мусить мати свою причину. Ніщо не являється й не діється у світі без причини. А коли перейдемо цілий, довгий ланцюг причин, мусимо вкінці дійти до тої першої причини, що від ніякої іншої причини не є зависима. Ся перша причина існує від віків сама через себе — се Бог. Святе Письмо говорить: „Узнайте, що Господь той є Богом нашим: Він сотворив нас, а не ми“ (Пс. 99,3). А мати Макавеїв кличе до свого наймолодшого сина, заохочуючи його до витривалости в муках: „Поглянь у гору і оглядай небо й землю і все, що є на них, та пізнай, що все те зділав Бог з нічого“ (2 Мак. 7, 28).

І справді! Чи ж не говорить чоловікови його розум, що колиб не було Бога, то й не міг би існувати світ, небо, земля й усе, що вони замикають у собі. Хтож міг би дати існування світові? Чи може повстав сам зі себе? Алеж се, що не є, чиж здібне воно до чогонєбудь? Чи ж можна припустити, щоби те, чого через цілу вічність не було, мало нараз із неї виринути, колиб його з неї не видвигнуло щось, що вже було, щось вічне й всемогуче, своєю волею? Наші ужиткові предмети не повстали через випадок, але стали свідомо й з наміром споряджені так, а не інакше. Се бачимо на їх штучній і доцільній будові. Навіть найпростіший дім

¹⁾ Ватиканський Собор.

бідака каже здогадуватися, що був хтось, хто його збудував і всі люди уважали би за божевільного такого чоловіка, котрий поважився би доказувати, що хатинка найбіднішої родини є ділом сліпого випадку. Та ще більшим нерозумом було би говорити, що величавий собор, велике фабричне заведення з цілим внутрішнім урядженням або новочасний американський хмародер, не є ділом чоловіка, але, що ті величаві будівлі повстали самі через себе та що матеріал, з якого вони складаються, каміння, дерево, залізо, порушилися котрогось там дня без нічийого розмаху, самі заняли місце, на яким тепер стоять і самі так уложилися, як їх тепер бачимо. А щож казати про такий великий і чудовий світ, якого розміри переходять межі нашої уяви, про сонце, зорі, землю, про рослини, звірята й людей? Найдрібніший листок на дереві й найменша комаха впроваджують у подив тих, що вміють дивитися на світ. Се все не могло повстати само через себе, ані через випадок. Бог сотворив і упорядкував його. Сам Бог ніколи не повстав, але є від віків. Хто хотів би пояснити цілий світ самими випадковостями, той мусів би при кожній поодинокій річі наткнутися на чуда й таїнства. В Бозі розвязуються всі загадки, коли тимчасом для тих, що не мають віри, все стає загадкою.

Світ не стався випадково. Припадок не сотворив навіть найбільше нужденної ліпianки; в який же спосіб міг би надати існування світові? Припадок ділає насліпо й колиб навіть утворив тіла через випадкове зіткнення й отримання всіляких частей, з яких вони складаються, то таксамо міг би їх зараз випадково знищити, а вжеж ніколи не міг би їм надати характеру постійности й ладу, який у них від віків бачимо.

Коли Наполеон їхав до Єгипту, доказували вчені, що були з ним на кораблі, що нема Бога. Се своє твердження хотіли поперти всякого рода доказами. Але Наполеон поглянув на погідне, зоряне небо й зараз перервав їх виводи словами: „Дуже великоумно, мої панове; але коли ваша ласка, скажіть, хто є творцем того всього“?

На се питання не вміли дати відповіді вчені й зараз замовчали.

2. Не менше виразно бачимо сліди Бога в існуванні рослин і тварин у світі. Природничі науки виказують, що був час, в яким не було ніякого життя й не могло бути та що на той час не можна навіть припустити існування ні одного здібного до життя насіння чи зародка, бо тоді земля була така розжарена, як тепер сонце. Відкиж повстало життя рослин, звірят і людей, коли ніяка рослина, ніяке звіря, ніякий чоловік не може дати сам собі життя? Що більше. Навіть усяке намагання, щоби при допомозі штуки чоловіка вивести з мертвої матерії якесь життя, позі-

стали без успіху. Ніякий учений не може зробити ні одного листочка зеленим, ні одного зеренця зложити так, щоби воно, кинене в землю, могло розвинути в рослину. Тільки життя родить життя. Тому Бог мусів на початку дати життя рослинам, звірятам і людям. Сам Бог об'явив се людям устами Йова: „Спитай у звірят, а вони навчать тебе, — в птаства під небом, а воно з'ясує тобі; або поговори зі землею, а вона повчить тебе, та й риби в морі скажуть тобі: Хто з усього того не визнає, що рука Господня створила се?“ (Йов. 12,7). Говорити, що те все повстало само через себе, випадково, що воно є ділом сліпого випадку, чиж се не найбільший нерозум і нісенітниця? Недаром говорить Псаломник: „Сказав безумний у серцю своїм: нема Бога“ (Пс. 13, 1). Запитаймо всіх істот, так живих, як неживих, чи є Бог? З предивного згідністю всі заклинуть великим голосом: „Не самі через себе ми повстали; є Бог. Смертельники! Він нас сотворив!“ (Confess. I. VIII, гл. 4).

3. Гарний і доцільний, чудовий лад у світі голосить виразно, що є Бог і свідчить zarazом про Його велич, всемогучість і мудрість. Цілий світ — се пречудова, чарівна, все розложена книга, в якій великанськими буквами є написана велич Бога. В ній може навіть найслабше око вчитати, як усе влаштував Бог у світі відповідно до добре обдуманого свого плану.

Небесні тіла—ріжні щодо величини, сили світла й швидкості руху—ходять своєю дорогою й не вдаряють о себе. І хоч вони віддалені від себе о мільйони рази мільйони миль, то однак вони стоять у тісній взаємній залежності від себе й творять разом щось наче механізм величезного світового годинника, який усім мешканцям землі показує час, години, дні, пори року й літа. Сей годинник так досконало споряджений і такий докладний, що ніколи не спішить, ані не спізнється, не потреба його накручувати, а однак ніколи не перестає ходити.

Земля є під кождим поглядом так утворена, що дає найкрасші умовини для життя людей, звірят і рослин. Її віддаль від сонця є досконало застосована до сили сонішнього світла і його впливу на розвиток життя. Вона побирає від сонця належну міру світла й тепла. Кілька планет знаходяться ближше сонця, але життя на них не є можливе; інші планети є так дуже від сонця віддалені, що колиби земля знаходилася в подібній віддалі, панувала би на ній вічна ніч і не могла би бути замешкана.

Розміщення води й суші є також досконало застосоване до життя на землі. Поверхня землі є залита в трьох четвертинах водою. Саме така скількість води є конечна, щоби через парування води могли хмари творитися, без

яких охолоджуючої тіни й прохолоджуючого та оживляючого дощу земля замінилася би в пустиню.

Вода посідає ту особлившу прикмету, що вона замерзає шойно при 0^0 температури, коли тимчасом її найбільша густота є тоді, коли вона має 4^0 тепла. З тої причини лед покриває тільки поверхню води й не може затонути, бо вода в глибині є тепліша й густіша, а лід рідший і лекший. Якщо б лід був густіший від води, тоді мусів би потонути в воді, а всі моря й ріки замерзли би в зимі аж до дна. Такі великі маси леду не могли би стопитися навіть у найгорячіше літо й тому загинули би всі водні животини й життя на землі не могло би розвиватися.

Про пляновий і доцільний устрій і сліди божі в світі свідчить також достаточна кількість повітря, що грубою верствою окружає землю. Йому завдячує життя все, що дишає між небом і землею. Бо не тільки люди конечно потребують повітря, але також звірята на суші й у воді потребують повітря до удержання життя й навіть самі рослини не можуть існувати без повітря. А які дивні є віддихові органи! Люди й величезна більшість звірят мають легкі, риби віддихають зявами, комахи мають на тілі особливий прилад до віддихання, а листя на дереві має на своїй спідній стороні повітряні отвори.

Від тисячеліть живе все вдихає повітря й віддихає ним, а однак його не убуває. Його очищення, усунення пороху з нього, спричинює дощ і буря. В той спосіб природа сама себе регулює й ніщо не затрачується в ній. Хто видумав ту регуляцію?

Повітря злагіднює соняшні проміння так, що ми без шкоди побираємо від сонця світло й тепло. Отже тим природа не є подібна до штучно збудованої машини, де одно колесо сягає за друге й кожде має своє завдання, своє значіння. „Які величні діла Твої, Господи; все премудрістю сотворив Ти“ (Пс. 103, 24).

А яке значіння має зміна тепла й студени в природі! Як дуже важним чинником є тепло, бачимо наглядно зі щоденного досвіду. Наша пожива, ремесло, техніка, рільництво, все потребує тепла, а навіть жару. Чи має також студінь свою ціль? Певно. Чомуж хлібороб бажає в зимі студени, доброї студени? Він хоче, щоб земля замерзала й випочила під весняний посів. Він бажає, щоби в замерзлій землі не випріла й добре збереглася озимина під снігом. Мороз і пізніше таяння крушить скибу, а почва під управу стає пухка й урожайна. Мороз розсаджує навіть верхню верству твердих скал і робить її помалу придатною під управу.

4. Та ще дивніший лад і доцільність бачимо в світі живих істот. Твором незрівняної штуки є людське око, здібне до розпізнавання ріжних барв і форм. Воно може

достосуватися до сили світла, порушатися в усіх напрямках і зі швидкістю дисківки отворитися й замикатися. І хоч само невелике, обіймає цілий світ у його незміримім просторі. Подібно штучно устроєне ухо може рівночасно схоплювати всілякі голоси, відрізняти їх, а при допомозі язика дозволяє нам вимінювати з другими наші гадки й почування. А як штучно устроєна гортанка з проликом до перепроводження корму до шлунка, рука з пальцями до ухvacування й всі інші змисли й органи!

Пригляньмося ще звірятам, сотвореним для нашого пожитку й обдарованим таємничими інстинктами. Чиж не вправляють вони в подив кожного, хто вміє добре глядіти на них? Ті їх інстинкти не є набуті, тільки вроджені й тому по всі часи остаються однакові. Птах, коли прийде час, сидить на яйцях так довго, як того потреба, хочби ніколи не видів матери, що висиджує свої яйця. Опісля приносить молодим поживу таку, якої вони потребують, а яка нераз різниться від поживи, якої він сам потребує. Колиж прийде осінь, відлітає на далекий південь, а з весною знову вертає до свого гнізда, яке покинув в осени. Хтож повідомляє його про час відлету й хто показує йому дорогу в далекі, невідомі краї? Пчоли живуть разом у спільноті наче в добре упорядкованій державі. В них є матка-цариця враз зі своєю прибічною сторожею, санітети, поліція, робітники й трутні-нероби. А в як докладно вимічених без циркля шестистінниках будують вони свої комірочки з воску і вміють використати їх простір! Заповнені медом комірочки закривають накривкою в формі шестикутника. Хтож навчив пчіл, які живуть найдовше вісім місяців, будувати такі штучні комірочки? Хто навчив їх приготувати мід, споряджувати віск, збирати медок із цвіту? І що ще дивне. Вони інакше відживляють личинку матки, інакше личинку трутня, а інакше личинку пчоли-робітниці й то так, що чим висша ранга, тим ліпшу поживу їй дають. Тому де як де, але коли йде про пчолу, треба передовсім закликати: В широких царстві природи знаходимо сліди Бога! Отворім очі й звернім свою увагу на те, як всяково й дивно обявляється в природі божа мудрість!

5. Вкінці подивімся ще також на красу природи, на цвітуче дерево, на розкішні квіти, на срібну хмарку на небі, на чисті лінії наших синіх гір, на барви лісів і борів, на шум пінистого, срібного водопаду, на понурі, сірі скелі! Як величаво блищить сонце, як іскряться зорі, яким чарівним, таємничим світлом сіє місяць в погідну, ясну нічку! Яке гарне й різнорodne буває ушiрення птахів! Ніяка механіка не всилі вияснити краси в формах і барвах природи!

В той спосіб можна перейти природу й всюди стрінутися з красою й доцільним ладом, яких не видумав би ніколи людський розум. Чиж не смішна се річ говорити, що

вся краса й весь доцільний лад у світі є вислідом сліпого припадку? Колиж є лад, то мусить бути й впорядчик ладу.

„Ніколи не ломив я собі голови над тим, — каже один учений, — щоби шукати за доказами про існування Бога. За се витягаю доказ зі своєї кишені. Коли я оглядаю свій годинник з його всілякими колісцятами і його правильним ходом, ніхто не буде всилі переконати мене, що се сталося припадково, без ума, який його упорядкував. Всесвіт показує мені без сумніву ще щось більше, як годинник. Мусить отже бути хтось, хто його сотворив“ ¹⁾.

Про славного французького астронома Леверіє в Парижі оповідають, що він казав собі принести хрест з розп'яттям до обсерваторії. Коли пізніми вечірними годинами досліджував через далековид небозвід і глядів на дороги зір, тоді звук був набожно приклякати, щоби славити Бога Творця, який так гарно обявляє свою велич і потугу в зорянім світі. Се той сам астроном, який на підставі обчислень попав на сліди невідомої ще тоді планети Нептуна, що його пізніше дійсно відкрив Галле, німецький астроном у Берліні. Се блискучий доказ, яка докладність і прецизія панує в механіці неба.

Христіяни! Запитали раз бідного Араба на пустині, яким способом переконався, що є Бог? Що за дивне питання, відповів Араб; невжеж по слідах на піску не можна пізнати, чи туди переходив чоловік чи звір? Не інакше також пізнаю Бога, як по божих слідах у видимім світі, з яким стрічаюся на кождім кроці. Відповідь Араба, — се відповідь усякої чесної людини. Таку відповідь мусить дати людина, яка навіть не знає правдивої Христової віри, якщо тільки не завело її на манівці й не запаморочило грішне життя та не засліпила гордість, яка знає тільки себе й не хоче бачити нічого поза тим, що змислами дається спостерегти. А ми прецінь христіяни. Ми знаємо Бога не лиш з Його слідів у видимім світі, але Бог сам обявився нам, тому мусимо вказати ще також своїми ділами, що віримо в Бога й в Бозі шукаємо свого спасення. Ми віримо в одного Бога Отця, Вседержителя й Творця неба й землі та всього видимого й невидимого. Тому повинні ми також прославляти своїм життям Бога, як прославляє Його весь світ по словах Псаломника: „Небеса голосять славу Божу, а про діла рук Його звіщає небозвід“ (Пс. 18, 2). „Хвалить Його сонце й місяць, хвалить Його всі зізди й світло“ (Пс. 148, 3). „Цареви ж вічному нетлінному, невидимому, єдиному, премудрому Богови честь і слава на віки вічні“. Амінь (1 Тим. 1, 17).

¹⁾ Бальмес, звісний еспанський учений, письменник і публіцист-редактор, ур. 1810 р. ум. 1848 р.

о. А. Галандюк

Про Христові чуда

„І (ученики) вельми дивувались кажучи: добре він усе творить і глухим дає чути і німим говорити (Мар. 7, 37.)“

В життю нашого Господа й Спасителя Ісуса Христа стрічаємося з пригодами, подіями й ділами, які мають свою причину не у звичайнім ході річей, але в надприродній силі й мудрості. Такими пригодами, подіями й ділами є всі чуда, які творив Ісус Христос. Вони є так тісно звязані з життям Ісуса Христа, що без них не дається всеціло пізнати ані Його життя, ані Його характер.

З тої причини мусимо також тепер ми проповідати не лиш Його науку, Його життя й смерть, але також Його чуда подібно, як Він Сам лучив колись зі Своєю божою наукою й Своїм святим життям чуда Своєї всемогучости й любови.

Насуваються нам два питання, на які сьогодні маємо дати відповідь: В якій цілі й чому творив Ісус Христос чуда? В якій цілі й чому ще також сьогодні проповідує Церква про чуда Ісуса Христа?

1. Ласкавий і всемогучий Бог сотворив світ і визначив йому згори сталі дороги. Ті дороги зовемо законами природи. Тому все, що діється на світі, проходить тими утертими, визначеними Богом дорогами, обертається в межах законів природи. Відповідно до тих законів природи кожде стрясене з дерева яблуко мусить упасти на землю, якщо хтось не схопить його в леті. В тім випадку не зноситься закон природи, тільки завішується його ділання, бо кожде дальше яблуко мусить таки впасти на землю.

Всемогучий і наймудріший Бог, Сотворитель світа й законодавець природи, може знести й змінити раз установлений порядок річей подібно, як кожда людина нераз відкличе та інакше упорядковує те, що вже раз постановила й упорядкувала. Однак Бог тільки з важної причини завішує іноді навіть змінє в поодинокім випадку закон природи. Діється се тоді, коли Бог хоче ввійти з людьми в безпосередні взаємини, дати Себе їм пізнати, допомогти їм пізнати правду, а передовсім обявлену в природі божу славу. Таке завішення ділання законів природи чи навіть їх змінення надприродною божою силою в кождім поодинокім ви-

падку є причиною надзвичайної події, яку називаємо чудом або ділом божої всемогучости.

Ісус Христос, наш Спаситель і Бог, послугувався також чудами. Трояку мав тоді ціль на оці: хотів дати Себе пізнати як божого післанника, хотів доказати, що Його наука є божою для людей спасенна, хотів прославити небесного Отця.

Ісус Христос хотів дати Себе пізнати як божого післанника й Спасителя світа, якому можна завірити й на якого можна покладати всю надію. Своїми надзвичайними ділами звернув Він на Себе увагу цілого жидівського народу. Як післанник з висшого світа, дав Себе пізнати своїми ділами, які не є звичайними в світі, в яким живемо. Він виявив тими ділами потугу, мудрість і любов, властиві тільки Богови. Ті діла засвідчили про правдивість Його висказів, що Він є Сином Божим і Спасителем світа. Він указував на свої діла як на свідоцтво Свого божого післанництва. Коли по уздоровленню хорого від 38 літ жиди робили Йому закиди, сказав між іншим на свою оборону: „Я маю свідоцтво більше ніж Йоанове, бо діла, що дав Мені Отець, щоб я їх звершив, ті діла, що я роблю, свідчать про Мене, що Отець мене післав“ (Ів. 5, 36.) Іншим разом, коли жиди наступали на Нього в притворі Соломонового храму, покликався на Свої чудеса, щоб дати свідоцтво Свому висшому характерови й сказав: „Діла, що я чиню в ім'я Отця Мого, ті свідчать про Мене: Коли я не творю діл Отця Мого, то не йміть Мені віри, а коли творю, то як Мені не вірите, ділам Моїм вірте, щоб ви зрозуміли й увірували, що в мені Отець й я в Ньому“. (Ів. 10, 25, 37-38). А в Своїй пращальній бесіді сказав ще до Своїх учеників: „Хиба ви не ймете віри, що я в Отці, а Отець у Мені? Слова, що я кажу вам, не від себе кажу, Отець, що в Мені пробуває, Той творить діла. Вірте Мені, що я в Отці й Отець у Мені, а якже ні, то задля самих діл Мені вірте“ (Ів. 14, 10-12). Ісус Христос хотів виказати Своїми чудами, що Він є божим післанником, Божим Сином й обіцяним Месією.

Ісус Христос доказав Своїми чудами, що є післаним від Бога Спасителем, але тільки для тих, які приймуть Його зі щирого серця й увірять у Нього як божого післанника. Ніщо не може бути ані таке велике, ані таке трудне, чого віруючий не міг би отримати через Нього. Але Христос хоче тільки до віруючих належати, тому де не знаходить віри, там не ділає знаків і чудес, як се сталося в Назареті, про що говорить Євангелист: „І не міг тут ні одного чуда сотворити, бо люди не вірили в Нього“. Всюди, де домагалися від Нього чудес із самої порожньої цікавості, а не з віруючого серця, відмовляв з неохотою й болем серця такому безлудному бажанню. Ірод, до якого відіслав Ісуса Христа Пилат, був дуже цікавий побачити якесь чудо і вже

заздалегідь радів, що йому така нагода лучилася, бо немало наслухався про Ісуса Христа, але на всі його питання Ісус Христос не відповів йому ні одним словом. А де Ісус Христос у Своїй всемогутості й ласкавості дає поміч, ділає се з виразною заявою: „як ти увірував, нехай і буде тобі;“ „твоя віра спасла тебе“ або „усе можна тому, хто вірує“. Авжеж найбільше розходилося Ісусови Христови про Його учеників, які повинні були бути Його ділами утверджені в непохитній вірі, що Він є напrawdę післаним від Бога Месією, Спасителем світа, Божим Сином. Щоби утвердити своїх учеників у вірі, здійлав їх Ісус Христос свідками всіх своїх чудес і задля них властиво творив чуда й знаки. Се зазначував Ісус Христос нераз словами, зверненими до учеників; „Се сталося, щоби ви увірили, що Ісус є Христос, Божий Син“. Тому зовсім слушно говорить св. Евсебій: „Ученики не йнялиб ніколи віри Його словам, якщоб Його діла не пересвідчали їх про правдивість Його науки“. А св. Августин говорить: „Щож іншого хотіли ті такі великі й многі чуда Господа, як не те, щоби допровадити нас до віри в Нього“.

Вкінці діялав Ісус Христос чуда перед людьми, щоби наглядно доказати, що Він є єдиноспасительним лікарем для душевних хоріб, що Він прийшов шукати й спасти погибше та притягнути всіх до себе. В той спосіб хотів Ісус Христос Своїми чудами зєднати собі повне довіря й своєю незаперечною божою силою ствердити божественність Своєї спасенної науки та усунути всяке недовіря до Себе й здушити сумнів у серцях людей.

Ісус Христос творив також чуда на те, щоби прославити Свого небесного Отця. Тому все і всюди вказує людям на Того, який післав Його та через якого Він творить чуда й знаки. „Я прославив Тебе на землі; звершав діло, що Ти дав Мені, щоби я сповнив“ (Ів. 17, 4.), молився Ісус Христос перед Своїми муками в Своїй архієрейській молитві. А при воскресенню Лазаря сказав до Марії: „Чи не сказав я тобі, що коли будеш вірувати, то побачиш славу Божу“ (Ів. 11, 40.). І звів очі в гору й сказав: „Отче! хвалу Тобі воздаю, що Ти вислухав Мене. Я й знав, що Ти Мене завжди вислухуєш, та сказав се тільки задля народу, що стоїть навкруги, аби увірували, що Ти Мене послав“ (Ів. 11, 41-42).

Всюди, де Ісус Христос творив божі діла на спасення людей, шукав не Своєї слави, тільки прославлення Того, який післав Його, Свого небесного Отця. Подібно також Церква, яку оснував Ісус Христос, не бажає нічого іншого, як віри в Христа та прославлення Бога, коли проповідує вірним ті чудесні діла.

2. Свята Церква проповідує ті спасенні правди, які приніс нам Ісус Христос від небесного Отця, проповідує

нам освячення, спасення й мир, які здобув нам Єдинородний Син Бога Отця Своїм життям, муками й смертю, щоби в той спосіб закріпити їх у серцях вірних і зділати їх учасниками спасення, а враз позискати їх серця для Христа. З тої причини проповідіє невтомно також всі чуда й діла спасення, які творив Христос, як довго проживав між нами як наш Спаситель і Учитель.

Ісус Христос хоче нас зділати щасливими, бо на се прийшов на світ, Він є тим, якому небесний Отець віддав усю власть, щоби спіляти й шукати й спасти все погибше: ту правду навязує Церква до кожної проповіді про чуда Ісуса Христа.

Ісус Христос іспіляє кожду тілесну й душевну недугу. Він виганяє бісів і всі злі духи втікають перед Його божим словом; Він уздоровляє біснуватого в Капернаумі й всюди, де тільки зустріне в нещасній людині власть злого духа, ломить її Своїм словом, бо Він розказує злим духам як такий, що має власть; Він уздоровляє чоловіка зі спараліжованою рукою, хорого слугу поганського сотника, хорого від 38 літ чоловіка при купелі Витезда в Єрусалимі, жінку, що терпіла на кровотоки, й безчисленних хорих словом: „Хочу, щоби ти був здоров“. Він очищує від прокази словом: „Хочу, щоби ти був чистий“. Він повертає голос німим, слух глухим, світло сліпим, вливає життєдайну силу в члени хромих і нема такої уломности тіла ні душі, яка не уступила би на Його слово, повне божої творчої сили. Він приказує вітрам і хвилям і повертає життя мерцям, покликуює знову до життя молодця з міста Наїн, доньку Яіра й Лазаря, що вже чотири дні лежав у гробі та почав гнити. Він накормлює кількома хлібами тисячі людей, перемінює воду на вино на весіллі в Кані галилейській. Він є паном життя й смерті, паном неба й землі, Спасителем світа; велике й незміриме в любови й милосердю є Його серце; Він усуває смерть зі серця грішника, він підіймає старунок у кожній біді і не жахається ніякого труду, ні тілесно відражачого виду й вражіння, Він милосердиться над бідними й багатими, над кождим, хто з вірою до Нього, як до Спасителя, приходить. Направду, Йому дана всяка власть від Отця на спасення світа. В Його боже післанництво завірили апостоли, завірили ученики, завірив Нікодим, коли сказав до Нього: „Ніхто таких чудес, які Ти твориш, не може творити, коли Бог не буде з Ним“ (Ів. 3, 2). А первосвященики й фарисеї потратили голови зі страху й щоби не затратити до решти свого значіння в народі, зібралися на раду й заклопотані питали себе: „Що нам робити, що сей чоловік багато чудес творить? Як zostavimo Його так, всі увірують у Нього“ (Ів. 11, 47—48).

Свята Церква проповідіє про боже післанництво Ісуса

Христа, Свого божого Основника й про Його власть, дану Йому від небесного Отця на спасення світа за кожним разом, коли говорить про Його чуда. Вона проповідує се на спасення всіх і домагається віри в Того, який говорить: „Прийдіть до Мене всі знеможені й струджені, а Я вас успокою“. (Мат, 18, 27). — „Я хліб життя: хто до Мене приходить, той не буде голодувати“ (Ів. 6, 35).

І як Христос Своїми чудами й знаками прославив Свого небесного Отця, так повинен також бути все, коли проповідується про чуда, предметом нашої любови й почитання одинокий і найвисший Бог у Христі, який нас так полюбив, що свого Єдинородного Сина дав за нас на смерть і задля Нього дарував нам наші гріхи й провини.

Християни! Будьте, як апостоли, понад усякий сумнів непохитні у своїй вірі в Христа Спасителя і в Його святу науку та держіться кріпко прадідного обряду нашої Церкви й звичаїв. За кожним разом, коли слухаєте з того святого місця про чуда й діла Ісуса Христа, нехай ваша любов до Нього стає щораз ширіша, а ваша побожність нехай стане така чиста й невинна, якою чистою й невинною є молитва малої дитини. Будьмо все вірними слугами нашого небесного Спасителя й нашої святої католицької Церкви, аж поки небесний Спаситель не змінить нашої віри в блаженне оглядання в Своїм царстві на віки. Амінь.

о.Мик. Декайло

На посвяченню Церкви

в Струсові 9. VI. 1935

Церква це святе місце

Місце, на якому стоїш, це
свята земля (ІІ. Мой. 3, 5).

Св. Іван Боско, опікун опущеної ремісничої молоді, посвячував першу каплицю для „своїх хлопців“. Каплиця була така маленька і бідненька, що коли єпископ встав на троні, то мітрою ударив о стелю.

Щось подібне було в Струсові тому 33 р. Була канонічна візитація. Преосвящений Митрополит Кир-Андрей Шептицький увійшов до маленької, старенької церковці, вправді мітрою о стелю не зачіпив, але як бачив нарід, якого тільки мала частина немилосерно товпилася в церкві, а проча маса остала на дворі, велів по візитації парохії будувати нову церкву.

Десять літ ішли приготування. 6. IV. 1912 р. посвя-

чено угольний камінь. Пішла будова повільна, бо солідна — а фонди скупі, справді „як з каменя“. Та ледви мури в більшій половині піднесли ся понад землю, війна перешкодила будові, забрано приготований матеріал і щойно по війні 1921 р. почалась дальша будова. Зимою 1923 р. на свято Непорочного Зачаття перейшли ми з костела, де до того через 12 літ в ранніх годинах правилось богослуження, до Притвора Церкви, сяк-так приспособленого до відправи. І пішла дальша, мозольна будова. Щойно 1928 р. викінчено нутро церкви і поблагословлено на свято св. Петра і Павла. Церква в тім самім виді через кризу остає й донині, бракує ще копули і веж, які однак не є сушною частию церкви.

Нині діждались ми радісного посвячення церкви. Незабутнім останеться для нас перше благословення, коли то в часі першої утренні плакали ви і я з радости, що ввійшли ми до мурів своєї церкви, що була подібна до вифлеємського вертепу, бо всякі діри латали ми камінням, цеглою, болотом, а навіть соломою. Мимо того всі казали, що так гарно в церкві і дуже весело. — Радісним останеться і друге благословення, бо все нам пригадувати буде, що то не люди, але Бог будує церкви. Одна парохіянка з дочерного села, яка не бажає виявлення свого імені, несподівано зложила поважну квоту на будову церкви.

Нинішнє свято величчю обрядів і молитов вводить усіх нас в молитовний настрій. Нині радіємо не тільки ми живі, але і душі померших труженників будови цієї церкви. Радіє дух покійного Григорія Іванчука, що перший перед війною зложив на будову австрійських 2.000 корон. Радіє дух Івана Іванчука муляря, що був забитий заваленим склепінням. Радіє дух побожної дівиці Марині Козак, що своє віно, один морг поля, записала на церкву. Радіють душі старців — Симеона Гардецького, Григорія Дзвінки і других, що за життя тишились кожним свіжо поставленим каменем. Є побожне повіря, що коли при обношенню святих мощей довкруги церкви молимося за вставлення тих святих до Бога і просимо про якусь ласку, то одержимо її. Мої думки роєм літали: Боже, дай докінчити церкву, зглянься над недолею народу, Боже, май в опіці парохіян, дай царство небесне покійним ктиторами. Але думка казала мені: ти замало просиш! — І я молився: Боже, дай мені, парохіянам, всьому українському народові віру тих св. мучеників Макарія і Кольомбана, яких мощі наче в гробі на престолі бережемо, щоб ми не захитались і були здібні життя своє віддати за свою віру.

Мойсей, коли молився за долю народу, побачив горючий корч і почув голос: „Не наближайся сюди, скинь обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому стоїш, це свята земля“.

(II. Мойсея, 3, 5). Ті слова відносяться до кожної церкви. Про кожду церкву можна сказати, що написав один священник на своїй церкві: „Божий дім і небесні ворота“ (Биття, 28, 17). Тут Бог говорить до людей в молитвах їх.

Церква це святе місце молитви. Можемо вправді всюди молитися. Найвеличніша святиня, це сама природа. Склепінням тут звід небесний, філярами гори, вічним світлом ясне сонце, свічниками небесні зорі, хором спів птиць. Всюди ми близько Бога, всюди очі його на нас звернені і всюди Він чує наші молитви, але найскорше вислухує нас Г. Бог на місці, на це особливо призначенім. Через посвячення церква саме призначена на ту ціль, щоб тут голосилася слава Божа. „Я вибрав собі це місце на дім жертви і коли замкнеться небо і не буде падати дощ, коли саранча буде нищити земні плоди, а зараза нарід, а мій нарід навернеться... і буде молитися..., то моє око буде отворене і моє вухо буде слухати того, хто буде молитися на цім місці. (II. Пар. 12—15). Ісус Христос, коли по торжественнім візді до Єрусалиму застав у святині купців, вигнав їх і сказав: „Мій дім — це дім молитви“ (Мат. 21, 13).

Церква це святе місце, бо тут роздається найбільші благодати. Церква є серцем християнської громади. Як кров розливається з серця і оживляє тіло, так Божа благодать у святих Тайнах оживляє душу християн. В святім хрещенню дістає душа найбільший дар — Боже синівство, лікується в тайні сповіди, в Евхаристії кормиться небесним хлібом, щоб мати вічне життя. Якщо у нас буде життя освячуючої благодати, а серце нашої громади, церква, буде битися в раз з божественним серцем Ісуса Христа, тоді й інші члени нашої громади — читальня, кооператива, союз українців — будуть здорові.

Церква це святе місце, бо тут мешкає Христос, утаєний у найсвятішій Тайні Евхаристії. Так, що можемо повторити за св. Йоаном: Ото мешкання Бога з людьми, він буде мешкати з ними; вони будуть його народом, а сам Бог буде Богом їх. (Апок. 21, 3). Щоб ми свою біду лекше зносили, дався замкнути в кивоті.

„Прийдіть до мене всі, що працюєте і є обтяжені, і я вас упокою.“ (Мат. 11, 28). Вічне світло пригадує нам, що тут мешкає Світло світа.

Церква це святе місце, це Свята Земля. Тут і Вифлеєм, і Назарет і Єрусалим і Голгофти. Тут діються чуда uzдоровлень. В 1933 р. і 1934. ішли паломництва з цілого світа до Святої Землі. З усього українського народу в Галичині, а мабуть з усеї України, один тільки відбув паломництво до Святої Землі і молився там за долю нашої церкви і народу. Тим щасливцем був саме уроженець нашої парохії, о. Мітрат Др. Йосиф Сліпий. Там при Божім Гробі молився він, як писав, особливо за нашу парохію.

Церква це святе місце, бо тут є місце жертви Богови. „Я вибрав собі це місце на дім жертви“. Тут жертвується в Службі Божій Ісус Христос, цей Агнець, що бере на себе гріхи світа. Жертва Христова в тисячліттях була би забулася. Щоб це не сталося, поновляється безупинно в Службі Божій.

Я не всилі вияснити вам достаточо, який скарб посилаємо в церкві. Користаймо з того скарбу в кождий час. Спішим громадпо до церкви не тільки в неділі і в свята, але і в будні дні. В церкві на молитві є ми найближше до наших живих і умерших. Яка наша молитва, таке буде наше життя. Як будемо прибігати до Христа за життя, то ввійдемо по смерти на велику Службу Божу в небі.

Церква це дім Бога і як такий повинен бути якнайкрасше пристроений. Гарна церква це найкрасше свідоцтво для парохіян. Якщо величною є внутрішня церква наших сердець, то папевно величною буде також церква збудована з каміння і цегли.

Коли жиди вернули з вавилонської неволі і збудували святиню, то по посвяченню пласкали, що вона не така гарна, як була святиня Соломона. Тоді пророк Агей потішив їх, що вона буде ще величнішою, бо в ній зявиться Месія.

Дав би Бог, щоби посвячення церкви, за яке Вам, Пресвящений Архієрею, в імени цілої парохії якнайщирішу подяку складаю, виеднало для нас багате благодатей, щоби ми були сильні у вірі, любови і надії, щоб ту працю, яка ще не скінчена, докінчили, а наша церква, щоби діждалася днів слави народу і вела нас до вічної слави в небі. Амінь.

о. А. Галандюк

Неділя XXIV

„Дівчина не вмерла, а спить“
(Мат. 9, 24).

Одного разу Ісус Христос проповідав у Капернаумі народови, який зі захопленням слухав Його науки. В тім часі став з поспіхом протискатися до Нього наляканий жидівський старшина, наставник божниці, на ім'я Яір. Станувши перед Спасителем, припав Йому до ніг, зніс руки до гори й зі сльозами в очах став благати: „Господи! моя донька вмирає, прийди й положи руку на неї, а видужає й буде жити“. Змилосердився на нещасним батьком Ісус Христос, встав і удався за ним зі своїми учениками. Довкола Ісуса

Христа товпився й тиснувся нарід, що не опускав Його і йшов слідом за Ним. Сю нагоду використала хора на кровотоки жінка, щоби потайки доторкнутися Його. Вона собі гадала: Коли тільки діткнуся краю Його одежі, буду здорова. І не завелася у своїй надії. За свою віру одержала заплату. Милосердний Спаситель обернувся й сказав до неї: „Доню, твоя віра спасла тебе“.

Коли Ісус Христос прийшов до дому Яїра, його донька вже не жила. Як велів тодішний звичай, заводили вже жінки над умерлою. Ісус Христос сказав до тих, що голосили: „Відійдіть, дівчина не вмерла, а спить“. Але всі, що там були, добре знали, що дівчина вмерла, тому насміхалися зі слів Ісуса Христа.

Як тільки жінки, що голосили над умерлою, опустили кімнату, ввійшов туди Ісус Христос з трьома апостолами й з батьками вмерлої. Він взяв дівчину за закростенілу руку й закликав: „Дівчино, встань!“ Вмерла зараз ожила й піднялася, начеб була тільки заснула.

Вістку про се чудо передавали собі люди з уст до уст і вона скоро рознеслася по цілій околиці.

Християни! Ісус Христос називав деколи смерть сном. Над вид вмерлої доньки сказав Ісус Христос: „Вона не вмерла, а спить“. Також тоді, коли йшов до дому Лазаря, сказав до своїх учеників: „Лазар, друг наш, заснув; але я йду, щоб збудити його“. В однім і другім випадку знав Ісус Христос, що тут зайшла не позірна, але дійсна смерть, але сказав так тому, бо хотів умерлих збудити знову до життя, як сплячого будять зі сну, і тому, що тіло не на все вмирає, коли опустить його душа, але колись знову пробудиться й в злучі з душею зачне нове життя. Ми знаємо, що тіло без душі не може ні видіти, ні розуміти, ні говорити, воно стає мертве й як опущений, довго незамешкалий дім, скоро розкладається й розпадається. Та ми віримо, що душі померших даліше живуть і вони знову колись злучаться кожда зі своїм тілом і в злучі з ним вічно житимуть. Тоді оживиться мертве лице, зачнуть рухатися члени мертвого тіла, бо знову поверне їх сила, наші дорогі стануть живі й здорові й знову будуть могли з нами говорити й жити. Сю правду засвідчав Ісус Христос своїм власним, славним воскресенням.

Смерть і сон маються так до себе, як рідний брат і сестра. Сон є станом, в яким ми нічого не знаємо, — не знаємо, що з нами робиться, не знаємо, що довкруги нас діється. Ми не видимо, не чуємо, не відчуваємо, не рухаємося. Всі наші змисли й члени, ціле наше тілесне життя є тоді наче звязане. Але наш дух працює у сні також — нам сниться. В сні ми бачимо й чуємо все можливе, ми думаємо, робимо постанови й виконуємо їх. Дух остається також у сні живий і чинний.

Подібно річ мається також після смерти. Вмерлий не видить, не чує, не відчуває, не рухається. Але то тільки тіло застановило свою діяльність, а душа дальше живе й ділає, очевидно поза тілом, на другім світі, по тім боці, у вічності. Після смерти душа не лиш усувається як у сні, але цілком опускає тіло. Тому тіло мусить також розложитися й розпастися як опущений дім, в якім ніхто не мешкає.

Але інша подібність заходить між смертю й тілом. Сплячий будиться знову зі сну. Коли настане ранок і зійде сонце, уступає сон. Ті, що сплять, отвиряють свої очі, приходять до себе, а тіло й душа починають наново разом свою працю. Але також умерлі пробудяться колись знову. Настане колись ранок, в якім Ісус Христос пробудить їх до життя, як пробудив доньку Яїра, свого друга Лазаря й молодця з міста Наїн. Ісус Христос запевняє нас про се урочистими словами: „Прийде година, коли всі, що в гробах, почують голос Божого Сина. І вийдуть ті, що чинили добро, у воскресення життя, а ті, що чинили зло, у воскресення суда“ (Ів. 5, 28—29). Отже всі воскреснуть і кожда душа наново злучиться зі своїм тілом й обоє разом будуть цілу вічність ділити свою долю — свою щасливу або нещасливу долю. Тому смерть є дуже подібна до сну. Тому часто чуємо й в посмертних оповістках читаємо, що сей і сей „заснув у Бозі“. А на надгробних хрестах пишемо радо: „Спи блаженным сном“. І Церква у своїх молитвах за померших так благає Господа: В блаженнім сні вічний спокій подай, Господи, поминаному слугі Твому.

Християни! Чиж воскресення з мертвих не свідчить нам про велике достоїнство нашого тіла? Наше тіло є чимсь більше, ніж звичайна, груба матерія. Про се вчить нас наша релігія. Але також сам розум узнає се за відповідне, що тіло безсмертної душі не повинно полишитися в гробі та повинно бути виріжене від тіла звирят і наділене воскресенням. Між тілом і душею існують такі тісні взаємини, що повсякчасна їх розлука видається нам неможливою. Тіло не тільки служить душі, як музикови скрипка, але й душа є в тім життю зовсім від тіла зависима. Коли тіло хоре, коли мозок розстроений, то також діяльність душі гальмується. Ту зависимість душі від тіла показує нам найкраще, як уже ми чули, сон. Коли ми твердо спимо, тоді подібно, як умерлий, не маємо ніякої свідомости про себе. Тіло є лиш у злучі з душею ціпке й у злучі з нею живе. Обоє є в тім життю здані на себе. А що тіло є, так сказати би, товаришем безсмертної душі, то видається нам за цілком відповідне, щоби також після смерти не загинуло на віки. Воно мусить взяти участь у прославленню, бо цілий чоловік мусить служити Богови, а до цілоти чоловіка належать

душа й тіло. Подібно служив Ісус Христос небесному Отцеві тілом і душею. Тіло мусить участувати в нагороді або карі, як участувало в туземнім життю в добрих і злих ділах та думках.

Сю правду засвідчив не тільки Ісус Христос у Своїй науці й Своїм власним воскресенням, але вона була вже звісна в Старім Завіті. Про неї був переконаний праведний Йов, коли опущений всіма, закликав: „Знаю, що Відкупитель мій живе й Він у послідній день підійме з пороку отсю мою дряхлу шкіру й я в тілі мойому побачу Бога“ (Пов. 19, 25—26). Сам небесний Отець сказав про неї устами пророка: „Я, Господь, повідчиняю ваші гроби й повиводжу вас... з гробів ваших. І дам вам духа мого й ви знову ожите“ (Єзек. 37, 13—14). Навіть погани були про се переконані. Поганин Сенека так пише про воскресення мертвих: „Все те минається, але не гине. Також смерть, якої так дуже страхаємося, перериває життя, але не забирає його на все. Настане день, який нас знову на світло виведе. Тому може всякий спокійно звідсіля відійти, бо знову поверне“. Се знали погани без божого об'явлення, се чули ми з уст Ісуса Христа в нинішнім євангелію; наші дороги, що відійшли від нас, вони тільки сплять — вони збудяться й ми знову побачимося з ними.

Християни! Відносімся з почесстю до нашого тіла, коли хочемо, щоби наше воскресення було славне. Наше тіло не таке, як тіло звірят; воно має колись воскреснути й брати участь в огляданню Бога. Тому також Бог строго заборонив надуживати тіло й управивлив взаємини полів. Тому освятив також християнське подружжя. Чоловік повинен панувати над своїми тілесними похотями й пристрастями. Як-що чоловік панує над собою й терпеливо зносить свій хрест, прийде колись година, про яку говориться в Об'явленню: „І обітре Бог усяку сльозу з очей їх; і смерті більш не буде; ані смутку, ані плачу, ані труду не буде вже; перве бо минуло“ (Об. 21, 4). Тоді щойно зрозуміємо слово апостола, що терпіння сього світа є нічим з порівнянню зі славою, яка в нас об'явиться.

Ми повинні також пам'ятати про померших, бо вони живуть і про нас памятають. Особливо в наших молитвах повинні ми їх часто згадувати й Службу Божу та відпусти за них жертвувати, бо багато з них знаходиться в чистилищі, де терплять страшні муки й не мають спокою. А наші молитви можуть їх спасти. Не попадаймо у розпуку, коли хтось нам любий і дорогий відійде від нас. Миж прецінь не на віки розлучаємося з ним і скорше чи пізніше знову побачимося. Не лякаймося смерті, бо смерть є тільки сном, а по сні мусить наступити пробудження й воскресення. Як не боїмося по добрім відправленню вечірньої молитви уда-

ватися на сон, так не страхаймося також, коли прийде година розстатися нам з туземним життям. Тільки жиймо побожно й просім Бога, щоби ми славно воскресли колись, — пробудилися до щасливого, вічного життя в небі.

Амінь.

о. А. Галандюк

Покров Пресвятої Богородиці

„Дѣва днесъ предстоить в церкви и съ лики Святыхъ невидимо за ны молится Богу“ (Кондак Покрова).

Цілий світ величає сьогодні матір за її дбайливе піклування дитиною та за її заходи й старання коло виховання й виображення характеру дитини. Призначено навіть окремий день у році на влаштування святочного обходу в честь матери. З більшою або меншою виставністю, залежно від сил і матеріяльних засобів, відбувається свято матери майже в кожній місцевості з промовами, співами й деклямаціями. З таким пошануванням відноситься світ до матери. А невиродний, добрий син та невиродна, добра донька вміють також пошанувати свою матір і не забудуть її навіть довгі літа після її смерті й радо дадуть за неї на поминальне богослуження, щоби бодай у той спосіб показати свою вдячність для неї.

Та ми, христіяни, маємо ще одну спільну матір. Христос Господь дав нам її, коли вмирав на хресті. Тоді поглядом своїх очей вказав на свою Матір під хрестом і сказав до св. Йоана, Свого любого ученика, що стояв побіч неї: „Сину, се мати твоя“. Ся наша спільна християнська мати, се Пресвята Богородиця. Вона перевищує всі матери на світі своєю добротою й любовю. Вона піклується всіма християнами з однакою дбайливістю та ніколи не відмовляє своєї помочі в душевних і тілесних потребах тим, що прибігають під її материнський покров.

Сьогоднію празник Покрова Пресвятої Богородиці, який тепер з правила переноситься на неділю, але колись святкував його наш нарід більше величаво й ще дотепер є багато давніших храмів, посвячених Покровові Пресвятої Богородиці. Тому в нинішній нашій науці застановімся, як дуже Пресвята Богородиця заступалася за всіма вірними християнами, які ніколи не забували її, а в біді й горю зверталися до її матірнього покрову в горячих молитвах о поміч і ратунок.

Будьмо й ми вірними християнами та добрими дітьми

Пресвятої Богородиці, щоби Вона була й для нас доброю матір'ю.

1. Довгі віки розвивала Пресвята Богородиця небесний омофор своєї материнської опіки над жителями міста Царгороду, але найнаглядніше зазначилося Її заступництво над сим, колись величавим городом, за панування Льва Премудрого в 910 році. Тоді напали на се престольне грецьке місто поганські Сарацени, визнавці магометанської релігії, окружили його з усіх сторін і хотіли збудити його, а мешканців, нелітних дітей і немічних старців вигубити, а дорослих і здорових запродати до неволі. Рівночасно вибухла в місті страшна морова пошесть і десятикувала його мешканців. У тім своїм нещастю двигнувся весь нарід до Влахернської церкви на молитву й цілу ніч благав безпереривно Пресвяту Богородицю о поміч і заступництво.

Побожні Царгородці знали, що на небі є всіх скорбящих радість й обидимих заступниця, Марія, Мати Бога вишнього. Тому всю свою надію покладали на Божу Матір і в Неї шукали помочі. Вона ще за життя на землі вставлялася за людьми й на Її просьбу Ісус Христос на весіллі в місті Кані, зділав Своє перше чудо й перемінив воду на вино для побільшення веселости гостей. Оскількиж сильніше є Її заступництво тепер, коли засіла в небі на престолі слави побіч престолу Божого Сина. „Оскільки світло сонця перевищає блеск місяця — говорить св. Бонавентура — оскільки милосердя Марії, перебуваючої в небі, перевищає те, яке мала за свого побуту на землі“. Тому до неї звертаються Царгородці в страху перед перемагаючими силами ворога й на колінах благають Її о скору поміч та ратунок.

Коли побожний нарід заповнив по береги церкву і молився в часі всеночного богослуження, явилася над його головами небесна Цариця, окружена ангелами, апостолами й пророками. Вона молилася за спасення християн і покрила їх чесним своїм омофором. Се чудо побачив св. Андрей, прозваний юродовим Христа ради. З сльозами в очах молився він близько амвона за спасення народу, коли нараз підняв очі в гору й побачив Пресвяту Діву Марію. „Чи видиш, брате, — сказав він до свого ученика Епіфанія — небесну Царицю, як Вона молиться за нас?“ „Виджу, мій отче духовний“ — відповів Епіфаній — „виджу й боюся“. Довго дивилися обидва святі на сю чудесну появу й молилися. Весь нарід дізнався про се й маючи явний доказ милосердя Пресвятої Богородиці, скріпився на дусі, кинувся на поган, розбив і прогнав їх. За сю велику ласку постановлено в сей день на вічну пам'ятку святкувати Покров Пресвятої Богородиці.

Не завелися мешканці Царгороду у своїй надії на поміч Марії. Вони були вірними дітьми Марії, то якже Вона

моглаби не вислухати їх горячих молитов? Хибаж Вона не є матірю любови? Чиж Її материнське серце не палає любовю до всіх праведних християн? Вона вислухує молитви побожних християн і заносить їх перед престіл свого Божого Сина. А деж знайдеться син, що не хотів би заспокоїти бажань своєї матери? „Божий Син“ — говорить св. Петро Даміян — „зділав Свою Матір всевладною“. Він узяв Її з тілом і душею до неба, помістив Її престіл поміж хорами ангелів, у Її стіп розтягнув небо й землю, наділив Її такою великою потугою, що своїм заступництвом може все ввєднати в Бога. Марія є всеблагаючою матірю. Наші молитви бувають нерідко скорше вислухані, коли заносимо їх до Марії, як нашої посередниці й заступниці перед Богом, як колиби ми заносили їх просто до Ісуса Христа, бо Ісус Христос як наш Господь і Суддя, глядить на заслуги тих, що моляться до Нього, й часто з причини їх гріхів не вислухує їх молитви. А Марія долучає до людських молитов свої заслуги та в той спосіб ввєднує людям милосердя в Бога. Треба тільки, щоби ті молитви були так щирі й постійні, якою була молигва побожних Царгородців.

Стільки про сам почак історії нинішнього празника. Але всенародне заступництво Пресвятої Диви Марії не перервалося на тій одній події. На картах історії записано багато, дуже багато подібних подій у цілім християнськєм світі. Ми розкажемо ще про одну подібну подію з нашої рідної історії.

2. З заведенням християнства в нас, на Україні, розвинула Пресвята Дива Марія свій материнський покров також над нашим народом. Наш нарід був зпоміж усіх європейських народів найдалше висунений на Схід. Довгі віки мєжував він з ріжними кочівниками, дикими, поганськими племенами й зводив з ними безустанні боротьби, щоби перед їх нападами охоронити себе, своє життя й своє майно, та зберегти свою віру й свою Церкву. В тих тяжких, затяжних боротьбах нераз дізнавав наш нарід чутливої й сильної опіки від Пресвятої Диви Марії. Про одно таке сильне заступництво Пресвятої Диви Марії та її опіку над нашим народом згадують записки львівського архикатедрального храма.

Було се в році 1672. Турки заняли тоді Камінець подільський і пішли походом на місто Терєбовлю. Терєбовля була в ті часи кріпостним городом і недегко було її взяти приступом. Тому обсадили вони місто, підложили міни під його мури й загадали висадити в повітря цілу кріпость. щоби тим способом промостити собі дорогу в глибину нашого краю. В тій гіркій годині збіглися побожні жителі Терєбовлі до замкової церкви та цілу ніч на колінах просили Богородицю о поміч і спасення перед чудотворною її іконою. Над ранком вибухли міни, але висадили в повітря не жителів Терєбовлі, тільки самих Турків. З вдячности за сьо

ласку велів тодішній львівський єпископ Йосиф Шумлянський перенести чудотворну теребовельську ікону Богородиці до нинішнього архикатедрального храму св. Георгія у Львові, де вона досі знаходиться.

Зпоміж безлічи записок про заступництво Пресвятої Діви Марії й Її опіку над нашим народом ми навели одну тільки подію. А скількиж то подібних записок загинуло з ходом віків, скільки подібних, зовсім незаписаних подій затерлося в людській пам'яті? А було їх багато, дуже багато, про що свідчать безчисленні церкви по наших селах і містах, збудовані в честь покрови Богородиці й ті безчисленні ікони Богородиці по наших хатах і домах.

3. Але на тім не кінець. Ще більшої помочі дізнають християни від Пресвятої Діви Марії в небезпеках і потребах душі. Пресвята Діва Марія помагає нам побороти спокуси й здусити тілесні похоти, розпорошує брехливий чар світа й прогонить діавола та його прислужників. В той спосіб промощує й облекшує нам дорогу до спасення.

Пресвята Діва Марія не опускає навіть грішників. Святий апостол і євангелист Йоан пише в своїм Оявленні, що видів престіл, що стояв у небі, з якого виходили блискавки, громи й голоси, але довкола престола була веселка подібна видом до смарагду (Об. 4, 3). Тою веселкою є Пресвята Діва Марія, бо Вона здержує громи божого гніву. Марія заслонює грішників перед караючою божою справедливістю, заступається перед Богом, щоби не карав грішників зараз, як тільки поповнили гріх, але дав їм настільки часу, щоб могли спам'ятатися й навернутися.

Особливо в годині смерті не опускає Пресвята Діва Марія чоловіка, бо послідна година в життю чоловіка рішає про вічне спасення або вічне осудження. А та година дуже небезпечна. Виснажене хоробою тіло рештками сил опирається проти розв'язання й не може як слід боротися з покусамі діавола, який тоді напружує всі свої сили, щоби чоловіка відтягнути від Бога. Тай гріхи стають тоді перед очима як страшна змора й чоловік на смертельній постелі легко може попасти в розлуку. В такий хвилині приходить чоловікови з поміччю Пресвята Діва Марія, прогонить діавола, усмирює тілесні болі, усуває страх і тривогу, виведує хороми ласку жалю й заступається за ним на божім суді. Святий Бернард каже: „Як нема нікого на світі, хто не тішився би промінням сонця, так нема нікого, кого не ogrівали би проміння милосердя Марії“. Тому сміло можемо сказати: Хоч Марія є матір'ю праведних, то не опускає Вона також і грішників. Вона є заступницею й посередницею всіх християн у Христа Господа.

Християни! Історія Церкви, життя святих і записки по чудотворних місцях виказують багато таких подій, в яких

особливо виразно зазначилася поміч і опіка Пресвятої Діви Марії. Вказують на се також ті всі вота, які люди жертвували по різних чудотворних місцях у подяку за виздоровлення з тяжкої нераз недуги й за отримані ласки. Найкращим доказом на се є славний Люрд у Франції, де чудесним способом вертають до здоровля навіть ті, яких, як безнадійно хорих, давно опустили лікарі. Не одно з чудесних виздоровлень містять у собі також записки при монастирі на Ясній Горі в Гошеві, де знаходиться мурована церква з чудотворною іконою Божої Матері й куди кожної неділі й свята, а навіть і в будні через ціле літо, почавши від св. Юрія аж до Покрова, удаються цілими юрбами богомольці з цілої майже нашої зеленої Верховини, Підгір'я й Надрістянщини.

Християни! Нема такої закутини на світі, куди не долетів би бодай один промінь милосердя Пресвятої Діви Марії. Тому весь християнський світ клячить на колінах перед Марією єпископи й священики, учені й невчені, бідні й багаті, чоловіки й жінки, старці й діти та всі, що знаходяться в потребі, заносять до Неї свої молитви. Всі роди й народи величають Її на Сході й Западі, по всіх краях і сторонах світа. В Її честь і під Її покровом здвигають церкви й до Її чудотворних ікон спішать тисячі й тисячі паломників, пригнєтених недолею життя, й таких побожних християн, що хочуть Їй віддати тільки честь, як Цариці небес і всеблагій Матері.

Тому спішім ми також під материнський покров Пресвятої Богородиці, нашої посередниці й заступниці перед Богом. До Неї зносім свої руки, благаймо Її та покладаймо на Неї всю свою надію, бо Вона є матірню милосердя, uzдоровленням хорих, потіхою зажурених і прибіжищем грішників. Марія є правдивою й доброю нашою матірню, тому будьмо добрими Її дітьми. Почитаймо Її й молімся до Неї, любім і величаймо Її нині й по всі дні нашого життя на землі.

Амінь.

о. Павло Швидкий

ПРОПОВІДЬ

на посвячення церкви в Чорнім Лісі парохії Збараж
(29 IX 1935)

Коли премудрий цар Соломон побудував храм Божий, зібрався великий здвиг народу, вся старшина, всі священники і розпочалося посвячення. Сам Соломон припав на коліна перед жертівником, і знісши руки в гору, зачав молитися: „Благослови, Господи, храм сей, знесений на славу імени Твогого і помилуй Твій нарід, як буде на тім місці з своїх гріхів каятися; вислухай, о Боже, молитви його і покажи йому дорогу праведности“. Ледви скінчив молитву, вогонь з неба спалив жертву, а все, що жило, припало лицем до землі, а по всій святині залунала з тисячних грудей пісня: „Яко благ Господь, яко во віки милость Его“.

Дорогі браття і сестри! І в нас нині здвиг народу, зібралася і церковна старшина довкола Преосвященного і Дорогого Владика, що перший занесе молитви перед престіл Божий: „да благоприятні будут безкровні жертви принесімія во храм сей... да услышані будут молитви рода христіянского“...

І в такій важній хвилі звертаюся до Вас, наш Преосвящений і Дорогий Владико, з горячим проханням: Благословіть нас усіх; благословіть мене, щоб я своїми немічними устами зумів хоч частинно виповісти вагу хвилі, щоби ті слова скріпили наші сили до більшої праці і жертви на славу Божу.

I

Дорогі в Христі браття й сестри! Вашу жертву прийняв нині милосерний Господь і Ви можете єдиними устами і єдиним серцем закликати: „Яко благ Господь, яко во віки милость Его“. Благ Господь, що благословив Ваші труди, що зволив замешкати в новім Сіоні, що сподобив Вас бути учасниками першої жертви в новім храмі. Благ Господь, що дозволив не одному з Вас дожити тої хвилі радості та з любов'ю до Господа висказати: „Нині отпускаєши раба Твогого, Владико“. Славний був празник в народі ізраїльським в дні принесення першої жертви у величній святині — там будував храм Богу ввесь нарід, тут вас кількадесят,

мимо таких тяжких часів, такого тяжкого положення, коли йде велика боротьба за здобуття мамони, що їй нинішній світ поклоняється. Славніший ваш храм ще й тим, що там перебувала тільки сила Бога, а тут замешкав сам Господь. Там приносилася жертва з волів і овець, а тут приноситься жертва безкровна, безконечно совершенніша, бо саме правдиве тіло і кров Христа. Тим і радість ваша повинна бути більша й торжество веселіше. І справді, дивлячися на ваші лица, бачу ту велику радість, а навіть спливають слези радості. Радієш, бідна, малочисельна чорноліська громадо, що над верхами дерев золотим сяйвом сяє хрест, що Твоїми руками і Твоїм потом видерті коріння столітніх дерев дали місце сильним каменям величної будівлі. Радієш, що своїм дітям і внукам передаєш велику, пінную спадщину. І з вами, дорогі браття, радіє там у Господа блп. о. Стефан, що перший зацепив у ваших серцях ту гарну думку. Радіє Всч. о. Йосиф, що не раз у хвилях зневіри додавав вам гарту духа. Авжеж не треба вам згадувати, яка радість наповнила серце вашого Отця, що їх довголітня праця увінчалася успіхом і що за їх завідателства таке сланне діло завершилося.

II

Коли ізраїльський нарід втратив свою самостійність і пішов в неволю до Вавилону, гірко заплакав — заплакав за рідним краєм, але голосне ридання було за св. Сіоном. Коли вавилонці дозволили ізраїльтянам співати пісні Богови, вони відповіли: „Како воспоєм піснь Господню на землі чуждодій“?

Чи ж для нас наша святиня менше важна та цінна?

Церква в громаді це мати в родині, нестане матери в родині, бідним сиріткам ні до кого приголубитися, ні коло них кому заходитися. Нема церкви в громаді, не мають вірні де слова Божого послухати, ні де покріпити свою душу на дальшу дорогу життя, блукають як вівці без пастиря та наражують себе на люту пашу хижаків. В церкві наші пісні й молитви як благовонне кадило зносяться до Божого престолу, тут Господь глядить на всіх, що духом і правдою Йому кланяються, тут найцінніша кров Ісуса кличе о милосердя за нас грішних, тут Єдинородний Син предвічному Отцю за нас в жертву приноситься. Тут жерело нашого щастя й спасення. Тут у сілоамській купелі св. Хрещення змазують тебе з первородного гріха та витискають знамя наслідства Божого. Тут у тайні Миропомазання призначають тебе на воїна Христового. З тим храмом Божим звязане ціле твоє життя — від немінного дитяти до останньої твоєї хвилини. І в найбільших смутках

і нещастях, коли тебе опустить доля світа, коли в дома пеш гірку чашу своїх злиднів, коли діти для тебе не дітьми стали, а родичі не батьками, коли в твою родину загніздився смок, що дише вогнем ненависти — прийди сюди, уклань перед престіл Ісуса Христа, бо він кличе до вас всіх: „прийдіте ко мні всі труждаючіся і обремененні, і аз упокою ви“.

Коли розум твій потребувати буде науки про закон Божий, прийди до храму, а тут почуєш слова віри, надії й любови. Може совість Твоя буде неспокійна, прийди, а в св. тайні покаяння знайдеш спокій.

Прийде час, коли замкнуться твої очі, коли рідні й знакомі заплачуть за тобою, віддадуть тобі останню прислугу, відпровадять на цвинтар, вернуть до дому, вернуть і забудуть про тебе. Цей храм Божий, до котрого здвигнення ти хоч малою лептою причинився, не забуде ніколи за тебе. Тут всім прагадувати будуть тебе служителі безкровної жертви словами: „Помяни, Господи, ктитореі і благодітелі храма сего“.

III

Розваживши ті многоцінні ласки й добродійства, які нам Господь в церкві подає, ціним та полюбим її всім серцем та всею душею своєю. Нехай її наука буде нашім провідником по цій тернистій долині життя. Нехай ця церква дійсно стане для нас зорею, що спровадила царів з далекого сходу до Христа-дитяти, а нас нехай провадить до Христа-Царя. Дякуймо Господу Богу, що належимо до святої католицької Церкви, в котрій можемо досягнути вічне спасення. Почитаймо й любім її як нашу матір, бо вона відродила нас до нового життя, вона кормить нас словом Божим, вона провадить нас до святого життя й спомагає нас ласкою Божою в найважливіших хвилях життя. Вона потішає нас в годині смерті й молиться за нами. Молімся за добрий стан, удержання і поширення св. Божої Церкви. Стараймося правдивим християнським життям приносити їй честь, бо інакше не будемо учасниками її добра. Крім молитви за своє спасення, моліть милосерного Господа і за тих заблуканих овець, котрі св. Церкви не хочуть знати та з її ласк користати, щоби Господь помилував їх, навчив їх слова істини, відкрив їм Євангеліє правди, щоби славили пречестне і великоцінне Імя Боже.

Слава проте й тобі, достойна громадо, за те, що показала ділом, що не загинула серед ліса ворогів Церкви поборність та жертвенність твоїх предків. Своєю працею й жертвенністю поставили ви храм Божий, дім молитви, ласк і живого Євангелія.

Преосвящений Архієрею, прийміть в імені жителів цієї парохії і Всч. Отця Пароха щиро-синівську подяку, що мимо важких трудів зволили ласкаво прибути сюди, освятити храм цей і віддати на службу Всевишнього.

Довжну подяку складаю й Вам, Отці Духовні, за труди, положені вами при освяченню цього Божого храму.

А що скажу до Вас, Всч. Отче Пароху, за ті труди й жертви, які Ви понесли при будові цієї святині? Бог нехай винагородить Вас, а вдячна пам'ять парохіян нехай пробуде од рода в рід. Амінь.

о. Михайло Горечко

Празник Христа-Царя

І сказав Йому Пилат: Чи ти цар...?
Відповів Ісус: Я цар... (Ів. 18,33—37).

М. Д. Ми є свідками, як по великій світовій війні світ щораз більше тоне у злі. Життя приватне і публичне щораз більше стає поганським, одним словом гріх і зіпсуття залили всі області людського життя. До цієї кризи людського духа прийшла ще і матеріальна криза, і здавалося б що не будо цьому кінця. Причиною всього лиха це якраз побуття Бога, потоптання і збезчещення Його святих законів.

Щоб у світі привернути назад царство Бога, щоб усе наше життя було згідне з волею Божою, щоб світ вже раз отямився і завернув на дорогу правди, св. Отець Пій XI в 1925 році проголосив свято Христа-Царя, яке маєтись торжественно обходити в останню неділю місяця жовтня. Маємо вже раз рішитися, до якого табору хочемо належати: чи маємо далі тонути у злі і закотитися у вічну пропасть, чи завернути на дорогу Божих заповідей і стреміти до вічної щасливості.

На св. хрещенню ми через своїх заступників присягли вірність Христови-Цареві і вписалися в члени Його царства, тому через ціле наше життя стараймося зберегти цю присягу і ніколи її не зламати.

Христос з титулом царя народився. Три царі, що хотіли віддати Йому поклін, питали за Ним: „Де народився цар жидівський“? І на Христовому хресті було написано: „Ісус Назарянин Цар Юдейський“. Христос має бути царем нашої душі і серця, наших гадок, слів і діл. Ціле наше життя має бути службою Христови-Цареві. Пригляньмося ближше нашому Цареві. Прийшов Він на цей світ, щоб

спастися наші душі і дати їм життя вічне. Ходить від села до села, від міста до міста і шукає заблудших душ, овечок, відпускає гріхи, дає хорим і невилічимим здоров'я, а навіть воскресшає померлих. Взагалі милосердиться над упавшим людським родом. А як люди Йому віддячилися? Хотять Його укаменувати, а коли це не вдається, доходять вже до вершка своєї підлоти і злоби. Ловлять Його підступно, удають зі себе архілюяльних римських горожан, оскаржують Христа о державну зраду кажучи, що він бунтує на-рід, не каже платити податків, і сам називає себе Христом-Царем. Чужинець Пилат має більше серця для Ісуса, як жида, хоче Його рятувати, користує зі звичаю і каже: „Кого вам під великдень випустити: Ісуса чи Вараву розбійника?“ І щож? Нарід волів розбійника Вараву, ніж Ісуса, і кликав шаліючи: „Вараву — Вараву!“ О, християнине, там і твої гріхи були і також кричали: „Вараву — Вараву, не Ісуса!“

Скажи, які щодня твої думки, розмови і діна? Чи твоє життя кождий день не кличе „Вараву — Вараву“, чи ти своїми гріхами їх видаєш Ісуса на муки? Чи не твої гріхи бичують тяжко Христа? Чи не під твоїми гріхами паде Христос три рази, а ціле пекло радіє і кличе: „Радуйся, Царю Юдейський, що маєш таких християн! Вони Тобі присягали вірність, а мене відрікалися. Дивись: Ти за них даєш життя, а вони Тебе не хочуть, ні Твого царства, лише мені дали свою душу, мене вибрали!“

Ах, християнине! Чи дозволиш своїми гріхами дальше так ображати діаволови Ісуса. Дивись! На вид муки твого Спасителя скали порозпадались, а твоє серце дальше має бути зимне і без милосердя? „Симоне, спиш?“ Час встати з грівів і піти за Христом-Царем!

Але ходім на Голгофту і придивляймося. На хресті між небом і землею висить прибитий Христос з терновим вінцем на голові.

Що за страшну муку терпить Христос за твої грішні думки й пожадання, за гріхи твоєї голови. Христос має бути царем твоїх гадок, там не сміє бути ніщо грішне. Він дорого купив собі твою голову. Очі Христа залиті потом і кров'ю за те, що твої очі так часто споглядали з грішною пожадливістю на погані речі, споглядали з мстєю, гнівом і заздрістю. Хорони свої очі, бо вони є вікнами, якими входить діавол до твоєї душі. Язик Христа висох з горячки і болю, а до цього Йому давали пити оцет зі жовчею. Так Христос покутує за гріхи твого язика. Скільки то проклянів, обмов, очорнень і нечистих бесід перемолов твій язик у твоєму житті! Скільки то по судах вже відбулося розправ за гріхи язика! Дивись дальше! Плечі Христові страшно, аж до кости покранні. Христос так терпить за твою нечистоту. Бік Його списом проколений, це за грішні пожадання твого

серця. На обох руках великі роздерті рани, ціле тіло пови-сло на цвяхах. Брате! Це за гріхи твоїх рук так терпить Христос. Своїми руками ти брав чуже добре, других поби-вав, а може, не дай Боже, і родичів. Ті твої руки були по-свячені на святім хрещенню і миропомазанню, а ти їх збез-честив і до чого уживав? Христос має мати все власть над твоїми руками, Він їх Цар!

Так само тяжко ноги Христові поранені за гріхи твоїх ніг. Тобі на хрещенню помазано ноги св. елеєм, щоб ти ними ціле життя ходив „по стопам заповідей Христових“, а ти ними ходив днями і ночами по гріхи. Тільки дорогами заповідей Христорих маєш ходити, бо Він є правдивою „до-рогою, правдою і життям“. Як дорого ми коштували Хри-ста, бо „не тільки сріблом, або золотом відкуплено нас... але дорогоцінною кровю Христа, як непорочного й чистого ягняти“ (І Петр. 2,6).

Ми Його переслідували своїми гріхами мов Савло, а Він нас заєдно переслідував своєю царською любовю і зі жалем кликав до нашої душі: „Савле, Савле! — чому ти мене переслідуєш“? Переслідують Христа-Царя і Його Церкву не лише поодинокі люде, але цілі товариства, а навіть і держави, як це є Мексику, Іспанії, а особливо в царстві сатани, червоного ката в большевії. Там прогнано Христа-Царя з родин і зі школи, збурено церкви, нарід замучено голодом і Соловками, нашу дорогу землю, благословену ко-лись св. Андреем, перемінено на царство сатани. Ах, Боже! Прийми покуту того народу за всі його гріхи і вже раз змилосердися над ним! На світі є два табори, Христа-Царя і диявола, який опанував приватне і публичне життя, тому осторога: „Трезвіться і чуйте, бо противник ваш диявол ходить, як рикаючий лев, і шукає, кого би пожертви“ (І Петр. 5,8). Встаньмо вже раз зі сну байдужности, вставаймо під прапор Христа-Царя за славу Божу, за спасення наших душ. Бо до когож підемо ми тепер, що плачемо на ріках вавилонських, по поміч? „Господи, до когож підемо? Ти ма-єш слова життя вічного“. Вставаймо в ряди світських апо-столів Католицької Акції, нас сам Христос-Цар кличе з лю-бовю: „Прийдіть до мене всі знеможені й обтяжені, а я вас успокою“ (Мат. 11,28). Мобілізуємось в армію ревних хри-стіян, членів Христового царства, відновім нашого духа в св. Тайнах, а Христос нам простить всю нашу грішну минувшину. Стараймося сильно про те, щоб у наших ду-шах, у наших родин, у наших установах і в цілім нашій уряді запанував всевладно Христос-Цар. Нехай на нашій землі понесеться могутній клич: „Цареві віків, безсмер-тному, невидимому, єдиному Богу честь і слава по вічні віки. Амінь“ (І Тим. 1, 17).

о. А. Галандюк

Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії

„І явилась велика ознака на небі,
жінка зодягнена в сонце, а місяць
під її ногами, а на голові її вінцепь
з дванайцяти звізд“. (Об. 12, 1.)

Подібно, як підчас понурих і морозних зимових днів вигляне деколи ізза тяжких навислих, олов'яних хмар ясне сонічко, продирається також нинішнього дня крізь понурій настрій різдвяного посту ясний промінчик надії в нашу душу, щоби святою радістю наповнити наші серця й піднести нас на дусі в надії на скорий прихід Спасителя. Довгі тисячеліття чекали люди на Спасителя, але непевність і тривога розвівали, густо-часто їх надію. А скільки їх вмирало в тій не-непевності й тривозі та не бачили Спасителя! А коли вже раз почала Анна ту Богом вибрану дівицю, яку призначив Бог на матір Свого Єдинородного Сина, тоді вже близький був час нашого спасення, а непевність і тривога мусіли уступити перед радістю.

Ось та причина, чому якраз у часі різдвяного посту встановила свята Церква празник Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці. Прихід Божої Матери на світ має піднести нас на дусі в надії на скорий вже прихід на світ Спасителя.

Непорочне Зачаття Пресвятої Богородиці є на правду дуже радісним святом, бо того дня свята Анна почала Богом вибрану дівицю нам на сестру й матір.

1. Що з тіла родилося, є тілом, а що з Духа, є духом¹⁾. А які прийняли Його, дав їм силу дітьми Божими стати, тим, що не від крові, не від хотіння тіла, ні від хотіння чоловічого, а від Бога родилися²⁾. Сей самий Дух свідчить духови ншаму, що ми діти Божі³⁾. Деж Дух Господень, там воля⁴⁾. Хто від Бога, слова божі слухає⁵⁾. Блаженні миротворці, бо вони синами божими назвуться⁶⁾. Сі місця Святого Письма подають ознаки божого дитинства. Чотири є ознаки божого синівства: надземне походження, просвічення й визволення через Святого Духа, любов правди й любов мира.

Якийже чоловік може похвалитися, що від дитинства є божою дитиною? Ми всі походимо від земного Адама, народилися від земних матерей, народилися як сини Адама в грісі.

З кожним чоловіком приходить на світ гордість, яка

¹⁾ Йоан 3, 61. ²⁾ Йоан 1, 12—13. ³⁾ Рим. 8,1 б. ⁴⁾ 2Кор. 3,17. ⁵⁾ Йоан 8, 47. ⁶⁾ Мат. 5, 9.

противиться Святому Духови й кидає зерно брехні в наше серце, гордість, яка прогонить ангельський мир і заводить диявольську незгоду, сварню й ворогування, гордість, яка є жерелом усіх гріхів і всього нещастя.¹

Тому кожда новонароджена дитина мусить ще раз народитися з Бога в святім хрещенні. Тут розторошується діло гордості, а Святий Дух начеркує промінням своєї ласки божий образ на душі й вкладає дорогоцінний скарб віри в серце дитини та дає їй залізний лист небесного мира.

Тому віримо сильно, що, коли дитина вмере після хрещення в невинности, зовсім певно дістанеться до неба і знайдеться поміж ангелами та святими. Отже се певне, що ми побачили світ не як божі діти, але як діти гріха й невільники нашого ворога диявола, се певне, що ми шойно через особлившу ласку божу на лоні католицької Церкви відродилися й стали божими дітьми. Отже се певне, що на кожній дитині, що родиться від жінки, тяжить так довго прокляття, аж Святий Дух здійме його в святім хрещенні.

Але читаємо в Святих Письмі: „І Слово тілом сталося“ с. зн. що Божий Син прийняв на себе людську природу. Чи прийняв отже Він на Себе ту горду грішну природу Адама, яку ми унаслідили? Чи також Він почався й родився в гріхах подібно, як ми? Алеж щось подібне навіть подумати було би страшним богохульством. Христос стався нам в усім подібний з виїмком гріха; Він справді походить щодо тіла від Адама, але Адамового наслідства Він не взяв на Себе, бо в противнім разі не міг би бути нашим Спасителем. Тому святий апостол Павло називає Його другим Адамом з додатком: „Стався перший чоловік Адам душею живою; останній Адам духом животворящим“. (Кор. 15, 45.) „Перший чоловік із землі земний; другий чоловік Господь з неба“. (Кор. 15, 47.) Отже Ісус Христос прийняв на себе людську природу, тіло й кров від Пр. Діви Марії. А коли Його людська природа була від народження не оплямлена гріхом, якже могла бути грішною матір'ю Марія, яка родила Його? Припустім, що вона в цілیم своїм життю не зробила гріха, але народилася, як усі люди в первороднім грісі, то чи було би се можливе, щоби вона своєму Синови дала безпорочну природу? Що з тіла родилося, є тілом, що з Духа родилося, є духом. Годі нам повірити, щоби Бог дав своєму Єдинородному Синови за Матір жінку, яка була би під прокляттям гріха, годі нам повірити, щоби та, яка могла стати храмом Святого Духа, царицею ангелів, царицею патріархів, учителькою апостолів і царицею всіх святих, була хочби тільки через кілька годин свого життя під властю диявола.

Тому почування пoboжної християнської душі борониться перед такою думкою, щоби Божа Мати в первороднім грісі почалася й родилася. Тому одностайна віра ка-

толицької Церкви вчить, що Мати нашого Господа без гріха почалася й родилася. Свята Анна почала не звичайно людську дитину, носила під своїм серцем не грішницю, привела на світ не дитину божого гніву. Марія була від народження божою дитиною й тому була гідна стати Божою Матір'ю. Тому зовсім слушно відноситься до неї сей образ, який бачив св. апостол Йоан у своїм Об'явленню: „І явилась велика ознака на небі, жінка зодягнена в сонце, а місяць під ногами її, а на голові її вінець з дванадцяти зізд“. (Об. 12 1.)

Та мимо того є Марія також нашою сестрою й матір'ю.

2. Хоч Пресв. Діва Марія, Мати Ісуса Христа, народилася як Божа дитина, то препінь вона родилася таки в людській тілі, щоби зазнати трудів і терпінь сього життя й навіть самої смерті. В тім вона є не лиш усім людям рівна, але ще й перевищає всіх. Донька Давида, Божа Мати, мати нашого Сотворителя й Спасителя борикалася через ціле своє життя з нуждою, йшла тернистою дорогою терпінь, була мученицею в живім тілі. Божа Мати не погорджувала злиднями, які гріх стягнув на людство, хоч не було на ній найменшої казки-гріха, не погордила бодай у тім стати нам рівною. Тому правдою є, що Марія є нашою сестрою в тім, щодоторкається людської долі й злиднів. Яка се потіха для нас, що ми маємо таку святу, таку терпеливу й так Богови віддану сестру. Від неї вчимося всі покути, коли гризе нас хробак совісти; коли Марія, наша сестра, свята, яка не зробила ні одного гидкого кроку, таку покуту чинила, чомуж ми грішники боронимося перед покутою, нарікаємо на божий допуст? Марія вчить нас покути, вправляймося в ній. Покладаймо також на її заступництво, коли хочемо покутувати; вона є прибіжищем і милосердною Матір'ю всіх скрушених грішників. Святе Письмо порівнює її з лелією на долах й з опечатаною керницею. Обидва образи є ознакою неоскверненої невинності серця й тіла. Лелія має на собі білу одіж невинности, а води в запечатій керниці не порушували ніякі уста й нічна рука, її зеркало є чисте й прозоре, отся вода свіжа й смачна.

О, ви всі, для яких невинність є свята, хлопці й дівчата, які заховали й любите непорочність душі й чистоту серця та не зірвали ще печатки з відрадного жерела чистої совісти, жертвуйте нині чистій і по всі часі непорочній Діві, жертвуйте Матері чесноти свої молитви, свої бажання, свої постанови і віддайте під її покров цінний скарб дівчої чистоти. Нехай вона заховає вас перед заразою й проказою розпусти, перед хворобою, яка по світі грає як нап'ятоване зло, що все нищить і пожирає.

А ви всі, що зблудили й зійшли з дороги чистоти

й святої невинності, і ви всі грішники виберіть собі Марію за матір і заступницю, щоби за її заступництвом післав вам Господь духа покаяння, дар жалю, ласку сліз, щоби ви чисто випрали водою покаяння ту одіж, яку по своїм хрещенню сплямили брудом гріха до непізнання. О, як дуже конечним є для нас основне поучення в тім святім часі різдвяного покаяння, як мало ми настроєні до покути, як тяжко приходить ся нам нашу совість іспитати, як тяжко нашу злобу відкрити, як тяжко жаліти над нашими блудами й їх оплакувати! Ми не маємо ще навіть поняття про високу вартість чистоти серця. Багато тої землі й грішні похоти тіла мають висшу вартість у наших очах, ніж святе боже дитинство.

Християни! Почитаймо й любім Пресвяту Діву Марію, Богом вибрану нашу сестру й матір, молимся до неї по всі дні свого життя, а передовсім у годині покуси, горя й смутку, як до нашої покровительки й сильної заступниці на небі, вступаймо в її сліди, покутуймо за наші гріхи, як вона покутувала, хоч не знала гріха, і наслідуймо її чесноти, передовсім заховаймо чистоту й непорочність серця, а тоді непорочно зачата Марія, Божа Мати, вєднає нам се, що вєднала вже мільонам своїх дітей: заховання божої ласки, постійність у добрім і вінець вічного життя й небесної слави. Амінь.

о. А. Галандюк

Неділя XXVII

„Кажу вам, що так на небі більше радости буде за одного грішника, що покався, ніж за дев'ятьдесять дев'ять праведників, які не мають потреби каятися“. (Лук. 15, 8).

Раз у суботу вчив Ісус Христос людей у божниці. Там побачив жінку, яку від 18 літ опутав злий дух і мучив її тіло й душу. Вона була така хора й покорчена, що не могла випростуватися й поглянути до гори. Ісус Христос покликав її до Себе й сказав: „Жінко, ти вільна від своєї недуги“. І положив на неї руки й зараз випростувалася й славилася Бога. Се чудо викликало велике негодування фарисеїв, вони закидували Спасителеви порушення суботи. Але Спаситель виказав їм їх облуду, зганьбив їх і вони мусіли застиджені відійти.

Хитрі та облудні фарисеї все наступали на Ісуса Христа й шукали причини й нагоди до обвинувачення. А вже

найбільшими їх закидами проти Ісуса Христа було те, що Ісус Христос не погорджував митарями й грішниками, не відкидав їх, коли вони тиснулися до Нього, але допускав їх до Себе й ласкаво пригортав. Ласкавість Ісуса Христа ділала звичайно так сильно на всіх таких грішників, що вони радо наvertsалися й ставали невідступними Його учениками.

Однак горді фарисеї не хотіли бачити в тій любови й милосердю Ісуса Христа до грішників Його божого післанництва; вони брали Йому за зле се Його заховання супроти грішників й старалися Його знеславити в очах народу. Ісус Христос знав їх зависть і злобу та в притчах хотів оправдати Своє поступовання й висказати, що не людські згляди спонукують Його вишукувати митарів і грішників, тільки освячення і спасення їх безсмертних душ, яких вартість така велика, що треба все зробити, щоби їх спасти.

Предметом сьогоднішої нашої науки буде відповідь на ті два питання: 1. Що таке є людська душа? 2. Яку вартість має душа в очах Бога?

1. Людська душа є безсмертним духом, який тільки човово живе в злучі з людським тілом і на той час наділяє його життям. Вона посідає розум, який помимо стало доконуваної в нашій тілі зміни матерії, все однаковий зістається, а тим самим є незалежним від матерії. Завдяки тому розумови людина може думати та дошукуватися причин, чому, як і в якій ціли щось діється. Думання та міркування поставило людину паном над природою й дало їй змогу прямувати до розвитку в штудії, науці й техніці. Блискучим вислідом такого думання є внутрішнє улаштування фабричного заводу, льокомотива, електривня, а навіть простенька поєдинча підойма, шруба, плуг. Ніхто навіть не годен вичислити всі винаходи, описати всі машини, означити поступ на всіх ділянках, чим так дуже величається дух людини в найновіших часах. Телеграф і телефон, бездротний телеграф і радіо, авта, літаки й баліони, се плоди людської думки.

Душа посідає також свободну волю. Вона є незалежна від змислового пожадання. Шляхотні люди рішаються свободно також на те, що зовсім противне змисловости. А такими є піст, самовідречення й самопожертвовання мучеників та визнавців. Завдяки свободній волі маємо змогу вибору зпоміж двох чи навіть більше предметів, давати першенство одному перед другим. Завдяки свободній волі можемо чогось жадати або ні, щось робити або відкинути, можемо вибрати з різних можливих чинностей таку, якої захочемо. Можемо також кермувати своїми чинностями, не мусимо потурати своїм похотям й присталям та призволяти на них. Можемо здавити гнів, перемогти нечисті думки й похоти, противитися принадам і приманам. Ніхто не може сказати: Я не міг інакше поступити, я мусів так зробити.

Свобода волі є основною умовиною всього релігійного й морального життя людства. Без свободного рішення волі нема відповідальности, нема нагороди, нема кари. Закони й приписи, заповіді й заборони, напіннення й ради, були би безцільні й злишні. Не було би також докорів совісти, ні жалю.

Не треба однак мішати свободної волі з химерною самоволею; розум мусить кермувати свободною волею. Свобідна воля має перепони в нас самих і поза нами. Непогамовані похоти й лихі привички стісняють її, а недостаточне пізнання й похибки, страх і силування спрощують її на манівці.

Доказом розумної душі чоловіка є його духові завдатки, наставлені на ідеальне, в противенстві до зручності звіряти, наставленої тільки на доцільне. Також людська мова, що є виразом розумного думання в противенстві до неартикульованих голосів і звуків звірят, які не є нічим іншим, як лиш виявом їх змислових вражіннь, свідчить про існування розумної душі в чоловіці.

Людська душа може жити і без тіла; вона є безпростірною й позачасовою. Злука з тілом замикає її в просторі й часі та вяже її діяльність з тілесними органами. За їх посередництвом відбирає вона тоді вражіння зовнішнього світа, а в своїм думанню послугується пам'яттю, що опирається на змислові спостереження. Душа примінюється тоді до тіла й відповідно до його стану змінюються наші почування вдоволення й невдоволення, переживаємо думання на яві й сонні марева, хоробливі привиди й почування.

Через тіло ділає окруження на душу. Нас захоплює краєвид, на наше уособлення впливає пожива, стан погоди, пора року, хвилини дня, ціле окруження. Казати тому, що наше думання й хотіння є витвором мозку, було би то само, що дивитися на гру музика, як на витвір його інструменту. Як гра музика фалшиво звучить, коли в нього зіпсутий інструмент, так і думання душі порушене буває, коли мозок захорує. Якщоб думання було самою чинністю мозку, мусіли би також звірята мати розум і то тим більше, що деякі звірята мають мозок далеко більший, ніж чоловік.

Тіло стісняє свідомість душі й звукує поле уваги. Але помимо того в людині є змагання до величнього навіть тоді, як вона паде. „Дух є бодрий, а тіло немічне“.

Св. Августин розповів слідувачу історію своему приятелю Еводієви, щоби переконати його, що душа може видіти без помочі змислів. В Картагіні жив славний лікар Генадій. Він був дуже милосердний і ласкавий для бідних, але не вірив у позагробове життя. Бог не міг полишити на довго в блуді людину, що визначалася такою любов'ю до ближніх. Одного разу в сні побачив Генадій людину рідкої

краси, яка закликала до нього: Ходи за мною. Генадій удався з ним до міста, де почув музику, повну солодоші й гармонії, яка перевишала все, що колинебудь чув. Здивованому й захопленому музикою Генадієви сказав його провідник, що се пісні блаженних жителів небесного Єрусалиму. Генадій пробудився. Слідуючої ночі явився йому у сні знову той самий провідник. Він спитав Генадія: Чи пізнаєш мене? Дуже добре, відповів Генадій. А деж ти мене видів? — запитав знову незнакомий провідник. Генадій пам'ятав пречудну гармонію й місце, в яким її чув, тому без труднощів відповів на питання. А се, про що говориш мені, бачив ти в сні чи на яві? У сні, відповів Генадій. Правда, відозвався незнакомий, у сні бачив ти се й то; що діється в тій хвилині, також видиш у сні. Генадієв протакнув, що се правда. А деж тепер є твоє тіло? — запитав незнакомий. У моїм ліжку відповів Генадій. А знаєш про се, сказав дальше незнакомий, що твої тілесні очі є тепер замкнені й нерухомі й що тепер видиш без помочі змислів? Знаю, відповів Генадій. Якими очима мене бачиш? — запитав дальше незнакомий. Генадій задумався й не знав, що відповісти. Тоді незнакомий вияснив йому, чому завдавав такі питання. Він сказав: Так переконався ти, що коли очі твого тіла зачинені та нечинні, коли ти спиш, маєш інші, якими дивишся й видиш усе, що тобі тоді представляється; подібно також, як умреш і на віки замкнуться твої тілесні очі, будеш жити, будеш видіти й чути іншим способом.

Є отже в нас щось таке, що думає, розуміє, хоче й бажає, і се власне називаємо душею.

Душа є самотнім правдивим скарбом чоловіка. Завдяки душі чоловік є вінцем божого сотворіння на землі й паном могутніх сил видимої природи. Завдяки душі посідає чоловік нічим необмежений гін до усовершення й може застановлятися над найвищими, вічними правдами, „Вчинив ти його трохи меншим від ангелів, славою й честю увінчав його та поставив його над ділами рук твоїх“ (Пс. 8, 6—7). Сю правду представить нам ще яснійше відповідь на питання: Яку вартість має душа в очах Бога?

2. Душа мусить мати велику вартість в очах Бога. Бог сотворив її для Себе, а всі другі сотворіння видимого світа для людей. Тому також сотворив Господь нашу душу на Свій образ і подобу. „Сотворім чоловіка на образ наш і подобу“, звучить постанова, яку Сотворитель нашої душі, Бог, небесний Отець, переказав Синови й Святому Духови. Діявол мусів мати також ясне поняття про вартість людської душі, коли вхопився всіх штучок і всіх хитрощів, щоби вирвати Богови зараз ті дві перші душі, які Бог сотворив. В той спосіб думав сатана болючо помститися на Бозі, Свому справедливому Судії, який прогнав його з неба задля його невірства.

Колиб людська душа не мала перед Богом вартости, міг би Бог зовсім спокійно полишити діялової його добичу й не мав би причини спасати душі двох перших людей, тим більше, що їх зрада не була лиш ділом сатани, але також добровільної їх згоди. Однак Бог сотворив душі також по гріховнім упадку й постановив спасати погибші душі. Се доказ, що людська душа не є зовсім безвартісна в очах Бога. Велику вартість людської можна пізнати по ціні, яку Бог дав за її відкуплення з неволі сатани. Ся ціна не була мала, бо нею була кров Його Єдинородного Сина. „Знайте, що не тлінним сріблом або золотом викуплені ви від марного життя вашого, від отців переданого, але дорогоцінною кровю Христа, як непорочного й чистого агня“ (Петр. 1, 18—19).

Щож хочуть сказати ці слова? Ніщо в світі, хочби воно було найдорожше, не може рівнятися ціні душі в очах Бога, вона є для Нього така дуже дорога, що Він дає, що має найдорожше, Свого Єдинородного Сина на жертву, спасти її. А таку велику ціну має кожна душа в очах Бога, бо Бог віддав Свого Єдинородного Сина як окуп за всі душі без різниці, щоби всіх ратувати. „Він — каже Святе Письмо — жертвою примирення за наші гріхи, не тільки за наші гріхи, але також за гріхи цілого світа“. (1. Ів. 2, 2). „Христос викупив нас від клятьби закону, ставшись за нас клятьбою“. (Гал. 3, 13). „І з повноти Його ми всі прийняли і благодать за благодать“. (Ів. 1, 16). Отже також душа найбільше злобного грішника має ще дуже велику ціну, як довго чоловік ще є в тілі. Тому робить Бог усе можливе, щоби її спасти, щоби спонукати її до навернення, щоби спровадити її на дорогу покаяння, щоби відкупити її дорогою ціною крові Ісуса Христа з неволі сатани й зділати її божою дитиною. Що за радість справляє Богови та Його ангелам навернення одної заблуканої душі, бачимо зі слів Ісуса Христа: „Кажу вам, що так на небі буває більша радість за одного грішника, що покався, ніж за дев'ятьдесять дев'ять праведників, які не мають потреби каятися“, (Лук. 15, 7).

Як міг би наш Спаситель, якого слово є правдиве й безсумнівне, запевняти, що Бог і Його святі ангели мають таку невисказану радість з навернення грішника, колиб не кожда без виїмку душа, навіть також заблукана, майже погублена душа, мала таку дуже велику вартість в очах Бога? Чи може потребує Бог її до збільшення Своеї слави? Чи може потрібна Богови її служба на землі або на небі? Чи стратить Бог може що, коли душа загине? Ніщо з того всього. Противно, наша душа потребує Бога, щоби була жива й гарна, вона мусить служити Богови, бо служба Богови сама нагороджує й ушасливорює; душа тратить усе, коли Бога стратить. Щож спонукало Бога прикласти таку велику ціну до нашої душі? Його невисказана любов до нашого

спасення, думка, щоби наложити нам на серце журбу про спасення нашої душі. Памятай, чоловіче, про спасення своєї душі, Бог заєдно думає про се; подбай, чоловіче, про своє покаяння й навернення, Бог завсіди дбає про нього. Бог любить і безконечно цінить твою душу; чи хочеш, чоловіче, її меше цінити й любити, ніж Бог? Хибаж вона не має ніякої вартости в твоїх очах? Невжеж дійсно правдиве те, що відколи життя на землі стало таке дуже тяжке, а гріш такий дуже дорогий, душі зовсім подешевіли й втратили на вартости, що їх можна продати за солодкий овоч забороненої розривки або за якунебудь дочасну користь?

Християни! Нам звісні послідні слова Ісуса Христа на хресті, які повинні ми взяти собі до серця. Перед Своєю смертю закликав Спаситель на хресті: „Отче, в Твої руки передаю духа Мого!“ Колись прийде також година нашої смерті; в тій годині треба також нам з повною надією закликати з нашим Спасителем: Отче, в Твої руки передаю мою душу! Але чи будемо могли так заликати, якщо та душа не буде під нашою властю, але під властю когось іншого? Хто за життя не зважав на свою душу, зрікався її за смішну ціну, за розривку, за грішну розкіш і задоволення, за марний гріш, чи зможе сказати: Отче, в Твої руки передаю мою душу! Брехуне, заличе совість, ти не маєш уже душі для Бога, ти продав її за гріх діяволу! Баришівникови душ ти продав не тільки свою душу, але ще також душі своїх ближніх, продав за гріх діяволу! Біда мені, скаже тоді грішник, запізно пізнав я вартість душі! Хорони нас, Боже, від такої кінцевої хвилини, що тягне за собою вічну загибель.

Але щоб ми могли сміло сказати: Отче, в Твої руки передаю духа мого! Амінь.

Неділя XXVIII

Блаженний, хто їстиме хліб у царстві божім (Лук. 14, 15).

Наш Спаситель використовував кожду нагоду, яка насувалася Йому, щоби добро творити й учити. Раз у суботу запросив Його один фарисей на обід. Ісус Христос засів між фарисеями і книжниками. Тому забажав також ту верству людей запізнати з царством божим і позискати її для того царства. Щоби дати фарисеям і книжникам пізнати свою висшу владу і силу, уздоровив наперед паралітика, що там знайшовся. Опісля звернув Свою увагу на прийнятий звичай, що велів уважати на гідність і вік при розділі й виборі місць при столі і запрошувати тільки таких, які потому до себе запрошують в гостину. Се дало нагоду Ісусови

Христови до поучення запрошених про покору, яка велить вибирати що найнижші місця, і про правдиву любов, яка не глядає власної користи у відплаті, і дає, коли навіть нічого не одержує. Він обіцяв за таку покору і любов вивиснення в царстві божім і участь в його величі і radoшах Коли се Ісус Христос сказав, закликав один з тих, що сиділи: „Блаженний, хто їстиме хліб у царстві божім“. Хоч ті слова були висказані в жидівським значінню і відносилися тільки до змислових розкошів і radoшів у царстві Месії та мали на думці те, що земне і змислове, забрав Ісус Христос слово, щоби під образом великої вечері говорити про небесне царство. Він сказав: „Один чоловік справив велику вечерю і запросив многих. І підчас вечері післав слугу свого сказати запрошеним: Ідїть, бо все уже готове. І почали разом одмовлятися всі: перший сказав йому: Я купив поле, і мені треба піти й побачити його; прошу тебе, вибач мені. І другий сказав: Я купив пять пар волів і йду спробувати їх; прошу тебе, вибач мені. Ще другий сказав: Я оженився і через те не можу прийти. І вернувшись, той розказав про се своєму господареві. Тоді, розгнівавшись, господар сказав слугі своєму: Піди хутко на роздоріжжа й ulиці города і приведи сюди убогих, калік, сліпих і кривих. І сказав слуга: Господарю! зроблено, як ти звелів, та й ще є місце. І сказав господар слугі: Вийди на шляхи і загороди та й силуї увійти, щоб повний був дїм мій. Покажу вам, що ніхто з людей тих запрошених не покоштує моєї вечері, бо багато є званих, та мало вибраних.

Притча про велику вечерю є змістом сьогоднішнього Євангелія й буде zarazом предметом нашої сьогоднішньої науки. Найперше постараємося пізнати її дослівне значіння, опісля приглянемося її висшому, переносному значінню, а в кінці стрібуємо приновити її в душі католицької Церкви.

1. Найближше, безпосередне, дослівне значіння притчі про велику вечерю відноситься до царства божого тут на землі, до Христової Церкви. В тім значінню є Ісус Христос чоловіком, що приготував велику вечерю, Христова Церква вечерою, жида найперше запрошеними, а поганими, що були на сам кінець запрошеними.

(Докінчення буде)

о. А. Галандюк

НЕДІЛЯ XXVIII

Блаженний, хто їстиме хліб у Царстві Божім (Лук. 14, 15).

(Продовження)

Ісус Христос оснував Свою Церкву на землі. Вона є духовим царством, царством божим на землі, що займається головню духовними справами людей, спасенням людських душ. Вона освячує душу чоловіка, розділяє між людей свої блаженства і благодати, і тому порівнює її Ісус Христос з великою святочною вечерею, підчас якої всі, що на ній знаходяться, в найкрасшій згоді взаємно себе покріплюють і потішають. Як у часі вечері всі гості збираються довкруги господаря і споживають з його щедрости й доброти, так повинні всі люди, зібрані в одну божу Христову громаду, брати участь в ласках, які їм подаються.

Бог постановив в повноті Свого нескінченного милосердя привернути ту спільноту людей з Богом через Свого Сина Ісуса Христа. Та нещасна розлука людей з Богом, котра зачалася з першим гріхом, мала бути знову усунена і людство мало ввійти вже тут на землі знов у спільноту з Богом, хоч земний рай на все пропав. Як батько свої діти та володар своїх слугів і приятелів збирають довкруги себе і годують їх при своїм столі, так мають також стояти в найтіснішій спільноті з Богом прийаті до Христової Церкви люди.

Про зближення й оснування того царства велів Господь Бог оповістити найперше жидам. Перше запрошення до царства вийшло до них під горою Синай. Се царство мав колись оснувати великий божий посол — Месія, що мав вийти з лона жидівського народу, якого Бог вибрав собі поміж многих інших народів. Се запрошення поновляв Господь Бог продовж віків з роду в рід через пророків. Вкінці появилася посеред них сам Спаситель і вчив: „Покайтеся, бо наблизилася царство небесне“. Опісля виступили Його післанці — апостоли і завзивали ще сильнішим голосом жидів, щоб приступили до царства божого. Але жиди не хотіли про се нічого знати. Вони не пізналися на тім, що було їх спасенням і не послушали зазиву. На чолі зі своїми провідниками й учителями вони тепер якраз почували себе добре і вигідно в світі. Вони привязалися серцем до землі й всього, що з землею звязане, погордили блаженствами божого царства. Проминаючи, вимірні, „намацальні“, земні діла видавалися їм далеко ціннішими і важнішими,

ніж духові, надприродні, небесні завдання царства божого. Тому нічого не хотіли про те царство знати, погордили запросинами на Господню вечерю, довбивали пророків, розп'яли свого Месію і переслідували Його апостолів. Але скінчився час ласки; ніякий пророк, ніякий Месія, ніякий апостол не появився більше посеред них, вони виключені з Христової Церкви і розбрилися по цілм світі.

За се запрошено поган до Христової Церкви. Апостоли та їх наслідники накликували їх і зневолювали їх силою божого слова і любови вступити до Христової Церкви. І згромадилося багато поганських народів довкруги Христа і молилися до того, котрий на хресті вмер, хоч не знали передше Бога. Тимчасом жиди, колись вибраний Богом нарід, з якого вийшли тільки поодинокі поклонники Ісуса Христа, стали відкинені і по дев'ятнацяти століттях не беруть ще участі в благословеннях і в Церкві Месії.

О, колиб ніякий нарід не супротивлявся вірі в божескість християнства, ніякий нарід не відвертався від нього, бо з ним підноситься, а без нього паде спасення і добробут народів.

2. У висшм, переноснім значінню представляє нам притча про велику вечерю Царство Боже в небі, прославлену Церкву. Ще більші й совершенніші ласки, добра і радощі є приготовані для людей там у горі в домі небесного Отця. З блеску тої величі і краси не дійшов ще ніякий промінь до ока смертельного, ні голос тих пісень і мельодій в ухо смертельного, ні вражіння блаженства в серце смертельного. Злука з Богом перевищає всяке земне щастя й дає вже тут на землі душі спочинок і спокій, принесе в своїм завершенню там у горі безіменну, нескінчену розкіш і блаженство. Змисловим образом тої злуки є богата, весела, святочна, велика вечеря. На те блаженство в злуці з Богом там у горі вказує нам Ісус Христос в притчі про велику вечерю.

На ту вічну велику вечерю в домі небесного Отця ми всі запрошені; бо прийаття до Царства Божого тут на землі є zarazом запрошенням і правом вступу до Царства Божого там у горі. Добрий і ласкавий є Господь, котрий запрошує нас на се вічне свято. Він хоче, щоби всі прийшли, він хоче, щоби Його дім був повний. Всіляким способом запрошує Він нас: голосом природи і совісти, через пророків і апостолів, через Ісуса Христа і Св. Духа. Він не тільки нас запрошує, але також веде рукою Своєї Церкви, а навіть хоче нас зневолити увійти в дім вічної радости. Щасливий, хто буде колись співучасником в Царстві Божім там у горі.

Але Господь Бог є не тільки добрий і ласкавий: Він є також нескінчено справедливий. Тому страшний буде Його суд над тими, що віддали своє серце земним добрам,

дочасним справам і змисловим розкошам та погордили за-просинами до посідання вічних дібр і до уживання небесних радощів. Вони не зазнають блаженства, до якого були запрошені; вони не ввійдуть до нього; їх відкине сам Господь словами: „Не знаю вас“! (Мат. 25, 12).

О, колиб усі християни взяли собі се до серця і пішли за покликом до вічного життя та поборювали і перемагали всі похоти в собі й всі покуси навні, які стоять на перешкоді всім стремлінням до праведности і блаженства!

3. Католицька Церква приновлює притчу про велику вечерю до найсвятішої Тайни Евхаристії.

Пресвята Евхаристія є приготуванням і запорукою вічної й нескінчено щасливої злуки з Богом, нашим Отцем, в Ісусі Христі, нашим посереднику і Спасителю. А не хліб, що ми бачимо в Пресвятій Евхаристії й споживаємо в святій Причасті; се Тіло і Кров Господа, які в дуже таємничий спосіб скріпляють наші душі. Се є свята вечеря, в котрій Христос є нашою поживою, Його смерть нашим памятным днем, Він сам повнотою ласки для нашої душі й запорукою нашої майбутньої величі. До тої святої вечери примінює Церква євангельську притчу.

Ми всі є запрошені на ту святу вечерю найсвятішого памятного дня, божого Завіта і вічного життя, й ті запросини свята Церква разураз повторяє. Свята Церква учить нас, що Пресвята Евхаристія є памяткою смерті Ісуса Христа і невичерпаним жерелом ласк, які заслужив нам Ісус Христос своєю смертю на хресті. Завдяки Пресвятій Евхаристії відновляться в Церкві безустанно в безкровній жертві кровава жертва примирення Бога з відкупленим людством і спливає на людство божя ласка. Свята Церква учить, що Пресвята Евхаристія закріплює злуку християн з Богом і між собою. Щоденно приймаємо устами страву і напій, щоби заховати своє тіло при життю і в здоровлю. Страва і напій перемінюються в нас в тіло і кров і в той спосіб лучиться з нами якнайтісніше. Так само лучиться з нами якнайтісніше і нероздільно Ісус Христос на те, щоби кормити нашу душу, скріпляти і при життю заховувати її та вложити в неї зародок воскресення до небесного життя. Заразом закріплюється злука християн між собою, як злука дітей одного батька, що в день його смерті зійшлися разом, щоб у взаїмній любові і згоді згадувати його память і взаїмно потішати себе. Свята Церква учить, що Пресвята Евхаристія є підготовкою і запорукою майбутнього блаженства в небі. Від участі в тій благодатній вечері на землі залежить наше вічне життя, участь у вічній небесній вечері, яку споживатиме колись переображене людство в огляданню Бога через цілу, довгу вічність. „Хто їсть хліб сей, житиме во віки“. (Ів. 6, 58)

В тій святій вечері являється повнота божої любови;

Пресвята Евхаристія є найбільшим і найвеличавішим доказом божої ласки. В Пресвятій Евхаристії знаходить душа, що шукає Бога, не тільки правдивий супокій на час свого життя на землі, але також запоруку вічного життя. Пресвята Евхаристія є найвищим нашим досягненням на землі; вона є початком тої спільноти з Богом, котрої завершенням буде вічне блаженство в небі.

Заховай нас, Господи, перед гріхами і невірством! Не дай нам жити так, як живе велика більшість людей нинішнього світа, що нічого не хоче знати про злуку з Богом, не слухає приязних і повних любови запросин Ісуса Христа, не йде на Його вечерю, замикає своє серце перед жерелом найбільших ласк. Зділай, Господи, щобими скучали радше за Твоїм небесним хлібом, споживали його в святій любови і з живою вірою та скріплялися внутрішньо, щоб могли боротися з покусами і не улягли в тій боротьбі. Зеднуй нас з нашим Спасителем і Спорудником нашого блаженства, щоби ми могли з Ним світ перемогти!

Аміль.

о. Онуфрій Гадзевич

Слово з нагоди Архієрейського посвячення нової церкви

(в Михайловичах, повіт Рудки 21/9 1935)

„В тім часі обходив Соломон велике торжество через сім днів, а з ним весь Ізраїль і велике число народа“.
2 Пар. 7, 8.

Велика була радість ізраїльського народу, коли цар Соломон викінчив величаву святиню і посвятив її в оточенню духовенства та великого числа народу. Співали тоді псалми, грали на інструментах, принесли Богови цілопальну жертву. Щасливо розходився нарід по торжестві домів, радіючи, що Господь вибрав собі це місце, цю будівлю на своє мешкання, щоби там Його ім'я було во віки прославлюване. Подібна нині радість в тутешній парохії. До Вас прибув нині Високостойний гість, апостол, Іх Експеленція Епископ, та посвятив в супроводі духовенства і в прияві многочисленного народа оцю любу святиню, котру вірні тутешньої парохії при Божій помочі, під проводом свого о. пароха та при жертвенности побожних людей побудовали. Коли пригадаємо собі історію будови цієї святині, то щойно тоді зуміємо оцінити і пізнати любов тутешніх парохіян до своєї

Матери Церкви, та зрозуміти нинішню їх радість з приводу посвячення цієї святині.

Колись на тім місці стояла старенька дерев'яна церквочка серед старих дерев, ясенів. Не одно вона перебула і не одно покоління виховала. Та коли хилилась до упадку, вірні цієї парохії побудували на її місці нову, гарну, дерев'яну церкву. Але щож — з допущу Божого були вірні виставлені на пробу любови до своєї церкви так, що невдовзі парохіяни стали сиротами без Матери Церкви, бо її знищив огонь. Та любов і привязання до церкви були у них такі великі, що мимо тяжких часів побудували ще тривалішу, бо муровану церкву, яку нині посвячено.

З тої нагоди припала мені честь сказати Вам, браття і сестри в Христі, Боже слово про значіння Божого Дому для вірних. Щоби однак Господь Бог допоміг мені це слово Боже сказати на Його славу, а Вам на дух. пожиток та щоби Ви могли Його терпеливо вислухати, прошу Всемогучого Бога і Пречисту Діву Марію о поміч, а їх Експеціацію о Архієрейське благословення. Чим є для вірних доми Божі, сказав о тім коротко і ядерно патріярх Яків, коли втікав перед братом до вуйка Лавана і в дорозі заснув на камені серед поля. В сні мав він видіння, як ангели сходили і виходили по драбині, яка сягала від землі до неба, а на її вершку бачив самого Бога. Пробудившись, злякався і сказав: „це місце страшне, святе, тут мешкає сам Бог, тут є брама до неба“. І о вашій церкві, яку нині посвячено, мусимо сказати за патріярхом Яковом: це є Дім Божий, це є небесна брама. Так, це є Дім Божий, це мешкання самого Христа Бога, в яким Він перебуває в особливий спосіб днем і ніччю. Тут в найсвятійшій Евхаристії цар Христос Бог, а невидимі небесні сили ангелів оточують Його престіл.

В Єрусалимі була овеча купіль, що мала п'ять притворів. Раз в році сходив до неї ангел і порушував воду. Хтеперший потім вступив до неї, відзискував в чудесний спосіб здоров'я. Таким купелевим лічним місцем, такою саджавкою є і та святиня. В ній Божий слуга священник з рамени самого Христа Бога лічить в чудесний спосіб хорі душі у сімох святих Тайнах. У святім Хрещенні очищує чоловіка від первородного гріха, у святім Миропомазанні святий Дух скріплює його на вірі, Найсвятіша Евхаристія є його небесним кормом, а свята Тайна Покаяння підносить чоловіка могутим словом „я тебе прогрішаю з упадку“, свята Тайна Єлейпомазання є підпорою чоловіка в недугі, свята Тайна Священства наділює вибраних людей Божою властю приносити жертви і уділяти святі Тайни, свята Тайна Супружества освячує родинне вогнище.

В Єрусалимі сходив ангел до води лиш раз в році, а в католицьких святинях сходить він що днини, що хвилі,

коли того лиш забажаєш. Тим ангелом є Божий слуга священник, котрий і сам і на кождий твій заклик спішить, щоби тебе ратувати на душі. Та не тільки будуть у тій святині проноситись безкровні Жертви і уділюватись святі Тайни, але тут почуєш також Божу науку, Божу правду, як маєш жити. Справді, католицька церква, католицька святиня — це брама до неба. Знищіть церкви, усуньте духовенство, а тоді на світі розпаношиться розпуста, бандитизм, здичіння забобони, як це видно там, де церкви переслідують, в большевії.

Церква для вірних є їх матір'ю і розрадою. Чи бачив ти, брате і сестро, як дитя тулиться до грудей мами, як воно чується безпечно на її руках, як воно виповідає перед нею свої жалі, і ділиться з нею своїми радощами. Так само в тяжких і радісних хвилях життя горнеться наш нарід до Божих домів, бо лиш тут може найти правдиву раду, розраду.

Відколи наш нарід прийняв Христову віру — відтоді наша Церква ділить з ним долю і недолю. Пережив він татарське лихоліття, пережив і большевицьку навалу, хрест Христа все буде горою на знак побіди Божої правди. Тому спіши, любий брате і сестро, до своїх Божих святинь, чито почуєш голос дзвона на церковній вежі, чи заклик священника, чи голос у твоїй душі. Слухай там Божої науки, користай з джерела Божої ласки, люби свою церкву, люби католицьку віру і обряд і будь готовий за ці скарби навіть вмерти, якщо того зажадає потреба. Правда, деревляну чи і муровану церкву може знищити природна чи людська сила, але церкву збудовану у твоєму серцю у твоїй душі, не може знищити без твоєї волі ніяка людська сила, бо вона є храмом Святого Духа. Нехайже сам Бог царює над вашим селом, нехай вислухає всі Ваші благання скільки разів звернетесь до нього в тій святині. Коли нині на престіл зійде у безкровній Жертві Спаситель світа, просім Його зі широї душі, щоби поблагословив всім тим, що причинилися до будови тої святині, а саме Вашому кожному о. парохви, парохіям та жертводателям. Волика вдяка нехай буде від цілого народу Вам, Ваша Експедиція, Високодостойний Архієрею, за труди, які Ви понесли коло посвячення цього Божого дому. Нехай Всевишній за Вашу апостольську працю уділить Вам много ласк здоров'я та сили посвятити у Вашій епархії ще не одну новопобудовану церкву на славу Божу і спасення вірних. Нехай сам Христос замешкає між Вами в тім Домі Божім і благословить Вас по всі часи

Амінь.

О. Й. Осташевський

„Блаженні плачучі, бо будуть потішені“. (Мат. 5, 4.)

Майже кожда людина вважає ціллю і старунком свого життя: бути щасливим — виминати нещастя. Щастя й вдоволення бажає наш людський дух, але передусім за щастям кричать вперто наші змисли. Зовсім природно, що чоловік радіє на вид гарного, що людське вухо милується мелодією музики чи співу, а навіть, що холодний напій в гарячу спеку чи смачна страва в голодний шлунок несуть крім загашення спраги чи заспокоєння голоду ще й приємність, симпатичне вдоволення. Прецинь цеж Бог сотворив красу в природі й надав запашний смак овочам, а цілу природу підчинив людині на пожиток і втіху. Але віквічно ціллю людини є і мусить бути тільки сам Бог. Змислові радощі мають бути тільки засобами, які помагають чоловікови в його духовім, етичнім і фізичнім життю, але ніколи не сміють перепиняти людині в її стремління до вічної ціли. Нажаль нинішні люди на місце вічної ціли, яка повинна зазначуватися ясно й виразно в цілім нашім земськім діянню, поставили собі ненаситну жажду земських приємностей, непогамованість уживання, фальшиві життєві потіхи, і для них фальшує чоловік ціле своє життя. Втрата цих приземних радостей і приємностей спричинює жаль, смуток і розпач у світової людини, а утрата Божої ласки якомсь непомітно перелітає в її життю. Наш божественний Учитель подає і в цій матерії життєву норму: „Блаженні плачучі, бо вони будуть потішені“.

Присвятім кілька хвилин нинішнього розважання пильний застанові над цими словами Христа-Господа.

I

Знаменитий Папіні подає таке прегарне пояснення до цитованих в горі слів св. Євангелія: „Блаженні, що плачуть над власною долею і над долею своїх братів, що плачуть над запропашченими зусиллями, над хибленими жертвами, над сліпотою, яка припізнює побіду світла. Ті, що плачуть, приспішують своїми сльозами навернення, тому є слушною річчю, щоб були колись потішені“.

По світовій війні покрив чорний смуток жалобою малярський нарід. Територію, що належала перед 1914. р. до їх держави, майже на половину розшматували між себе щасливі побідники. Щоб земськими приємностями не приспало кождоденне життя туги за великим минулим і не ослабило ні крихітки солідарних змагань цілої нації за привер-

ненням Мадярщині давньої могутості, давніх її границь, от задля того вдержують мадярські провідники цілу націю в перманентній жалібній медитації над кривдою, заподіяною мировим трактатом їх батьківщині. На дахах залізничних стацій, на кльомбах публичних цвітників, на видних місцях гостинниць і приватних помешкань стрінете давню мапу великої Мадярщини роздертої трактатами між сусідів і кілька змістовних ключів до кожного мадяра, щоб працював скрізь і все над приверненням давнього блиску і минулого щастя рідній країні. Така повсякденна жалобародить подиву гідний патріотизм навіть в незамітнім серцю сірого простачка. Для приміру позвольте розказати: Вбогий безробітний з Будапешту знаходить на вулиці дуже коштовні клейноди англійської маґнатки і голосить згубу поліції. Зворушена чесністю бідака, хоче англійка нагородити його щедрим зналізним. А мадяр покірно просить: „Пані! Там у твоїм щастивім краю розказуй впливовим британським політикам, великим вашим письменникам і почитним газетам, що мадярам заподіяно срашну кривду, нехай ваш англійський вплив у світі старається на міжнароднім форумі направити її. Це буде найцінніше зналізне для мене“. Вклонився і відійшов. Пресові потентати Англії зачали прихильно для мадярів уформовувати публичну опінію світа.

Рівнорядно з цією жалобою мадярської нації поступає там релігійно-католицьке відродження. Славні проповіді Тихомира Тота несуть на філіях етеру Божу науку й Божу ласку в серце мільонів мадярів і лучать любов до їх батьківщини з моральною поправою життя і покірною молитвою за кращу долю; додають шляхотного завзяття перетривати важкі злидні, а всю працю, осіану Божим благословенням, класти на вівтарях за краще завтра. Живі нагадується: „На ріках вавилонських, там ми сиділи й плакали“. Многонадійно написав учений: „Блаженні ті, що болять з підданням себе Божій волі, чи то з приводу власних гріхів, чи з причини терпінь, які на них і на людство спадають; також ті, що добровільно стримуються, від дочасних вітх задля Божої любови“. (ks. Wł. Szczerpański — Ewangelia).

Сам Бог обіцяє за розбите серце, яке тужить, стогне і плаче у своїй свідомості за спасінням, веселу прийдешність як нагороду: „Господь хоронити буде тебе; Господь оборона твоя, все він праворуч тебе“. (Пс. 120, 5).

Месіянське пророцтво виказує таки подрібно всі ті блага, які принесе Спаситель як нагороду за сум, за щирі сльози опущеному й розчарованому світови: „Дух Господа Бога на мені, бо Господь помазав мене на те, щоб принести благу вість убогим: післав мене сціляти сокрушених серцем і вістити невольникам визвол на волю, а увязненим відчинення темниці, проповідувати рік примирення Господнього й день пімсти

Бога нашого, потішити всіх засумованих і сповістити сумним у Сіоні, що даний їм буде вінець замість попелу, замість плачу — елей радощів; замість сумовитого серця — одежа слави; і назвуть їх сильними в справедливості, насадом Господнім на його прославу. І забудуть вони вікові пустині, відбудують давні розвалища і поновлять спустошені міста, що з давnezчих давен були запустили... За ваш сон оддано буде вам удвоє; за стид будуть вони радуватися своєю долею, бо в країні своїй удвоє стільки посадуть; веселощі вічні будуть у них". (Ісаїя 61, 1).

Тому то в часах смутку, морального розкладу й тяжкої неволі вижидав праведний Симеон „потіхи Ізраїлеви" (Лук. 2, 25).

Син Божий ставить смутку умовиною до участі в місянським щастю: „Істино, істино кажу вам: що плакати й ридати будете ви, світ же буде веселитися; виж смуткуватимете, та смуток ваш на радощі обернеться... і радощів ваших ніхто не візьме від вас" (Іван 16, 20). На покайним смутку завсіди радість надії спочиває. Давня Україна славилася своєю могутністю на цілу Європу і пів Азії. Правда, були війни, смутки тіннями блукали, сльози й кров ріками лилися, але й сонце побіди й усміх щастя та слави рясним сяйвом і незакаламученою радістю на нашу землю спливали. Було так. Але не забуваймо, що тоді наша вітчизна св. Русь звалася, у цілм своїм життю і діянню тісно співділала з Христом і Церквою.

II

Тільки тоді огортає оправдано людське серце безнадійний смуток, коли воно залишиться серед розшалілої хуртовини життя самотнім і кволим, без лучби з Богом і без опертя на кат. Церкві; коли чорна розпач розторошує все, чим ми жили, на чім наші сподівання будували, над чим цілі покоління працювали; коли загибель грезить цілому існуванню. Страшна пересторога: записала історія, що давні християни Малої Азії та північної Африки засмутили своїм життям небесного Вітця, покинули Його загороду-церкву й пішли шляхом блудного сина. Тоді зівяли їх цвітучі церковні громади, запустили монаші обителі, зникли святі пустиножителі й затворники, замовкли славні христ. школи, затихли золотоусті проповідники. Не зіздяться там більше церковні світові собори, не стало світових вчителів і вчених богословів. Ні знаку, що якраз відтам христ. святість, христ. вченість і христ. величність на цілий світ закладали підвалини під нинішню й майбутню культуру й цивілізацію.

Страшне робиться з чоловіком чи з народом, як він опустить правдивого Бога. Тоді аж настає сум такий безнадійний, такий розпачливий, як ця пітьма глуха і лячна, що її серед півночі розкутує чорна, зливна й громова хмара над безталанною землею.

Тяжкими й оправданими смутками сповита українська сучасність.

Довго ще перед світовою війною підносив наш інтелігентний загал бунти проти Христа і Церкви. Радикальна організація і соціалістична робота, схизмофільська пропаганда і майже весь академічний рух та загал редакторів, педагогів і суспільних діячів — здавалося — уложили головним завданням відірвати наш загал від Церкви, від моральних засад євангелія. Після війни загал нашої освіченої верстви і загал молодшого селянства чоловічого роду відноситься до христ. віри і релігійних практик байдуже, деколи з підходом національної користі, але без віри у надприродну спасаємість релігії. Скажете: Таке саме діється по цілому світі. Там гірше порожні церкви, ніж по наших селах. Воно нам тільки так здається.

На цілому світі йде затяжна боротьба християнства з пеклом — це факт. Але там у світі Христові полки начисляють ради монастирів, тисячі христ. організації, сотки тисячів готових на всяку жертву ісповідників Христових, які на кожний зазив чи приказ своїх вождів — єпископів готові в кождую хвилю дати належну відсіч ворогам Христа, або піти навіть побідною офензивою на них.

Така побідна боротьба христ. фронту провадиться десятками літ у Франції, недавно закінчилася перемогою кат. Церкви в Італії, а на наших очах сміливо ставлять завзятий спротив кат. Німці проти задиристої та сильної урядової партії з цілим її урядовим апаратом.

Отже там у широкому світі шаліє борба на всіх царинах життя. А на боевій площі виступають все свіжі, світлі постаті справдішних релігійних героїв, повних надхнення вождів, скорих і неуступчивих рядовиків: родяться великі чини й безприкладні жертви; там примір віри, якому нема сили опертися. Там ідея, чин, блиск побіди не дають безчинно спочати. Там твориться і пишеться нова геройська історія кат. Церкви.

...х смуток напевно обернеться у радість!

Якже інакше в нас! У нас на Україні не занотували, ні не проголосили ніде на цілій території за останні десятки літ зорганізованого народного чину в обороні наших релігійних святощів. Хоч у нас за цей час Бога з серця виривали, християнські святині руйнували, відбирали, безчестили; наші йорданські відправи зневажали, Богослуження забороняли. Нас ніщо не випроваджує з духового отупіння. Тимто страшний і безнадійний наш смуток! Нема в нас христ. героїв, не дає Бог ласки мати св. рідних мучеників!

А смуток росте, а душа народа одчаєм ридає, глибокими ранами кривавиться! Наче ця пострілена птаха, що бита осінню плітою сновидиться навмання по болотах і баюрах, що волочить за собою опушені, зломані крила

і ледви чутно склиглить за гніздом, за весняним теплом, за ясным сонцем, за високим летом, так, отак українська душа сповита смутним кіром обливається розпучливими сльозами, тужить — банує за людським щастям. Бачить, як обдирають її зі всіх святошів, зі всіх традицій, зі всіх радощів; забивають живий нарід, а на його місце творять безголосну отару без метрики й без історії.

На великих просторах нашого краю не гомонять давно вже дзвінниці святочним гомоном дзвона. Не стелиться піднебесною синявою запашний тіміям вдячної жертви. Не палають золоті лампади, ні райдужні павуки. Погасли яровоскові свічки. Не видко розрадуваного міру на Всеночних Різдва і Великодня. Замовкли всенародні співи на св. Службах. Затих молитовний шепіт наболілої душі, не підносяться до Творця спрацьовані руки по величавих святинях українських міст, ні по сільських церковцях затінених столітніми липами. Вже давно не бігають розспівані колядники під господарські вікна з веселою піснею, з предавним вінчуванням. Не сміються села розкішними гагілками пишно завітчаних українських дівчат. Понуро стогне смутний спомин давним минулим. Вже більше не обнимаються братніми обіймами церковні хоругви з полевыми леготами у процесійних походах на Зелені Свята. Не шепчуть одні другим про Божу силу й Боже благословення; про радощі зацвилого поля, про красу пташного щебету, про солодкі надії господаря. Св. хрести не благословлять урожаїв на щасливе жниво, не обіцяють захищати людської праці від потопів і градів. Хиба у снах прилітає до старців благословення давнина, щоб зависнути самоцвітом сердечної туги на їх полинялих віях і вирити на їх мізках безнадійне: минулося!

Велика наша країна здетронізувала в себе офіційно Господа Бога, прогнала Його поза границі свого життя і хулить Його святого кожної хвили й на кождім кроці.

Де і коли записала людська історія подібний факт?

От в тім наш смуток непомірний!

Україна — колись веселий рай на землі, повний буйного життя та радісної пісні — нині розгороджене цвинтаріще, з поваленими хрестами, з розритими могилами, з подоптанними надіями.

Україна — колись місце соняшних вольностей і соняшних свобод — нині сувора тюрма, начинена неволею, болем, тортурами, знущанням.

Україна — колись край ситости й багатства — а нині діявольська пригорща безустанно розсіває понад багатолюдними містами і понад сільськими стріхами голод, холод, заразу, смерть!

На вочах культурного світа гине глибоко ранена, жахом і стражданням виснажена українська душа.

Невжеж є де у світі сумніший смуток? Ні права — ні справедливості, ні любови — ні милосердя нема для нас на нашій безталанній землі! Невольа заслонила приземним туманом ідейні пориви, жертвенну творчість, шляхотні змагання, ці святі й конечні прикмети живого людського духа.

Недоля залякує наш загаль кошмарними привидами братньої зради; зводить духові інтереси людини до низьких пожадань: ситого хліба й вигідно спокою. Фізичне життя стає понад все. Наші села стали диким полем розпусти і розбою. Ах, як страшно сумно, як дуже печуть коло серця гіркі сльози стида і горя! Чому саме тепер забракло нам сильних релігійними переконаннями і моральними цінностями провідників, які мали би з неба поміч, а у власній душі моральну сміливість Мойсея і взялися би випроводжувати наш народ з Єгипту і перепроводити його крізь спокуси й небезпеки пустині та довести до обіцяної землі, поселити круг рідного Сіона та навчити жити й будувати на Бозі й Христовій Церкві?

Чи ж не переконує нас, що, колиб перелетна птиця не послухала законів природи і лишилася в нас зимувати, змерзлаб на смерть. Оскільки певніше мусить згинати чоловік чи нарід, який ломить Божі закони і касує небесного Законодателя!

III

Вже на вступі сказали ми: Ворогом людського спасення є жажда змислових приємностей, земського вживання, фальшивої потіхи, фальшивого життя.

Треба — після Христової науки — отрястися з цієї жажди, щоб могли знайти правдиве щастя і втішатися ним повсякчасно, бо тільки: „Блаженні сумні, бо такі втішаються“. Плач і смуток не мають вартости, коли їх викликає утрата дочасних річей, але сльози, що пили по лиці св. Петра на архієрейським подвір'ю тоді, коли він вирікся свого Вчителя і Бога, ці сльози вложили йому на голову царський вінець Христового намісника, винесли незамітного рибалку на престол Кат. Церкви. Бо блаженні ті, яких засмучує втрата Бога, втрата духових цінностей, особистий чи всенародний гріх. Пр. пророк Давид, св. Магдалина, розбійник Дизма, св. Моніка і ін. По сльозах прийшла до них радість, як світло по темряві, як здоров'я по хворобі.

Тому нам треба, щоб духовні провідники, народні мистці й поети змалювали перед очима нації весь жах і всю шкоду, що нам їх наносить насильна апостазія великої України та неморальність особистого і публичного життя на решті наших земель. Вкриймо тяжкою жалобою наші міста і села, наші святині й народні установи, кожду нашу хату й кожду

українську душу. В нас єдино може існувати покута й роз-
 пам'ятування причин нашого страшного упадку і то, аж по-
 ки не зійде на наш нарід потіха нашого Творця і Вседер-
 жителя. Всі старатися маємо очистити себе від розпусти,
 взаємної ненависти і подлости. Цілий наш нарід нехай обер-
 неться до Бога в покуті та благанню, як старинна Нініва. Му-
 сить увійти глибоко в душу народа почуття вини й вели-
 чина втрати Бога, втрати Божого синівства і це по-
 чуття і ця втрата замкнуть цілий наш нарід ключем все-
 української любови, найвисшої карности та найсвідомішої
 відповідальности в наше релігійне, всенародне гето. Свій чи
 чужинець нехай наткнеться у нас на кожному кроці на тяжку
 жалобу, на поважну смуту ізза втрати Бога. Кожде свято,
 кожда маніфестація, кожда парада, кожда праця, навіть
 кожда хвиля скрізь і всюди мусять нагадувати нам, що ре-
 лігійно-моральні наші провини, недомагання і помилки зав-
 дають смертельний удар спасенню нашого народа, а нато-
 мість наші покайні слізи вродять радість, як у Наїн, як у
 Яіра, як у Витанії. Таке постійне напруження народнього
 духа зродило Мойсея, Самуїла, Давида, Юду Макавея.
 Воно створить і в нас непереможну силу, яка у серцю на-
 ції кликатиме нестримною тугою за приязню з Богом, яка
 принесе нам Боже спасення та зродить наш нарід наново лю-
 бим сином Божого царства. Сам Господь обіцяє: „Потоптана
 буде смерть по всі віки, й повтирає Господь слізу з усіх
 лиць, і здіме ганьбу з свого люду по всій землі“. І скажуть
 того дня: „Ось він наш Бог! на його ми вповали, і він спас
 нас! Ось він Господь, на його ми вповали, то й радуватися
 і веселитися мемо“ (Ісаія 25, 8—9).

Тому скажім зараз з блудним сином: „Встану і вер-
 нуся до мого Вітця“ (Лук. 15, 18).

Преблагий Ісус іде вперед нас, скроплює власними
 слізами куряву нашого житейського шляху і манить нас
 до наслідування Себе обіцянкою незмірного і безгранич-
 ного щастя: „Блаженні сумні, бо такі втішаться“! Амінь.

о. Й. Осташевський

Розважання на день Матери-Селянки

„Тобі самій перейде душу меч“
 (Лук. 2, 25).

В другій половині травня розіллються по наших селах
 густою філею менше або більше вдатні імпрези в честь
 української Матери. Але нашим сільським матерям від цих
 концертів, промов і квітів таки не хоче поліцувати їх бу-
 денна доля.

Сільська мати все ще більше рабинею — ніж коханою дружиною й матір'ю і часто мусить без спротиву на всіх працювати, всіх слухати і від всіх терпіти. Мимо цього годі булоб сказати до її сина: „Блаженна утроба, що носила Тебе, й соски, що ссав еси“ (Лук. 11, 27).

Відома річ, що ніхто на селі так не гарює і тільки не працює, що мати. Знаємо також, що при сучасних господарських злиднях виключно тільки мати крутить світом, зводить кінці до купи, роздобуває гріш на удержання і забезпечення цілої родини. А всетаки вона мусить часто місто вдяки терпіти собаче трактування від чоловіка; заспокоювати його дикі примхи; діставляти гроша на марнотраство ще й зносити кривду і побої. Її животіння нераз і зображає страшне пекло.

За лихим приміром батька звичайно йдуть діти.

Оті діти, що влаштовують день Матери, часто не стараються дати їй в дома навіть доброго слова, з неї клять злорадісно, навіть проклинають або й руку на неї підносять.

Авжеж дорослі діти на селі то ще батька сяк-так бояться, але вдовиці-матери стораз краще лізти живцем у яму, ніж з похоронів мужа вертатися до жонатих дітей.

Сільські духовники докладно знають цілу гегенну наруг, голоду й кривди, яку доводиться перетерпіти старенькій мамі від рідних дітей та маленьких унуків, вивінуваних її довголітною працею та виплеканих її серцем.

Одним словом: загал сільських матерей є мученицями свогого звання, рабінями чоловіків і дітей та жертвеними козлами всіх домашніх злиднів. Під цим оглядом панує ще на селі глибока Азія, хоч що року там величаво обходять день Матери. Якаж причина цього?

I. В першій ряді зашкодила сільській матері плитонька освіта сучасного села. Мужчина на селі, щоб не „стрефитися“, не возьметься вам за ніяку т. зв. жіночу роботу, не допоможе в нічім своїй дружині, хочби пух з лінивства. Тим самим має він далеко більше часу, ніж запрацьована жінка, на читання газет, сектанських брошур та на „фільософування“ з другими такими „вченими“, як сам він.

Така „освіта“ робить з сільських мужчин суспільно-релігійних мудрагелів, дозволяє їм невзятися Христовими наказами любови жінки та пошани мами. Овшім релігійна байдужність дозволяє без скрупулів цинічно збиткуватися над рідною матір'ю. Мати не має часу спочити, не то йти до читальні, чи братися до читання в дома й тому культурно лишається вона поза своїм домашнім оточенням. Тим способом виглядає оця згарована трудом невсипучим і затуркана понадсильними злиднями сільська мати в очах її мужа чи дитини чимсь дурненьким, невартим пошани, ні любови. Її материнського авторитету не оцінює більше над-

природний німб християнської віри і тому він котиться в пропасть.

Отже фальшива і наскрізь світська освіта селян спричинила занадто ліберальне толкування собі релігійних правд і це стало одною з головних причин лиха, яке затяжіло нині на долі Матери.

II. Матеріальна скрута не дозволяє загалови вбогих жінок родити дітей, а ще тяжше приходиться дорослих вінчати, розпихати між людей. Це друге жерело материнського нещастя. Як може дитина шанувати рідну неньку, коли прецінь дорослі діти навіть не вдають дурних і докладно розуміють, що їх мамуня нераз вже погубила власний плід-дитину? Як може шанувати донька свою маму, коли та жмама намовляє свою доню гріхом і тілом ловити собі мужа? А нема в дома що їсти, нема відповідно в що убраться, нема де заробити, за все це спадає вина на нещасну маму, мовляв: на що вона їх, дітей, наплодила нуждувати на світі? Забувають, що жінка: „Спасеться ради родження дітей, коли пробуватиме в вірі та любові і в святості з чистотою“. (1 Тимот. 2, 15).

Мійські читачі рішучо не можуть собі уявити, яку невиносиму нужду терпить село. На почві цієї страшної матеріальної нужди росте чорне горе сільської матери; зводиться в нівець її материнство, його достоїнство, а тим самим марніє і никне любов та пошана дитини до мами.

III. Наша сільська мати є виключно тільки родительською і живительською дітей, але рішучо вона непідготована на вихователку родини. Неоспорима дійсність переконує, що кожна родина є школою, в якій формується ідейношляхотна або підла суспільність. Безперечно, що звичайним і природним учителем в такій школі мусить бути рідна мати. В нас вона загарований анальфабет, який зовсім не здає собі навіть справи з відповідальности, яку вкладає на материнське звання. Отже не маючи можности виховати гідно своїх дітей, вона — нещасна сільська мати — не спроможеться ніколи забезпечити себе на майбутнє перед людським трактуванням зі сторони власних нащадків. Назв'їм це третьою причиною упадку материнського авторитету на селі.

Чим зарадити лихови?

Працею над релігійно-освітнім движенням сільської матери. Без релігійного движення будуть дальше використовувати тільки замолоду працездатність матери, а на старість усунуть її в запічок, поза скопки життя, мов зужиту ганчірку.

1) Тому Кат. Акція певне зверне свою бачну увагу в майбутнім на те, щоб укр. мужчина, всеодно муж чи син були практикуючими християнами і виповняли будьто слюбну

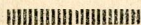
присягу, будьто 4. заповідь Божу. Нехай жаден мужчина не забуває, що в маминій груди бє серце, яке від зневаги болючо страждає.

2) Всі сільські дівчата вступають до парохіяльних гуртків КАУМ, а там попровадить центральний Провід виховну і освітну працю шляхами застосованими до їх теперішнього родинного оточення та до майбутнього евентуального материнства. Памятайте, що жінка: „Уста свої отвирєє лиш на слова мудрі, на язичі в неї — лагідна наука“. (Прип. Солом. 31, 26).

3) КАУМ. Повинна започаткувати при своїх гуртках секції, анальоґічні до німецьких „Müttervereine“, і там перевиховати нинішні матери на таких педагогів, які потрафили б дати народови дітей здорових на тілі й душі, любих Богови й людям, творчих і корисних суспільности.

4) Кат. Акція старатися буде виховати молодь по своїх гуртках так, щоб у кожній нашій родині всі члени радо помагали своїй мамі у щоденній праці, а тим заощадили їй трохи часу на поглиблення її власного духового й релігійного життя і на радісну розвагу в хаті або в якійсь громадянській установі.

Кінчимо апелем: Діти! Нехай труди вашого будня і щира любов дитячого серця зготують величне і нелицемірне свято вашій матери, якого радости не посміла б захмарити ні сльоза жалю і нарікань, ні ляк перед лихоносним завтра.

О. Євген Мацелюх

ПРОПОВІДЬ

з нагоди ювілею Митрополита Андрея
(Збараж 27. X. 1935)

„Дорога моя, дорога закону Божого, Христової любови, церковної праці для потреб нашого народу і часу“... (Митр. Анд. Шептицький: X Паст. Лист. стор. 1—2)

Життя народів подібно, як життя поодиноких людей, пливе раз спокійно, як вода в тихій, подільській річці, то знову буриться, як вир у рвучім, гірським потоці.

Однак у всім, і в щастю і недолі, є провидіння Боже, котре потішає і ратує в найтяжших хвилях життя. А коли потреба найбільша, тоді поміч Божа найближша. В часах зневіри і упадку родяться люди, великі умом, благородні серцем, а провидіння Боже ставить їх на передовому місці провідниками народу.

В часі тяжкої єгипетської невої ізраїльського народу приходить на світ, Божим провидінням виратуваний, Мойсей, що 40 літ провадив свій нарід з неволі до обіцяного краю, вітчизни. В часі асирійської неволі посилає Бог побожного Товита, що з нараженням свого власного життя в неволі кріпив на душі своїх братів.

І наш український нарід переживав в останніх літах рокові хвилі то світлого підйому, то знову сумного упадку. Але Боже провидіння і за нас не забуло; бо дав нам Бог великого провідника, доброго пастиря, що в горю і недолі все був з народом, життя своє наражував на небезпеку, щоб тільки прийти зі словами потіхи своїм братам.

А тим провідником, призначеним від Бога, тим добрим пастирем, це наш найдорожший Митрополит Андрей.

Немов цей другий Мойсей 35 літ вже веде він на митрополичому престолі нашу Церкву і наш нарід по правій дорозі життя.

Сьогодні наш збаражський повіт клонить свою голову перед сідоглавим сімдесятьлітнім старцем, немичним тілом, а бодрим духом.

Ми, дорогі в Христі, зібралися в цім Божім храмі, щоби в торжественних Богослуженнях зложити подяку Всевишньому Богу за те, що дав нам цього доброго пастиря, а враз покірні молитви наші вручим в руки Божі за нього,

щоби Боже провидіння ще довгі літа задержало його між нами.

Тож: „Молитву, вдяку Богу зложіть!

Князя витайте, вождя народу,

Пастиря вірних, батька-сиріт“.

В цей великий день подвійного ювілею пригляньмося життю цього нашого Пастиря і наслідуймо його великі чесноти, а то: чесноту посвяти для Божих справ, любови народу, щедрости в жертвах.

Вже маленьким Бог вибрав собі його, як Мойсея. Побожна мати Софія прочувала це, коли писала оці слова: „Чую, що те дитя Бог хоче мати своїм, в який спосіб, не знаю“...

Бог дав нашому Митрополитови добру, правдиво християнську матір. В виховання сина вложила вона цілу свою душу. Молитва „Богородице Діво“ не сходила з її уст за свої діти. Серце матери раділо невисказаною радістю, коли свого Ромця привела до першого св. Причастя. В своїх спогадах пише побожна мати: „Якщо можна уявити собі ангела, приближаючогося в набожності до Господа, то це хлопа, котре Бог запалив особливою любовю до себе“...

Тож не диво, що вже дев'ятьлітнім хлопцем заявляє Митрополит своїй матері, що хоче стати священиком.

Матері християнські! беріть примір з пеї побожної матери Митрополита! Нарікаєте часто на свої недобрі діти... Хто винен? Чи не ви самі?

Памятайте! До доброго виховання дітей треба молитви, треба опіки Матері Божої!

В 1888 році рознеслася вістка, що молодий доктор прав, граф Роман Шептицький в 23-тій році життя покинув світ і вступив в монастирські мури О.О. Василіян в Добромилі.

До служби при вітварях Божих кликав його Христос, кликали його давні, славні предки, як єпископ Варлаам Шептицький, що в 18 ст. оснував друкарню в Уневі, котру потім перенесено до Почаєва, як митрополит Атаназій Шептицький, що розпочав будову нинішньої катедри св. Юрія, як митрополит Лев Шептицький, що у цїсаревї Марії Тереси і Йосифа II старався про зрівняння нашого обряду і дав почин до оснування Духовної Семинарії у Відні при церкві св. Варвари.

В 1892 р. 22 серпня монах Андрей одержав священичі свячення і уряд учителя новиків. Завданням його було виховати гідних монахів, гідних чеснотою і наукою. В 1896 р. стає ігуменом монастиря у Львові, де розвиває велику душпастирську і місійну працю, як сівач Божого слова їздить

по селах, проповідями, місіями, реколекціями розбуджує релігійне життя.

Щоби постійно навчати нарід, закладає 1897 р. релігійний часопис для широких верств народу „Місіонар“, що до нині виходить.

Однак Боже провидіння кличе його висше. В 1899 р. о. Андрей стає єпископом у Станиславові.

Велика радість огорнула мешканців нової дієцезії. Радісно витали свогого Єпископа і кликали:

„Ступай своїх предків славними слідами,
А будеш вічний, безсмертний між нами“...

Як добрий пастир цілий посвячується для свогого стада. „Я хотів би відкрити перед вами ціле моє серце і всю вітцівську любов, котру Христос вложив у мою душу. Я хотів би стати всім для вас, щоби всіх спасти... Церкву нашу і святий наш обряд я цілим серцем полюбив і справі Божій посвятив ціле життя“, так пише Митрополит в своїм 2-гім пастирськім посланню.

„Ціль моєї праці всіх скупити під стягом Христа. Наука Христа, котрою я черенятий сто разів більше з власного глибокого переконання, ніж з уряду, це мій прапор і дороговказ“...

Серце доброго Пастиря горить любовою спасення свогого стада навіть з поминенням власного щастя. „Нехай умру днесь і в вічності не знаю щастя, коби Ви лиш, Мої Браття, були спасені“.

Провидіння Боже по році кличе його ще висше. В 1901 р. Єпископ Андрей стає Львівським Митрополитом. І тут його життя це цілковита жертва для Церкви і народу. „Бажаю щирою працею і жертвенністю заслужити собі на любов цілого народу“, — оце програма його многодіяльного життя. А коли взиває духовенство до праці, пише Владика: „Щось зділати для Церкви і народу, це для мене лиш такі діла довершити, котрі пізнішим поколінням послужилиби“...

Як добрий пастир дбає про добру поживу для свогого стада. Обіздить парохії, проповідає Боже слово, до пізньої ночі уділає св. Тайни. „Переїзджаю від села до села радше, як місіонар-проповідник, ніж як Єпископ“ — сам говорить Митрополит в своїому листі до вірних.

Не забуває за тих, що їх доля вигнала з рідного краю, до Німеччини, Боснії, Франції, Америки, Канади, Бразилії, Аргентини. Як добрий пастир боронить стадо перед ворогами, так і Митрополит хоче всіх виселенців оборонити перед утратою віри, винародовленням. Невтомний ревнитель Божого слова, як апостол Павло відбуває два рази далекі подорожі по світі, Європі, Америці Канаді, Бразилії, всюди

де лиш вівці просять його помочі, потіхи, він до них спішить через гори, безмежні моря, праліси Америки, бразильські степи.

Як добрий пастир, не кидає стада навіть з нараженням власного життя. В час грізної заверюхи світової війни, коли російські війська зайняли наш край, коли многі утікали, Митрополит зістав, хоч знав, яка доля чекає його.

„Там місце пастиря, де його стадо“ — оце його слова.

І остав в днях проби і дав цілому світови примір доброго пастиря.

В Успенській церкві зібрався нарід у своїй недолі, щоби в Бозі шукати потіхи. Шепотом пливе молитва. Тихо плаче прибита народна душа. Серед народу стає його пастир Митрополит, прийшов потішити своє стадо. „Не тратьте віри і надії, бо з руїн, попелу як фенікс повстане многострадальний нарід до нового, красшого життя!“

Свою посвяту мусів тяжко відпокутувати в неволі в Курську, Суздалю, Ярославю. Однак радо терпить і молиться:

„Аби народ був шаслив,
Щоб в щастю процвив
За весь біль життя мого“...

Щоби поширити релігійне життя, висилає священиків в Америку, Канаду, старається про утворення єпископств у тих краях для наших вірних. Спроваджує до краю місіюнанів ОО. Редемптористів, щоби всіх приєднати для Христа, щоби св. Унію розширити в цілім українським народі.

Але не тільки для Церкви плине його жертвенна праця. Він старається будувати народне життя — „Бог у першім ряді казав мені працювати для Ваших душ, однак Ваше положення дочасне не є і не може бути для мене байдуже, бо християнська любов обіймає добра душі і тіла“ (33 Л. П.). „Серце вітця відчуває всі потреби, всі біди дітей“. Він горячий патріот. „Народ наш заслугує на любов і пожертвування своїх пастирів“ (2 Л. П.). „Треба нам більше просвіти, поліпшення дочасного щастя, бо через дочасне щастя дійдемо до вічного“...

Митрополит взиває до праці для народа... „Ідім в народ“ кличе Він у столітні рокови Маркіяна Шашкевича.

„Як лучить нас одна віра в Христа, так повинні лучити нас і народні і економічні потреби праця і патріотизм“... (Х. Л. П.). І з цього великого патріотизму випливають його великі, княжі жертви на народні цілі.

Щось створити для народу не для нашого Митрополита такі діла, котрі будучим поколінням послужилиби. Своїми жертвами Митрополит будує церкви, монастирі, як

пр. на Клепарові, Богданівці, Монастир Василянук у Львові та в Словіті, Студитам у Зарваниці, Уневі, Боснії, О. Редемштористам у Збоїсках, Дяківську Бурсу, Малу Семинарію.

Княжим даром обдаровує в своїй великій щедрости захист для сиріт у Львові, щоби отерти сльози нещасним сиротам. Сотки тисяч корон дарує цьому захистови, 232 моргів поля призначає на удержанє сиріт, як правдивий батько сиріт.

Кожде Товариство нашло в нім щедрого мецената. Культурна скарбниця „Національний Музей“ у Львові це твір щедрого Митрополита — Садівничо-природнича школа Просвіти в Милованню це також його діло. Сільський Господар з його рук одержує двір і сад у Коршові — Народня Лічниця, Порадня Матерей, Українські приватні школи у Львові свідчать про його щедрість для народних цілей. А скільки опіки зазнала молодь? Своім коштом удержує в школах здібних дітей. Вакаційні оселі, санаторія в Підлютім це для ратування духа і тіла молоді.

35 літ минає... Старець-Митрополит на Святоюрській горі записує дальше картки історії нашої Церкви і нашого народу, а кожда картка записана золотими буквами про його велику працю.

А ми в сьогоднішній ювілей Найдорожшого Пастиря просім Бога, щоби ще довгі літа дарив його здоров'ям для успішної праці в нашій Церкві і народнім життю. Достойному Ювілятови зложимо найбільшу вдяку, коли станемо всі під Христовий стяг у Католицькій Акції, бо лиш прапор Христа піднесе і скріпить наш нарід.

Амінь.

о. Юл. Левинський

**Ювілей 30-літньої священничої і громадянської праці
о. декана Михайла Мосори (в Сколім 21. XI. 1935)**

„Ви сіль землі“ (Слова Ісуса Хр.
до апостолів).

Минає 30 літ від хвили, коли ваш о. парох обняв парохію в Сколім, коли дістав ключі церкви, щоб ними отворити скарбницю Божих ласк, щоб отворити небо, а замикати пекло, щоб був провідником у перкві, а і поза церквою. 30 літ праці посвятив о. парох для Бога, для Церкви, для народу, а парохіяни і товариства, в котрих працював, у признанню покладених заслуг зійшлися нині, щоб його пошанувати, зложити свої побажання і помолитися за ювілята.

30 літ душпастирської праці!! Чи багато людей розуміє вагу і відповідальність священничого стану? Треба людини правдиво релігійної, людини з висшою релігійною освітою, щоби оцінила і зрозуміла знеслий ступінь Божого слуги.

Праця священника є нічим іншим, як дальшою працею Іс. Христа, працею для відкуплення і спасення нестерельних людських душ.

В ім'я Христа пасе парох Христове стадо; проповідає вічну правду, голосить Боже право, тверде, незмінне, бо вічне.

В імені Христа каже священник грішникови в сповідальниці: Я тебе розрішаю від всіх гріхів твоїх. Ратую тебе від пекла, а отвираю тобі двері неба.

З поручення і розказу у Христа кормить священник нестерельні душі Тілом і Кров'ю Христовою, задатком для вічного життя.

В імені Христа голосить він справедливість. братерську любов, а навіть любов ворогів. З розказу Христа благословить християнську родину, голосить святість і нерозривність християнського подружжя, яке є початком і коліскою божих дітей, яке є певною школою нового, ідейного, морального, характерного покоління.

З поручення Христа взиває священник родичів, щоби дбайливо виховували свої діти, а діти і молодь учить, щоби шанували родичів і старших. „Молодь надія народу“. Правда! Але тільки молодь добре вихована, вишколена, карна, працьовита, ідейна, характерна. Молодь зле вихована, некарна, зманірована, необовязкова, самолюбна, а ще лакома і продажна, то тягар, то руїна родин, села чи міста і народу. — Тому церква опікується вихованням молоді в церкві і в школі, будує і підпомагає захисти, бурси, інститути, Рідну Школу і т. і.

Священник в ім'я Христа накликає до солідної праці в кождім заводі, на кождім становищі, до заподливости, до ощадности, тверезости, щоби збирати кождий зайвий гріш. Богатство одиниць — то богатство народу.

Церква закликає до збірної праці в читальнях, кооперативах, брацтвах, установах, бо „в єдності сила народу“.

Є ще й нині багато сіл, де о. духовний є одинокий інтелігент, і його руках увесь провід та праця. І треба признати, що українські священники — з малими виймками — беруть активну участь у народній праці. Наша Церква держить нарід, а нарід держить Церкву. І тому від найдавніших часів, у всіх ділянках між найчільнішими народними робітниками є й українські священники.

Ось се образ найважливіших обовязків священника. І кождий неупереджений признає, що нема становища, яке ма-

ло би так багато обов'язків і таких різних, і де відповідальність була би така велика.

А по мимо того є люди, які цього не бачуть і не хочуть признати. Я бачив недавно газетку, де розстріляними буквами було написано: „Нині новий час! не треба церкви! не треба ксьондзів!! Скінчена їх роля!“ і т. д. в тім тоні. На се я так відповідаю: Правда, новий час! Час поступу, техніки, електрики, радія, великих здобутків...! Але і час небувалої к р и з и! Минули спокійні безжурні, передвоенні часи! Минули і не борзо вернуться. — Настала загальна біда і злидні, яких світ не бачив. Люди нині знервовані, збіджені. Загал шукає способу, щоби жити і ратувати себе і родину. Нема праці, нема хліба. Ще не було ніколи стільки самогубств, скільки є їх нині.

Генеральний секретаріат Союзу Народів подає в статистиці за р. 1934. такі жакливі цифри: З голоду померло 2,400.000 людей! Скінчило самогубством 1,300.000! В самій Європі — не числячи совітів — гине денно пересічно 170 людей через самогубство! Одна четверта часть людей на світі ($1\frac{1}{2}$ міліярда) немає потрібних засобів до життя!

Справді жакливі числа! От нові часи! От поступ! От здобутки! І в тих цифрах образ настроїв і переживань нинішньої доби! — Тому треба нині розумного, авторитетного голосу, щоби накликав до спокою, до рівноваги, треба зазиву до розумної, спокійної, послідовної, збірної праці. Нині не лиш треба зберігати себе від гріха, каригідних промахів, але треба плекати чесноти: моралі, обов'язку, посвяти. Кожда одиниця, кожний стан мусить працювати — і то солідно — не лиш для себе, але і для добра загалу. Де загална нужда, там треба загалної праці на ратунок. А певно ніхто так доцільно не проговорить, як Церква через своїх священників. І того зазиву потребує кожний багатий і бідний, учений і неук, старий і молодий. Іде про те, щоби лиш мати в Церкві ідейних Божих слуг, які розуміли би вагу свого великого покликання, свою відповідальність, особливо в нинішніх часах. Тому не скінчена роля Церкви і священників та не буде скінчена до кінця світа.

Який є нині світ, які є нині люди, такі вони будуть все, до кінця світа. Тому все будуть потребувати церкви, тому й не буде скінчена роля церкви і священників.

А коли трафиться обов'язковий і ідейний священник — а є їх у нас немало, то загал уміє оцінити і узнати його працю. Доказом є нинішнє торжество, нинішній ювілей. Зібрані тут всі стани. Світська інтелігенція, міщани, селяни, старші, молоді і діти. Зібране духовенство нашого деканату і других деканатів. А що особливо замітне, то та обставина, що почин до нинішнього свята дали світські громадяни. 30 літ дивилися на працю місцевого пароха, 30 літ слідили

його життя і переконалися, що він був „сіллю“ скільської землі, що гідно виконував обов'язки, як парох і як громадянин, що не лиш не спроневірився своєму покликанню, але витримав і не заломився серед наступів і наклепів, яких багато має кождий священик, що горнеться до праці, не заломався і тоді, як сипалися на нього доноси, кари, а навіть тюрма. І за все те йому нинішня пошана.

Достойний і Дорогий Ювіляте!

Я нині зі сього святого місця передаю Тобі загальний від всіх привіт: Висказую загальну радість, що ми діждалися нинішньої хвили, привитати Тебе в сю велику хвилю, якої мало хто доживає за життя — хіба по смерті. Нинішнє свято, то свято пошани за працю в церкві і громадянстві, — за твоєю послідовністю, за завзяття, за характерність.

Тут твої парохіяни перед престолом Бога, в їх серцях молитва, а на устах подяка за працю над ними через 30 літ. Не грімкими бесідами, не палкими промовами, а серцем, любов'ю Ти їх провадив і своє, добром налите, серце вони Тобі нині складають в дарі.

Багато між ними бідних, які нераз до Тебе приходили і просили о поміч і раду. А Ти як опікун бідних мас був охочий облекшати їх злидні, а щонайменше все мав Ти для них тепле слово співчуття.

Між найбіднішими те малі діти — сироти без родичів — безбаченки, сказані через судьбу або на смерть, або на службу яничарів. А є тої бідноти так багато в Верховині. Твоїм старанням і старанням деяких сердечних одиниць удалося завести захист для найбідніших дітей. Скільки праці, скільки журби Ти посвятив для захисту, що не має жадного сталого забезпечення. — Вони нині в своїх молитвах дякують Богови і Тобі за теплий кут і теплу страву. А найкрасша подяка то переконання, що вони не пропадуть для Бога і для народу.

Присутні тут представники товариств, у яких і Ти працював. Між ними, як всюди по містах і селах, є люди ріжних вдач, переконань, душі і темпераменту.

Через свою присутність заявляють вони Тобі своє узнання за Твою працю з нами. І Твоя велика заслуга і їм пошана, що ви вміли знайти спільну мову, працюючи разом для загального добра.

І мимоволі тиснеться гадка: Які ми були би великі, сильні, багаті, якби ми уміли все знайти спільну мову. Ми велика українська родина, а ми собі, і між собою чужі, ми себе не розуміємо, нема в нас спільної мови, мови сердець. Тож благословенні ті одиниці, ті проводирі і робітники, що в праці для народу шукають спільної мови.

Зібрані кондиканальні отці заявляють Тобі нині свою пошану і любов як найстаршому товаришеви праці, який

на становищі декана умів зеднати собі підчинене духовенство, маючи повагу настоятеля і одночасно братерську любов.

Високопреосвящений Митрополит пересилають відручне письмо, в котрім виявляють Тобі узнання за дотеперішню працю і благословлять Тебе і Твою родину. Сам Бог видимим способом благословить Ювілята, даючи йому по мимо його поважного віку добре здоров'я і силу до праці.

Молимося нині, достойний Ювіляте при престолі, при котрім стояв Ти через 30 літ. Дякуй Богови, що обдарував Тебе великими ласками. Дякуй за ласку, що дав Тобі до життя хвили, признання від загалу — хвили, якої дочікуються за життя дуже нечисленні одиниці по мимо своїх заслуг.

А ми тут зібрані будемо молитися, щоби Бог дав Ювілятові силу і здоров'я до праці на довгі літа, а особливо будемо молитися, щоб дав нашому народови ревних священників, щоби вони, як наш Ювілят, високо держали свій священничий прапор, на котрім видними золотими буквами написане:

За святу українську гр.-кат. Церкву, за український нарід українські священники.

Амінь.

Проповідь в навечеріє Нового Року

„...Вождасть отвіт о преставленіі домовнім“ — „Зложи рахунок з твого року“.

Дорогі в Христі!

Небавом на годиннику світа вибе 12-та година і скінчиться 1935 рік. Старий рік мине безповоротно, потоне в морі вічності, як капля води в безмежному океані. На його місце прийде новий рік, з новими подіями, новими надіями та новим життям. Звичайно так кажемо: „Злий був старий рік, новий буде красший“. Чи справді? Буде або й ні. Це від нас залежить: будемо добрі — новий рік буде добрий; будемо ми злі — то рік буде злий. Всюди так водиться, що при кінці року робимо обрахунок, щоб переконатися, чи він приніс нам щось доброго чи навпаки. Розглядаємо, які успіхи впродовж минушого року ми мали, а які невдачі, які зиски, а які втрати. І так банки, кооперативи та купці складають при кінці року білянси, що виказують, які в них були зиски, а які втрати; всякі товариства роблять огляд з цілорічної своєї діяльності та обмірковують, оскільки вони виконали свої завдання, оскільки зблизилися до своєї

мети. Селянин також застановляється над своїми приходами, над тим, який був цьогорічний збір, у чому були хиби-недомагання та що треба зробити, щоб на будуче збір був красший. І для нас, дорогі браття, рік минув, ми стали о рік старші літами, стали о рік багатіші життєвим досвідом і зблизилися о рік до границі нашого життя, до смерті. Але чи й ліпші? Що зробили ми за той час для своєї душі, щоб наш білянс та обрахунок перед Богом вийшов добре? Чи може добре ми стратили той рік для вічності, перебайдикували його? Ось найголовніше питання, що виринає сьогодні перед нами. Якщо хочемо, щоб новий рік був красший, ліпший для нас, то при кінці старого року зробім і ми обрахунок супроти Бога, які успіхи ми досягнули, а що занедбали й оскільки ми числилися в нашому поведенні з Богом, а оскільки про це забули. До помочі в цьому обрахунку возьмімо тих 12 годин, які продовж дня вибиває годинник духового життя для кожного християнина та розважмо при Божій помочі, які найважливіші християнські правди ті години кожному з нас пригадують.

Ось бе в життю християнина перша година. Щож вона нам говорить, чого навчає? Вона каже, що Бог є лише один! Чи я це знаю? Чи памятаю про цю першу і найважливішу заповідь: „Не будеш мати інших богів, крім мене“. — А ми? Може ми на престолі свого серця поставили собі якогось божка? Може нашим богом — майно, слава, гроші, почести? Може належимо до тих, що їх зве св. Павло людьми — „імже Бог чрево“ — „їхнім Богом чрево“? Може одинокою ціллю свого життя вважаємо лиш грішне та вигідне життя? Жидів, що під горою Синай поклонялися золотому тельцеві, покарав Бог смертю. На Самарян, що поклонялися ідолам, наслав страшних левів. Щож нас жде? Чи думаємо коли про це? А є над чим подумати!

Удар другої години пригадує нам, що Ісус Христос був враз Богом і чоловіком. Многострадальне своє життя закінчив Він смертю на хресті, щоб своєю кровю та своїм терпінням увільнити нас від вічних терпіль, а отворити двері небесного царства. Цей удар другої години наче питає мене: Чи знаю я про це? Чи вірю в це? Чи дякую Йому за це? Чи числюся з тим, що Він для мене вчинив, а що я чиню для нього?

Друга година ще каже нам, що є дві головні заповіді любови: люби Бога і ближнього. А чи я роблю що з любови до Бога, на Його славу та чи поступаю згідно з Його заповідями? Чи може моє серце горіло любовю в першій мірі не до Бога, а до сотворінь, що промивають немов тінь?

А як сповняю я заповідь любови ближнього? Може все, що роблю ближньому, лиш виключно ізза якоїсь власної користи? Чи стараюся допомогти сусідови в біді? Чи може

ще тішуся, як його стріне якесь лихо? Та не забуваймо слів Христа: „Понеже сотвористе єдиному сих братій моїх менших, мні сотвористе“ (Мт. 25, 40). Що ви зробили одному з тих менших братів, мені ви це зробили. Та любов простягається не лиш на найблизших, як сусідів, громадян, але на цілий край, себто на нашу вітчину — і тоді вже зветься патріотизмом. А як я ставляю свої обовязки супроти свого народу? Чи даю по своїй спроможності на народні цілі? Чи люблю все, що наше, рідне? Що мені скаже на ці питання моя совість?

Третя година в християнському життю людини звіщає нам, що Господь Бог є в трьох особах, себто, що є Бог-Отець, Бог-Син і Бог-Дух Святий, що мають ту саму природу так, що творять одного Бога. Чи вірю я в це, що Пресв. Тройця сотворила світ і ним опікується? Без її волі навіть найменша дрібниця не може статися! Бож сам Христос сказав: „Но і власи глави вашея всі ізочтені суть“ (Лук. 12) — навіть волоски на людських головах є почилені і без Божої волі ні один з голови не спаде. А я чи годжуся з Божою волею в щасній чи лихий долі? Чи приймаю всі терпіння, злидні й хрестики та нещастя як допуст Божий?

Третя година говорить нам про три головні чесноти: віру, надію й любов. — Віра полягає в тому, що ми маємо узнати за правду те, що Бог обявив, а Церква подає до вірування. А чи ми віримо в це? Чи наша віра є добра, жива, кріпка, постійна? Жива — чи в практиці я живу, як віра каже? Кріпка — чи не сумніваюся в правдах віри? Постійна — чи я готов віддати життя за віру? — А не забуваймо, дорогі браття, що віра це дар Божий, який осягаємо передусім через молитву. Тому треба часто о це молитися, а певно одержимо, бо сам Христос обіцяє вислухати молитву — „вся, елика аще молящесь просите, віруйте, яко приємлете, і будегься вам“ (Мк. 11, 24). „Все, про що будете в молитві просити, віруйте, що отримаєте, і станеться вам“. А скільки то людей не моляться, мовляв, нема часу. А на обмову других і на забави має час? А помолитися не маєш часу? Часом — кажеш — я забув помолитися. А я тебе питаю: а скільки разів забув ти наїстися? Правда, що ані разу! То про корм для тіла дбаєш, про корм для душі ні? Памятай, чоловіче, щоб колись Бог на суді і тобі не сказав, що не має для тебе часу і за тебе забув. — Геть від мене!

А надія моя на кім опирається? Чи я надіюся на Бога, що Він одинокий pomoже мені осягнути мою ціль — небо? Чи може всю свою надію покладаю на гроші, або багатство, або славу, які є дуже змінчиві і далеко скорше минають, ніж приходять. А прецінь лиш одинокий Бог pomoже нам осягнути вічне щастя і на Нього одного треба нам надіятись!

Про любов Бога і блжнього ми вже говорили.

Четверта година пригадує нам чотири останні речі: смерть, суд, небо і пекло. Чи памятаю я про це, що мое життя на цій землі скоріше чи пізніше скінчиться? Бо прийде хвилинка, що покину свою родину, друзів та приятелів; покину всі ці багатства. Прийде смерть, а по смерті суд. І на тому суді не будуть питати мене, скільки грошей я наскладав, яке майно я придбав, яку славу я добув собі на землі, а спитають мене, що доброго я зробив, чи я в біді ближньому поміг, чи виповнив я Божі заповіді та чи жив по божих законах. Що буде, як не буду всіляк виказатися добрими ділами? Предвічний суддя видасть засуд, від якого залежатиме моя вічність. І та вічність буде або щаслива — в небі, де праведні і святі за своє праведне життя будуть тішитися вічним щастям, або нещаслива в пеклі, де грішників жде вічна мука вогня, товариство грішників та злих духів, вічний плач та скрегіт зубів. А мое життя куди мене заведе? До неба чи до пекла? Ось питання, над яким варта нині, під кінець року застановитись. „Помни послідна твоя, а во вік не согрішиши“ — сказано в книзі Ісуса сина Сираха. Роздумуй часто над послідними річима, а ніколи не згрішиш, бо все будеш памятати, що тебе жде смерть та суд.

Четверта година питає нас, чи знаємо, що є 4 моральні чесноти: мудрість, справедливість, мужество, здержність. Чи стараюся, як їх набути? Чи стараюся бути справедливим супроти других? Чи мужно опираюся спокусам гріха? Чи виступаю мужно проти тих, що намагаються знищити віру, Церкву, усунути Христа з родини, громадянства, держави? Чи здержуюся від річей, що можуть принести шкоду для моєї душі?

Удар п'ятої години представляє нам 5 глибоких ран на на скатованому тілі Ісуса Христа. Вони наче кличуть до нас: Не забувай, чоловіче, про ті рани; памятай, що Христос поніс ці рани за твої гріхи! Памятай, що скільки разів ти грішиш, стільки разів Христові рани кровавлять! Чи не роздираю тих ран наново своїми гріхами?

Шеста година ставить нам перед очі 6 правд віри. А я чи знаю їх, чи вірю в них? Чи стараюся життя своє до них приноровити? Чи може живу так, якби ті правди віри були дані для всіх інших людей, тільки не для мене, бо мені з ними невігідно. Бо мені невігідно з тим, що нпр. душа людська є безсмертна, що по смерті живе дальше, що Бог, який є справедливий суддя, по смерті буде мою душу судити за вчинки мого життя. А це життя може було грішне і за це душа по смерті одержить страшну, але заслужену і справедливую Божу кару. І може я тому викидаю ті правди віри зі свого життя?

Удар семої години голосить нам, що є 7 св. Тайн. А яке моє відношення до св. Тайн — спитаймо себе? Як часто я приступаю до Тайни Покаяння та Пресв. Евхаристії? А св. Церква вкладає на мене обов'язок бодай раз у рік сповідатися та причащатися. А я чи стараюся приступати до цієї Тайни, де під видом хліба і вина подається сам Господь Ісус Христос? А як я до тої Тайни приступаю? Чи достойно причащаюся?

Сема година ставить нам перед очі і 7 головних гріхів: А як я відношуся до тих гріхів? Може я, замість приступати до св. Тайн, дуже добре сповняю всі 7 гріхів головних? Може я ними всіми наошу страшну образу Богови? І доки то буде? Якщо так дійсно є, то схаменімся! Перестаньмо ображати Бога, перепросимо Його в тайні Покаяння, бо „страшно є впасти в руки живого Бога“ — каже св. Павло (Єв. Х, 31).

Осма година пригадує нам 8 блаженств, які Христос проголосив у своїй нагорній проповіді. А як я сповнюю ці блаженства? Каже Христос: „Блаженні милостивії, яко тії помиловані будуть“. А яке милосердя у мене? Може нераз убогому куска хліба відмовив? Може бідній вдовиці не хотів виорати загона поля тому, що не мала чим заплатити? Може не поміг убогому сусідови, як він був хорий? Може в передновок жалувал бідному мірки муки, чи трохи бараболь? А Христос каже: „Хто склянку води подасть своєму ближньому, вже буде нагороджений на другому світі“. А я чи заслужив чимсь на таку нагороду?

„Блаженні миротворці, яко тії синове Божії нарекуться“. — А який я миротворець? Може в моїй хаті замість мира — пекло? Бо зі мною ніхто не може витримати, бо я з кожним сварюся, над кожним хочу старшувати, від усіх хочу бути мудріший. Може я жалую куска хліба, ложки страви та теплого кута в хаті рідним своїм родичам? А вони весь свій вік тяжко працювали, щоб мені придбати якесь майно, а я тепер замість зайти їх на старі літа — з хати їх виганяю? А часом може навіть руку піднесу на свого старого батька, стару неньку? А з сусідами як я живу? Може з усіми сварюся, процесуюся — і то часто за дурницю, та лише шукаю якоїсь клячки, щоб за дурницю з ними посваритись, а опісля заскаржити до суду, та „навчити їх розуму“! А Христос каже: „Сонце нехай не заїде в гніві вашім“ (Єфес. 1—26). Навіть довше як день гніватися Христос заборонює, а ми може нераз тижнями не говоримо зате, що хтось мені прикре слово сказав? — Ба — Христос каже навіть: „Благословіте кленущія ви і молітеся за творящая вам обиду“, а я за дурницю другому ніж у серце встромив би? А до інших блаженств як я ставлюся? Що мені говорить моя совість?

Удар девятої години ставить нам перед очі 9 ангельських хорів, що стоять біля божого престола: Ангели, Архангели, Начала, Власти, Сили, Господства, Престоли, Херувими і Серафими. Як вони безнастанно віддають Богови славу, а ми як віддаємо славу Божому Імени? Чорта та біса, то нераз на день і сто разів згадаємо. Скільки разів заженеш, все взиваєш ім'я діавола, та славиш його. А я чийого імени взиваю? Божого чи діавола? Як відповімо собі на це?

Десята година пригадує нам 10 Божих заповідей, які є неначе поруччам до неба. Хто живе після Божих заповідей та сповняє їх, той іде певно та сміло вузьким та тернистим шляхом до неба, бо він має певне поруччя — 10 Божих заповідей, що не дозволяють йому збитись на манівці та охороняють його перед небезпекою власти в безодню гріха. Хтож не живе після Божих заповідей, цей — як той вандрівник — що не тримається певної дороги. Він звернув у приманчивий холод — лісових дерев — пристрастей, що здалека виглядають дуже принадно і приманливо тягнуть нас до себе, обіцяючи розкіш та вдоволення. Колиж за ними підемо, то сейчас впадемо в багна та трясовицю гріха, з якої дуже тяжко вийти на правий шлях. А ми живемо по Божих заповідях, чи ні?

З ударом одинацяті години приходить нам на думку Христова притча про господаря, що в ріжний час наймав робітників до свого виноградника. Від досвіта виходив він на ринок і все наймав робітників, а останніх найняв в одинацятій час, тобто на наш рахунок о п'ятій годині по полудні. Однак заплату дав усім однакову, як тим, що працювали від 6 години рано, так і тим, що почали свою працю під вечір. — Ця притча представляє нам безконечне Боже милосердя для грішників. Вона каже нам, що хоч чоловік ціле своє життя грішить і вже є недалеко вечера-смерти, то всежтаки може ще покаятись, а Боже милосердя простить йому. Бог нікого не відкидає, як хтось широко кається. І щоб не знати який був запеклий грішник та щоб як довго грішив, — але як покається широко, пререпросить Господа Бога та почне вести життя згідне з Божими заповідями, Бог йому відпустить та дасть нагороду, як і праведним. А може і між нами є такі, що через ціле своє життя ображали Бога та не сповідалися? Якщо так є, то згадайте велике Боже милосердя, покайтеся, пререпросіть Бога, а Він певно простить вам ваші гріхи.

При ударі дванацяті години виринають перед нашими очима постаті 12 Христових Апостолів. На заклик Христа кинули все і пішли за Ним. Терпеливо зносили і голод і холод, злидні і наруги — ба, навіть своєю смертю засвідчували правдивість Христової науки. А нині скільки

є фалшивих апостолів, що голосять фалшивих апостолів, що голосять фалшиву науку, науку противну Христовій? Нині є всякі сектярі, як суботники, баптисти і інші, що грішми, та масненькими словами богатьох відривають від правдивої католицької Церкви. А ми слухаємо того, але бсїмося стати в обороні Христа, бо лякаємося, щоб з нас не сміялися. А чи Апостоли так поступали? Вониж свійого життя не жаліли жертвувати за свою віру, бо добре памятали слова Христові: „Іже бо аще постидиться мене і моїх словес в роді сем прелюбодійнім і грішнім і Син человеческий постидится его, егда придет во славі Отца своего со Ангели святыми“ (Мк. 8, 58). А ми як? Боронимо Христа та його науки, чи стидаємося? Якщо стидаємося явно виступити в обороні Христа і його науки, то уважаймо, щоб колись і нас Христос не постидався на страшному суді.

Дванацята година це таксамо і кінець доби в життю християнина, кінець життя — смерть. Тоді треба кинути все, що нас вяже з цим світом. Тоді треба буде стати перед справедливим Суддею, що скаже до кожного з нас: „Воздаждь отвѣт о преставленіи домовнім“ — здай звіт зі свого життя! Як випав би наш звіт, якби так Бог нас сьогодні покликав до себе? Який присуд ждав би нас? На це кожному з вас нехай відповість ваша власна совість! Не обманюйте себе гадкою, що ми ще молоді, що так скоро не помremo, бо смерть не перебирає! Своєю невмолимою косою скошує, як квіт, так і старе бадилля, — тому молодий і старий все повинен бути приготований на її прихід.

А тепер спитаймо себе, дорогі браття, як випав би наш білянс з Богом? Дobre чи зле? Зближаємося ми до цілі, чи ні? Якщо так, то подякуймо Богови та стараймося і дальше жити по Божих заповідях. Якщо зле, то змінимо свій провід, свою управу, своїх урядників! Змінимо свій спосіб життя, спосіб свого поступування, а зачнімо інакше життя. „Скиньмо старого чоловіка з його ділами, а одягнімося в нового“ — кличе до нас св. Апостол Павло, жиймо по Божому, а тоді певно наш обрахунок перед Богом випаде добре і певно не мине нас та нагорода, про яку каже св. Апостол Павло, що „ні людське око не виділо, ані ухо не чуло, ані навіть через думку чоловікови не перейшло“ — що Бог приготував для тих, що люблять його. І тоді Новий Рік буде для нас красший, ніж був той, що проминув, старий. Амінь.

(Ця проповідь уложена в загальному нарисі бл. п. о. Дром Ів. Фіголем, а вигладжена й доповнена Мих. Сопуляком, учасником гомілет. семинаря в Богосл. Академії у Львові.)

З М І С Т

Проповідничого додатку до „Ниви“ за 1935 р.

	Стор.
о. Кирило Растлє: Великопостні проповіді про подружжя (I-VI)	1— 36
о. Вол. Лиско: Слово над могилою бл. п. Ів. Малиновського	36— 39
Геллер Николай: Цвітка на задушний день	39— 47
о. Й. Осташевський: „Блаженні лагідні“	47— 53
„Блаженні плачучі“	151—157
Розважання на день Матері-Селянки	157—160
о. Омелян Радзикович: Мати Божа в Люрд (I-XXX)	54— 87
о. Кирило Ганущак: Про четверту церк. заповідь	87— 90
о. В. Несторович: Успення Преч. Діви Марії	90— 92
о. Вол. Кармазин: Уривки з проповідей св. о. Віянея	92— 96
о. Мик. Декайло: I. Проповідь на посвяченню церкви	97— 99
II. Проповідь на посвяченню церкви	117—120
о. Омелян Квіт: Неділя XVI (про працю)	99—103
о. А. Галандюк: Успення Пресв. Богородиці	103—106
Всесвіт і Бог	106—112
Про Христові чуда	113—117
Неділя XXIV	120—124
Покров Пресв. Богородиці	124—128
Непорочне Зачаття Преч. Діви	135—138
Неділя XXVII	138—143
Неділя XXVIII	143—148
о. Павло Швидкий: Проповідь на посвяч. церкви	129—132
о. Мих. Горечко: Празник Христа-Царя	132—135
о. Онуфрій Гадзевич: Слово на посвяченню церкви	148—151
о. Євген Мацелюх: Проповідь з нагоди ювілею Митрополита Андрея	161—165
о. Юл. Левинський: Ювілей 30-літньої священничої і громад. праці о. Мих. Мосори	165—169
о. Др. Ів. Фізольт-Сопуляк Мих.: Проповідь в на-вечеріє Нов. Року	169—175

1,50

1875

ИП 22658
1935

ч. 1-12, доп. по ч. 1-12

НИВА

1935